

Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης

C 389

Έκδοση
στην ελληνική γλώσσα

Ανακοινώσεις και Πληροφορίες

59ο έτος
21 Οκτωβρίου 2016

Περιεχόμενα

I Ψηφίσματα, συστάσεις και γνωμοδοτήσεις

ΨΗΦΙΣΜΑΤΑ

Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή

518ή σύνοδος ολομέλειας της ΕΟΚΕ της 13ης και 14ης ΙΟΥΛΙΟΥ 2016

2016/C 389/01

Ψήφισμα με θέμα «Η συμβολή της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής στο πρόγραμμα εργασίας της Επιτροπής για το 2017» 1

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΙΣ

Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή

518ή σύνοδος ολομέλειας της ΕΟΚΕ της 13ης και 14ης ΙΟΥΛΙΟΥ 2016

2016/C 389/02

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Οι επιπτώσεις σε βασικούς βιομηχανικούς τομείς (και στις θέσεις εργασίας και στην ανάπτυξη) της ενδεχόμενης χορήγησης του καθεστώτος της οικονομίας της αγοράς στην Κίνα (για σκοπούς των μέσων εμπορικής άμυνας)» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας) 13

2016/C 389/03

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Οικοδόμηση συνασπισμού μεταξύ της κοινωνίας των πολιτών και των υποεθνικών αρχών για την εκπλήρωση των δεσμεύσεων της συμφωνίας του Παρισιού» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας) 20

2016/C 389/04

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ο ψηφιακός πυλώνας της ανάπτυξης: οι e-ηλικιωμένοι, ένα δυναμικό 25 % του ευρωπαϊκού πληθυσμού» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας) 28

2016/C 389/05

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η Ευρωπαϊκή πρωτοβουλία πολιτών (αναιθέρωση)» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας) 35

EL

III Προπαρασκευαστικές πράξεις

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

518ή σύνοδος ολομέλειας της ΕΟΚΕ της 13ης και 14ης ΙΟΥΛΙΟΥ 2016

2016/C 389/06	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή σχετικά με ένα σχέδιο δράσης για τον ΦΠΑ — Προς έναν ενιαίο χώρο ΦΠΑ στην ΕΕ — Η ώρα των αποφάσεων» [COM(2016) 148 final]	43
2016/C 389/07	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Βιομηχανία 4.0 και ψηφιακές μεταλλαγές: τα επόμενα βήματα» [COM(2016) 180 final]	50
2016/C 389/08	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, την Επιτροπή των Περιφερειών και την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων — Χαλυβουργία: εξασφάλιση βιώσιμης απασχόλησης και ανάπτυξης στην Ευρώπη [COM(2016) 155 final]	60
2016/C 389/09	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη διατήρηση αλιευτικών πόρων και την προστασία θαλάσσιων οικοσυστημάτων μέσω τεχνικών μέτρων, την τροποποίηση των κανονισμών του Συμβουλίου (ΕΚ) αριθ. 1967/2006, (ΕΚ) αριθ. 1098/2007, (ΕΚ) αριθ. 1224/2009 και των κανονισμών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΕ) αριθ. 1343/2011 και (ΕΕ) αριθ. 1380/2013 και την κατάργηση των κανονισμών του Συμβουλίου (ΕΚ) αριθ. 894/97, (ΕΚ) αριθ. 850/98, (ΕΚ) αριθ. 2549/2000, (ΕΚ) αριθ. 254/2002, (ΕΚ) αριθ. 812/2004 και (ΕΚ) αριθ. 2187/2005» [COM(2016) 134 final — 2016/0074 (COD)]	67
2016/C 389/10	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών σχετικά με το σχέδιο δράσης της ΕΕ για την καταπολέμηση της παράνομης εμπορίας άγριων ειδών» [COM(2016) 87 final]	74
2016/C 389/11	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση κανόνων σχετικά με τη διάθεση προϊόντων λίπανσης με σήμανση CE στην αγορά και για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 1069/2009 και (ΕΚ) αριθ. 1107/2009» [COM(2016) 0157 final — 2016/0084 (COD)]	80
2016/C 389/12	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Στρατηγική για τις αερομεταφορές στην Ευρώπη» [COM(2015) 598 final]	86
2016/C 389/13	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων στην εσωτερική ναυσιπλοΐα και την κατάργηση των οδηγιών του Συμβουλίου 96/50/ΕΚ και 91/672/ΕΟΚ» [COM(2016) 82 final — 2016/0050 (COD)]	93

I

(Ψηφίσματα, συστάσεις και γνωμοδοτήσεις)

ΨΗΦΙΣΜΑΤΑ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

518^Η ΣΥΝΟΔΟΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΟΚΕ ΤΗΣ 13ΗΣ ΚΑΙ 14ΗΣ ΙΟΥΛΙΟΥ 2016

Ψήφισμα με θέμα «Η συμβολή της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής στο πρόγραμμα εργασίας της Επιτροπής για το 2017»

(2016/C 389/01)

2017 — Έτος νέας ώθησης και μεγαλύτερης αλληλεγγύης στην Ευρώπη

Δήλωση πολιτικής

Η ΕΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της για το αποτέλεσμα της ψηφοφορίας των πολιτών του Ηνωμένου Βασιλείου για την αποχώρησή του από την ΕΕ. Πρόκειται για δημοκρατική ψήφο και νόμιμη απόφαση, ωστόσο οι επιπτώσεις της δεν θα επηρεάσουν μόνο ένα διακεκομμένο Ηνωμένο Βασίλειο αλλά και ολόκληρη την ΕΕ. Τώρα ξεκινά μια μακρά και δύσκολη διαδικασία διαπραγματεύσεων για τον καθορισμό όλων των όρων της εξόδου αυτής. Δεν γνωρίζουμε πώς και πότε θα εφαρμοστεί το Άρθρο 50 της Συνθήκης, ωστόσο η ΕΟΚΕ ζητεί την ταχεία έναρξη των διαπραγματεύσεων για να αντιμετωπιστεί η τρέχουσα αβεβαιότητα ως προς το μέλλον της ΕΕ και τη θεσμική και πολιτική της δομή. Η αντίδραση των χρηματαγορών αποτελεί σαφή ένδειξη για την πιθανότητα νέας ύφεσης (και όχι μόνο στο Ηνωμένο Βασίλειο) και η ΕΕ πρέπει να αντιδράσει επείγοντως.

Η ΕΟΚΕ ζητεί την πλήρη συμμετοχή της στη διαδικασία διαπραγματεύσεων με το Ηνωμένο Βασίλειο. Είναι σαφές ότι η ψήφος των βρετανών πολιτών αποτελεί νέα, επείγουσα προειδοποίηση για τα ευρωπαϊκά όργανα: οι πολίτες ζητούν να συμμετέχουν στη διαδικασία λήψης αποφάσεων της ΕΕ και ο αντίκτυπος της εξόδου του Ηνωμένου Βασιλείου αποτελεί θεμελιώδες ζήτημα που πρέπει να αντιμετωπιστεί με την πλήρη στήριξη των πολιτών και των άλλων χωρών της ΕΕ. Η ΕΟΚΕ, εκπροσωπώντας τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, είναι έτοιμη να συμμετάσχει ενεργά στη διαδικασία.

Τέλος, η ΕΟΚΕ φρονεί πως η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρέπει να επανεξετάσει τους δέκα τομείς προτεραιότητας του προγράμματός της, λαμβάνοντας υπόψη την ανάγκη επείγουσας διαχείρισης της εξόδου του Ηνωμένου Βασιλείου, με όλες τις θεσμικές, πολιτικές, οικονομικές και κοινωνικές πτυχές της.

1. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή εκφράζει τη βαθιά ανησυχία της για την κατάσταση που επικρατεί στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η παρούσα πολιτική και οικονομική συγκυρία, σε κλίμα αυξανόμενης δυσπιστίας των ευρωπαίων πολιτών έναντι της διαδικασίας ολοκλήρωσης της ΕΕ, καταδεικνύει ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή οφείλει να επιδιώξει την αποκατάσταση πνεύματος αλληλεγγύης και υπευθυνότητας, όπως έχει ήδη επισημανθεί στο πρόγραμμα εργασίας για το 2016. Υπάρχουν όλο και περισσότερες ενδείξεις όσον αφορά την έλλειψη βούλησης εκ μέρους των κρατών μελών για την εξεύρεση κοινών και συνεκτικών λύσεων. Συγχρόνως, η προσπάθεια να πεισθούν οι πολίτες να οικειοποιηθούν τους στόχους της ΕΕ θα πρέπει να αποτελέσει έναν από τους ακρογωνιαίους λίθους της ενωσιακής δράσης.

2. Η προσφυγική κρίση απαιτεί επείγουσα ανθρωπιστική δράση. Παράλληλα, χρειάζεται να επιδειχθεί ιδιαίτερη προσοχή στις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι ευρωπαϊκές κυβερνήσεις για την προώθηση λύσεων δυνάμενων να εξασφαλίσουν τη σύμφωνη γνώμη όλων των ευρωπαίων πολιτών, οι οποίοι αισθάνονται ανασφάλεια και φόβο. Η διάνοιξη ασφαλών νόμιμων οδών και η χάραξη σταθερής πορείας προς ένα κοινό σύστημα ασύλου, που θα ολοκληρώνει τις πολιτικές και νομοθετικές πρωτοβουλίες που αναλήφθηκαν τον Μάιο και τον Ιούλιο του 2016 είναι επίσης αναγκαίες. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρέπει να εντείνει τις προσπάθειες επιβολής του κράτους δικαίου στην εφαρμογή του κεκτημένου της ΕΕ στους τομείς της μετανάστευσης και του ασύλου και να

εξασφαλίζει την υπεύθυνη διαχείριση του Χώρου Σένγκεν προκειμένου να ανακτηθούν η αμοιβαία εμπιστοσύνη και η βιωσιμότητα του χώρου ελεύθερης κυκλοφορίας. Η υπονόμευση της συμφωνίας του Σένγκεν θα κατέφερε βαρύ πλήγμα στην καρδιά του ευρωπαϊκού εγχειρήματος και θα αποτελούσε τροχοπέδη στην πρόοδό του. Το δίκαιο αίτημα για περαιτέρω κανονιστική ρύθμιση του ελέγχου και της διαχείρισης —σε πλήρη συμμόρφωση με το κράτος δικαίου— των εξωτερικών συνόρων, το θεμιτό αίτημα της κοινής γνώμης για μεγαλύτερη ασφάλεια και προστασία, καθώς και το αίτημα για στενότερη συνεργασία στην προσπάθεια καταπολέμησης της τρομοκρατίας, δεν πρέπει να οδηγήσουν στην ύψωση φραγμών εντός της ΕΕ ούτε στον περιορισμό της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων.

3. Ακόμη μεγαλύτερη ανησυχία προκαλούν η διάδοση αντιευρωπαϊκών διαθέσεων και η αυξανόμενη πολιτική εκπροσώπηση ξενοφοβικών και λαϊκιστικών κινημάτων στα εθνικά κοινοβούλια και στο κοινωνικό σύνολο γενικότερα, που απειλούν τις δημοκρατικές αξίες στην Ευρώπη. Σε ορισμένα κράτη μέλη τα κινήματα αυτά έχουν τη δυνατότητα να επηρεάσουν την κυβέρνηση. Η εχθρική στάση απέναντι στην Ευρώπη στο σύνολό της ενδέχεται να οδηγήσει σε επικίνδυνες συζητήσεις για μηχανισμούς εξαίρεσης για τις κυβερνήσεις βάσει των αντίστοιχων συγκυριακών πολιτικών τους αναγκών, όπως απέδειξε η συζήτηση για την έξοδο του Ηνωμένου Βασιλείου. Η ΕΕ οφείλει να αναχαιτίσει αυτή τη μετατόπιση προς τον προστατευτισμό και τον εθνικισμό, αντικρούοντας τη σε πολιτιστικό επίπεδο.

4. Ωστόσο, δεν θα πρέπει να λησμονούμε ή να υποτιμούμε τα έως τώρα επιτεύγματα της ΕΕ, και η οικονομική ολοκλήρωση χρειάζεται πλέον να συμπληρωθεί με την επίτευξη ευρύτερης πολιτικής και κοινωνικής ενσωμάτωσης. Η ενιαία αγορά αποτελεί βασικό στοιχείο της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και η λειτουργία του πεδίου ανταγωνισμού πρέπει να διατηρηθεί με κάθε κόστος. Οι πολίτες πρέπει να αποτελέσουν ενεργό τμήμα της επιδιωκόμενης προόδου. Ο διάλογος σε τοπικό, εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο απαιτείται να ενισχυθεί και να συγκροτηθεί με τη βοήθεια της κοινωνίας των πολιτών, συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών εταιρών που διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στη χάραξη νέας πορείας για την Ευρώπη.

5. Γι' αυτή την αλλαγή νοοτροπίας πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στους νέους, οι οποίοι πλήττονται περισσότερο από την ανεργία, αλλά συγχρόνως διαθέτουν τις μεγαλύτερες δυνατότητες διευθέτησης της κρίσης. Σύμφωνα με τα διδάγματα που έχουν αντληθεί, η «γενιά του Erasmus» επιδεικνύει ανοικτό πνεύμα και προθυμία για διάλογο και συνύπαρξη με διαφορετικούς λαούς και πολιτισμούς. Γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο, η Επιτροπή οφείλει να προσφέρει σε όλους τους νέους την ευκαιρία να επωφεληθούν από ευρωπαϊκές ανταλλαγές, πέρα από τα υποτονικά αποτελέσματα των «Εγγυήσεων για τη Νεολαία» και ανεξάρτητα τόσο από το επίπεδο εκπαίδευσής τους όσο και από την επαγγελματική τους κατάσταση.

6. Σε μια οικονομική και κοινωνική συγκυρία που παραμένει αβέβαιη, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή καλείται να κινητοποιήσει όλους τους διαθέσιμους πόρους για την τόνωση της ανάπτυξης, των υψηλής ποιότητας θέσεων εργασίας και της κοινωνικής πρόοδου. Οι χρηματοοικονομικές, παραγωγικές και κοινωνικές επενδύσεις απέχουν ακόμη πολύ από την επαναφορά τους στα προ κρίσης επίπεδα. Χρειάζεται ένα μακροοικονομικό περιβάλλον ικανό να προωθήσει την ανάπτυξη, με την καθιέρωση ευνοϊκού επενδυτικού κλίματος στο πλαίσιο μιας εύρυθμα λειτουργούσας εσωτερικής αγοράς. Κρίνεται σκόπιμο να συνεκτιμηθούν όλες οι πτυχές της διεθνούς ανταγωνιστικότητας, ενώ η αύξηση της εγχώριας ζήτησης θα μπορούσε να δώσει νέα πνοή στις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις στην παγκόσμια αγορά, εγκαινιάζοντας έναν ενάρετο κύκλο προς όφελος όλων.

7. Η οικονομική διακυβέρνηση πρέπει να είναι προσανατολισμένη στην ανάπτυξη και στην κοινωνική πρόοδο, με παράλληλη υλοποίηση όλων των προτεραιοτήτων που καθορίζονται στην ανακοίνωση σχετικά με τα βήματα για την ολοκλήρωση της οικονομικής και νομισματικής ένωσης και στην Ετήσια Επισκόπηση της Ανάπτυξης για το 2016. Οι ειδικές ανά χώρα συστάσεις θα πρέπει να κάνουν καλύτερη χρήση της ευελιξίας που παρέχεται στο πλαίσιο των υφιστάμενων κανόνων του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης με στόχο την τόνωση της ανάπτυξης. Η οικειοποίηση του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου πρέπει να ενισχυθεί, με τη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών εν γένει και την αναγνώριση των ιδιαιτεροτήτων των κοινωνικών εταιρών σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο.

8. Η επικαιροποιημένη στρατηγική «Ευρώπη 2020» θα πρέπει να συνδεθεί με το θεματολόγιο των Ηνωμένων Εθνών για το 2030 και να συμπληρωθεί με την ενσωμάτωση των νέων στόχων βιώσιμης ανάπτυξης (ΣΒΑ), με την αντιμετώπιση των οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών ζητημάτων ως άρρηκτα συνδεδεμένων και αλληλεξαρτώμενων συνιστωσών, καθώς και με την ανανέωση των προσπαθειών για την επίτευξη των κοινωνικών στόχων επί των οποίων η ΕΕ υστερεί σημαντικά.

9. Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να επιδείξει ηγετικό πνεύμα με μέλημα την επίτευξη συναίνεσης και την ανάληψη δέσμευσης στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την εφαρμογή του προγράμματος εσωτερικής και εξωτερικής δράσης της ΕΕ.

10. Σε αυτό το πλαίσιο, η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να εστιάσει το πρόγραμμα εργασίας της για το 2017 στους ακόλουθους τρεις στρατηγικούς τομείς, αναγνωρίζοντας ότι τόσο η εσωτερική και η εξωτερική διάσταση όσο και η οικονομική, η κοινωνική και η πολιτική διάσταση είναι άρρηκτα συνδεδεμένες μεταξύ τους:

10.1. Ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής της ΕΕ

- Για την επίτευξη ενός επενδυτικού σχεδίου ανερχόμενου τουλάχιστον στο 2 % του ΑΕΠ της ΕΕ, η ΕΟΚΕ συνιστά την παροχή δημοσιονομικών κινήτρων μέσω δημόσιων επενδύσεων εστιασμένων, μεταξύ άλλων, στην πραγματοποίηση επενδύσεων για την τόνωση της καινοτομίας και της ανάπτυξης, παρέχοντας προτεραιότητα στις ενεργειακές, μεταφορικές και ευρυζωνικές υποδομές, στην ψηφιοποίηση, στην κυκλική οικονομία με χαμηλές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα, στην κοινωνική οικονομία, καθώς και στην ανάπτυξη των δεξιοτήτων που απαιτούνται για την επιχειρηματικότητα και τη δημιουργία ποιοτικών θέσεων εργασίας. Η χρήση των ευρωπαϊκών ταμείων θα πρέπει να είναι συμβατή με αυτούς τους στόχους. Η βιωσιμότητα των επιχειρήσεων και της βιομηχανικής ανάπτυξης χρειάζεται να προαχθεί σε συνδυασμό με ένα στοχευμένο σχέδιο για τις ΜΜΕ.
- Όσον αφορά τη διαδικασία του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να ακολουθήσει επακριβώς και να εκπληρώσει όλους τους στόχους, τόσο τους οικονομικούς όσο και τους κοινωνικούς, που σχετίζονται με την κατάρτιση των ειδικών ανά χώρα συστάσεων στον κοινωνικό τομέα, με μέλημα την καταγραφή απτών αποτελεσμάτων για την επίτευξη των στόχων της στρατηγικής «ΕΕ 2020», συμπεριλαμβανομένης της καταπολέμησης της φτώχειας και των ανισοτήτων.
- Η ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς απαιτεί την ανάληψη ισχυρής δέσμευσης εκ μέρους της Επιτροπής έναντι των προτεραιοτήτων που έχουν τεθεί για το 2016. Η ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων θα πρέπει να εξακολουθήσει να αποτελεί προτεραιότητα· η δίκαιη κινητικότητα προϋποθέτει την τήρηση των αρχών της ίσης μεταχείρισης και της αποφυγής των διακρίσεων λόγω εθνικότητας, σύμφωνα με το ενωσιακό κεκτημένο για τους ευρωπαίους εργαζομένους.
- Η αρχή «ίση αμοιβή για ίση εργασία», όπως αναφέρθηκε από τον πρόεδρο Juncker, στο πλαίσιο της ΕΕ για την εργασιακή κινητικότητα, βρίσκεται υπό συζήτηση στην ΕΟΚΕ. Η ΕΟΚΕ έχει ήδη εκφράσει τις επιφυλάξεις της όσον αφορά στρεβλώσεις που δύνανται να υπονομεύσουν την ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς και τον δίκαιο ανταγωνισμό.
- Η οικονομική και νομισματική ένωση βρίσκεται στο επίκεντρο της ενιαίας αγοράς και η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι απαιτείται να αναπτυχθούν οι οικονομικοί, κοινωνικοί και πολιτικοί της πυλώνες. Η ζώνη του ευρώ, συμπεριλαμβανομένων των χωρών που επιθυμούν να ενταχθούν σε αυτήν, χρειάζεται μια πιο ισχυρή ταυτότητα.
- Η αξιοποίηση των δυνατοτήτων που παρέχει η ψηφιοποίηση απαιτεί τη λήψη μέτρων σε πολυάριθμους τομείς. Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να θεσμοθετήσει μια τακτική διαδικασία διαβούλευσης για τη διαχείριση των ποιοτικών και των ποσοτικών επιπτώσεων στην απασχόληση, στην παραγωγή, στην κατανάλωση και στις δημόσιες υπηρεσίες για τους πολίτες. Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στην εφαρμογή του θεματολογίου ψηφιακών δεξιοτήτων, ιδίως όσον αφορά την εξασφάλιση προσβασιμότητας σε όλους.
- Η ενεργειακή ένωση απέχει ακόμη πολύ από την ολοκλήρωσή της. Η ΕΟΚΕ προτρέπει την Επιτροπή να επιταχύνει την εφαρμογή της στρατηγικής για την ενεργειακή ένωση με στόχο να εξασφαλιστούν η ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού και η επίτευξη λογικών τιμών μέσω της διαφοροποίησης των πηγών ενέργειας και της υλοποίησης μια πλήρως ενοποιημένης εσωτερικής αγοράς ενέργειας. Χρειάζεται ένα ταμείο «δίκαιης μετάβασης» για τη στήριξη της μετάβασης προς μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα. Όσον αφορά την κλιματική πολιτική, απαιτείται να αναληφθούν πάραυτα συγκεκριμένες ενέργειες. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα πρέπει να εξασφαλίσει στην κοινωνία των πολιτών και τους πολίτες σε παγκόσμιο, εθνικό και υποεθνικό επίπεδο μεγαλύτερη συμμετοχή στη διαμόρφωση, στην επανεξέταση και, κυρίως, στην εφαρμογή της συμφωνίας του Παρισιού.
- Η προσφυγική κρίση πρέπει να τύχει ορθής διαχείρισης. Η διάνοξη ασφαλών ανθρωπιστικών διαδρόμων καθίσταται αναγκαία και η ΕΕ οφείλει να οδεύσει σταθερά προς ένα κοινό σύστημα ασύλου.

10.2. Ενίσχυση του ρόλου της ΕΕ στο παγκόσμιο προσκήνιο

- Το 2016 η ΕΕ ενδυνάμωσε τον ρόλο της στο παγκόσμιο προσκήνιο και θα πρέπει να ενισχύσει περαιτέρω τη θέση της επιδιώκοντας την προαγωγή της ειρήνης και της σταθεροποίησης σε περιοχές συγκρούσεων. Ωστόσο, η ανεπαρκής εσωτερική συνοχή και η απουσία πολιτικής δέσμευσης έχουν έως τώρα εξασθενήσει την επιρροή της ΕΕ σε παγκόσμια κλίμακα. Αναγκαίο προαπαιτούμενο για αποτελεσματική εξωτερική δράση αποτελεί η λήψη όσο το δυνατόν πιο συνεκτικών μέτρων εξωτερικής και εσωτερικής πολιτικής.
- Για την ενίσχυση της ασφάλειας στην Ευρώπη χρειάζονται πρόσθετα έμπρακτα μέτρα: ισχυρή κοινή εξωτερική πολιτική για τη διευθέτηση των ανοικτών συγκρούσεων στις γειτονικές χώρες, αναπτυξιακή πολιτική συμβατή με την αντίστοιχη πολιτική άλλων διεθνών οργανισμών, διεθνής αστυνομική συνεργασία και αποτελεσματικός έλεγχος των εξωτερικών συνόρων, χωρίς περιορισμό των ατομικών ελευθεριών και του δικαιώματος στην ιδιωτική ζωή.

- Η ΕΟΚΕ θεωρεί ζωτικής σημασίας να ολοκληρωθούν οι τρέχουσες διμερείς διαπραγματεύσεις για το εμπόριο και τις επενδύσεις μεριμνώντας για την εξισορρόπηση των διαφόρων συμφερόντων —όπως επισημαίνεται στη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ σχετικά με την ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο «Εμπόριο για όλους»— και να επιδιωχθεί ενεργά η δέουσα υλοποίησή τους. Η πολυμερής προσέγγιση που ακολουθείται όσον αφορά τις εμπορικές συμφωνίες στο πλαίσιο του ΠΟΕ καθιστά επίσης αναγκαία την επίτευξη διαφάνειας και δίκαιης ισορροπίας συμφερόντων. Οι συμφωνίες που συνάπτει η ΕΕ δεν θα πρέπει να περιορίζουν ούτε τα περιβαλλοντικά, κοινωνικά, εργασιακά, καταναλωτικά και λοιπά πρότυπα ούτε τις δημόσιες υπηρεσίες, αλλά να αποσκοπούν στην περαιτέρω βελτίωσή τους.
- Οι παγκόσμιοι στόχοι βιώσιμης ανάπτυξης που περιλαμβάνει το θεματολόγιο των Ηνωμένων Εθνών με ορίζοντα το 2030 πρέπει να συμπεριληφθούν στους τομείς πολιτικής που σχετίζονται με την εξωτερική δράση της ΕΕ.
- Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να επικεντρώσει τις προσπάθειές της στην άσκηση επιρροής και στην προώθηση της ανάπτυξης και της εξαγωγής τεχνολογιών και λύσεων για το κλίμα σε παγκόσμια κλίμακα.

10.3. Ενίσχυση της αίσθησης του «ανήκειν» στην ΕΕ μεταξύ των πολιτών

- Η ΕΟΚΕ ζητεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να δρομολογήσει συζήτηση σχετικά με τον τρόπο λειτουργίας της ΕΕ. Χρειάζεται επιβεβαίωση τόσο των ευρωπαϊκών αξιών στο πλαίσιο ενός κοινού οράματος όσο και της σημασίας της ευρωπαϊκής διάστασης που βασίζεται στην αλληλεγγύη, της κοινωνικής συνοχής και της οικοδόμησης μιας συμμετοχικής δημοκρατίας χωρίς αποκλεισμούς.
- Η ΕΟΚΕ παροτρύνει την Επιτροπή να παρακολουθεί εκ του σύνεγγυς τον σεβασμό του κράτους δικαίου και την τήρηση του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων εκ μέρους των κρατών μελών και να αντιμετωπίζει με αποφασιστικότητα τις ενδεχόμενες παραβάσεις.
- Η ΕΟΚΕ θεωρεί λυπηρό το γεγονός ότι η Επιτροπή δεν έλαβε δεόντως υπόψη της τη συμβολή της ΕΟΚΕ στο πρόγραμμα εργασίας για το 2016 και δεν έκρινε σκόπιμη μια εις βάθος ανταλλαγή απόψεων σχετικά με τις επιλογές πολιτικής στις οποίες προβαίνει η ίδια η Επιτροπή. Η καθιέρωση συστηματικού διαλόγου με τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και η ενδυνάμωση του κοινωνικού διαλόγου σε όλα τα επίπεδα είναι καθοριστικής σημασίας για την επίτευξη των στόχων της ΕΕ.

ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΛΗΨΗ ΔΡΑΣΗΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΔΕΚΑ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

1. Νέα ώθηση στην απασχόληση, την ανάπτυξη και τις επενδύσεις

- **Επενδύσεις σε υποδομές, παραγωγή και ποιοτικές θέσεις εργασίας**
- **Αναθεωρημένο Ευρωπαϊκό Εξάμηνο για την ανάπτυξη, την ανταγωνιστικότητα και την κοινωνική πρόοδο**
- **Ταχεία μετάβαση σε μια κυκλική οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα**

1.1. Η απασχόληση παραμένει ύψιστη προτεραιότητα για το 2017, ιδίως όσον αφορά τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας για τους μακροχρόνια ανέργους, τις γυναίκες, τους νέους και τους μετανάστες.

1.2. Όσον αφορά τα ευρωπαϊκά ταμεία, η Επιτροπή θα πρέπει να αξιολογήσει τη χρήση τους και να εξασφαλίσει ότι η χρηματοδότηση διατίθεται κατά τρόπο εποικοδομητικά στοχευμένο ώστε να συμβάλλει τα μέγιστα στην τόνωση της καινοτομίας και της ανάπτυξης, παρέχοντας προτεραιότητα στην πραγματοποίηση επενδύσεων σε υποδομές, παραγωγή και ποιοτικές θέσεις εργασίας. Οι παρατυπίες στη χρήση πόρων της ΕΕ πρέπει να ελέγχονται και να τιμωρούνται καλύτερα.

1.3. Οι τομείς παροχής κοινωνικών υπηρεσιών αποτελούν έναν από τους σημαντικότερους γενεσιουργούς παράγοντες θέσεων εργασίας στην Ευρώπη. Η Επιτροπή θα πρέπει επομένως να καταρτίσει ένα σχέδιο δράσης για τη μεγιστοποίηση των δυνατοτήτων τους, καθώς και για την αποδέσμευση πόρων του Ευρωπαϊκού Ταμείου Στρατηγικών Επενδύσεων προς όφελος του κοινωνικού τομέα.

1.4. Το 2017 η Ετήσια Επισκόπηση της Ανάπτυξης θα πρέπει να δώσει επίσης προτεραιότητα στις κοινωνικές επενδύσεις και στην αρωγή των οικονομιών που υστερούν ως προς την εκπλήρωση των ευρωπαϊκών οικονομικών και κοινωνικών προτύπων.

1.5. Απαιτείται «επίθεση» δεξιοτήτων, βασισμένη στην ταχεία εφαρμογή του νέου θεματολογίου δεξιοτήτων για την Ευρώπη και της δέσμης μέτρων για την απασχόληση των νέων (εγγυήσεις για τη νεολαία και ευρωπαϊκή συμμαχία για θέσεις μαθητείας).

1.6. Τα μέτρα που προβλέπονται στο σχέδιο δράσης για την κυκλική οικονομία πρέπει να τεθούν σε εφαρμογή χωρίς καθυστέρηση, παρέχοντας προτεραιότητα σε μέτρα που συμβάλλουν στην εξασφάλιση πιο ανταγωνιστικού περιβάλλοντος για τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις. Η ΕΟΚΕ κρίνει επιθυμητό να διερευνήσει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή τη σκοπιμότητα μιας ανοικτής ευρωπαϊκής πλατφόρμας για την κυκλική οικονομία η οποία θα μπορούσε να συγκεντρώνει όλους τους ενδιαφερομένους και να φιλοξενείται στην έδρα της ΕΟΚΕ.

2. Συνδεδεμένη ενιαία ψηφιακή αγορά

— Προώθηση της ψηφιοποίησης των υποδομών, της παραγωγής και των δημόσιων υπηρεσιών

— Βελτίωση των δεξιοτήτων και της αποδοχής της ψηφιακής αλλαγής από την κοινωνία εν γένει και από τους εργαζομένους

2.1. Η ψηφιοποίηση της βιομηχανίας θα αποτελέσει καθοριστικό παράγοντα για την ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής οικονομίας. Η διαδικασία ψηφιοποίησης έχει σημαντικό αντίκτυπο στην ευρωπαϊκή κοινωνία των πολιτών και αποτελεί πλέον βασική συνιστώσα της καθημερινής ζωής. Η ΕΟΚΕ, χάρη στις εγκάρσιες αρμοδιότητές της —φόρουμ εκπροσώπησης της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών—, θα δράσει με στόχο τη μεγιστοποίηση της αποδοχής των σχετικών πολιτικών στους κόλπους της ευρωπαϊκής κοινωνίας των πολιτών.

2.2. Το δυναμικό της ψηφιακής οικονομίας, σε στενή συνάρτηση με άλλες μείζονες οικονομικές αλλαγές (όπως, π.χ., τη μετάβαση σε μια συνεργατική οικονομία και σε μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα), πρέπει να έχει πιο στρατηγικό προσανατολισμό, προς την επίτευξη των στόχων βιώσιμης ανάπτυξης (ΣΒΑ) του ΟΗΕ.

2.3. Για την εξάλειψη των ανισοτήτων μεταξύ μεμονωμένων ατόμων και μικρών επιχειρήσεων, θα πρέπει να χρησιμοποιηθεί στο έπακρο το ψηφιακό θεματολόγιο με στόχο την ανάπτυξη της έξυπνης μεταποίησης, των έξυπνων ενεργειακών δικτύων, των έξυπνων μεταφορών και της έξυπνης κινητικότητας, της έξυπνης στέγασης και των έξυπνων κοινοτήτων. Υπάρχουν επίσης σημαντικά περιθώρια χρήσης της ψηφιοποίησης για τη βελτίωση των δημόσιων υπηρεσιών και της δημόσιας διοίκησης. Η Επιτροπή θα ήταν σκόπιμο να ενθαρρύνει την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών μεταξύ των κρατών μελών στον εν λόγω τομέα.

2.4. Οι κοινωνικοί εταίροι, ως τμήμα μιας συντονισμένης ευρωπαϊκής στρατηγικής, θα πρέπει να κληθούν να αξιοποιήσουν όλα τα μέσα του κοινωνικού διαλόγου για την αντιμετώπιση των προκλήσεων της διαδικασίας ψηφιοποίησης, με μέλημα τον πολλαπλασιασμό των ευκαιριών ποιοτικής απασχόλησης, την επανακατάρτιση/αναβάθμιση των δεξιοτήτων των εργαζομένων που επηρεάζονται από την ψηφιοποίηση και τον προσδιορισμό νέων μορφών προστασίας για αυτούς τους εργαζομένους. Για τη διασφάλιση μια συνεκτικής προσέγγισης, συνιστάται να καθιερωθεί μια τακτική διαδικασία διαβουλεύσεων με άλλες οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών.

3. Ανθεκτική ενεργειακή ένωση συνοδευόμενη από μακρόπνοη πολιτική για την κλιματική αλλαγή

— Υλοποίηση της στρατηγικής για την ενεργειακή ένωση, συμπεριλαμβανομένης της εξωτερικής της διάστασης

— Εφαρμογή και εδραίωση των αποφάσεων της COP21 σε παγκόσμια κλίμακα

— Εξασφάλιση δίκαιης μετάβασης σε μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα

3.1. Η Επιτροπή πρέπει να συνεχίσει να εφαρμόζει μια μακρόπνοη στρατηγική, σύμφωνα με το πρόγραμμα εργασίας που έχει προσαρτηθεί στην ανακοίνωση του 2015 σχετικά με την κατάσταση της ενεργειακής ένωσης.

3.2. Η πρόταση της ΕΟΚΕ για Ευρωπαϊκό Ενεργειακό Διάλογο (ΕΕΔ) πρέπει να καταστεί βασική συνιστώσα προκειμένου να διασφαλιστεί η συνεκτικότητα των γνώσεων, των ανησυχιών και των συμφερόντων της κοινωνίας των πολιτών στη διαδικασία της ενεργειακής ένωσης.

3.3. Οι αποφάσεις της COP21 πρέπει να τεθούν σε εφαρμογή χωρίς καθυστέρηση και με την πλήρη συμμετοχή της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών. Οι επιχειρήσεις που επιδίδονται σε διεθνή ανταγωνισμό χρειάζονται ισότιμους όρους ανταγωνισμού για την πρόληψη της διαρροής άνθρακα. Η διαβίβαση αιτήματος προς τα κράτη μέλη για την κοινοποίηση των εθνικά καθορισμένων προθέσεων συνεισφοράς τους θα αποτελούσε μήνυμα προς τη σωστή κατεύθυνση. Θα πρέπει επίσης να ληφθεί υπόψη η ανάγκη προώθησης νέων επενδύσεων, αλλά και εδραίωσης της υπεροχής της ΕΕ στις πράσινες τεχνολογίες.

3.4. Σύμφωνα με τις δεσμεύσεις που ανέλαβε η COP21, απαιτείται να αξιολογηθούν προσεκτικά οι κίνδυνοι διαρροής άνθρακα και να τεθούν σε εφαρμογή κατάλληλα μέσα πολιτικής για την αποτελεσματική αντιμετώπισή τους, ιδίως στο πλαίσιο του συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπών της ΕΕ για την περίοδο 2021-2030.

3.5. Το επισιτιστικό σύστημα αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα αίτια της κλιματικής αλλαγής και, συγχρόνως, επηρεάζεται από αυτήν. Ο ρόλος που διαδραματίζει ο τομέας γεωργικών προϊόντων διατροφής για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και για τον μετριασμό των επιπτώσεών της πρέπει να ενισχυθεί. Στο πλαίσιο του σχεδίου δράσης της ΕΕ για την κυκλική οικονομία, θα πρέπει να προβληθεί ιδιαίτερα η σημασία τόσο της πρόληψης και της μείωσης της σπατάλης τροφίμων όσο και των προσπαθειών που καταβάλλονται από την κοινωνία των πολιτών.

3.6. Εκτός από το ταμείο «δικαιης μετάβασης», η ΕΕ οφείλει να δρομολογήσει το ταμείο καινοτομίας και το ταμείο εκσυγχρονισμού και να μεριμνήσει για τη συμμετοχή των κοινωνικών εταιρών και άλλων οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών στη διαχείριση των εν λόγω ταμείων.

3.7. Σύμφωνα με τα πορίσματα της μελέτης της ΕΟΚΕ για την προγραμματισμένη απαξίωση, κρίνεται σκόπιμο να αναληφθεί ένα δοκιμαστικό σχέδιο με σκοπό την καθιέρωση ενός συστήματος επισημάνσης προϊόντων το οποίο θα συμπεριλαμβάνει την εκτιμώμενη ή τη μέση ελάχιστη διάρκεια ζωής του εκάστοτε προϊόντος.

4. Βαθύτερη και δικαιότερη εσωτερική αγορά με ισχυρότερη βιομηχανική βάση

— **Αναπτυσσόμενη βιομηχανία και εύρυθμα λειτουργούσα ένωση κεφαλαιαγορών**

— **Προώθηση μιας περισσότερο ανταγωνιστικής και πιο πράσινης οικονομίας, ανάπτυξη των επιχειρήσεων της κοινωνικής οικονομίας και υιοθέτηση καινοτόμων μοντέλων**

— **Εξασφάλιση δικαιης εργασιακής κινητικότητας για όλους**

— **Επιδίωξη δικαιότερης φορολόγησης**

4.1. Δεδομένου ότι η βιομηχανία βρίσκεται στο επίκεντρο της ενιαίας αγοράς, η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να συνεχίσει να εστιάζει τις προσπάθειές της στην αναζωογόνηση της βιομηχανίας και στην επίτευξη του στόχου που συνίσταται στην αύξηση της συμβολής της βιομηχανίας στο ΑΕΠ της ΕΕ κατά 20 % έως το 2020. Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να επιδειχθεί στις προκλήσεις που αντιμετωπίζει η χαλυβουργία, μέσω της αναδιόρθωσης των κρατικών ενισχύσεων και της πιο στοχοθετημένης χρήσης του Ευρωπαϊκού Ταμείου Προσαρμογής στην Παγκοσμιοποίηση. Απαιτείται επίσης να τεθεί σε εφαρμογή ένα σχέδιο δράσης για την ευρωπαϊκή αμυντική βιομηχανία, το οποίο θα συνέβαλλε στην επίτευξη σημαντικής εξοικονόμησης πόρων στις δημόσιες συμβάσεις στον τομέα της άμυνας.

4.2. Η ΕΟΚΕ ζητεί να ληφθούν αποτελεσματικά μέτρα για τη βελτίωση της πρόσβασης στη χρηματοδότηση, παράλληλα με τις πρωτοβουλίες που αναλαμβάνονται στο πλαίσιο της ένωσης κεφαλαιαγορών. Το ρυθμιστικό και εποπτικό πλαίσιο (μικροπροληπτική και μακροπροληπτική εποπτεία) του χρηματοπιστωτικού τομέα θα πρέπει να προσαρμοστεί προκειμένου να μειωθεί ο κίνδυνος επιλογής ευνοϊκότερου ρυθμιστικού καθεστώτος. Το σκιάδες τραπεζικό σύστημα θα πρέπει επίσης να τύχει αντιμετώπισης σε αυτό το πλαίσιο. Επιπλέον, θα πρέπει να αναπτυχθούν ενδεδειγμένα μέσα για την καλύτερη αξιοποίηση των διαθέσιμων κεφαλαίων των κρατικών επενδυτικών ταμείων. Η διαδικασία τραπεζικής ένωσης θα πρέπει να περιλαμβάνει αναφορά στη συνιστώσα «δημόσιας υπηρεσίας» των τραπεζικών υπηρεσιών. Οι πολίτες θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να χρησιμοποιούν τις υπηρεσίες αυτές γνωρίζοντας ότι είναι διαφανείς, αξιόπιστες και χαμηλού κόστους.

4.3. Ένα συγκεκριμένο σχέδιο δράσης καθίσταται αναγκαίο για την αντιμετώπιση των κωλυμάτων στα οποία προσκρούουν οι ΜΜΕ, συμπεριλαμβανομένων των πολύ μικρών και των οικογενειακών επιχειρήσεων, τόσο στην εγχώρια αγορά όσο και κατά τις διασυνοριακές εμπορικές συναλλαγές τους.

4.4. Για την απελευθέρωση του συνολικού δυναμικού των επιχειρήσεων της κοινωνικής οικονομίας, η ΕΟΚΕ παρακινεί την Επιτροπή να εκπονήσει ένα σχέδιο δράσης για την κοινωνική οικονομία, με στόχο να διαμορφωθεί ένα πλήρες οικοσύστημα για την περαιτέρω ανάπτυξη και εξέλιξή της.

4.5. Η ΕΟΚΕ τονίζει την ανάγκη βελτίωσης της ευρωπαϊκής ανταγωνιστικότητας και υποστήριξης της πράσινης οικονομίας. Σε αυτό το πλαίσιο, είναι σημαντικό, κατά την επανεξέταση της στρατηγικής για την ενιαία αγορά το 2017 —πέραν της αρχής διατήρησης ίσων όρων ανταγωνισμού— να ενθαρρυνθούν νέα επιχειρηματικά πρότυπα ικανά να επιτύχουν ισορροπία μεταξύ των οικονομικών, των κοινωνικών και των περιβαλλοντικών παραμέτρων. Η συνεργατική οικονομία, η λειτουργική οικονομία και η κυκλική οικονομία χρειάζονται σαφείς κατευθυντήριες γραμμές για να μπορέσουν να ακμάσουν. Μια σφαιρική προσέγγιση, η οποία θα συνυπολογίζει τις διάφορες κοινωνικές, οικονομικές και περιβαλλοντικές παραμέτρους εντός ενός συνεκτικού πλαισίου

πολιτικής, είναι ζωτικής σημασίας. Άκρως σημαντική κρίνεται η διαμόρφωση μιας πιο φιλόδοξης στρατηγικής για την εταιρική κοινωνική ευθύνη, με σκοπό τη μεγαλύτερη αναγνώριση της συμβολής των επιχειρήσεων στο κοινό καλό χρησιμοποιώντας δείκτες μέτρησης της ευημερίας και της κοινωνικής ανάπτυξης πέραν του ΑΕΠ.

4.6. Όσον αφορά τις δημόσιες συμβάσεις, βάσει των νέων οδηγιών είναι αναγκαίο να διευκολυνθεί η εφαρμογή κοινωνικών ρητρών, καθώς και μια προστατευόμενη αγορά, με την κατάρτιση οδηγού για τις αναθέτουσες αρχές.

4.7. Η δίκαιη κινητικότητα του εργατικού δυναμικού απαιτείται να διαφυλαχθεί. Σε αυτό το πλαίσιο, η ΕΟΚΕ προετοιμάζει τη γνωμοδότησή της σχετικά με την πρόταση της Επιτροπής για την αναθεώρηση της οδηγίας 96/71/ΕΚ και ασχολείται με τα ζητήματα της στήριξης της ελευθερίας παροχής υπηρεσιών και της διατήρησης τόσο του δίκαιου ανταγωνισμού στην αγορά υπηρεσιών όσο και της ίσης μεταχείρισης στην αγορά εργασίας.

4.8. Οι ανάγκες της ΚΓΠ όσον αφορά τη χάραξη πολιτικής, στο πλαίσιο της ενδιάμεσης αναθεώρησης του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου (ΠΔΠ) για την περίοδο 2014-2020, θα πρέπει να εστιαστούν στη διατήρηση της πολυλειτουργικότητας, των οικογενειακών γεωργικών εκμεταλλεύσεων και της βιωσιμότητας στο επίκεντρο της ευρωπαϊκής γεωργίας. Η Επιτροπή θα πρέπει να εκπονήσει μια ευρωπαϊκή στρατηγική για τα τρόφιμα μαζί με μια ολοκληρωμένη προσέγγιση η οποία θα καλύπτει το σύνολο της αλυσίδας εφοδιασμού, από τον γεωργό έως τον καταναλωτή, και θα διασφαλίζει τη συνοχή μεταξύ των διαφόρων τομέων πολιτικής, που κυμαίνονται από τις γεωργικές πολιτικές έως το εμπόριο, την εκπαίδευση και τις πολιτικές για το κλίμα.

4.9. Το Αστικό Θεματολόγιο της ΕΕ είναι υψίστης σημασίας. Η Επιτροπή θα ήταν σκόπιμο να εκπονήσει Λευκή Βίβλο για τις αγροτικές περιοχές. Θα πρέπει, ωστόσο, να επισημανθεί ότι οι αστικές και οι αγροτικές περιοχές είναι άρρηκτα συνδεδεμένες μεταξύ τους και δεν διαθέτουν εναλλακτικές λύσεις.

4.10. Κρίνεται σημαντικό να αποκομίσθουν τα οφέλη που προκύπτουν για την απασχόληση από την ενίσχυση της ενιαίας αγοράς, ειδικότερα όσον αφορά τις υπηρεσίες, την ψηφιοποίηση και την κινητικότητα του εργατικού δυναμικού. Η εύρυθμη λειτουργία της ενιαίας αγοράς, καθώς και ένα πλαίσιο το οποίο θα εγγυάται την ασφάλεια των πολιτών και τον θεμιτό ανταγωνισμό, αποτελούν τη βάση για την οικονομική ανάκαμψη της Ευρώπης. Επίσης, η ΕΟΚΕ τονίζει ότι είναι αναγκαίο να διευθετηθεί η κατάσταση των φτωχών εργαζομένων και να σχεδιαστούν αποτελεσματικά εργαλεία και πολιτικές για την εξασφάλιση μισθού αξιοπρεπούς διαβίωσης και κλίματος ασφάλειας στον τομέα των νέων εργασιακών σχέσεων.

4.11. Το σχέδιο δράσης για την αποτελεσματική φορολόγηση των εταιρειών πρέπει να σημειώσει πρόοδο, ιδίως όσον αφορά την κοινή ενοποιημένη βάση φορολογίας εταιρειών (ΚΕΒΦΕ). Η ΕΟΚΕ ζητεί να αναληφθούν αποφασιστικές δράσεις για την καταπολέμηση της φορολογικής απάτης, της φοροδιαφυγής και του επιθετικού φορολογικού σχεδιασμού. Οι φόροι είναι σκόπιμο να εισπράττονται εκεί όπου βρίσκεται το επίκεντρο της οικονομικής δραστηριότητας. Προς τον σκοπό αυτό, η ΕΟΚΕ επιθυμεί να διασφαλίσει ότι η ΕΕ θα έχει πλήρη συμμετοχή της στο σχέδιο δράσης του ΟΟΣΑ για την καταπολέμηση της φοροαποφυγής, της διάβρωσης της φορολογικής βάσης και της μεταφοράς κερδών (σχέδιο δράσης BEPS).

4.12. Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει την εστίαση της Επιτροπής —κατά τη διάρκεια του τελευταίου κύκλου του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου— στη σταδιακή μετατόπιση και άρση των φορολογικών βαρών από τους φορολογουμένους με χαμηλά εισοδήματα, στο πλαίσιο ενός αποτελεσματικότερου και δικαιότερου φορολογικού συστήματος, ενθαρρύνοντας τη μετάβαση σε φόρους με λιγότερο δυσμενείς συνέπειες απ' ό,τι η φορολογική επιβάρυνση της εργασίας. Επιπλέον, οι μεταρρυθμίσεις των φορολογικών συστημάτων είναι αναγκαίες για τη διασφάλιση του αναδιανεμητικού τους ρόλου που μπορεί να συμβάλει στην άμβλυνση των ανισοτήτων.

5. Βαθύτερη και δικαιότερη οικονομική και νομισματική ένωση

— Χάρτης πορείας για την ολοκλήρωση της ΟΝΕ, συμπεριλαμβανομένης της τραπεζικής ένωσης

— Συνέχιση των προσπαθειών με στόχο μια οικονομική και πολιτική ένωση

— Επιδίωξη της θετικής συμβολής του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου στην υλοποίηση της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» και στην επίτευξη των κοινωνικών στόχων

5.1. Δεδομένης της εξαιρετικά περιορισμένης ικανότητας της νομισματικής πολιτικής για την τόνωση της ζήτησης, η οικονομία της ζώνης του ευρώ έχει περιέλθει σε «παγίδα ρευστότητας». Απαιτείται η επίδειξη μεγαλύτερης αλληλεγγύης εκ μέρους χωρών με διαρθρωτικά πλεονάσματα, με στόχο τη μεγαλύτερη συμβολή τους σε επεκτατικές πολιτικές.

5.2. Η ζώνη του ευρώ οφείλει να ενισχύσει τόσο το αναπτυξιακό δυναμικό της όσο και την ικανότητά της να αντιμετωπίζει ασύμμετρους κλυδωνισμούς και να προωθήει την οικονομική και κοινωνική σύγκλιση. Αυτό προϋποθέτει έναν νέο κανονισμό σχετικά με τη δημιουργία ίδιας δημοσιονομικής ικανότητας. Η ΕΟΚΕ ζητεί την καθιέρωση μακροοικονομικού διαλόγου, ως καθοριστικής συμβολής στη δημοκρατική και κοινωνική εξέλιξη της ΟΝΕ. Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι στις μελλοντικές συζητήσεις θα πρέπει να μη γίνεται πλέον λόγος για «συμβούλια ανταγωνιστικότητας», αλλά για «συμβούλια ανταγωνιστικότητας, κοινωνικής συνοχής και βιωσιμότητας». Η ζώνη του ευρώ θα πρέπει να εκφράζεται με μία φωνή στους διεθνείς οργανισμούς.

5.3. Η ΕΟΚΕ ευελπιστεί ότι το 2017 τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα θα προχωρήσουν στο δεύτερο στάδιο του χάρτη πορείας για την ολοκλήρωση της ΟΝΕ, προσδίδοντας σαφή ταυτότητα στη ζώνη του ευρώ. Ένας τέτοιος χάρτης πορείας θα πρέπει να εμπεριέχει τη διεξαγωγή μιας πολιτικής συζήτησης σχετικά με την εφαρμογή θεσμικών μέτρων, ορισμένα εκ των οποίων ενδέχεται να απαιτήσουν τροποποιήσεις της Συνθήκης.

5.4. Η συζήτηση αυτή θα πρέπει, ιδεωδώς, να καλύπτει τα ακόλουθα θέματα: πιο ισχυρή δομή για τη ζώνη του ευρώ, δημοσιονομική ικανότητα της ζώνης του ευρώ και κοινή έκδοση χρεωστικών τίτλων από τα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ, υπό τη διαχείριση ενός Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ταμείου· ενδυνάμωση της υποχρέωσης λογοδοσίας και της δημοκρατικής νομιμότητας στο πλαίσιο της ΟΝΕ, μέσω της ενίσχυσης των εξουσιών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, της επιδίωξης μιας καλύτερα διαρθρωμένης διακοινοβουλευτικής διάσκεψης με ισχυρότερη δέσμευση των εθνικών κοινοβουλίων, καθώς και μέσω της διενέργειας ψηφοφοριών για ζητήματα που εμπίπτουν στην αρμοδιότητα της ΟΝΕ με τη συμμετοχή μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου μόνο από τη ζώνη του ευρώ.

5.5. Στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, ο κοινωνικός διάλογος και ο διάλογος των πολιτών μπορεί να αποτελέσει κινητήρια δύναμη για επιτυχημένες, βιώσιμες και χωρίς αποκλεισμούς οικονομικές και κοινωνικές μεταρρυθμίσεις και μεταρρυθμίσεις στον τομέα της απασχόλησης. Τα εθνικά κοινοβούλια πρέπει να συμμετέχουν στον σχεδιασμό και στην αξιολόγηση των εθνικών προγραμμάτων μεταρρυθμίσεων (ΕΠΜ), καθώς και στην εφαρμογή των ειδικών ανά συστάσεων χώρα (ΕΑΧΣ), σύμφωνα με τους στόχους της στρατηγικής «Ευρώπη 2020». Οι κοινωνικοί εταίροι επιτελούν ειδικό ρόλο όσον αφορά τις αποκλειστικές τους αρμοδιότητες, ευθύνες και καθήκοντα.

5.6. Η εφαρμογή άμεσων μέτρων κρίνεται αναγκαία με μέλημα τη δημιουργία δικλίδων ασφαλείας για τους χαμηλόμισθους και τους ευάλωτους εργαζομένους, την εξασφάλιση ελάχιστου εισοδήματος για τα νοικοκυριά, την εστίαση στους θύλακες φτώχειας και την αντιστάθμιση των ανισοτήτων. Ο ευρωπαϊκός πυλώνας κοινωνικών δικαιωμάτων πρέπει να αποσαφηνιστεί και να τεθεί σε εφαρμογή το 2017, με την ενεργό συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων και άλλων οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών. Ωστόσο, ο ευρωπαϊκός πυλώνας κοινωνικών δικαιωμάτων πρέπει να συμβάλλει στην υποστήριξη της βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης και της δημιουργίας θέσεων εργασίας και, προς τούτο, να φέρει απτά αποτελέσματα για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής και εργασίας των πολιτών στην Ευρώπη, καθώς και για την προώθηση αποδοτικών και χωρίς αποκλεισμούς αγορών εργασίας και ποιοτικών και καθολικά προσβάσιμων δημόσιων υπηρεσιών.

5.7. Ως τμήμα της δημοσιονομικής ένωσης, η τραπεζική ένωση είναι καθοριστικής σημασίας για τη διασφάλιση της ακεραιότητας του ευρώ και τη μεγιστοποίηση του επιμερισμού των κινδύνων με τον ιδιωτικό τομέα. Η πρόταση για ένα ευρωπαϊκό σύστημα εγγύησης καταθέσεων (EDIS) αποτελεί ζωτική συνιστώσα της τραπεζικής ένωσης. Ο περαιτέρω επιμερισμός των κινδύνων στο πλαίσιο της πρότασης για το EDIS θα πρέπει να συνοδεύεται από περαιτέρω μείωση των κινδύνων εντός της τραπεζικής ένωσης. Αμφότερες αυτές οι παράμετροι απαιτείται να εξεταστούν ταυτόχρονα και δίχως καθυστέρηση και να τεθούν έμπρακτα σε εφαρμογή. Η Επιτροπή θα πρέπει να διενεργήσει συνολική εμπειριστατωμένη μελέτη αντικτύπου, προκειμένου να ενισχυθεί περαιτέρω η νομιμότητα της συγκεκριμένης πρότασης.

6. Λογικές και ισορροπημένες συμφωνίες ελεύθερων συναλλαγών με τις ΗΠΑ

— **Σύναψη εμπορικών συμφωνιών με φιλόδοξα και καινοτόμα κεφάλαια για το εμπόριο και τη βιώσιμη ανάπτυξη**

— **Αξιοποίηση των ωφελημάτων του κοινωνικού διαλόγου και του διαλόγου με την κοινωνία των πολιτών**

6.1. Χρειάζεται συνοχή μεταξύ της πολιτικής για την ανάπτυξη και της εμπορικής πολιτικής. Όπως επισημαίνεται στην ανακοίνωση με τίτλο «Εμπόριο για όλους», οι συμφωνίες της ΕΕ δεν θα πρέπει να υποβαθμίζουν ούτε τα περιβαλλοντικά, κοινωνικά, εργασιακά, καταναλωτικά και λοιπά πρότυπα ούτε τις δημόσιες υπηρεσίες, αλλά αντίθετα να τα βελτιώνουν περαιτέρω.

6.2. Υπό αυτές τις συνθήκες, η ΕΟΚΕ θεωρεί σημαντικό να οδηγήσουν οι τρέχουσες εμπορικές και επενδυτικές διαπραγματεύσεις στη σύναψη ισορροπημένων συμφωνιών (συμπεριλαμβανομένων των διαπραγματεύσεων για τις συμφωνίες ΤΤΙΡ και CETA, των επενδυτικών διαπραγματεύσεων ΕΕ–Ιαπωνίας και ΕΕ–Κίνας, των διαπραγματεύσεων με τις χώρες της ASEAN, καθώς και των διαπραγματεύσεων σχετικά με όλες τις εκκρεμούσες ΣΟΕΣ) και, μετά την επικύρωση των εν λόγω συμφωνιών, να παρακολουθείται η αποτελεσματική εφαρμογή τους.

6.3. Η επίτευξη διαφάνειας και δίκαιης ισορροπίας συμφερόντων πρέπει να εξακολουθήσει να επιδιώκεται κατά τις πολυμερείς διαπραγματεύσεις για τις υπηρεσίες (TiSA) και τα περιβαλλοντικά αγαθά.

6.4. Η διεξαγωγή εμπορικών διαπραγματεύσεων σε διμερές επίπεδο δεν θα πρέπει να αποδυναμώνει τη δέσμευση της ΕΕ έναντι του ΠΟΕ και υπέρ μιας ισχυρής πολυμερούς παγκόσμιας συμφωνίας· συγχρόνως, κρίνεται σκόπιμο να αποφευχθούν τυχόν αντικρουόμενοι κανόνες. Κατά τις διαπραγματεύσεις που διεξάγονται στο πλαίσιο του ΠΟΕ απαιτείται μια πιο στοχοθετημένη προσέγγιση όσον αφορά, παραδείγματος χάρι, το ψηφιακό εμπόριο.

6.5. Το εμπόριο αποτελεί μείζον ζήτημα για τον μεταποιητικό τομέα της ΕΕ και για την προστασία της ευρωπαϊκής αγοράς από αθέμιτες συμπεριφορές και πρακτικές ντάμπινγκ, με την επικαιροποίηση των μέσων εμπορικής άμυνας (ΜΕΑ) για την προστασία της εσωτερικής αγοράς από αθέμιτες εισαγωγές από τρίτες χώρες. Ωστόσο, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα πρέπει να αξιολογήσει προσεκτικά τις επιπτώσεις της απόφασης σχετικά με την εκχώρηση καθεστώτος οικονομίας της αγοράς στην Κίνα.

6.6. Το σύστημα επενδυτικών δικαστηρίων που προτάθηκε πρόσφατα από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, παρότι αποτελεί βελτίωση σε σχέση με τον μηχανισμό επίλυσης διαφορών επενδυτή-κράτους που υποστηρίζεται από τις ΗΠΑ, παραμένει ωστόσο αμφιλεγόμενο και χρειάζεται να αξιολογηθεί περισσότερο εις βάθος.

6.7. Η εμπορική πολιτική της ΕΕ θα πρέπει να συνεκτιμήσει τις διάφορες απόψεις που έχουν εκφραστεί σχετικά με τις επιπτώσεις των εμπορικών συμφωνιών. Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να επιδειχθεί στη συμμετοχή των μικτών οργάνων που περιλαμβάνουν όλες τις συνιστώσες της κοινωνίας των πολιτών στο εγχείρημα της παρακολούθησης του συνόλου των παραμέτρων των συμφωνιών ελεύθερου εμπορίου. Η εμπειρογνομosύνη της ΕΟΚΕ προσδίδει μοναδική αξία στο εν λόγω εγχείρημα. Οι μελέτες αντικτύπου σχετικά με τις μελλοντικές ή τις τρέχουσες διαπραγματεύσεις εξακολουθούν να αποτελούν βασικό εργαλείο για όλους όσοι ασχολούνται με την παρακολούθηση των διαπραγματεύσεων.

7. Χώρος δικαιοσύνης και θεμελιωδών δικαιωμάτων με βάση την αμοιβαία εμπιστοσύνη

— Βελτίωση της ασφάλειας των πολιτών

— Σεβασμός του κράτους δικαίου

— Άρση των εμποδίων και κάλυψη των ελλείψεων

7.1. Η αυξανόμενη ζήτηση για ασφάλεια εκ μέρους των ευρωπαίων πολιτών απαιτεί άμεση αντίδραση, με στόχο την προστασία των κυριότερων επιτευγμάτων της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και την αποκατάσταση της εμπιστοσύνης μεταξύ των κρατών μελών. Η καταπολέμηση της τρομοκρατίας επιβάλλει στενότερη συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών και μεταξύ των επιμέρους αρχών τους.

7.2. Η προσπάθεια για την επικράτηση ειρήνης στη Μέση Ανατολή, η διεθνής αστυνομική συνεργασία, ο αποτελεσματικός έλεγχος των εξωτερικών συνόρων και η αναπτυξιακή πολιτική αποτελούν εντελώς απαραίτητο συμπλήρωμα των μέτρων που αποσκοπούν στην ενίσχυση της ασφάλειας στην Ευρώπη.

7.3. Κατά το 2017 η ΕΕ οφείλει να ενισχύσει τους πυλώνες της δράσης της ΕΕ που καθορίζονται στο ευρωπαϊκό θεματολόγιο για την ασφάλεια. Το εν λόγω θεματολόγιο πρέπει να εξασφαλίσει πλήρως τη συμμόρφωση με το κράτος δικαίου και τον σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων στα κράτη μέλη, συμπεριλαμβανομένων των εξής: της δημοκρατίας, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, των οικονομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων, καθώς και του εποικοδομητικού διαλόγου με την κοινωνία των πολιτών.

7.4. Ενδεικνύται να απεμπλακει η πρόταση οδηγίας για την εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης [COM(2008) 426 τελικό] και να δοθεί ισχυρή ώθηση στη συμμετοχική διάσταση της κοινωνίας των πολιτών.

7.5. Η στρατηγική για την ισότητα των φύλων 2010–2015 χρειάζεται να αποκτήσει νέα πνοή με σαφείς στόχους, συγκεκριμένα μέτρα και αποτελεσματική παρακολούθηση της προόδου που σημειώνεται για την καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω φύλου στην αγορά εργασίας, στην εκπαίδευση και στη διαδικασία λήψης αποφάσεων, καθώς και για την πρόληψη της έμφυλης βίας.

7.6. Η ευρωπαϊκή στρατηγική για την αναπηρία 2010–2020 θα πρέπει να αναβαθμιστεί σύμφωνα με τις παρατηρήσεις της Επιτροπής του ΟΗΕ για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία (CRPD), με τη θέσπιση σχετικής νομοθεσίας και την εγκαίνιση κάρτας προτεραιότητας της ΕΕ αναγνωριζόμενης σε όλα τα κράτη μέλη.

7.7. Για την καταπολέμηση της φτώχειας χρειάζεται να καθοριστούν ειδικοί δείκτες και στόχοι για τα παιδιά σε ευπαθείς καταστάσεις.

7.8. Υπάρχει επίσης ανάγκη αντιμετώπισης ορισμένων νέων μορφών ευπάθειας, όπως η επισφαλής εργασία, η φτώχεια των εργαζομένων και η κατάσταση που βιώνουν οι ηλικιωμένοι, οι νεαρές γυναίκες, οι ανύπαντρες μητέρες και οι μετανάστριες.

8. Προς μια νέα πολιτική μετανάστευσης

- **Ορθή διαχείριση της προσφυγικής ροής**
- **Ένταξη των μεταναστών**
- **Καταπολέμηση του λαϊκισμού και της ξενοφοβίας**

8.1. Η ΕΕ οφείλει να αντιμετωπίσει τα ζητήματα της μετανάστευσης και του ασύλου με την καθιέρωση στενότερης συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών και τη λήψη ενιαίων και έμπρακτων μέτρων. Η ΕΟΚΕ παραπέμπει στις συστάσεις και στην έκθεση που εκπόνησε βάσει διερευνητικών επισκέψεων σε 11 κράτη μέλη. Προτεραιότητα πρέπει να δοθεί στις προτάσεις που απορρέουν από την έκθεση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με την κατάσταση στη Μεσόγειο και την ανάγκη για μια ολιστική προσέγγιση της ΕΕ όσον αφορά τη μετανάστευση.

8.2. Κατά το 2017 απαιτείται να δημιουργηθούν οι κατάλληλες προϋποθέσεις για την κατάργηση των παρεκκλίσεων που προβλέπονται για τους συνοριακούς ελέγχους από τους κανόνες του χώρου Σένγκεν και την εξασφάλιση του κράτους δικαίου στη διαχείριση του χώρου Σένγκεν.

8.3. Το προτεινόμενο κοινό σύστημα ασύλου μπορεί εύλογα να αναμένεται ότι θα επιτευχθεί μεσοπρόθεσμα. Οι νομοθετικές και πολιτικές πρωτοβουλίες που προτάθηκαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρέπει να εγκριθούν ταχέως, με σεβασμό τόσο του πρωταρχικού συμφέροντος των αιτούντων διεθνή προστασία όσο και του κράτους δικαίου, ως έκφρασης απτής αλληλεγγύης μεταξύ των κρατών μελών.

8.4. Είναι, ως εκ τούτου, σημαντική η επανεξέταση της πρότασης σχετικά με την επανεγκατάσταση, τη μετεγκατάσταση και την προστασία των αιτούντων άσυλο, με στόχο τη διάνοιξη νόμιμων και ασφαλών οδών για τους αιτούντες άσυλο.

8.5. Εν προκειμένω, η ΕΟΚΕ επιθυμεί να τονίσει ότι η συμφωνία ΕΕ–Τουρκίας δεν παρέχει τις εγγυήσεις που απαιτούνται για τη διασφάλιση του σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων και της εκπλήρωσης των διεθνών υποχρεώσεων της ΕΕ. Χρειάζεται αποφασιστική δράση για την αποκατάσταση θετικού κλίματος συνεργασίας, τόσο με τις τουρκικές αρχές όσο και με τις αρχές των γειτονικών χωρών, που εξακολουθεί να έχει καθοριστική σημασία για την ασφαλή φύλαξη των συνόρων της ΕΕ.

8.6. Η μεταναστευτική πολιτική απαιτεί πόρους για την ένταξη των μεταναστών και των προσφύγων. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την προσπάθεια για πιο ορθολογική χρήση των πόρων που διατίθενται από τα διάφορα ευρωπαϊκά ταμεία. Το ύψος των πόρων πρέπει να αυξηθεί σημαντικά, ιδίως στο πλαίσιο του ΕΚΤ, για τα κράτη μέλη που είναι περισσότερο εκτεθειμένα στην πρόκληση της ένταξης των μεταναστών ή των προσφύγων.

8.7. Όσον αφορά τα άτομα που διαμένουν νόμιμα στην Ευρώπη, είναι ζωτικής σημασίας να εξασφαλιστεί η συμμετοχή τους σε δράσεις κατάρτισης και να διευκολυνθεί πρώτα η είσοδός τους στην αγορά εργασίας και στη συνέχεια η ένταξή τους στην κοινωνία εν γένει. Θεμελιώδους σημασίας είναι επίσης η αντιμετώπιση του εντεινόμενου φαινομένου της ξενοφοβίας και του λαϊκισμού που συνδέεται συχνά με εκτεταμένες μεταναστευτικές ροές. Η κοινή δήλωση των ευρωπαίων κοινωνικών και οικονομικών εταίρων (ΕΣΣΟ, Business Europe, CEEP, UEAPME και Eurochambres), καθώς και το έργο που επιτελούν οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και οι ενδιαφερόμενοι φορείς της κοινωνικής οικονομίας, δείχνουν την ακολουθητέα οδό.

9. Ισχυρότερος παγκόσμιος παράγοντας

- **Εσωτερική συνοχή για την ανάληψη εξωτερικής δράσης**
- **Συνεργασία με τις γειτονικές χώρες και τους στρατηγικούς εταίρους**

9.1. Η ΕΕ θα πρέπει να ενισχύσει τη θέση της ως παγκόσμιος παράγοντας ειρήνης και σταθερότητας σε περιοχές συγκρούσεων, στο πλαίσιο των διεθνών οργανισμών και με πιο συνεκτική δράση. Για την ανάληψη αποτελεσματικής εξωτερικής δράσης απαιτείται μια ολοκληρωμένη προσέγγιση της εσωτερικής και της εξωτερικής πολιτικής που διαμορφώνονται από την Επιτροπή. Η βελτίωση των σχέσεων και της συνεργασίας με τους στρατηγικούς εταίρους είναι καθοριστικής σημασίας προκειμένου να αναλάβει η ΕΕ ισχυρότερο ρόλο ως παγκόσμιος παράγοντας.

9.2. Η συμβολή της ΕΕ στη συνεργασία και στην ανάπτυξη θα πρέπει να επικεντρωθεί κατά προτεραιότητα στις διαδικασίες εκδημοκρατισμού που αναλαμβάνονται στις γειτονικές της χώρες. Χρειάζεται συγκεκριμένη δράση, με την υποστήριξη καλά σχεδιασμένων επενδύσεων χρηματοδοτούμενων από την ΕΕ σε συνεργασία με την Παγκόσμια Τράπεζα.

9.3. Ο διάλογος με τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και οι διαπροσωπικές επαφές θα πρέπει να συμπεριληφθούν δεόντως στην εξωτερική δράση της ΕΕ. Είναι κεφαλαιώδους σημασίας να υποστηριχθεί η καθιέρωση διαρθρωμένου διαλόγου με τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών στην εν λόγω περιοχή, με στόχο την αξιολόγηση της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Γειτονίας (ΕΠΓ). Επιπλέον, ο κοινωνικός διάλογος θα πρέπει να καταστεί αναπόσπαστο τμήμα των προγραμμάτων συνεργασίας και ανάπτυξης της ΕΕ.

9.4. Η αξιολόγηση της ΕΠΓ θα πρέπει να αποτελέσει προτεραιότητα. Οι σχέσεις με τις χώρες της Νότιας και της Ανατολικής Μεσογείου δεν θα πρέπει έχουν ως επίκεντρο μια αμυντική προσέγγιση βασισμένη σε θέματα ασφάλειας ή στην προσφυγική κρίση, αλλά να μετουσιωθούν σε μια πραγματική πολιτική κοινής ανάπτυξης μεταξύ ισότιμων εταίρων.

9.5. Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να επιδειχθεί στις σχέσεις με τη Ρωσία, συμπεριλαμβανομένης της ανάληψης πιο ενεργών διπλωματικών ενεργειών έναντι της εν λόγω χώρας, ιδίως όσον αφορά τις σχέσεις στον τομέα της ενέργειας.

9.6. Καθοριστικής σημασίας θα αποβεί η ανάγκη τήρησης και υλοποίησης τόσο των στόχων βιώσιμης ανάπτυξης (ΣΒΑ) όσο και των στόχων της COP21. Οι ΣΒΑ, ειδικότερα, πρέπει να υπαγορεύουν το θεματολόγιο της ΕΕ στον τομέα της ανάπτυξης. Η ΕΕ οφείλει να επιδιώξει την προορατική αξιολόγηση των μέσων που θα απαιτηθούν για την αντιμετώπιση των συγκεκριμένων προκλήσεων, συμπεριλαμβανομένων επίσης των δημοσιονομικών αναγκών. Ένα ενδεδειγμένο πλαίσιο διακυβέρνησης πρέπει να ενισχύει περαιτέρω τη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών. Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει την πρότασή της σχετικά με ένα «Ευρωπαϊκό φόρουμ για τη βιώσιμη ανάπτυξη».

10. Ένωση δημοκρατικής αλλαγής

— Προώθηση της ενεργού συμμετοχής των πολιτών στα κοινά και της συμμετοχικής δημοκρατίας

— Βελτίωση του ανοικτού χαρακτήρα και της διαφάνειας

— Ενίσχυση του κοινωνικού διαλόγου και του διαλόγου με την κοινωνία των πολιτών

10.1. Για την αντιμετώπιση των κοινών και περίπλοκων προκλήσεων που αντιμετωπίζει η ΕΕ, έχει πρωταρχική σημασία η κινητοποίηση όλων των τομέων και των μέσων, με μέλημα την εξεύρεση κοινών λύσεων. Η κοινωνία των πολιτών διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στην προώθηση αυτής της ζωτικής καινοτομίας και η αλλαγή προϋποθέτει την εξασφάλιση της εμπιστοσύνης των πολιτών. Κατά συνέπεια, οι φορείς της κοινωνίας των πολιτών πρέπει να συμμετέχουν επί ίσοις όροις με τους άλλους ενδιαφερόμενους φορείς προκειμένου να διασφαλίζουν την πλήρη αξιοποίηση της συμβολής τους. Αυτό προϋποθέτει αλλαγή νοοτροπίας, αλλά και συνειδητοποίηση της αξίας μιας ισχυρής και ανεξάρτητης κοινωνίας των πολιτών σε επίπεδο τόσο κρατών μελών όσο και ΕΕ.

10.2. Σε αυτό το πλαίσιο, η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει στην Επιτροπή την έκκλησή της για την έκδοση Πράσινης Βίβλου σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο ο διάλογος με την κοινωνία πολιτών θα μπορούσε να οργανωθεί σε αποτελεσματική και μόνιμη βάση.

10.3. Η ΕΟΚΕ ζητεί επίσης, για μία ακόμη φορά, τη βελτίωση των διαδικασιών διαβούλευσης με τα ενδιαφερόμενα μέρη, από την άποψη της αντιπροσωπευτικότητας, της προσβασιμότητας, της διαφάνειας και της ανατροφοδότησης.

10.4. Χρειάζεται να αναληφθεί δράση όσον αφορά την πρόταση για την αναθεώρηση του κανονισμού σχετικά με την Ευρωπαϊκή Πρωτοβουλία Πολιτών, προκειμένου να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητά της.

10.5. Η ΕΟΚΕ εξακολουθεί να πιστεύει ότι η ενδυνάμωση της συμμετοχικής δημοκρατίας αποτελεί προτεραιότητα, με στόχο να ενισχυθεί η δημοκρατική ανθεκτικότητα της διαδικασίας λήψης αποφάσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σε αυτό το πλαίσιο, η νέα διοργανική συμφωνία Επιτροπής — Συμβουλίου — Κοινοβουλίου θα πρέπει να παρέχει τη δυνατότητα στα συμβουλευτικά όργανα της ΕΕ, όπως η ΕΟΚΕ, να επιρραίζουν περισσότερο τις νομοθετικές προτάσεις κατά τη διαδικασία λήψης αποφάσεων.

10.6. Η βελτίωση της νομοθεσίας θα πρέπει να αποτελεί μέθοδο για την εξασφάλιση αποτελεσματικότερων και απλουστευμένων κανονιστικών κειμένων, με σαφείς και διαφανείς στόχους. Κρίνεται σκόπιμη η εξέταση της πρότασης για το «νομοθετικό αποτύπωμα», με στόχο την καλύτερη παρακολούθηση της εξέλιξης της νομοθεσίας, παρέχοντας στις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών τη δυνατότητα να συμμετέχουν και ενισχύοντας τη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων στη νομοθετική διαδικασία διασφαλίζοντας συγχρόνως την ικανοποίηση των αναγκών και των προσδοκιών τους.

10.7. Η Επιτροπή θα πρέπει να συνεχίσει να προωθεί το πρόγραμμα REFIT, στο πλαίσιο του οποίου η ΕΟΚΕ θα πρέπει να επωμισθεί σημαντικότερο ρόλο. Το πρόγραμμα REFIT δεν θα πρέπει, ωστόσο, να υπονομεύσει ούτε τα εργασιακά και κοινωνικά δικαιώματα ούτε την προστασία των καταναλωτών και του περιβάλλοντος. Η θέσπιση αποτελεσματικότερης νομοθεσίας, μεταξύ άλλων και για τις ΜΜΕ, μπορεί να προέλθει από τον ανοικτό χαρακτήρα και τη διαφάνεια των διαδικασιών που αποσκοπούν στη βελτίωση της νομοθεσίας, πράγμα το οποίο αναμένεται να ενθαρρύνει τους δικαιούχους να προτείνουν νομοθετικές πρωτοβουλίες από τη βάση προς την κορυφή και να οδηγήσει, ειδικότερα, στην ενισχυμένη συμμετοχή των φορέων της κοινωνίας των πολιτών.

10.8. Το Μάρτιο του 2016 οι ευρωπαίοι κοινωνικοί εταίροι υπέβαλαν τέσσερις κοινές θέσεις για την αναδιάρθρωση του κοινωνικού διαλόγου, τους πρόσφυγες, τις βιομηχανικές πολιτικές και την ψηφιοποίηση. Οι εν λόγω θέσεις θα πρέπει να ενσωματωθούν στο πρόγραμμα εργασίας της Επιτροπής για το 2017 και να προαχθούν ως έχουν.

Βρυξέλλες, 14 Ιουλίου 2016.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Γιώργος ΝΤΑΣΗΣ

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΙΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

518^Η ΣΥΝΟΔΟΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΟΚΕ ΤΗΣ 13ΗΣ ΚΑΙ 14ΗΣ ΙΟΥΛΙΟΥ 2016

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Οι επιπτώσεις σε βασικούς βιομηχανικούς τομείς (και στις θέσεις εργασίας και στην ανάπτυξη) της ενδεχόμενης χορήγησης του καθεστώτος της οικονομίας της αγοράς στην Κίνα (για σκοπούς των μέσων εμπορικής άμυνας)»

(γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(2016/C 389/02)

Εισηγητής: ο κ. Andrés BARCELÓ DELGADO

Συνησηγητής: ο κ. Gerald KREUZER

Στις 21 Ιανουαρίου 2016, και σύμφωνα με το άρθρο 29 παράγραφος 2 του εσωτερικού της κανονισμού, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα:

«Οι επιπτώσεις σε βασικούς βιομηχανικούς τομείς (και στις θέσεις εργασίας και στην ανάπτυξη) της ενδεχόμενης χορήγησης του καθεστώτος της οικονομίας της αγοράς στην Κίνα (για σκοπούς των μέσων εμπορικής άμυνας)»

(γνωμοδότηση πρωτοβουλίας).

Η συμβουλευτική επιτροπή βιομηχανικών μεταλλαγών (CCMI), στην οποία ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή της στις 22 Ιουνίου 2016.

Κατά την 518η σύνοδο ολομέλειάς της, που πραγματοποιήθηκε στις 13 και 14 Ιουλίου 2016 (συνεδρίαση της 14ης Ιουλίου 2016), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 194 ψήφους υπέρ, 4 ψήφους κατά και 3 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Δύσκολα θα μπορούσε να γίνει δεκτό ότι η Κίνα λειτουργεί υπό όρους οικονομίας της αγοράς, δεδομένου ότι δεν πληροί τέσσερα από τα πέντε κριτήρια που έχουν καθοριστεί από την πρακτική της Επιτροπής και δεν αντικατοπτρίζει τον βασικό κανονισμό [κανονισμός του Συμβουλίου (ΕΚ) αριθ. 1225/2009].

1.2. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι, παρότι οι διάφορες πηγές αναφέρουν διαφορετικά αποτελέσματα, εάν χάσουμε τα εργαλεία διασφάλισης ενός ελεύθερου και θεμιτού εμπορίου με την Κίνα, θα χαθεί ένας απaráδεκτος αριθμός εκατοντάδων χιλιάδων θέσεων εργασίας.

1.3. Οι απώλειες αυτές θα συγκεντρώνονταν σε συγκεκριμένους τομείς και περιφέρειες, που θα επηρεάζονταν σε σοβαρό βαθμό: τομείς όπως το αλουμίνιο, τα ποδήλατα, τα κεραμικά, τα ηλεκτρόδια, τα σιδηροκράματα, το γυαλί, το χαρτί, οι ηλιακοί συλλέκτες, ο χάλυβας και τα ελαστικά επίσωτρα. Συνεπώς, συνιστάται να εκπονηθούν περαιτέρω τομεακές και γεωγραφικές μελέτες.

1.4. Οι τομείς που θα επηρεάζονταν είναι κυρίως οι παραγωγοί ή οι καταναλωτές ενδιάμεσων αγαθών, με αποτέλεσμα οι ιδιώτες καταναλωτές μάλλον να μην επωφελούνταν από την ελάττωση των μέτρων αντιντάμπινγκ.

1.5. Οι βιομηχανικοί τομείς που καταναλώνουν προϊόντα που αποτελούν αντικείμενο ντάμπινγκ θα επωφελούνταν βραχυπρόθεσμα από την πραγματοποίηση εισαγωγών που αποτελούν αντικείμενο επιδοτήσεων. Μεσοπρόθεσμα, ωστόσο, θα μπορούσαν και να απειληθούν ακόμη, καθώς η Κίνα προωθεί και κατάντη κλάδους με προστιθέμενη αξία. Υπό την έννοια αυτή, οι κακές επιδόσεις της Κίνας στον τομέα των δικαιωμάτων βιομηχανικής ιδιοκτησίας συνιστούν επίσης απειλή.

1.6. Οι θέσεις εργασίας στη βιομηχανία, άπαξ και απολεσθούν, σπανίως επανέρχονται. Εάν τα άτομα που θα επηρεαστούν κατορθώσουν να βρουν δουλειά, θα λαμβάνουν πιθανόν χαμηλότερους μισθούς για θέσεις στις οποίες δεν θα εκτιμώνται οι δεξιότητές τους. Η αντικατάσταση ποιοτικών θέσεων εργασίας στον βιομηχανικό τομέα με χαμηλά αμειβόμενες, ανασφαλείς θέσεις εργασίας υπάρχει κίνδυνος να ενισχύσει, συν τοις άλλοις, τις ανισότητες στην κοινωνία μας.

1.7. Κατά συνέπεια, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η αναγνώριση καθεστώτος οικονομίας της αγοράς (ΚΟΑ) στην Κίνα θα έθετε σε σοβαρό κίνδυνο τόσο τη διάρθρωση της βιομηχανίας της ΕΕ όσο και την απασχόληση στον κατασκευαστικό της κλάδο. Ενδέχεται να καταστρατηγηθεί η δυνατότητα προώθησης της ανάκαμψης της ευρωπαϊκής βιομηχανίας μέσω της εξασφάλισης υψηλής ποιότητας και σταθερής απασχόλησης, καθώς και μέσω της καθιέρωσης και της διάδοσης της τεχνολογικής καινοτομίας, της έρευνας και της ανάπτυξης, που αποτελούν στο σύνολό τους βασικές κινητήριες δυνάμεις για τη διασφάλιση δυναμισμού και βιωσιμότητας στο οικονομικό και κοινωνικό σύστημα της Ευρώπης.

1.8. Σε αυτό το πλαίσιο, η αναγνώριση ΚΟΑ στην Κίνα θα μπορούσε να απειλήσει σοβαρά την ύπαρξη των βιομηχανικών περιοχών και των τοπικών παραγωγικών συστημάτων των ΜΜΕ, των οποίων η παραγωγή εκτίθεται σε κίνδυνο λόγω των πρακτικών αθέμιτου ανταγωνισμού της Κίνας. Θα υπήρχε λοιπόν κίνδυνος απώλειας της παραγωγικής εξειδίκευσης των ΜΜΕ, καθώς και των μικρής κλίμακας και υψηλής εξειδίκευσης θέσεων εργασίας που αποτελούν τη ραχοκοκαλιά της δομής του ευρωπαϊκού κατασκευαστικού κλάδου.

1.9. Η ΕΟΚΕ καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο να προωθήσουν τον θεμιτό ανταγωνισμό σε διεθνή κλίμακα, ως τρόπο ενεργού υπεράσπισης των συγκεκριμένων θέσεων εργασίας και των αξιών της ευρωπαϊκής κοινωνίας, και να ενισχύσουν το εισόδημα και τον πλούτο στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

1.10. Η υπεράσπιση αυτών των θέσεων εργασίας στην ΕΕ και των επενδύσεων που συνδέονται με αυτές όχι απλώς είναι εύλογη από οικονομική άποψη, αλλά ενθαρρύνει επίσης και την κοινωνική και περιβαλλοντική αειφορία. Η μετεγκατάσταση της παραγωγής από εξαιρετικά αποδοτικές ως προς τους πόρους και την ενέργεια μονάδες παραγωγής στην Ευρώπη στη βασισμένη στον άνθρακα κινεζική οικονομία δεν συμβάλλει στην επίτευξη των φιλοδοξιών μας όσον αφορά την κλιματική αλλαγή και την αειφόρο ανάπτυξη. Ο σεβασμός των εργασιακών και ανθρωπίνων δικαιωμάτων παραμένει προβληματικό ζήτημα στην Κίνα.

1.11. Η υπεράσπιση των εν λόγω θέσεων εργασίας πρέπει να διασφαλιστεί με βάση το ευρωπαϊκό δικαίο και τις διεθνείς Συνθήκες. Θα πρέπει, επίσης, να απαιτηθεί η τήρηση των συμφωνιών από τρίτα μέρη και να ληφθούν υπόψη οι διαπραγματεύσεις που πραγματοποιούνται με σημαντικούς εμπορικούς εταίρους, όπως οι ΗΠΑ. Ο θεμιτός ανταγωνισμός διασφαλίζεται με τη βοήθεια αποτελεσματικών μέσων εμπορικής άμυνας. Αυτά είναι απαραίτητα για το μέλλον της ευρωπαϊκής βιομηχανίας και για τη στήριξη του στόχου της αύξησης του ποσοστού που η βιομηχανία αντιπροσωπεύει στο ΑΕγχΠ σε 20 %.

1.12. Όσο η Κίνα δεν πληροί τα πέντε κριτήρια της ΕΕ που απαιτούνται για να θεωρηθεί οικονομία της αγοράς, η Επιτροπή οφείλει να κάνει χρήση μιας μη τυπικής μεθοδολογίας όσον αφορά τους ελέγχους των κινεζικών εισαγωγών, με σκοπό την καταπολέμηση του ντάμπινγκ και των παράνομων επιδοτήσεων, σύμφωνα με το τμήμα 15 του πρωτοκόλλου ένταξης της Κίνας στον ΠΟΕ.

1.13. Η διατήρηση των βιομηχανιών στην ΕΕ αποτελεί τη βάση για υγιή δίκτυα E & A, τα οποία είναι καίριας σημασίας για τη μελλοντική ανάπτυξη και την εξεύρεση λύσεων ως προς τις «μεγάλες προκλήσεις της κοινωνίας» που αντιμετωπίζουμε (ενέργεια, κλιματική αλλαγή, υγειονομική περιθαλψη, κινητικότητα κ.λπ.).

1.14. Οι ΜΜΕ δεν έχουν τους πόρους που απαιτούνται για να προβαίνουν σε δράσεις αντιντάμπινγκ ή να συνεργάζονται πλήρως με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο πλαίσιο των ερευνών που αυτή διεξάγει. Η ΕΟΚΕ ζητεί την υιοθέτηση απλουστευμένης προσέγγισης για τους τομείς στους οποίους η συμμετοχή των ΜΜΕ είναι σημαντική.

1.15. Αναγνωρίζοντας τη στρατηγική σημασία που έχει το θέμα, η παρούσα γνωμοδότηση αποτελεί την απαρχή και όχι το τέλος της σχετικής δέσμευσης της ΕΟΚΕ. Η ΕΟΚΕ προτίθεται να αναλάβει διαρκή δέσμευση έναντι του θέματος αυτού και προτείνει τη χάραξη ενός σχεδίου της ΕΟΚΕ σχετικά με το καθεστώς οικονομίας της αγοράς (ΚΟΑ) για την Κίνα, για να επιτραπεί στην Επιτροπή να παρακολουθεί το θέμα για λογαριασμό της κοινωνίας των πολιτών. Στο συγκεκριμένο έργο, θα πρέπει να διατεθούν επαρκείς πόροι.

2. Εισαγωγή

2.1. Σύμφωνα με τους κανόνες του ΠΟΕ, μια χώρα μπορεί να επιβάλλει σε προϊόντα από τρίτες χώρες, δασμούς αντιτάμπινγκ, επιπλέον των δασμών που επιβάλλονται στα εισαγόμενα προϊόντα, εάν καταδειχθεί στο πλαίσιο ερευνών ότι τα εν λόγω προϊόντα εισέρχονται στη χώρα σε χαμηλότερες τιμές από τα εγχώρια προϊόντα, ζημιώνοντας την τοπική βιομηχανία. Όταν η Κίνα προσχώρησε στον ΠΟΕ τον Δεκέμβριο του 2001, μια μεταβατική ρύθμιση για την προσχώρησή της επέτρεπε στη χώρα να αντιμετωπίζεται ως χώρα χωρίς οικονομία της αγοράς (non-market economy — NME) κατά τις διαδικασίες αντιτάμπινγκ, σε περίπτωση που οι κινεζικές επιχειρήσεις δεν μπορούσαν να αποδείξουν ότι ασκούσαν δραστηριότητα σύμφωνα με τις αρχές της ελεύθερης αγοράς. Το τρέχον καθεστώς NME της Κίνας προσφέρει την επιλογή χρήσης των τιμών μιας ανάλογης χώρας, αντί των εγχώριων τιμών (που είναι συχνά τεχνητά χαμηλές λόγω κρατικής παρέμβασης) για τον υπολογισμό του περιθωρίου ντάμπινγκ. Η χρήση μεθοδολογιών NME περιγράφεται στο τμήμα 15 του πρωτοκόλλου προσχώρησης της Κίνας στον ΠΟΕ, ωστόσο η διάταξη 15(a)(ii) παύει να ισχύει μετά τον Δεκέμβριο του 2016. Το γεγονός αυτό υποχρεώνει την Επιτροπή να αλλάξει τη μεθοδολογία με την οποία καθορίζεται η συγκρισιμότητα των τιμών στους φακέλους αντιτάμπινγκ.

2.2. Η παρούσα γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ εστιάζεται στις επιπτώσεις που η πιθανή χορήγηση καθεστώτος οικονομίας της αγοράς («ΚΟΑ») στην Κίνα και η αλλαγή της μεθοδολογίας των μέσων εμπορικής άμυνας (ΜΕΑ) θα έχουν στη βιομηχανία και την απασχόληση της ΕΕ. Αυτό ισχύει ανεξάρτητα από τη σχετική νομική συζήτηση, καθώς η ΕΟΚΕ θεωρεί ιδιαίτερα σημαντικό το θέμα αυτό για τη βιομηχανία της ΕΕ και τις θέσεις απασχόλησης που συνδέονται με αυτήν.

2.3. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενέκρινε, με συντριπτική πλειοψηφία, ψήφισμα που ζητούσε την υιοθέτηση μιας μη τυποποιημένης μεθοδολογίας που θα συμμορφώνεται με το πρωτόκολλο προσχώρησης της Κίνας και που, ταυτόχρονα, θα είναι σε θέση να καθιερώσει αποτελεσματικά ένα ελεύθερο και θεμιτό πλαίσιο για τις εμπορικές συναλλαγές.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Όσον αφορά την οικονομία, η ΕΟΚΕ σημειώνει τα εξής:

3.2. Η Κίνα έχει βιώσει μια άνευ προηγουμένου ανάπτυξη την τελευταία δεκαπενταετία, η οποία έχει μεταβάλει το παγκόσμιο βιομηχανικό και εμπορικό τοπίο. Το κινεζικό αναπτυξιακό μοντέλο βασίζεται στις επενδύσεις, με τη δραστηριότητα αυτή να αντιστοιχεί, σύμφωνα με το ΔΝΤ, στο 46 % του ΑΕγχΠ της χώρας το 2015. Το ποσοστό αυτό υπερβαίνει το μερίδιο των επενδύσεων σε άλλες αναπτυσσόμενες οικονομίες, όπως η ΕΕ (19 %) και οι ΗΠΑ (20 %).

3.3. Το μέγεθος και η ταχύτητα των μεταβολών καθοδηγούνται σε μεγάλο βαθμό από το κράτος. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι η Κίνα δεν αποτελεί οικονομία της αγοράς, όπως αυτή ορίζεται από την ΕΕ, και το γεγονός αυτό γίνεται ευρέως αποδεκτό εκτός του οργάνου. Όπως αναφέρει η Παγκόσμια Τράπεζα, «το κράτος έχει πραγματοποιήσει εκτενείς απευθείας παρεμβάσεις στην κατανομή των πόρων μέσω διοικητικών και τιμολογιακών ελέγχων, εγγυήσεων, κατευθυντήριων γραμμών για τις πιστώσεις, της εκτεταμένης ιδιοκτησίας χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων⁽¹⁾ και κανονιστικών πολιτικών».

3.4. Υπάρχουν πολυάριθμα παραδείγματα υπερβολών στην κινεζική ανάπτυξη. Η χώρα κατανάλωσε 6,6 δισεκατ. τόνους τσιμέντου την περίοδο 2011-2013, ξεπερνώντας την ποσότητα που καταναλώθηκε στις ΗΠΑ σε ολόκληρο τον 20ό αιώνα (4,4 δισεκατ.). Αυτό σημαίνει ότι μέσα σε τρία χρόνια η Κίνα χρησιμοποίησε τόσο τσιμέντο όσο χρειάστηκε για την οικοδόμηση μιας ολόκληρης χώρας κατά τη διάρκεια ενός αιώνα. Πέρα από τη μη αποδοτική χρήση των πόρων, δημιουργήθηκε τεράστια βιομηχανική ικανότητα για την παραγωγή μιας τόσο μεγάλης ποσότητας υλικών σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα.

3.5. Η Κίνα έχει αρχίσει να αλλάζει το αναπτυξιακό της μοντέλο, στοχεύοντας πλέον περισσότερο στην κατανάλωση και την προσφορά υπηρεσιών. Η οικονομία σημειώνει επιβράδυνση, πράγμα που σημαίνει ότι σημαντικό μέρος της παραγωγής της βαριάς βιομηχανίας της Κίνας δεν θα βρει πελάτες στην Κίνα.

3.6. Το Ευρωπαϊκό Βιομηχανικό Επιμελητήριο στην Κίνα αναφέρει ότι έχει ήδη εμφανιστεί σημαντική υπερβάλλουσα παραγωγική ικανότητα σε προϊόντα όπως ο ακατέργαστος χάλυβας, το αλουμίνιο, το τσιμέντο, τα χημικά προϊόντα, τα ναυπηγικά προϊόντα, τα προϊόντα διύλισης, η επίπεδη ύαλος, το χαρτί και το χαρτόνι. Η κινεζική κυβέρνηση αναγνωρίζει το γεγονός αυτό και έχει αποφασίσει να περιορίσει την ικανότητα παραγωγής ακατέργαστου χάλυβα κατά 100 έως 150 εκατ. τόνους μέχρι το 2020⁽²⁾ και την παραγωγή άνθρακα κατά 500 εκατ. τόνους κατά την ίδια χρονική περίοδο⁽³⁾.

⁽¹⁾ World Bank, *China Economic Update*, Ιούνιος 2015.

⁽²⁾ English.gov.cn, Curb to be placed on metal overcapacity, Φεβρουάριος 2016.

⁽³⁾ English.gov.cn, Coal capacity guideline issued, Φεβρουάριος 2016.

3.7. Ανεξάρτητα από αυτές τις προθέσεις, η μείωση της συνολικής παραγωγικής ικανότητας θα αποτελέσει μακροπρόθεσμη διεργασία. Εργοστάσια που έκλεισαν την τελευταία δεκαετία αντικαταστάθηκαν από σύγχρονες, πιο παραγωγικές, μονάδες και, εντέλει, το πρόβλημα απλώς μεγεθύνθηκε. Η ζήτηση των νοικοκυριών για ενδιάμεσα αγαθά δεν πρόκειται ποτέ να αντικαταστήσει τη βιομηχανική ζήτηση.

3.8. Η ΕΕ υπεβλήθη σε μια μακροχρόνια και δύσκολη διεργασία για να επιλύσει αυτό το πρόβλημα κατά τη δεκαετία του 1980 και του 1990, και γρήγορη λύση δεν υπάρχει ούτε για την Κίνα.

3.9. Επομένως, ο συνδυασμός πλεονάζουσας παραγωγικής ικανότητας και περιορισμένης εγχώριας ζήτησης οδηγεί σε πλεόνασμα παραγωγής, το οποίο επιδιώκεται, στη συνέχεια, να βρεθεί τρόπος να διοχετευθεί στις διεθνείς αγορές.

3.10. Η ΕΟΚΕ εφιστά την προσοχή σε δεδομένα που αφορούν τις κινεζικές εξαγωγές.

3.10.1. Σύμφωνα με τον ΠΟΕ, η Κίνα είναι ο μεγαλύτερος εξαγωγέας κατασκευών ανά τον κόσμο, με μερίδιο ύψους 18 %. Το μερίδιο αυτό αυξήθηκε κατά 20 % από το 2010. Κατά τη διάρκεια του 2014 οι κινεζικές εξαγωγές αυξήθηκαν κατά 6 %, ενώ οι αντίστοιχες εξαγωγές για τον υπόλοιπο κόσμο αυξήθηκαν κατά 3,5 %. Εάν αναλύσουμε την περίοδο 2010-2014, η αύξηση ήταν 49 % στην Κίνα, διπλάσια του αντίστοιχου ποσοστού για τον υπόλοιπο κόσμο.

3.10.2. Δεδομένα του Εθνικού Γραφείου Στατιστικής της Κίνας δείχνουν ότι τα προϊόντα με την υψηλότερη αύξηση το 2014 ήταν ο ψευδάργυρος και τα κράματα ψευδαργύρου (+ 2 360 %), το βαμβάκι (+ 100 %), το κοκ (+ 82 %), οι δίοδοι και άλλοι ημιαγωγοί (+ 61 %) και ο ελατός χάλυβας (+ 50 %). Από το 2010, οι εξαγωγές βαμβακιού, ελατού χάλυβα και δίοδων και άλλων ημιαγωγών διπλασιάστηκαν, ενώ οι πωλήσεις κοκ, ψευδαργύρου και κραμάτων ψευδαργύρου τριπλασιάστηκαν σε όγκο.

3.10.3. Αναμένεται ότι αυτή η ανοδική τάση στις εξαγωγές θα συνεχιστεί κατά τα προσεχή έτη, καθώς οι προβλέψεις δείχνουν ύφεση στην κινεζική εγχώρια ζήτηση. Εάν τα μέσα εμπορικής άμυνας της ΕΕ είναι σημαντικά ασθενέστερα από τα αντίστοιχα μέσα των εμπορικών μας εταίρων, οι τωρινές εξαγωγές από την Κίνα προς τις χώρες της ΒΑΣΕΣ ή την Ιαπωνία θα μπορούσαν να εκτραπούν προς την ΕΕ.

3.10.4. Αυτό το βασισμένο στις εξαγωγές αναπτυξιακό μοντέλο έχει δημιουργήσει μεγάλο έλλειμμα —της τάξης των 137 δισεκατ. ευρώ (συγκριτικά με 48,8 δισεκατ. ευρώ το 2000)— στο εμπορικό ισοζύγιο αγαθών της ΕΕ, με τις εισαγωγές της ΕΕ από την Κίνα να είναι διπλάσιες των εξαγωγών της προς την Κίνα.

3.10.5. Σε αυτό το πλαίσιο, η Κίνα εγκαινίασε την πρωτοβουλία «Μία ζώνη, ένας δρόμος», με την οποία επιδιώκεται η δημιουργία μεταφορικών υποδομών (σιδηροδρομικών-οδικών και θαλάσσιων) στον ευρασιατικό χώρο. Βασικός στόχος είναι να εξασφαλιστεί η πρόσβαση των κινεζικών επιχειρήσεων —υπό μη ανταγωνιστικούς όρους— στις ευρασιατικές αγορές που συμμετέχουν στην εν λόγω πρωτοβουλία και να χρησιμοποιηθούν ως νέες αγορές για τους τομείς που εμφανίζουν πλεονάζουσα παραγωγική ικανότητα. Η χορήγηση καθεστώτος οικονομίας της αγοράς θα θέσει σε σοβαρό κίνδυνο τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις των κρατών μελών της ΕΕ που συμμετέχουν στην πρωτοβουλία «Μία ζώνη, ένας δρόμος».

3.11. Στοιχεία σχετικά με τις πρακτικές ντάμπινγκ:

3.11.1. Αυτή η κατακόρυφη αύξηση των κινεζικών εξαγωγών επιτεύχθηκε, εν μέρει, μέσω αθέμιτων πρακτικών, όπως δείχνουν πολλές περιπτώσεις ντάμπινγκ που υπάχθηκαν στους κανόνες του ΠΟΕ.

3.11.2. Η Κίνα είναι ο εμπορικός εταίρος που πλήττεται περισσότερο από τα μέτρα αντιντάμπινγκ. Αποτέλεσε το αντικείμενο του 34 % των εμπορικών ερευνών, ενώ της επιβλήθηκαν 667 μέτρα. Μόνο το 2015, τέθηκαν σε εφαρμογή ή δρομολογήθηκαν 76 μέτρα αντιντάμπινγκ κατά της Κίνας.

3.11.3. Το 67 % των μέτρων αντιντάμπινγκ που υιοθετήθηκαν κατά της Κίνας αφορούσαν βιομηχανίες όπως υφάσματα και είδη ένδυσης, κεραμικά ή γυαλί, βασικά μέταλλα, πλαστικά, μηχανήματα και ηλεκτρικός εξοπλισμός, καθώς και πετροχημικά. Πέρυσι, το 79 % των μέτρων που επιβλήθηκαν στην Κίνα στόχευαν αυτούς τους τομείς.

3.11.4. Η Ευρωπαϊκή Ένωση συγκαταλέγεται στους πλέον ενεργούς παράγοντες στο παγκόσμιο εμπόριο, με ποσοστό που αντιστοιχεί στο 15,8 % του συνόλου, ωστόσο μόλις 133 μέτρα αντιντάμπινγκ ελήφθησαν εναντίον της. Αυτό ισοδυναμεί με 7 % των περιστατικών παγκοσμίως. Απεναντίας, στην Κίνα έχει επιβληθεί το 47 % των εν λόγω μέτρων και, μόνον το 2015, η χώρα τιμωρήθηκε σε τρεις περιπτώσεις.

4. Ειδικές παρατηρήσεις σχετικά με τις απώλειες θέσεων εργασίας στην Ευρώπη

4.1. Τομείς που επηρεάζονται άμεσα:

4.1.1. Θεωρητικά, η χορήγηση ΚΟΑ στην Κίνα θα είχε αρνητικές επιπτώσεις στην ευημερία στην ΕΕ. Η ελευθέρωση του εμπορίου είναι ζωτικής σημασίας για την ΕΕ. Έχει θετικά αποτελέσματα δικτύου, μολονότι υπάρχουν πάντα τομείς που καταλήγουν να επιδεινώνεται η θέση τους.

4.1.2. Στην περίπτωση αυτή, η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι δεν πρόκειται εδώ για διαπραγματευτική διαδικασία με άρση των εμποδίων και από τις δύο πλευρές. Η Κίνα δεν θα είχε να δώσει τίποτε ως αντάλλαγμα, ενώ η ΕΕ θα κατέληγε με μονομερώς μειωμένη τη δυνατότητά της να αντισταθμίσει τη στρέβλωση του ανταγωνισμού που θα οφειλόταν στην αθέμιτη υποστήριξη που παρέχει η κινεζική κεντρική και τοπική αυτοδιοίκηση.

4.1.3. Η ΕΟΚΕ διαπίστωσε ότι οι θέσεις εργασίας στη βιομηχανία έχουν ήδη μεταφερθεί στο εξωτερικό. Μεταξύ 2000 και 2014 οι ευρωπαϊκές βιομηχανίες έχασαν 6,7 εκατ. θέσεις εργασίας, δηλαδή το 12 % του αρχικού αριθμού των 56,3 εκατ. θέσεων. Την ίδια περίοδο ο δείκτης όγκου εισαγωγών αυξήθηκε κατά 144 %. Έρευνες που πραγματοποιήθηκαν στις ΗΠΑ, όπου ο βιομηχανικός τομέας είναι μικρότερος συγκριτικά με την ΕΕ, δείχνουν πως, μεταξύ 1999 και 2011, απωλέσθηκαν περίπου 985 000 θέσεις εργασίας στη βιομηχανία, λόγω της αύξησης της διείσδυσης των εισαγωγών από την Κίνα ⁽⁴⁾.

4.1.4. Απώλειες θέσεων εργασίας προέκυψαν όχι μόνο στις βασικές βιομηχανίες, αλλά και στις καινοτόμες βιομηχανίες. Η πρωτοποριακή βιομηχανία κινητής τηλεφωνίας έχει εξαφανιστεί. Σε μια κρίσιμη σημασία για το μέλλον μας βιομηχανία, όπως τα φωτοβολταϊκά πάνελ, 34 κατασκευαστές υπέβαλαν αίτηση πτώχευσης από το 2010 έως το 2012, δύο αποσύρθηκαν από τον τομέα των ηλιακών συλλεκτών, πέντε διέκοψαν εντελώς ή μερικώς την παραγωγή και τρεις εξαγοράσθηκαν από κινέζους επενδυτές ⁽⁵⁾.

4.1.5. Σε ιδιαίτερο κίνδυνο βρίσκονται τομείς στρατηγικής σημασίας για τα πενταετή σχέδια της Κίνας: το αλουμίνιο, τα ποδήλατα και τα εξαρτήματα ποδηλάτων, τα κεραμικά, το γυαλί, τα ανταλλακτικά μηχανοκίνητων οχημάτων, το χαρτί και τα προϊόντα χαρτιού, και ο χάλυβας.

4.1.6. Έχουν πραγματοποιηθεί εκτιμήσεις του αντίκτυπου από διάφορους οργανισμούς. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανέθεσε την εκπόνηση σχετικής μελέτης, η οποία όμως δεν έχει δημοσιευτεί, με αποτέλεσμα η ΕΟΚΕ να μην είναι σε θέση να αναλύσει τη θέση της Επιτροπής για το επείγον αυτό ζήτημα.

4.1.7. Το Ινστιτούτο Οικονομικής Πολιτικής υπολογίζει ότι ενδέχεται να χαθούν από 1,7 έως 3,5 εκατ. θέσεις εργασίας. Η εκτίμηση αυτή βασίζεται σε ένα μοντέλο εισροών-εκροών, που λαμβάνει υπόψη τις άμεσες απώλειες (τομείς που επηρεάζονται άμεσα από την αύξηση των εισαγωγών), τις έμμεσες απώλειες (προμηθευτές και μεταποιητικές βιομηχανίες που σχετίζονται με τομείς που επηρεάζονται άμεσα) και τις ζημιές λόγω ανακατανομής των δαπανών (που απορρέουν από τη μείωση του οικογενειακού εισοδήματος και των εξόδων). Το μοναδικό μειονέκτημα αυτής της μελέτης είναι ότι συνεκτιμά τις επιπτώσεις όλων των κινεζικών εισαγωγών, ακόμη και των εισαγωγών σε τομείς που σε καμία περίπτωση δεν πλήττονται.

4.1.8. Εάν ληφθούν υπόψη μόνον οι βιομηχανίες που συνδέονται με μέτρα αντιντάμπινγκ, οι άμεσες και έμμεσες απώλειες θέσεων εργασίας θα κυμαίνονταν μεταξύ 0,5 και 0,9 εκατομμυρίων. Σύμφωνα με την έκθεση, η συνολική άμεση απασχόληση που προκύπτει από βιομηχανίες ευάλωτες σε κύματα εισαγωγών που αποτελούν αντικείμενο ντάμπινγκ είναι 2,7 εκατ. θέσεις εργασίας.

4.1.9. Η μελέτη δεν υπολογίζει τον αντίκτυπο της ανακατανομής των δαπανών μόνον σε αυτούς τους τομείς. Αυτό που δείχνει η έκθεση είναι ότι οι θέσεις εργασίας που απειλούνται σε βιομηχανίες που σχετίζονται με το αντιντάμπινγκ ισοδυναμούν με το 60 % των θέσεων εργασίας στις κατασκευαστικές βιομηχανίες. Εάν το ίδιο ποσοστό εφαρμοζόταν στις έμμεσες επιπτώσεις και στις επιπτώσεις της ανακατανομής των δαπανών, οι απώλειες θέσεων εργασίας θα μπορούσαν να ανέλθουν σε 1,1 έως 2,1 εκατ.

4.1.10. Μια δεύτερη έκθεση αντικατοπτρίζει τρεις μελέτες την εκπόνηση των οποίων ανέθεσαν ενώσεις παραγωγών χάλυβα από τις χώρες ΒΑΣΕΣ όσον αφορά τις πιθανές οικονομικές επιπτώσεις που θα είχε στις χώρες τους η χορήγηση καθεστώτος οικονομίας της αγοράς στην Κίνα. Η έκθεση συμπεραίνει ότι, εάν και οι τρεις χώρες ΒΑΣΕΣ χορηγούσαν καθεστώς οικονομίας της αγοράς στην Κίνα, η ζήτηση εργασίας θα σημείωνε πτώση από 15 δισεκατ. έως 32 δισεκατ. δολάρια, και το μεγαλύτερο μέρος θα λάμβανε χώρα στις ΗΠΑ. Αυτό εκτιμάται ότι θα οδηγούσε σε μείωση των θέσεων εργασίας κατά 0,4 έως 0,6 εκατομμύρια.

⁽⁴⁾ Socialists and Democrats, For balanced trade: EU — China, Μάρτιος 2016.

⁽⁵⁾ EUProSun, Fair competition.

4.1.11. Αμφότερες οι δύο μελέτες βασίστηκαν σε μακροοικονομικά υποδείγματα γενικής ισορροπίας. Εντούτοις, εάν τέτοιου είδους μελέτες διεξάγονταν ξεχωριστά σε οικονομικές περιοχές όπως η ΕΕ και οι χώρες ΒΑΣΕΣ, η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η μονομερής χορήγηση καθεστώτος οικονομίας της αγοράς στην Κίνα θα είχε σχεδόν σίγουρα ως αποτέλεσμα την άμεση απώλεια ευημερίας ύψους τουλάχιστον εκατοντάδων χιλιάδων απωλειών θέσεων εργασίας, και πιθανώς περίπου ένα εκατομμύριο άνθρωποι θα καλούνταν να βρουν άλλο τρόπο για να καλύψουν τα προς το ζην.

4.1.12. Για να εκτιμηθεί η πιθανότητα να επιβλαφθούν οι εν λόγω απώλειες, η ΕΟΚΕ εφιστά την προσοχή σε πολλές συνακόλουθες επιπτώσεις:

- Το ντάμπινγκ των εισαγωγών δεν συμβαίνει μόνον στην περίπτωση προϊόντων που υπόκεινται, επί του παρόντος, σε μέτρα αντιντάμπινγκ. Μελετάται το ενδεχόμενο λήψης και άλλων μέτρων, είτε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή είτε από παραγωγούς. Υπάρχουν επίσης δευτερογενείς επιπτώσεις σε ορισμένα προϊόντα: άπαξ και επιβληθεί ένα μέτρο αντιντάμπινγκ, είναι πιθανόν οι εξαγωγείς που επηρεάζονται να μετακινήσουν τις εξαγωγικές τους δραστηριότητες σε μη καλυπτόμενα προϊόντα.
- Στον αντίκτυπο των χαμηλών τιμών λόγω εισαγωγών που αποτελούν αντικείμενο ντάμπινγκ σε άλλα προϊόντα από τον ίδιο τομέα.
- Εάν χαθούν οι κατασκευαστικές ικανότητες, δεν θα επιστρέψουν ποτέ, καθώς όλο το οικοσύστημα που περιβάλλει μια δεδομένη βιομηχανία θα εξαφανιστεί επίσης.

4.1.13. Όσον αφορά τη γεωγραφία, η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει ότι οι θέσεις εργασίας που πιθανόν θα απολεσθούν δεν θα κατανέμονται ομοιόμορφα από γεωγραφική άποψη. Η συγκέντρωση των απωλειών θέσεων εργασίας σε ορισμένες περιοχές μπορεί να προκαλέσει κρίσιμες καταστάσεις στα μέρη αυτά, παρά το γεγονός ότι άλλες περιφέρειες της Ένωσης μπορεί να μην πληγούν ιδιαίτερα. Οι χώρες που θα πληγούν περισσότερο θα χάσουν έως και το 2,7 % του εργατικού δυναμικού τους.

4.1.14. Σε πολλές περιπτώσεις, αυτές οι θέσεις εργασίας εντοπίζονται σε μεγάλες βιομηχανικές εγκαταστάσεις με ισχυρή αλληλεπίδραση με τον οικονομικό και βιομηχανικό ιστό των περιοχών στις οποίες βρίσκονται. Πρόσφατα σημειώθηκαν σημαντικές ζημιές σε τομείς όπως αυτός του χάλυβα, όπου χιλιάδες θέσεις εργασίας εξαρτώνται από μία εταιρεία, ζημιές που είχαν δραματικές κοινωνικές επιπτώσεις στις αντίστοιχες κοινότητες.

4.1.15. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει, επίσης, την ποιότητα των βιομηχανικών θέσεων εργασίας: οι κατασκευαστικές θέσεις εργασίας είναι πιο σταθερές και καλύτερα αμειβόμενες, κατά μέσο όρο, από τις θέσεις εργασίας σε άλλους τομείς της οικονομίας. Η Επιτροπή επεσήμανε, το 2014 ⁽⁶⁾, ότι οι μηνιαίες αποδοχές για τους εργαζομένους στον κατασκευαστικό κλάδο είναι 5 % υψηλότερες από τον γενικό μέσο όρο στην ΕΕ. Στις ΗΠΑ οι εβδομαδιαίες αποδοχές στον κατασκευαστικό τομέα είναι 8 % υψηλότερες από ό,τι σε θέσεις εργασίας σε άλλους μη κατασκευαστικούς κλάδους. Οι εν λόγω υψηλότερες αποδοχές είναι αποτέλεσμα υψηλότερης παραγωγικότητας.

4.1.16. Η βιομηχανία προσφέρει ποιοτικές θέσεις εργασίας σε ημιειδικευμένους εργαζομένους, οι οποίοι θα ήταν πολύ δύσκολο να βρουν εναλλακτική θέση απασχόλησης με τις ίδιες συνθήκες εργασίας. Συνεπώς, ο πτωτικός ρόλος της βιομηχανίας συμβάλλει στη δημιουργία ανισοτήτων στην κοινωνία μας.

4.1.17. Σύμφωνα με την έρευνα για τις συνθήκες εργασίας του Eurofound, η εργασία μερικής απασχόλησης είναι σημαντικά λιγότερο συνήθης στον κατασκευαστικό τομέα (12 %) συγκριτικά με τον μέσο όρο της ΕΕ των 28 (24 %). Οι ώρες εργασίας στον κατασκευαστικό κλάδο τείνουν επίσης να είναι πιο τακτικές και οι άτυπες ώρες σημαντικά λιγότερο συνήθεις από ό,τι στο σύνολο της οικονομίας της ΕΕ ⁽⁷⁾.

4.1.18. Η ΕΟΚΕ θα ήθελε, επίσης, να αποφευχθεί ο κίνδυνος να ζημιωθεί το οικοσύστημα γνώσεων: οι κατασκευές είναι μακράν ο τομέας με τη μεγαλύτερη ζήτηση για δραστηριότητες έρευνας και ανάπτυξης, υπάρχει δε αυξανόμενη τάση προμήθειας E & A από εταιρείες παροχής υπηρεσιών που εστιάζουν στην καινοτομία ⁽⁸⁾. Σύμφωνα με τη μελέτη της Κοινοπραξίας ECSIP, το μέσο περιεχόμενο των υπηρεσιών των κατασκευαστικών αγαθών που παράγονται στην ΕΕ ανέρχεται σχεδόν στο 40 % της συνολικής αξίας των τελικών κατασκευαστικών αγαθών που παράγονται. Το μεγαλύτερο μέρος των εν λόγω υπηρεσιών είναι υπηρεσίες διανομής (15 %), μεταφορών και επικοινωνιών (8 %), καθώς και επιχειρηματικές υπηρεσίες, που κυμαίνονται από λιγότερο από 10 % έως 20 % και άνω στα διάφορα κράτη μέλη της ΕΕ. Η τελευταία κατηγορία περιλαμβάνει υπηρεσίες, όπως E & A, διαφήμιση και έρευνα αγοράς, μηχανολογικές δραστηριότητες και υπηρεσίες ΤΠΕ.

⁽⁶⁾ Ευρωπαϊκές έρευνες για τις συνθήκες εργασίας.

⁽⁷⁾ ECSIP Consortium, 2014.

⁽⁸⁾ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Γενική Διεύθυνση Εξωτερικών Πολιτικών, 2016.

4.1.19. Η ΕΟΚΕ έχει ήδη εκδώσει γνωμοδοτήσεις σχετικά με τη σημασία της προώθησης υψηλότερων κανονιστικών προτύπων για τη διανοητική ιδιοκτησία, λόγω της μη συμμόρφωσης σε ορισμένες χώρες. Αυτό δεν θα πρέπει να παραβλέπεται κατά τη χάραξη της εμπορικής πολιτικής της ΕΕ.

4.2. Τομείς που δεν επηρεάζονται άμεσα από τα μέσα εμπορικής άμυνας:

4.2.1. Κατά την εκτίμηση της χορήγησης μονομερώς στην Κίνα ΚΟΑ πρέπει να συυπολογιστούν τα πιθανά οφέλη σε άλλους τομείς, ιδίως για τους καταναλωτές προϊόντων για τα οποία η Κίνα διαθέτει —ή σχεδιάζει— ισχυρή κατασκευαστική δραστηριότητα.

4.2.2. Πολλοί από τους κλάδους που έχουν επηρεαστεί ως σήμερα είναι κατασκευαστές ενδιάμεσων αγαθών, δηλαδή αγαθών που μετασχηματίζονται και συνδυάζονται σε τελικά προϊόντα.

4.2.3. Η παγκόσμια βιομηχανική παραγωγή δεν έχει επιστρέψει ακόμη στα επίπεδα που βρισκόταν πριν από τη χρηματοπιστωτική κρίση. Επομένως, υπάρχει μεγάλο πλεόνασμα βιομηχανικής ικανότητας και οι πελάτες κινεζικών προϊόντων που αποτελούν αντικείμενο μέτρων αντανάμπινγκ θα μπορούσαν να μετακινήσουν τα αποθέματά τους σε τρίτες χώρες, χωρίς σημαντικές απώλειες όσον αφορά την ανταγωνιστικότητα.

4.2.4. Εάν επιτραπεί στην Κίνα να επεκτείνει το μερίδιο αγοράς της με αθέμιτο τρόπο και να καθιερώσει ολιγοπωλιακό πλεονέκτημα, θα χρησιμοποιήσει αναμφίβολα το γεγονός αυτό αργότερα για να αυξήσει εκ νέου τις τιμές, ζημιώνοντας τους καταναλωτικούς κλάδους στην ΕΕ. Η Κίνα ενεργεί ήδη κατά αυτό τον τρόπο προκειμένου να δώσει ώθηση στις τοπικές βιομηχανίες. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο⁽⁹⁾ παρουσιάζει παραδείγματα μέτρων περιορισμού του εμπορίου φυσικών πόρων που ενδεχομένως παραβιάζουν τους κανόνες του ΠΟΕ. Το 2009 η Κίνα προώθησε το αναπτυξιακό σχέδιο σπάνιων γαιών 2009-2015, το οποίο επιβάλλει ποσοτώσεις εξαγωγής για τις σπάνιες γαίες που ορίζονται στους 35 000 τόνους ετησίως. Το επόμενο έτος οι τιμές των κινεζικών προϊόντων σπάνιων γαιών τριπλασιάστηκαν. Ένα άλλο παράδειγμα εντοπίζεται στην αγορά ηλεκτρονικών ειδών, όπου η Κίνα φορολογεί τις εξαγωγές ανταλλακτικών περισσότερο από τα τελικά προϊόντα, προκειμένου να προστατεύσει την τοπική συναρμολόγηση των συσκευών.

4.2.5. Τα παραδείγματα αυτά δείχνουν ότι η κινεζική πολιτική προωθεί τις βιομηχανίες με μεγαλύτερη προστιθέμενη αξία. Εάν δεν υπάρχει η δυνατότητα κίνησης διαδικασιών αντανάμπινγκ, τομείς όπως ο εξοπλισμός ή η αυτοκινητοβιομηχανία θα κατέληγαν, επίσης, εκτεθειμένοι σε αθέμιτο ανταγωνισμό. Η Κίνα έχει επίσης ιστορικό παραβιάσεων των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, ως εκ τούτου ακόμη και τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας δεν θα αποδεικνύονταν ιδιαίτερα χρήσιμα για τη διατήρηση καινοτόμων βιομηχανιών εντός των συνόρων της ΕΕ.

4.2.6. Μακροπρόθεσμα, η χορήγηση ΚΟΑ στην Κίνα θα ζημίωνε, επίσης, ολόκληρη τη βιομηχανική αλυσίδα αξίας λόγω του αρνητικού αντίκτυπου που αυτό θα είχε στην καινοτομία. Υπάρχει η πεποίθηση στην ΕΕ ότι η καινοτομία είναι ο μοναδικός τρόπος να ανταγωνιστούν οι κοινωνίες μας τους αμιγώς βασισμένους στο κόστος ανταγωνιστές. Ωστόσο, η καινοτομία δεν αναπτύσσεται πλέον σε απομονωμένα εργαστήρια. Απεναντίας, μια έρευνα της KPMG έδειξε ότι το 85 % των ερωτηθέντων από την παγκόσμια βιομηχανία μετάλλων πιστεύει ότι οι εταιρικές σχέσεις είναι αυτές που θα αποτελέσουν το μέλλον της καινοτομίας στον οργανισμό τους. Πάνω από τα τρία τέταρτα αναφέρουν ότι έχουν ήδη συμμετάσχει σε πιο συνεργατικά επιχειρηματικά μοντέλα με προμηθευτές και πελάτες. Είναι, συνεπώς, αδύνατον να φανταστούμε καινοτόμες βιομηχανίες να μην ανήκουν, στο μέλλον, σε δίκτυα γνώσεων.

4.3. Εισόδημα της ΕΕ

4.3.1. Μακροπρόθεσμα, και ανεξαρτήτως της εξέλιξης των επιμέρους τομέων, ο πλούτος στην ΕΕ θα αυξηθεί με βιώσιμο τρόπο μόνο μέσω της σταθερής ανάπτυξης του διαθέσιμου εισοδήματος. Οι τρέχουσες πολιτικές της Επιτροπής που ευνοούν την απασχόληση και τις επενδύσεις αναγνωρίζουν το γεγονός αυτό, θα πρέπει συνεπώς να λαμβάνονται υπόψη κατά τη λήψη αποφάσεων για την αντιμετώπιση του συγκεκριμένου ζητήματος.

Βρυξέλλες, 14 Ιουλίου 2016.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Γιώργος ΝΤΑΣΗΣ

⁽⁹⁾ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Γενική Διεύθυνση Εξωτερικών Πολιτικών, Βρυξέλλες 2015.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Οικοδόμηση συνασπισμού μεταξύ της κοινωνίας των πολιτών και των υποεθνικών αρχών για την εκπλήρωση των δεσμεύσεων της συμφωνίας του Παρισιού»

(γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(2016/C 389/03)

Εισηγητής: ο κ. Lutz RIBBE

Συνεισηγήτρια: η κ. Isabel CAÑO AGUILAR

Στις 21 Ιανουαρίου 2016, και σύμφωνα με το άρθρο 29 παράγραφος 2, του εσωτερικού της κανονισμού, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα

«Οικοδόμηση συνασπισμού μεταξύ της κοινωνίας των πολιτών και των υποεθνικών αρχών για την εκπλήρωση των δεσμεύσεων της συμφωνίας του Παρισιού»

(γνωμοδότηση πρωτοβουλίας).

Το ειδικευμένο τμήμα «Γεωργία, αγροτική ανάπτυξη και περιβάλλον», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 30 Ιουνίου 2016.

Κατά την 518η σύνοδο ολομέλειάς της, που πραγματοποιήθηκε στις 13 και 14 Ιουλίου 2016 (συνεδρίαση της 14ης Ιουλίου) η ΕΟΚΕ υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 183 ψήφους υπέρ και 1 αποχή.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η ΕΟΚΕ επικροτεί τις αποφάσεις της COP 21 στο Παρίσι και θεωρεί ότι πρόκειται για ένα σημαντικό σημείο καμπής για την αποτελεσματική καταπολέμηση της αλλαγής του κλίματος.

1.2. Ωστόσο, υπάρχουν δύο μεγάλα προβλήματα: από τη μια πλευρά, οι στόχοι μείωσης των εκπομπών που έχουν υποβληθεί από τα επιμέρους κράτη μέλη (εθνικά καθορισμένη πρόθεση συνεισφοράς — INDC [intended nationally determined contribution]) δεν συνάδουν με τα αποτελέσματα της συμφωνίας του Παρισιού. Από την άλλη πλευρά, μολονότι σημειώθηκαν συγκεκριμένα βήματα προόδου, δεν λαμβάνεται επαρκώς υπόψη η σημασία της κοινωνίας των πολιτών.

1.3. Σήμερα οι παράγοντες της κοινωνίας των πολιτών καλούνται να αντιμετωπίσουν σοβαρά εμπόδια όταν επιθυμούν να δραστηριοποιηθούν και να υλοποιήσουν μέτρα για την προστασία του κλίματος. Αυτό οφείλεται κυρίως στο γεγονός ότι οι πολιτικοί φορείς δεν αναγνωρίζουν το εκτεταμένο δυναμικό που χαρακτηρίζει τη δράση της κοινωνίας των πολιτών για την προστασία του κλίματος. Μέχρι στιγμής οι παράγοντες της πολιτικής έχουν επιδείξει περιορισμένο ενδιαφέρον για τις στρατηγικές που αναπτύσσουν οι φορείς της κοινωνίας των πολιτών για την προστασία του κλίματος, για το ποιες είναι οι ανάγκες τους, καθώς και για την υποστήριξη που χρειάζεται να λάβουν. Μάλιστα, οι κανονιστικές απαιτήσεις παρεμποδίζουν ενίοτε συστηματικά τη δράση της κοινωνίας των πολιτών υπέρ της κλιματικής αλλαγής.

1.4. Ως εκ τούτου, πολύ συχνά οι παράγοντες της κοινωνίας των πολιτών δεν διαθέτουν το αντίστοιχο πλαίσιο δράσης που θα τους επιτρέψει να υλοποιήσουν στην πράξη τα σχέδιά τους για «προστασία του κλίματος από τη βάση προς την κορυφή». Αυτό οφείλεται επίσης στο γεγονός ότι αδυνατούν να βρουν χρηματοδότηση για τα σχέδιά τους, μολονότι, ουσιαστικά, θα έπρεπε να έχουν στη διάθεσή τους επαρκή επενδυτικά μέσα.

1.5. Η ΕΟΚΕ προτείνει επομένως, ως άμεση ανταπόκριση στις αποφάσεις που ελήφθησαν στο Παρίσι, τη δημιουργία ενός συνασπισμού πολιτικών φορέων και κοινωνίας των πολιτών. Η αποστολή του συνασπισμού θα πρέπει να συνίσταται στην ελαχιστοποίηση των εμποδίων που αντιμετωπίζει η κοινωνία των πολιτών στην καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής με τους εξής τρόπους:

- θα πρέπει να προωθήσει τη δράση για την προστασία του κλίματος βάσει της προσέγγισης «από τη βάση προς την κορυφή» και να επανενεργοποιήσει την αρχή «σκέψου παγκόσμια, δράσε τοπικά»,
- λαμβανομένης υπόψη της ετερογένειας και της ποικιλομορφίας των παραγόντων της κοινωνίας των πολιτών, θα πρέπει να συνυπολογίσει το ευρύ φάσμα των δυνητικών στρατηγικών της κοινωνίας των πολιτών για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής,
- θα πρέπει να αναπτύξει μια πολυεπίπεδη διακυβέρνηση, η οποία θα διευκολύνει και δεν θα παρεμποδίζει τις δράσεις της κοινωνίας των πολιτών υπέρ της κλιματικής προστασίας.

1.6. Οι δράσεις του συνασπισμού θα πρέπει να διαμορφωθούν σε διαφορετικά επίπεδα πολιτικής. Κατ' ουσία, στόχος είναι να εκπληρωθούν τα ακόλουθα πέντε καθήκοντα:

- 1) ανάπτυξη μιας κατανόησης των στρατηγικών για την προστασία του κλίματος που προτίθενται, μπορούν, θα μπορούσαν ή θα πρέπει ή επιτρέπεται να υλοποιήσουν οι φορείς της κοινωνίας των πολιτών, ιδίως σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο·
- 2) αναγνώριση και άρση των διαρθρωτικών εμποδίων·
- 3) γνωστοποίηση σε πανευρωπαϊκό επίπεδο των παραδειγμάτων επιτυχίας·
- 4) προσδιορισμός των αναγκαίων συνθηκών και παραγόντων επιτυχίας, πρωτίστως σε εθνικό επίπεδο·
- 5) ανάπτυξη ενός πλαισίου πολιτικής για την επιτυχή υλοποίηση της δράσης για την προστασία του κλίματος σε όλα τα επίπεδα της κοινωνίας των πολιτών.

1.7. Για να εκπληρωθούν αυτά τα πέντε καθήκοντα, χρειάζεται να αναπτυχθεί ένας διαρθρωμένος, ανοικτός διάλογος στο πλαίσιο αυτού του συνασπισμού, ο οποίος θα αποτελέσει, κατ' αυτή την έννοια, ένα φόρουμ συζήτησης. Ως εκ τούτου, είναι σημαντικό οι συμμετέχοντες να αντικατοπτρίζουν την ετερογένεια της κοινωνίας των πολιτών, και θα πρέπει να διαμορφώσουν μια πολιτική ανοικτού πνεύματος, δημιουργικότητας και συνεργασίας. Αυτό το φόρουμ συζήτησης θα πρέπει να εξασφαλίσει ότι το πολιτικό πλαίσιο δράσης που θα αναπτυχθεί θα στηρίζει ουσιαστικά τις δράσεις της κοινωνίας των πολιτών για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής.

1.8. Ο προτεινόμενος συνασπισμός χρειάζεται διοικητική υποστήριξη για να εκπληρώσει τα καθήκοντά του, χάρη στην οποία:

- θα μπορέσει να προωθήσει τη συμμετοχή όσο το δυνατόν περισσότερων παραγόντων της κοινωνίας των πολιτών,
- θα είναι σε θέση να προβεί στη συστηματική έρευνα και ανάλυση των επιτυχιών και των αποτυχιών των σχεδιαζόμενων και ήδη υλοποιηθεισών δράσεων της κοινωνίας των πολιτών υπέρ της προστασίας του κλίματος, βάσει των οποίων θα μπορέσει να περιγράψει πρωτότυπα μοντέλα επιτυχίας ειδικά προσαρμοσμένα στην εκάστοτε ομάδα παραγόντων και
- θα κατορθώσει να σχεδιάσει και να εφαρμόσει μια πανευρωπαϊκή επικοινωνιακή δράση όσον αφορά αυτά τα πρωτότυπα μοντέλα.

1.9. Με τον περιγραφόμενο συνασπισμό πολιτικών φορέων και κοινωνίας των πολιτών θα πρέπει να επιτευχθεί και ένας περαιτέρω στόχος, τον οποίο στηρίζει η ΕΟΚΕ: η ανάγκη ενός δίκαιου μετασχηματισμού του εργασιακού κόσμου προς την κατεύθυνση της αειφορίας, με τη δομική συμμετοχή συνδικαλιστικών οργανώσεων και ενώσεων εργαζομένων.

2. Ιστορικό της γνωμοδότησης

2.1. Τα αποτελέσματα της COP 21 (διάσκεψη των μερών της σύμβασης πλαισίου των Ηνωμένων Εθνών για την κλιματική αλλαγή — UNFCCC [United Nations Framework Convention on Climate Change]) στο Παρίσι αποτελεί πράγματι σημαντικό σημείο καμπής στις διαπραγματεύσεις για την προστασία του κλίματος, διότι πρόκειται για την πρώτη δεσμευτική διεθνή συμφωνία βάσει της οποίας όλα ανεξαιρέτως τα συμβαλλόμενα κράτη υποχρεούνται να αντιμετωπίσουν ενεργά τις αλλαγές του κλίματος που αναγνωρίζονται ως απειλητικές.

2.2. Η διεθνής κοινότητα δεσμεύτηκε από κοινού να περιορίσει την υπερθέρμανση του πλανήτη σε επίπεδα χαμηλότερα των 2 °C —και, ει δυνατόν, κατά 1,5 °C.

2.3. Η συμφωνία περιλαμβάνει μια άλλη σημαντική συγκεκριμένη οδηγία δράσης, δηλαδή την επίτευξη ουδέτερου αποτελέσματος όσον αφορά τα αέρια του θερμοκηπίου σε παγκόσμιο επίπεδο κατά το δεύτερο μισό του αιώνα.

2.4. Η ΕΟΚΕ επικρότησε αυτά τα αποτελέσματα⁽¹⁾, μολονότι θεωρεί ότι υπάρχουν δύο σημαντικά προβλήματα:

2.4.1. Πρώτον, οι εθνικοί στόχοι μείωσης που έχουν υποβληθεί από τα κράτη μέλη (εθνικά καθορισμένη πρόθεση συνεισφοράς — INDC [intended nationally determined contribution]) δεν συσχετίζονται με το αποτέλεσμα της COP: εάν αυτοί οι εθνικοί στόχοι υλοποιούνταν, η υπερθέρμανση του πλανήτη δεν θα περιοριζόταν στους 2 °C, αλλά θα ξεπερνούσε τους 2,5 °C, και ενδεχομένως ακόμα και τους 3 °C.

2.4.2. Δεύτερον, δεν λαμβάνεται επαρκώς υπόψη η σημασία της κοινωνίας των πολιτών. Πράγματι, στο παρελθόν είχαν σημειωθεί συγκεκριμένα βήματα προόδου σε ό,τι αφορά τη διαφάνεια και την ενεργό συμμετοχή, ωστόσο ο ρόλος που διαδραματίζει η κοινωνία των πολιτών στην πολιτική για το κλίμα δεν έχει γίνει ακόμη επαρκώς κατανοητή: δεν είναι τα διαπραγματευόμενα μέρη της COP, αλλά η κοινωνία των πολιτών, ο παράγοντας που οφείλει να θέσει σε εφαρμογή και να υλοποιήσει στην πράξη τα πορίσματα του Παρισιού.

⁽¹⁾ Βλέπε συζητήσεις στη σύνοδο ολομέλειας της ΕΟΚΕ της 20ής Ιανουαρίου 2016.

2.5. Δεν υπάρχει —ούτε διαγράφεται η εκπόνησή της— στρατηγική για την αξιοποίηση της κοινωνίας των πολιτών ως στρατηγικού εταίρου της εφαρμογής των αποφάσεων της COP. Το ίδιο ισχύει και για το επίπεδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η πολιτική για το κλίμα της οποίας θα πρέπει να περιλαμβάνει και έναν δεύτερο πυλώνα, παράλληλα με την «κλιματική διπλωματία». Αυτός ο πυλώνας θα πρέπει να είναι έτσι σχεδιασμένος, ώστε να κατανοεί και να ενισχύει τον ρόλο της κοινωνίας των πολιτών και να διευκολύνει το ευρύ φάσμα των παραγόντων της να χαράζουν και να εφαρμόζουν στρατηγικές δράσεις για την προστασία του κλίματος στο πλαίσιο του περιβάλλοντος διαβίωσής τους.

Δράσεις «από τη βάση προς την κορυφή» για μια επιτυχή καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής

2.6. Η πολιτική για το κλίμα ούτε μπορεί ούτε πρέπει να χαραχθεί «από την κορυφή προς τη βάση», αλλά θα είναι επιτυχής μόνο εάν βασιστεί στην ευρεία συναίνεση και στην ενεργό συμμετοχή της πλειοψηφίας των επιχειρήσεων, της τοπικής αυτοδιοίκησης και των πολιτών. Ή θα εφαρμοστεί «από τη βάση προς την κορυφή» ή θα αποτύχει.

2.7. Πράγματι, κατά το παρελθόν σημειώθηκαν σημαντικές επιτυχίες στην πολιτική για τη βιωσιμότητα και για το κλίμα ακριβώς επειδή οι εκπρόσωποι της κοινωνίας των πολιτών —συμπεριλαμβανομένων σαφώς και «απλών» κατοίκων ενεργούντων με την ιδιότητά τους ως πολιτών— δεν αρκέστηκαν μόνο στο να αντιδράσουν στις πολιτικές κατευθυντήριες γραμμές ή να θεωρούν τους εαυτούς τους «μέσα εφαρμογής». Αντιθέτως, λειτούργησαν ως πρωτοπόροι της αλλαγής και επέδειξαν ενεργό δράση, σημειώνοντας με αυτόν τον τρόπο ουσιαστικές επιτυχίες και άσκηση πολιτικών πιέσεων —στο πλαίσιο των δυνατοτήτων που τους είχαν δοθεί. Αυτό ισχύει τόσο σε τεχνολογικό και σε οικονομικό επίπεδο όσο και, κυρίως, σε κοινωνικό επίπεδο (όσον αφορά την κοινωνική αποδοχή αυτών των τεχνολογιών, ιδίως όμως κατά τη «ενσωμάτωση» [mainstreaming] της διάστασης της αλλαγής, δηλαδή μέσα από την κοινωνική μάθηση καθώς και την «μάθηση από την κοινότητα» [learning from community]).

2.8. Ενώ, για παράδειγμα, η μέχρι σήμερα ενεργειακή παραγωγή και η αντίστοιχη ενεργειακή πολιτική —οι οποίες είναι συνυπεύθυνες για την κλιματική αλλαγή— ήταν κατά κύριο λόγο προσανατολισμένες σε πεπερασμένες ενεργειακές πηγές και σε μεγάλες κεντρικές ενεργειακές δομές με λίγους «παράγοντες» (players), και η κοινωνία των πολιτών αναδεικνυόταν ως επί το πλείστον κυρίως απλώς ως «καταναλωτής», η μελλοντική δράση για το κλίμα θα είναι πιο αποκεντρωμένα προσανατολισμένη και θα προϋποθέτει τη συμμετοχή όλων των ενδιαφερόμενων φορέων. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η βούληση υπάρχει, και αυτό πρέπει να αξιοποιηθεί και να προωθηθεί συστηματικά.

2.9. Οι δράσεις που αναλαμβάνει σήμερα η κοινωνία των πολιτών χαρακτηρίζονται ήδη από τεράστιο δυναμικό καινοτομίας, το οποίο απορρέει από την αντίληψη, τις ενέργειες και τη δράση των πόλεων και των κοινοτήτων, των τοπικών αρχών, των μεγάλων επιχειρήσεων και των συνδικαλιστικών οργανώσεων, καθώς και των ιδιωτών (μεμονωμένοι πολίτες, αγρότες, συνεταιρισμοί, ΜΜΕ κ.λπ.).

2.10. Σήμερα αυτού του είδους η δράση συνδέεται ως επί το πλείστον με οργανώσεις και αφορά συγκεκριμένα έργα. Ακριβώς από αυτό το γεγονός αντλεί την ιδιαίτερη κοινωνική δυναμική της. Βεβαίως αυτό σημαίνει επίσης ότι εάν τέτοιου είδους πρωτοβουλίες αποτύχουν, οι ιδιώτες επιβαρύνονται με το πλήρες κόστος της αποτυχίας. Σε αυτό το πλαίσιο δεν νοούνται μόνον οικονομικοί κίνδυνοι. Πέρα από χρήματα, η δράση της κοινωνίας των πολιτών απαιτεί κίνητρα και δέσμευση και κοστίζει πρωτίτως ως χρόνο. Επομένως, πρέπει να «αξίζει την προσπάθεια» (και αυτό δεν πρέπει να ερμηνεύεται αποκλειστικά από οικονομική σκοπιά), και ο κίνδυνος αποτυχίας πρέπει να είναι σαφής. Εν προκειμένω, ζητείται από τους ευρωπαϊούς πολιτικούς και από τους πολιτικούς των κρατών μελών να δημιουργήσουν ένα ευρύ και ανοικτό πλαίσιο δράσης της κοινωνίας των πολιτών.

Η βούληση της κοινωνίας των πολιτών για ανάληψη δράσης αντιμετωπίζει εμπόδια που πρέπει να ξεπεραστούν

2.11. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση αφενός υπάρχουν πολυάριθμα παραδείγματα τα οποία καταδεικνύουν πόσο σημαντική και αποτελεσματική είναι η συμμετοχή των παραγόντων της κοινωνίας των πολιτών στην προστασία του κλίματος, αφετέρου όμως τα εν λόγω παραδείγματα ούτε καταγράφονται ούτε αξιολογούνται συστηματικά από κάποια αρχή. Δεν διεξάγεται καμία αντιπαράθεση σχετικά με το ποια πολιτικά διδάγματα μπορούν να αντληθούν από αυτήν την πληθώρα διαφορετικών πρωτοβουλιών, ποια εμπόδια πρέπει να αρθούν προκειμένου οι εν λόγω πρωτοβουλίες να γίνουν πιο επιτυχημένες και να επεκταθούν ή σχετικά με τους λόγους για τους οποίους αυτές οι πρωτοβουλίες δεν θα πρέπει να επιδιωχθούν περαιτέρω.

2.12. Επιπλέον, δεν υπάρχουν έγκυρα συστήματα παροχής κινήτρων τα οποία να εξασφαλίζουν την επαναχρηματοδότηση του απασχολούμενου κεφαλαίου. Ούτε υφίστανται μηχανισμοί που να διαβιβάζουν τα επιθυμητά μηνύματα σε μη κρατικούς φορείς, εκτός των μεγάλων βιομηχανικών επιχειρήσεων. Πράγματι, σήμερα στην Ευρώπη διαφαίνεται μάλλον μία αντίθετη τάση: συχνά η υλοποίηση αντίστοιχων πρωτοβουλιών δυσχεραίνεται ή καθίσταται ακόμη και αδύνατη λόγω εσφαλμένων πολιτικών εντολών. Σε πολλές επομένως περιπτώσεις δεν παρέχεται κανένα (!) πλαίσιο δράσης για την ανάπτυξη και —πολύ περισσότερο— για την υλοποίηση προσεγγίσεων υπέρ της προστασίας του κλίματος από τους παράγοντες της κοινωνίας των πολιτών, οι οποίοι αδυνατούν ουσιαστικά να υλοποιήσουν τις ιδέες τους. Μερικές φορές απλώς είναι ακατάλληλο το νομικο-διοικητικό πλαίσιο, άλλες φορές αδυνατούν να βρουν χρηματοδότηση για τα σχέδιά τους, ενώ σε άλλες περιπτώσεις προκύπτει το γεγονός ότι, όπως και κατά το

παρελθόν, το εξωτερικό κόστος των ορυκτών ενεργειακών πηγών δεν εσωτερικεύεται πλήρως ⁽²⁾, συνεπώς ο άνθρακας —παρά τις αντίθετες εξαγγελίες— δεν τιμολογείται «ορθά», στοιχείο που συνιστά ανυπέρβλητο εμπόδιο.

2.13. Πολύ συχνά γίνεται λόγος για τους «ηττημένους» μιας φιλόδοξης πολιτικής για το κλίμα και συγχρόνως δημιουργείται σήμερα η εντύπωση ότι η προστασία του κλίματος σημαίνει πρωτίστως παραίτηση. Ασφαλώς, τα προβλήματα που συνεπάγεται η μετάβαση προς μια οικονομία πλήρως αποδεδεσμένη από εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα πρέπει να αντιμετωπιστούν και να ληφθούν επαρκώς υπόψη. Ωστόσο, τα θετικά στοιχεία πρέπει επίσης να τονιστούν σε τέτοιον βαθμό, ώστε να δημιουργηθεί μια θετική δυναμική αντίληψη στην κοινωνία. Η τεχνολογική και οικονομική πρόοδος των τελευταίων ετών (για παράδειγμα στην παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, στην αποθήκευση ενέργειας, κυρίως όμως στις ψηφιακές εφαρμογές, οι οποίες επιτρέπουν σημαντική πρόοδο σε ό,τι αφορά την αποδοτική και ευφυή αξιοποίηση των πόρων) τεκμηριώνουν αυτήν τη φιλόδοξη αντίληψη.

2.14. Σήμερα η Ευρώπη είναι τεχνολογικά και οικονομικά διαμορφωμένη έτσι ώστε η προστασία του κλίματος και η βιωσιμότητα να μπορούν να αποφέρουν οφέλη για όλους. Η ευρωπαϊκή ενεργειακή ένωση βασίζεται ακριβώς σε αυτήν τη θεώρηση. Προϋπόθεση αποτελεί η πολιτική να στηρίζει ή τουλάχιστον να επιτρέπει αντίστοιχες πρωτοβουλίες και όχι —π.χ. επειδή αμφισβητούν υφιστάμενες δομές— να επιδιώκει την υπονόμευσή τους. Το κατά κανόνα εύκολα εκμεταλλεύσιμο δυναμικό για αλλαγές και προόδους στον τομέα της κλιματικής αλλαγής παραμένει σε εκτεταμένο βαθμό μη αξιοποιήσιμο.

3. Επείγουσα ανάγκη για σύσταση ενός συνασπισμού πολιτικών φορέων, διοικητικών αρχών και κοινωνίας των πολιτών

3.1. Χρειαζόμαστε μια νέα προσέγγιση πολυεπίπεδης διακυβέρνησης. Η ΕΟΚΕ προτείνει τη σύσταση ενός φιλόδοξου συνασπισμού παραγόντων της κοινωνίας των πολιτών και τοπικών και περιφερειακών οργανώσεων τοπικής αυτοδιοίκησης, καθώς και αρμόδιων πολιτικών και διοικητικών δομών σε εθνικό αλλά και σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

3.2. Αυτός ο συνασπισμός θα πρέπει:

- να συντονίζει τις προσπάθειες στα διαφορετικά πολιτικά επίπεδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης προκειμένου να ενεργοποιηθούν μη κρατικά μέτρα για την προστασία του κλίματος,
- να αποσαφηνίζει τις δυνατότητες και τη λειτουργία αυτών των μέτρων και
- να παρουσιάζει ένα φόρουμ δομημένου διαλόγου μεταξύ της κοινωνίας των πολιτών και των υπεύθυνων λήψης αποφάσεων σε ενωσιακό και σε εθνικό επίπεδο, στο πλαίσιο του οποίου οι φορείς της κοινωνίας των πολιτών θα εκθέτουν τις ιδέες τους και τα προβλήματα εφαρμογής που αντιμετωπίζουν, θα διατυπώνουν συστάσεις προς τους αρμόδιους πολιτικής και στο οποίο θα μπορούν να λαμβάνουν εξειδικευμένες απαντήσεις στα θέματα και τα προβλήματα που αυτοί εγείρουν.

3.3. Κατ' αυτόν τον τρόπο ο συνασπισμός θα μπορεί να συμβάλει ως έκφραση πολυεπίπεδης διακυβέρνησης στην επιτυχή διαχείριση του έργου της προστασίας του περιβάλλοντος από το σύνολο της κοινωνίας.

Η αλλαγή του κλίματος συνεπάγεται αλλαγές στην καθημερινή ζωή των πολιτών

3.4. Οι στόχοι της COP έχουν οριστεί με σαφήνεια και το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο έχει ήδη θέσει φιλόδοξα οράματα για μία Ευρώπη με χαμηλές εκπομπές άνθρακα και αποδοτική ως προς τη χρήση των πόρων. Σύμφωνα με αυτά τα οράματα, το 2050 οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου θα πρέπει να έχουν μειωθεί κατά 80-95 % σε σχέση με τα σημερινά επίπεδα. Το γεγονός αυτό θα έχει σημαντική επίδραση στη ζωή κάθε ευρωπαίου πολίτη, κάθε μεμονωμένης επιχείρησης και του εργατικού δυναμικού της.

3.5. Η ΕΟΚΕ έχει ήδη περιγράψει στη διερευνητική γνωμοδότησή της για τη βιώσιμη ανάπτυξη ⁽³⁾ πόσο σημαντικό είναι να ληφθούν πολύ σοβαρά υπόψη ακριβώς αυτά τα ερωτήματα σχετικά με τις αλλαγές καθημερινή ζωή των πολιτών για τις επιπτώσεις των επερχόμενων βασικών αλλαγών πολιτικής.

3.6. Ο κίνδυνος η βιώσιμη ανάπτυξη να θεωρηθεί περισσότερο επιπλοκή ή απειλή παρά ευκαιρία που ανοίγει προοπτικές στο μέλλον μπορεί να αντιμετωπιστεί εάν διαβιβαστεί το εξής απλό μήνυμα: προστασία του κλίματος σημαίνει αλλαγές, αλλά κάθε μέλος της κοινωνίας έχει την ευκαιρία, είτε από μόνο του είτε από κοινού με ομοϊδέατες, να διαμορφώσει ενεργά αυτές τις αλλαγές —και μάλιστα έτσι ώστε να μην αποκομίζονται απλώς οφέλη για το κλίμα, αλλά να βελτιώνονται και οι τοπικές συνθήκες διαβίωσης.

⁽²⁾ Βλέπε το έγγραφο εργασίας του ΔΝΤ με θέμα «Πόσο υψηλές είναι οι παγκόσμιες ενεργειακές επιδοτήσεις;» («How Large Are Global Energy Subsidies?») (WP/15/105).

⁽³⁾ EE C 128 της 18.5.2010, σ. 18.

3.7. Αυτό το μήνυμα θα πρέπει να έχει ως αποδέκτες όσους θα επηρεαστούν άμεσα από τις οριστικά «αρνητικές» προβλεπόμενες αλλαγές (π.χ. το σύνολο του τομέα ενέργειας από ορυκτές πηγές), αλλά και να ενεργοποιήσει το θετικό κοινωνικό δυναμικό όσων είναι έτοιμοι να αναλάβουν δράση και μπορούν να λειτουργήσουν ως πρότυπο για τους άλλους.

Αναγνώριση, αποδοχή και αξιοποίηση του ευρέος φάσματος παραγόντων

3.8. Η κοινωνία των πολιτών μας είναι εξαιρετικά ετερογενής. Αυτή η διαπίστωση ισχύει και για την προστασία του κλίματος: αυτό που είναι εύκολο για έναν φορέα να πραγματοποιήσει είναι πολύ δύσκολο για κάποιον άλλον. Αυτή η διαφορετικότητα θα πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπόψη και αυτή η πολυμορφία θα πρέπει να γίνει αντιληπτή και να αξιοποιηθεί ως ευκαιρία.

3.9. Στον πυρήνα του ζητήματος βρίσκεται ο προσδιορισμός της «προστασίας του κλίματος». Εν προκειμένω, υπάρχει επίσης έλλειμμα γνώσης, διότι αφενός έχουν διενεργηθεί πολλές μελέτες περιπτώσεων, αφετέρου δεν υπάρχει συστηματοποίηση η οποία να διαφοροποιεί π.χ. ανά κατηγορίες παραγόντων. Ως εκ τούτου, αυτή η συστηματοποίηση αποδεικνύεται αναγκαία, διότι οι διαφορετικοί πόροι των μεμονωμένων παραγόντων επιβάλλουν τελείως διαφορετικές στρατηγικές δράσης. Παρατίθενται ορισμένα παραδείγματα:

- στον τομέα των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας καταγράφονται πρωτοβουλίες ιδιοκτητών κατοικιών, ενώσεων νοικοκυριών ή καταστηματαρχών που παράγουν τη δική τους ηλεκτρική ενέργεια,
- επιχειρηματίες, νεοφυείς επιχειρήσεις και ΜΜΕ μπορούν να συνεισφέρουν ουσιαστικά σε μια κοινωνία χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών αναπτύσσοντας και χρησιμοποιώντας τις νέες τεχνολογίες, την ψηφιοποίηση κ.λπ. και δημιουργώντας νέα επιχειρηματικά πρότυπα (π.χ. βασισμένα στην «οικονομία του διαμοιρασμού»), υψηλής ποιότητας προϊόντα, υπηρεσίες και θέσεις εργασίας,
- υπάρχουν συνδικαλιστικές οργανώσεις οι οποίες, από κοινού με τα μέλη τους, αναπτύσσουν και υλοποιούν σχέδια για την προστασία κλίματος για τους εργαζομένους τους,
- αναπτύσσονται οι πρωτοβουλίες «πόλη μετάβασης» («transition town»), με τις οποίες αναπτύσσονται συλλέκτες διοξειδίου του άνθρακα (κάλυψη πρασίνου) σε μία αστική συνοικία.

3.10. Στόχος της παράθεσης των ανωτέρω παραδειγμάτων είναι να διευκρινιστεί ότι, ακόμη και όταν οι πόροι των παραγόντων της κοινωνίας των πολιτών είναι πολύ διαφορετικοί, η λογική δράσης παραμένει η ίδια. Οι φορείς της κοινωνίας των πολιτών θα θέσουν σε εφαρμογή τους ενδογενείς, υλικούς, οικονομικούς και χρονικούς τους πόρους μόνον εάν αναγνωρίσουν κάποια ρεαλιστική ευκαιρία για να συμβάλουν στην προστασία του κλίματος και κατορθώσουν να αντλήσουν άμεσα οφέλη. Σε αντίθετη περίπτωση, αυτό θα μπορούσε να σημαίνει ότι, στις περιπτώσεις στις οποίες δεν μπορεί να υπάρξει θετικός αντίκτυπος, υπάρχει ο κίνδυνος της αδράνειας έως και της αντίστασης (π.χ. κατά νέων επενδυτικών έργων).

3.11. Μέσα από τα ανωτέρω παραδείγματα καθίσταται επίσης σαφές ότι το φάσμα των στρατηγικών δράσης που σχεδιάζονται και εφαρμόζονται σε όλη την Ευρώπη πρωτίστως από μη κρατικούς παράγοντες είναι τόσο ευρύ και ποικιλόμορφο όσο και η ίδια η κοινωνία των πολιτών.

Κατανόηση της προστασίας του κλίματος ως μιας διαδικασίας από τη βάση προς την κορυφή και διασφάλιση της κοινωνικής ασφάλισης

3.12. Θα ήταν εντελώς εσφαλμένο εάν οι αρμόδιοι πολιτικοί φορείς ανέθιξαν στους παράγοντες της κοινωνίας των πολιτών, στο πλαίσιο προσεγγίσεων από την κορυφή προς τη βάση, έναν ρόλο ο οποίος έχει διαμορφωθεί μόνο με πολιτικούς όρους.

3.13. Ενόψει των επικείμενων μεταβολών θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στη διαφύλαξη του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης. «Προστασία του κλίματος από τη βάση προς την κορυφή» αφενός σημαίνει ότι η ιδιωτική πρωτοβουλία των ατόμων ενισχύει τη σημασία της και από αυτήν απορρέουν αξιόλογα οικονομικά κίνητρα, ωστόσο αυτό δεν πρέπει να αποβαίνει σε βάρος της κοινωνικής ασφάλισης.

3.14. Ως εκ τούτου, είναι σημαντικό «οι φορείς προστασίας του κλίματος από τη βάση προς την κορυφή» να εξακολουθήσουν να αποτελούν μέρος της κοινότητας αλληλεγγύης. Σε ορισμένες περιπτώσεις αυτό συνεπάγεται τον αναπροσδιορισμό των δομών της κοινότητας αλληλεγγύης, καθώς και τον ανακαθορισμό του ποιος παρέχει ποιες εισφορές στο σύστημα κοινωνικής αλληλεγγύης. Αυτό είναι αναγκαίο ήδη λόγω του γεγονότος ότι μέχρι σήμερα η καύση και η εκμετάλλευση ορυκτών πρώτων υλών αποτελούσε βασικό πυλώνα του κοινωνικού κράτους πρόνοιας. Η απομάκρυνση από αυτήν την αντίληψη και η μετάβαση προς μια οικονομία πλήρως αποδοσμευμένη από εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα δεν θα πρέπει να πραγματοποιηθούν σε βάρος των κοινωνικών προτύπων και της κοινωνικής ευημερίας που έχουν επιτευχθεί στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Ο συνασπισμός πολιτικών φορέων και κοινωνίας των πολιτών θα πρέπει να δώσει ιδιαίτερη προσοχή σε αυτό το σημείο και να προχωρήσει περαιτέρω στην ανάπτυξη νέων στρατηγικών.

Ως χαρακτηριστικό παράδειγμα παρατίθεται το εξής:

3.15. Η ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές μπορεί εν τω μεταξύ να παραχθεί σε αποκεντρωμένο επίπεδο τόσο φθηνά ώστε —σε συνδυασμό με μέτρα ενεργειακής απόδοσης— θα μπορούσε να δώσει κατάλληλη λύση στο πρόβλημα της (κοινωνικής) ενεργειακής πενίας. Η πολιτική θα πρέπει, ασφαλώς, να εξασφαλίσει για τις αντίστοιχες πρωτοβουλίες ένα καλό νομικό πλαίσιο και πρόσβαση στο επενδυτικό κεφάλαιο.

Ο συνασπισμός πολιτικών φορέων, διοικητικών αρχών και κοινωνίας των πολιτών πρέπει να επανενεργοποιήσει την αρχή του «σκέψου παγκόσμια, δράσε τοπικά»

3.16. Η συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών στην προστασία του περιβάλλοντος έχει, ως επί το πλείστον, τοπικό ή περιφερειακό προσανατολισμό. Εντούτοις, οι διαπραγματεύσεις της COP και η πληθώρα των πολιτικών συζητήσεων διεξάγονται σε παγκόσμιο επίπεδο. Σε κανέναν άλλον τομέα δεν ισχύει περισσότερο η αρχή «σκέψου παγκόσμια, δράσε τοπικά» όσο στο πεδίο της καταπολέμησης της κλιματικής αλλαγής. Τα αποτελέσματα της δράσης της κοινωνίας των πολιτών δεν πρέπει να χαθούν στο παγκόσμιο πλαίσιο, αλλά θα πρέπει να είναι άμεσα, δηλαδή στον τόπο της δράσης, βιώσιμα, απτά και αντιληπτά.

3.17. Για την ευρωπαϊκή πολιτική αυτό σημαίνει μεταβολή και εξέλιξη του τρόπου σκέψης: σύμφωνα με τη λογική της «κοινής εφαρμογής» (JI — Joint Implementation) και του μηχανισμού καθαρής ανάπτυξης (CDM — Clean Development Mechanism) που θεσπίζονται στο πρωτόκολλο του Κιότο, οι τοπικές πρωτοβουλίες δεν μπορούν να επιτύχουν πολλά. Αυτό συνιστά ένα θεμελιώδες πρόβλημα: ενώ οι δράσεις των παραγόντων της κοινωνίας των πολιτών αναπτύσσονται τακτικά σε τοπικό και σε περιφερειακό επίπεδο, εντούτοις το ρυθμιστικό πλαίσιο θεσπίζεται ως επί το πλείστον σε εθνικό και σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ανησυχία της για το γεγονός ότι παρουσιάζεται ένα κενό μεταξύ αυτών των δύο επιπέδων.

3.18. Η ενεργός δράση υπέρ της προστασίας του κλίματος μέσω των ενεργειών της κοινωνίας των πολιτών θα πρέπει να αναπτύσσεται και να αναδεικνύεται επιτόπου ως δεύτερος ακρογωνιαίος λίθος της ευρωπαϊκής πολιτικής για το κλίμα, διαφορετικά οι φορείς της κοινωνίας των πολιτών δεν θα πρέπει να αναλαμβάνουν καμία δράση.

3.19. Σημαντικό ρόλο διαδραματίζουν εν προκειμένω οι περιφέρειες, οι δήμοι και οι κοινότητες. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει και αναγνωρίζει τις ποικίλες πρωτοβουλίες που έχουν ήδη αναληφθεί για τον συντονισμό αυτών των δραστηριοτήτων. Μεταξύ άλλων, συμπεριλαμβάνεται η διάσκεψη «World Summit on Climate and Territories», το σύμφωνο των δημάρχων κ.λπ., πρωτοβουλίες οι οποίες μπορούν πλέον να στηριχθούν σε ποικίλες κρατικές ενισχύσεις.

3.20. Η περιφερειακή ανάπτυξη και η φιλική προς το κλίμα ενεργειακή πολιτική θα μπορούσαν να αλληλοσυμπληρώνονται, εάν η αποκεντρωμένη παραγωγή ενέργειας πραγματοποιούταν μέσω τοπικών ή περιφερειακών δομών, δημιουργώντας κατ' αυτόν τον τρόπο προστιθέμενη αξία από την επιτόπια αξιοποίηση της αιολικής και ηλιακής ενέργειας και της βιομάζας. Ως εκ τούτου, η αύξηση της ποικιλομορφίας των παραγόντων είναι λογική, αλλά σε κανένα επίσημο έγγραφο της ΕΕ δεν εξετάζεται μέχρι στιγμής επαρκώς αυτή η εύλογη στρατηγική σύνδεση.

3.21. Αυτό αποτελεί ένα καλό παράδειγμα που καταδεικνύει ότι η ΕΕ δεν αξιοποιεί επαρκώς το δυναμικό της κοινωνίας των πολιτών. Το σύμφωνο των δημάρχων θεωρείται πρωτίστως σημαντικός πυλώνας για την εφαρμογή των στόχων που έχει θέσει η ΕΕ. Ωστόσο, οι δυνατότητες που έχει το σύμφωνο για να λειτουργήσει ως πηγή κινήτρων για νέες πολιτικές πρωτοβουλίες δεν εκτιμούνται επαρκώς, ούτως αξιοποιούνται συστηματικά.

4. Τα πέντε καθήκοντα του συνασπισμού πολιτικών φορέων, διοικητικών αρχών και κοινωνίας των πολιτών

4.1. Ο προτεινόμενος συνασπισμός θα εστιασθεί στα εξής πέντε καθήκοντα:

4.1.1. Πρώτον, πρέπει να γίνει περισσότερο κατανοητό ποιες δράσεις για την προστασία του κλίματος προτίθενται να αναλάβουν και να εφαρμόσουν οι παράγοντες της κοινωνίας των πολιτών σε διαφορετικούς ρόλους.

4.1.2. Δεύτερον, πρέπει να αναγνωριστούν και να αρθούν τα διαρθρωτικά προβλήματα και οι φραγμοί που εμποδίζουν την επιτυχή εφαρμογή. Από αυτό προκύπτει επίσης η αποστολή για τους πολιτικούς παράγοντες να άρουν τα γραφειοκρατικά εμπόδια και τις περίπλοκες διαδικασίες που πρέπει να αναγνωριστούν ως καθοριστικές σημασίας για την έλλειψη δράσης ή για τη δυσχέρεια δράσης των παραγόντων της κοινωνίας των πολιτών. Με την ανακοίνωση «Νέα συμφωνία για τους καταναλωτές ενέργειας»⁽⁴⁾, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πραγματοποίησε ένα πρώτο βήμα προς αυτήν την κατεύθυνση. Σε καμία περίπτωση όμως αυτό δεν είναι αρκετό, διότι η ερμηνεία του όρου «παραγωγός-καταναλωτής» («prosumer») είναι πολύ στενή⁽⁵⁾.

⁽⁴⁾ COM(2015) 339 final.

⁽⁵⁾ EE C 82 της 3.3.2016, σ. 22.

4.1.3. Τρίτον, πρέπει να προβληθούν ακόμη περισσότερο τα παραδείγματα επιτυχίας.

4.1.4. Τέταρτον, πρέπει να προσδιοριστούν οι όροι και οι παράγοντες που είναι καθοριστικοί για την επιτυχία.

4.1.5. Πέμπτον, πρέπει να αναπτυχθεί ένα πολιτικό πλαίσιο που θα δημιουργεί τις απαραίτητες συνθήκες δράσης προκειμένου οι παράγοντες της κοινωνίας των πολιτών να μπορούν να σχεδιάζουν και να εφαρμόζουν στρατηγικές δράσης για την προστασία του κλίματος. Η ανάπτυξη του πλαισίου δράσης θα πρέπει να αποτελέσει άμεσο καθήκον της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης, καθότι για την υλοποίηση του πλαισίου δράσης απαιτείται τόσο η κοινή αντίληψη μεταξύ των υπευθύνων λήψης πολιτικών αποφάσεων σε ευρωπαϊκό, εθνικό και υποεθνικό επίπεδο όσο και η συντονισμένη δράση τους.

4.2. Η εκτέλεση των καθηκόντων θα απαιτήσει πρόθυπη διοικητική υποστήριξη, με τις ακόλουθες ενέργειες να αποτελούν τη βάση των συζητήσεων που θα διεξαχθούν στο πλαίσιο του συνασπισμού πολιτικών φορέων, διοικητικών αρχών και κοινωνίας των πολιτών:

- ολοκληρωμένη καταγραφή των παραγόντων της κοινωνίας των πολιτών που είναι επιλέξιμα για τις δράσεις προστασίας του κλίματος από τη βάση προς την κορυφή,
- συστηματική έρευνα παραδειγμάτων ήδη υλοποιηθείσας δράσης της κοινωνίας των πολιτών για την προστασία του κλίματος κατά προτεραιότητα ήδη σε περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο, βάσει της οποίας μπορούν καθοριστούν στο πλαίσιο του φόρουμ συζήτησης τα πρωτότυπα μοντέλα που εστιάζονται στις επιμέρους ομάδες παραγόντων,
- ανάπτυξη και εφαρμογή πανευρωπαϊκής στρατηγικής επικοινωνίας των μοντέλων δράσης που αναγνωρίζονται ως πρότυπα. και μάλιστα με γνώμονα τις διαφορετικές επιμέρους ομάδες φορέων,
- ανάλυση στο πλαίσιο του φόρουμ συζήτησης των πρωτότυπων μοντέλων δράσης υπό το πρίσμα των μεζόνων προϋποθέσεων και παραγόντων επιτυχίας, με τη χρήση κατάλληλων επιστημονικών μεθόδων και με την προετοιμασία των αποτελεσμάτων των αναλύσεων,
- στήριξη των φορέων της κοινωνίας των πολιτών που δεν διαθέτουν πρόσβαση σε πόρους, έτσι ώστε να μπορέσουν να συμμετάσχουν ενεργά στον προτεινόμενο συνασπισμό.

4.3. Ο ρόλος των πολιτικών φορέων και των διοικητικών αρχών —ενδεχομένως και σε συνεργασία με την ΕΟΚΕ— θα εντοπίζεται στον συντονισμό του συνασπισμού και στην αντιμετώπιση των εμποδίων που έχουν εμφανιστεί και, ει δυνατόν, στην κατάργησή τους ή τουλάχιστον στην παροχή σαφών απαντήσεων σχετικά με τους λόγους για τους οποίους θεωρείται ότι ορισμένες πρωτοβουλίες δεν θα πρέπει να υλοποιηθούν.

Το απαραίτητο πλαίσιο για την ανάληψη δράσης — επιπτώσεις για τη χρηματοδότηση της δράσης της κοινωνίας των πολιτών και η ανάπτυξη νέων οικονομικών προτύπων

4.4. Μόνον εάν αναπτυχθεί ένα πλαίσιο δράσης το οποίο θα συνεκτιμά τους ποικιλόμορφους ρόλους των παραγόντων της κοινωνίας των πολιτών, θα αναγνωρίζει τους διαφορετικούς πόρους, θα λαμβάνει υπόψη τους παράγοντες επιτυχίας και θα δημιουργεί ένα ευνοϊκό ρυθμιστικό πλαίσιο, θα μπορέσουν οι φορείς της κοινωνίας των πολιτών να έχουν επίσης πρόσβαση σε κεφάλαια και σε περαιτέρω επενδυτικά μέσα. Αυτό είναι μέχρι στιγμής ένα σχετικό πρακτικό πρόβλημα το οποίο λαμβάνεται ελάχιστα υπόψη από τους φορείς χάραξης πολιτικής. Η συμφωνία του Παρισιού έχει τεράστιες οικονομικές επιπτώσεις οι οποίες υπερβαίνουν κατά πολύ τους πόρους που διατίθενται από το «Παγκόσμιο Ταμείο για το Κλίμα» ύψους 100 δισεκατ. δολαρίων ετησίως.

4.5. Ειδικά οι μικρές, τοπικές τράπεζες και άλλοι εξωτερικοί χρηματοδότες παρέχουν πίστωση σε πρωτοβουλίες της κοινωνίας των πολιτών για την προστασία του κλίματος μόνο εάν είναι σχετικά ασφαλής η επαναχρηματοδότηση. Το πολιτικό πλαίσιο θα πρέπει να εκπληρώνει και αυτόν τον όρο —της ελάχιστη επισφαλούς επαναχρηματοδότησης επενδύσεων για την προστασία του κλίματος από παράγοντες της κοινωνίας των πολιτών.

4.6. Το πλαίσιο δράσης πρέπει να εξασφαλίζει μακροπρόθεσμη ασφάλεια σχεδιασμού και επενδύσεων. Η ανασφάλεια που απορρέει από τους διαρκείς πολιτικούς αποπροσανατολισμούς βλάπτει όσο τίποτα άλλο την αναγκαία συμμετοχή.

4.7. Χρειάζονται εναλλακτικές επενδυτικές δυνατότητες σε έργα τοπικής δράσης των οποίων τις ευκαιρίες και τους κινδύνους θα μπορούν να εκτιμούν και να διαχειρίζονται οι φορείς της κοινωνίας των πολιτών με βάση την προσωπική τους εμπειρία, π.χ. ως μέλη συνεταιρισμών. Εάν το ευρύ κοινό αναγνωρίζει ότι οι επενδύσεις τους «επανερχονται στους ίδιους» και δεν καθίστανται ανώνυμες στο σύμπλεγμα των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και των μεγάλων επενδυτών, αυτό μπορεί επίσης να βελτιώσει την κλονισμένη πλέον εμπιστοσύνη που υπάρχει στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.

4.8. Εάν διαμορφωθεί ένα ισχυρό και σταθερό πλαίσιο, μπορεί να επιτευχθεί μια πιθανή οικονομική ανάπτυξη σε διαφορετικές οικονομικές δομές. Για τη νέα «ανάπτυξη», το κοινωνικό κεφάλαιο θα καταστεί το ίδιο σημαντικό με το οικονομικό κεφάλαιο. Η αλλοτρίωση της εργασίας εν μέρει θα καταπολεμηθεί λόγω της ανάπτυξης προσεγγίσεων που σχετίζονται με τον «παραγωγό-καταναλωτή» και ο καταμερισμός της εργασίας θα οργανωθεί ακόμη περισσότερο σε δομές κοινότητας. Εν προκειμένω, προκύπτει ένα τεράστιο δυναμικό κοινωνικής καινοτομίας, το οποίο είναι απαραίτητο για μια φιλόδοξη πολιτική για την προστασία του κλίματος. Προκύπτουν νέοι ρόλοι οι οποίοι, προς το παρόν, δεν περιγράφονται με μεγάλη σαφήνεια με όρους όπως παραγωγικοί-καταναλωτές, πλατφόρμες και φορείς συγκέντρωσης. Ήδη στον όρο «παραγωγή-κατανάλωση» διαφαίνεται ένας ουσιαστικός παράγοντας επιτυχίας για έναν βιώσιμο τρόπο διαβίωσης και βιώσιμο επιχειρείν.

4.9. Αυτή η νέα μορφή οικονομίας δεν αποτελεί ουτοπία, αλλά υφίσταται ήδη σε πολλές, κυρίως τοπικά οργανωμένες, πρωτοβουλίες για την προστασία του κλίματος και διαθέτει ακόμη και δυνατότητες κλιμάκωσης. Η κλιμάκωση, η μίμηση και η διάδοση είναι απολύτως αναγκαία στοιχεία όχι μόνο λόγω των φιλόδοξων στόχων για την προστασία του κλίματος. Αποτελούν πολύ περισσότερο προϋπόθεση για τη μείωση του κόστους της αλλαγής και την αποφυγή σύγκρουσης μεταξύ των στόχων για το κλίμα και των κοινωνικο-πολιτικών στόχων.

4.10. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι στη συμφωνία του Παρισιού κατοχυρώνεται ρητά η ανάγκη του δίκαιου μετασχηματισμού του εργασιακού κόσμου, όπως είχε ήδη αναδειχθεί και στη διάσκεψη της Λίμα για το κλίμα. Στο πλαίσιο του νέου οικονομικού μοντέλου πρέπει να δημιουργηθούν θέσεις εργασίας υψηλής ποιότητας. Αυτό μπορεί να πραγματοποιηθεί μέσω ενός ισχυρού κοινωνικού διαλόγου και συλλογικών διαπραγματεύσεων στις οποίες οι επιχειρηματίες ευλόγως θα συμμετάσχουν και οι οποίες θα πλαισιωθούν από περιεχόμενα και δράσεις, π.χ. δράσεις για την επαγγελματική κατάρτιση των εργαζομένων με σκοπό την απόκτηση νέων δεξιοτήτων που απαιτούνται στο πλαίσιο της ενεργειακής και οικολογικής μεταλλαγής και μέτρα για την ενίσχυση των συστημάτων κοινωνικής προστασίας. Και εδώ όμως απαιτείται ένα θετικό πλαίσιο δράσης. Διότι μόνον έτσι θα επιτραπεί στους παράγοντες της κοινωνίας των πολιτών να αντισταθμίσουν τις —αναπόφευκτες στο πλαίσιο του μετασχηματισμού— απώλειες για την απασχόληση και την ανταγωνιστικότητα στους κλάδους τους και να δημιουργήσουν οικονομική ανάπτυξη, η οποία θα είναι κοινωνική, βιώσιμη και δεν θα επιφέρει αποκλεισμούς.

Βρυξέλλες, 14 Ιουλίου 2016.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Γιώργος ΝΤΑΣΗΣ

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ο ψηφιακός πυλώνας της ανάπτυξης: οι e-ηλικιωμένοι, ένα δυναμικό 25 % του ευρωπαϊκού πληθυσμού»

(γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(2016/C 389/04)

Εισηγήτρια: η κ. Laure BATUT

Στις 21 Ιανουαρίου 2016 και σύμφωνα με το άρθρο 29 παράγραφος 2 του εσωτερικού της κανονισμού, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα

«Ο ψηφιακός πυλώνας της ανάπτυξης: οι e-ηλικιωμένοι, ένα δυναμικό 25 % του ευρωπαϊκού πληθυσμού».

(γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

Το ειδικευμένο τμήμα «Μεταφορές, ενέργεια, υποδομές, κοινωνία των πληροφοριών», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 21 Ιουνίου 2016.

Κατά την 518η σύνοδο ολομέλειάς της, που πραγματοποιήθηκε στις 13 και 14 Ιουλίου 2016 (συνεδρίαση της 13ης Ιουλίου 2016), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 189 ψήφους υπέρ και 1 αποχή την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συστάσεις

Προκειμένου να ενισχυθεί η οικονομική δύναμη των ηλικιωμένων, που αντιπροσωπεύουν το 25 % των πολιτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) εκτιμά ότι δεν είναι εποικοδομητικό για την οικονομική ανάπτυξη να αντιμετωπίζονται ως μια κατηγορία πολιτών εκτός του ρου της ζωής· αντίθετως, πρέπει να αναγνωρίζονται οι ικανότητές τους, καθώς και οι προσδοκίες τους, και να ενταχθούν ως οικονομικοί και κοινωνικοί φορείς στην ψηφιακή εποχή. Η ΕΟΚΕ εισηγείται την ταχεία εφαρμογή των ακόλουθων συστάσεων:

- 1) αλλαγή της προσέγγισης της «οικονομίας της τρίτης ηλικίας» (silver economy), με υιοθέτηση της άποψης ότι η ψηφιακή τεχνολογία εξαλείφει το χάσμα της ηλικίας και ότι οι ηλικιωμένοι είναι ενεργοί παράγοντες της αλυσίδας αξίας και της ίδιας της ζωής τους·
- 2) προώθηση της ψηφιακής ένταξης των ηλικιωμένων με στόχο την επιτυχή έκβαση της ψηφιακής μετάβασης και της δημογραφικής μετάβασης, με την ευκαιρία της συνάντησης των αρμόδιων για την απασχόληση, την κοινωνική πολιτική και την υγεία υπουργών της ΕΕ και των καταναλωτών, τον Ιούνιο του 2016, καθώς και της ευρωπαϊκής συνάντησης κορυφής με θέμα τους ηλικιωμένους, τον Δεκέμβριο του 2016·
- 3) ανάπτυξη μιας ολοκληρωμένης διακυβέρνησης, χάρη στην ενσωμάτωση των ηλικιωμένων στην ψηφιακή ζωή με την ανάπτυξη αποτελεσματικών δημόσιων υπηρεσιών, εξοπλισμένων με τα κατάλληλα μέσα σε όλα τα επίπεδα, συμπεριλαμβανομένης της τοπικής αυτοδιοίκησης, και εξαιρουμένων από τις απαιτήσεις του ευρωπαϊκού εξαμήνου·
- 4) ορισμός μιας οριζόντιας ευρωπαϊκής ρήτρας «ισότητας για τους ηλικιωμένους», συνοδευόμενης από κίνητρα για την εφαρμογή της από τα αρμόδια για την ισότητα υπουργεία στα κράτη μέλη·
- 5) συμμετοχή των αντιπροσωπευτικών οργανώσεων των ηλικιωμένων και της ΕΟΚΕ στις εργασίες της ομάδας ενδιαφερόμενων μερών για τη συνεργατική οικονομία, που επιθυμεί το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο·
- 6) διευκόλυνση της πρόσβασης των ηλικιωμένων στην ψηφιακή τεχνολογία και αύξηση της προσβασιμότητας στην ψηφιακή τεχνολογία με την απόκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων, και άμεση ανάπτυξη της εκπαίδευσης και της διά βίου κατάρτισης των ηλικιωμένων, της προσαρμογής του υλικού και του λογισμικού και της καθοδήγησης, ώστε να είναι επιτυχής η ένταξη των ηλικιωμένων·
- 7) ορισμός δεικτών για τον υπολογισμό του οικονομικού αντίκτυπου των ηλικιωμένων, της ποιότητας ζωής τους και των οφελών που απορρέουν από τις καινοτομίες·
- 8) προώθηση της πρόσβασης των ηλικιωμένων σε ένα νέο ευρωπαϊκό πρόγραμμα ανταλλαγής ορθών πρακτικών, που θα μπορούσε, λόγω χάρη, να είναι μια πλατφόρμα ονομαζόμενη «SENEQUE — Seniors Equivalent Erasmus» (αντίστοιχο του Erasmus για τους ηλικιωμένους)·
- 9) αύξηση της εμπιστοσύνης, διάδοση των ευρωπαϊκών κανόνων σχετικά με την ψηφιακή τεχνολογία στους πολίτες χάρη στη δημοσίευσή τους υπό τη μορφή κώδικα και σε ενιαία ψηφιακή θυρίδα, με σεβασμό της πολυγλωσσίας·
- 10) αναγνώριση σε όλα τα κράτη μέλη της πρόσβασης στο διαδίκτυο ως δικαιώματος καθολικής υπηρεσίας, που θα υπάγεται σε κριτήριο προσιτής τιμής, και —σε περίπτωση που οι τιμές συνιστούν εμπόδιο— ενθάρρυνση της διαμόρφωσης ρυθμιζόμενων τιμολογίων —ή ακόμη και ελεύθερης δωρεάν πρόσβασης σε συγκεκριμένους χώρους— για τους άπορους ηλικιωμένους·

- 11) προώθηση των συμπράξεων δημόσιου και ιδιωτικού τομέα (ΣΔΙΤ), το όφελος των οποίων έγκειται στο ανθρώπινο κεφάλαιο, χάρη σε δωρεάν προγράμματα σπουδών για τους ηλικιωμένους που θα βαρύνουν τους κολοσσούς των ΤΠΕ στο πλαίσιο της πολιτικής τους για την εταιρική κοινωνική ευθύνη (ΕΚΕ), και τούτο σε όλα τα δημοτικά σχολεία της ΕΕ, εκτός σχολικού ωραρίου·
- 12) κατάργηση των φραγμών που εμποδίζουν τους ηλικιωμένους να συνάπτουν τραπεζικά δάνεια·
- 13) προώθηση «πολιτικής θητείας» για την καταπολέμηση του ψηφιακού αναλφαριθμητισμού.

2. Γενικές παρατηρήσεις

- 2.1. Η Ευρωπαϊκή Ένωση αντιμετωπίζει μια πρωτόγνωρη για τα ανθρώπινα δεδομένα πρόκληση, ήτοι τη χρονική σύμπτωση, αφενός, της μακροβιότητας του πληθυσμού και, αφετέρου, της γενίκευσης της ψηφιακής τεχνολογίας, έναν συνδυασμό που απαιτεί πραγματικές οικονομικές και κοινωνικές στρατηγικές.
- 2.2. Έως το 2060 θα υπάρχουν, σύμφωνα με τις προβλέψεις [«The 2015 Ageing Report» (Έκθεση του 2015 για τη δημογραφική γήρανση), Ευρωπαϊκή Επιτροπή] δύο ηλικιωμένοι για έναν νέο, με τον αριθμό των πολύ ηλικιωμένων ατόμων να υπερβαίνει τον αριθμό των παιδιών ηλικίας κάτω των πέντε ετών: σύμφωνα με το κριτήριο της ενδιάμεσης ηλικίας (Eurostat), τα πρώτα κράτη που θα επηρεαστούν από το φαινόμενο αυτό είναι η Σουηδία, η Γερμανία, η Πολωνία, η Ρουμανία και η Σλοβακία, έπειτα, με απόκλιση ορισμένων ετών, το Βέλγιο, η Δανία, η Ιρλανδία και, εντέλει, όλα τα κράτη μέλη.
- 2.3. Οι ηλικιωμένοι και οι εργαζόμενοι μεγαλύτερης ηλικίας αντιμετωπίζονται ταυτόχρονα ως απειλή για τα συστήματα κοινωνικής προστασίας και ως ευκαιρία για τον κλάδο των αγαθών και των υπηρεσιών. Το 2011 η Ένωση δεσμεύτηκε υπέρ των «ενηλίκων»⁽¹⁾ και καθόρισε πέντε στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές, με στόχο μια οικονομία με άφθονες θέσεις εργασίας και τη βελτίωση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας της προσφοράς εκπαίδευσης και κατάρτισης ενηλίκων.
- 2.4. Η ΕΟΚΕ παρατηρεί ότι δεν υπήρχε άμεση αναφορά στους ηλικιωμένους.

Ποιος είναι «ηλικιωμένος»;

2.5. Τα μέλη της γενιάς του «baby boom» (όρος που αναφέρεται στις πολυπληθείς γενιές εκείνων που γεννήθηκαν αμέσως μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο), της πρώτης γενιάς που έζησε χωρίς πόλεμο στο κοινό της έδαφος, υπήρξαν, μαζί με τους γονείς τους, οι περισσότερο «φιλοευρωπαϊστές» στην ιστορία. Σήμερα, θεωρούνται πλέον «ηλικιωμένοι». Στο έγγραφο αναφοράς για τη συζήτηση, με τίτλο «Growing the European Silver Economy», του Φεβρουαρίου του 2015, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναφέρεται στη βούληση να καλυφθούν οι ανάγκες των ατόμων άνω των 50 ετών. Η συγκεκριμένη πληθυσμιακή ομάδα μοιράζεται ενίοτε σε τρεις υπο-ομάδες: ενεργοί, ευάλωτοι, εξαρτώμενοι. Η ΕΟΚΕ υιοθετεί τον ορισμό αυτό, ο οποίος επιβεβαιώνει την πρότασή της να αλλάξει η αντιμετώπιση των «ηλικιωμένων»: πρόκειται για ενεργούς παράγοντες της οικονομικής ανάπτυξης.

2.6. Δημογραφική γήρανση σημαίνει αύξηση του ποσοστού των ηλικιωμένων επί του συνόλου του πληθυσμού, λόγω θνησιμότητας και μείωσης της γονιμότητας. Οι Ιάπωνες έχουν προνοήσει για το φαινόμενο της γήρανσης [«Étude comparative du marché des seniors français et japonais — Opportunités croisées» (Συγκριτική μελέτη της αγοράς ηλικιωμένων στη Γαλλία και την Ιαπωνία), David Barboni, Eurasiam, σειρά Management αριθ. 001, 2007]. Δημιούργησαν μια ειδική για τους ηλικιωμένους δυναμική κατανάλωσης στους τομείς της ευημερίας, της υγείας, των οικονομικών, των ασφαλίσεων, της διανομής και του τουρισμού. Οι τεχνολογίες της πληροφορίας και των επικοινωνιών (ΤΠΕ), από την πλευρά τους, ενσωματώθηκαν στα αγαθά της αγοράς που αποβλέπουν στη βελτίωση της ζωής: απευθύνονται σε έναν ηλικιωμένο «καταναλωτή» στοχευμένων προϊόντων μάλλον, παρά σε έναν ηλικιωμένο «παραγωγό» της ψηφιακής κοινωνίας, εστιάζοντας έτσι στα βραχυπρόθεσμα οφέλη για τους παραγωγούς. Η προσέγγιση αυτή είναι σημαντική, αλλά απλουστευτική.

2.7. Στην ΕΕ, τα μέλη της γενιάς του «baby boom» δεν έγιναν απλώς ηλικιωμένοι που καταναλώνουν αγαθά. Άνδρες και γυναίκες υπήρξαν μαζί —για πρώτη φορά στην ιστορία της Ευρώπης— φοιτητές, και έπειτα «ενεργοί» και «παραγωγικοί». Πολλοί από αυτούς έχουν τώρα την επιλογή να παραμείνουν ενεργοί στην εμπορική οικονομία ή στην κοινωνική και αλληλέγγυα οικονομία.

2.8. Η συμμετοχή τους στις ΤΠΕ εκλαμβάνεται ενίοτε ως αργή και επίπονη. Ωστόσο, πολλές φορές ήταν οι πρώτοι που τις χρησιμοποίησαν και μάλιστα που δημιούργησαν καινοτομίες («The Seven Myths of Population Aging», Julika Erfurt κ.ά., άρθρο στο περιοδικό Accenture, Φεβρουάριος 2012). Το 2010 στη Γαλλία πάνω από το 16 % των νέων επιχειρήσεων συστάθηκαν από άτομα 50 ετών και άνω, και σχεδόν μία στις δύο εξ αυτών χρηματοδοτήθηκαν με ίδια κεφάλαια: επρόκειτο για ηλικιωμένους μισθωτούς, για αιτούντες εργασία, για επιχειρηματίες ακόμη εν ενεργεία ή ακόμη και για συνταξιούχους (άρθρο του κ. Yann Le Galès, Le Figaro, 27 Απριλίου 2012).

⁽¹⁾ ΕΕ C 372 της 20.12.2011, ψήφισμα του Συμβουλίου σχετικά με ένα ανανεωμένο ευρωπαϊκό θεματολόγιο για την εκπαίδευση των ενηλίκων

Αλλαγή προσέγγισης

2.9. Δεν έχει πολύ καιρό (μετά τη δήλωση και το διεθνές σχέδιο δράσης των Ηνωμένων Εθνών του 2002 για τη γήρανση και τη διακήρυξη του Συμβουλίου για το ευρωπαϊκό έτος Ενεργού Γήρανος και Αλληλεγγύης μεταξύ των Γενεών το 2012) που γίνεται λόγος στην Ένωση για την «οικονομία της τρίτης ηλικίας» (silver economy). Επιπλέον, η Επιτροπή θεωρεί πως πρέπει να καταβληθεί κάθε δυνατή προσπάθεια για την «ευηρία», κυρίως χάρη στις ΤΠΕ, ώστε να δοθεί στην Ένωση η δυνατότητα να διαδραματίσει εξέχοντα ρόλο: η οικονομία της τρίτης ηλικίας μπορεί να οριστεί ως οι οικονομικές προοπτικές που ανοίγουν οι καταναλωτικές δαπάνες και οι δημόσιες δαπάνες που συνδέονται με τη γήρανση του πληθυσμού και με τις ανάγκες των ατόμων ηλικίας 50 ετών και άνω (ιστοσελίδα «Silver economy», Ευρωπαϊκή Επιτροπή).

2.10. Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι πρέπει να ληφθούν υπόψη τα ζητήματα της ευημερίας, της αυτονομίας και της εξάρτησης, καθώς και τα ζητήματα της αγοράς. Ωστόσο, οι ηλικιωμένοι Ευρωπαίοι αντιστοιχούν σε περίπου 125 εκατ. πολίτες· είναι **ενεργοί παράγοντες** της ζωής τους, της οικονομίας και της ανάπτυξης, και οι τεχνολογίες της πληροφορίας πρέπει να αποτελούν μέρος της ζωής τους στον ίδιο βαθμό που αποτελούν μέρος της ζωής των «ενεργών» πολιτών.

2.11. Για τον λόγο αυτό, η ΕΟΚΕ θα ήθελε να τονίσει ότι απαιτείται μια προσέγγιση της προχωρημένης ηλικίας ως **συνέχιας** άλλων φάσεων της ζωής, χωρίς στεγανά, σύμφωνα με την οποία κάθε υγιής ηλικιωμένος θα μπορεί να διατηρήσει την πείρα και τις ψηφιακές του δεξιότητες και να μην διαχωρίζεται από το σύνολο των παραγόντων της αλυσίδας αξίας. Οι ηλικιωμένοι πρέπει να αντιμετωπίζονται μέσα από μια δυναμική προοπτική, χωρίς αποκλεισμούς, και όχι μόνο ως άτομα στο τελευταίο στάδιο της ζωής τους· οι δε ψηφιακές τεχνολογίες δεν πρέπει να περιορίζονται γι' αυτούς στην «παροχή ιατροτεχνολογικής βοήθειας».

2.12. Αυτό δεν θίγει με κανέναν τρόπο το δικαίωμα συνταξιοδότησης (άρθρα 25 και 34 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, άρθρα 153 και 156 της ΣΛΕΕ) ούτε τα συνταξιοδοτικά συστήματα, που διαφέρουν μεταξύ των κρατών μελών.

2.13. Μια καθολική προσέγγιση χωρίς αποκλεισμούς θα μπορούσε να πείσει όλους τους Ευρωπαίους πολίτες «μεγαλύτερης ηλικίας» πως η ψηφιακή καινοτομία είναι κάτι που τους αφορά. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, η ανάληψη ευθυνών σε όλα τα επίπεδα θα μπορούσε να δώσει τη δυνατότητα στην Ένωση να διαδραματίσει τον πρωταγωνιστικό ρόλο που επιδιώκει στον τομέα της οικονομίας της τρίτης ηλικίας.

3. Ειδικές παρατηρήσεις

3.1. Ευρωπαίοι άνω των 50 ετών: επείγουσα ανάγκη να γίνουν όλοι e-ηλικιωμένοι

Οι ΤΠΕ και οι γνώσεις στον τομέα των ΤΠΕ αποτελούν επιτακτική ανάγκη. Αυτό απαιτεί πολιτική βούληση και μέσα. **Όλα τα θεσμικά όργανα** έχουν ασχοληθεί επισταμένως με το θέμα της ψηφιακής μετάβασης· η **ΕΟΚΕ** επιθυμεί να ενταχθούν σε αυτήν τα 125 εκατ. των Ευρωπαίων άνω των 50 ετών.

3.1.1. Τα μέλη της γενιάς του «baby boom», που είναι πλέον μέλη της έξαρσης της δημογραφικής γήρανος («papy boom»), έχουν ένα χρήσιμο εργαλείο στις αποσκευές τους: την επανάσταση των νέων τεχνολογιών. Είναι επιτακτική ανάγκη να κοιτάξουμε πέρα και έξω από τα όρια της «αγοράς» και να μην αφήσουμε κανέναν στο περιθώριο όσον αφορά τις γνώσεις και τη χρήση των τεχνολογιών της πληροφορίας, καθώς η διασύνδεση είναι πανταχού παρούσα. Η ΕΕ αμφιταλαντεύεται ανάμεσα στην ανάγκη διαλειτουργικότητας σε ευρωπαϊκό επίπεδο και στις απαιτήσεις προστασίας σε κράτη μέλη με πολύ κατακερματισμένα πλαίσια· ωστόσο, οι ανακοινώσεις της Επιτροπής του Απριλίου του 2016 [COM(2016) 176, 178 και 179 final] αφορούν αποκλειστικά τεχνικές πτυχές και δεν πραγματεύονται τις κοινωνικές. Η ανακοίνωση της Επιτροπής του Ιουνίου 2016 με θέμα «Νέο θεματολόγιο δεξιοτήτων για την Ευρώπη» (COM(2016)381/2) και η πρόταση σύστασης του Συμβουλίου για τη θέσπιση Εγγύησης Δεξιοτήτων (COM(2016) 382/2) αποσκοπούν στην απασχολησιμότητα και την παραγωγικότητα. Οι ηλικιωμένοι δεν αναφέρονται καθόλου, οι ψηφιακές τεχνολογίες ελάχιστα. Η ΕΟΚΕ ευελπιστεί πως η σύνοδος των υπουργών της ΕΕ του Ιουνίου και η σύνοδος κορυφής του Δεκεμβρίου, που θα ασχοληθούν με το θέμα των ηλικιωμένων, θα μπορέσουν να προωθήσουν την ψηφιακή ένταξη των ηλικιωμένων και τη βελτίωση των συνθηκών ζωής και εργασίας τους, πράγμα που είναι απαραίτητο για την αντιμετώπιση των δύο μεταβάσεων: της ψηφιακής και της δημογραφικής.

3.1.2. Για λόγους τόνωσης της συνοχής, απλούστευσης, και ευαισθητοποίησης των ηλικιωμένων και όλων των κατηγοριών του πληθυσμού, η ΕΟΚΕ ζητεί να δημοσιευτούν, με τη μορφή «κώδικα», όλα τα ήδη εγκεκριμένα κείμενα της ΕΕ που σχετίζονται με την ψηφιακή τεχνολογία, και να προβλεφθεί η δημιουργία ενιαίας ψηφιακής θυρίδας με σεβασμό της πολυγλωσσίας.

3.2. Οι ηλικιωμένοι στην ψηφιακή κοινωνία ⁽²⁾

3.2.1. Χάρη στην ψηφιακή τεχνολογία, η μάθηση και η προορατικότητα είναι δυνατές, ιδίως μάλιστα όταν είναι κανείς ηλικιωμένος και έχει προβλήματα κινητικότητας. Η ψηφιακή τεχνολογία επιτρέπει την αποφυγή της «γκετοποίησης» και διευκολύνει τη μετάδοση των γνώσεων. Μπορεί να οδηγήσει στην αντιστροφή των δραστηριοτήτων καθοδήγησης μεταξύ γενεών και στην εξάλειψη του χάσματος λόγω ηλικίας.

⁽²⁾ ΕΕ C 11 της 15.1.2013, σ. 16.

3.3. Ένα από τα μέσα μετριασμού των επιπτώσεων του *gray-boom* είναι η αποφασιστική είσοδος στον ψηφιακό κόσμο

3.3.1. Η ΕΟΚΕ έχει εκδώσει πολλές γνωμοδοτήσεις σχετικά με τις τεχνικές, οικονομικές και κοινωνικές πτυχές των ψηφιακών εξελίξεων: οι υποδομές, τα δικαιώματα, το κόστος, η τηλεϊατρική, η ηλεκτρονική υγεία («e-health»), η ενεργός γήρανση, η εγκληματικότητα στον κυβερνοχώρο, οι έξυπνες πόλεις/η έξυπνη κινητικότητα/τα έξυπνα νησιά, η ουδετερότητα στο διαδίκτυο κ. λπ.

3.3.2. Η Επιτροπή θα πρέπει να συμπεριλάβει όλες τις γενιές, χωρίς γεωγραφικό διαχωρισμό, και να προβεί σε μακροπρόθεσμες προβλέψεις (2060), καθώς η καμπύλη της γήρανσης ⁽³⁾ θα ανέβει με ταχείς ρυθμούς σε όλα τα κράτη μέλη.

3.3.3. Στις ανακοινώσεις ⁽⁴⁾ της 19ης Απριλίου 2016, η Επιτροπή αναφέρει ότι θα ασχοληθεί με την τυποποίηση σε θέματα ΤΠΕ, που αποτελεί ζωτικό στοιχείο της ενιαίας αγοράς, με την ψηφιοποίηση των επιχειρήσεων και με το υπολογιστικό νέφος.

3.3.4. Η ολλανδική και η σλοβακική Προεδρία ζήτησαν από την ΕΟΚΕ διερευνητική γνωμοδότηση σχετικά με τις κοινωνικές συνέπειες: «Ο μεταβαλλόμενος χαρακτήρας των εργασιακών σχέσεων και η επίδρασή του στη διατήρηση ενός αξιοπρεπούς μισθού και ο αντίκτυπος των τεχνολογικών εξελίξεων στο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης και στο εργατικό δίκαιο», την οποία και υιοθέτησε η ΕΟΚΕ στις 26 Μαΐου 2016.

3.3.5. Στο ψήφισμά του της 19ης Ιανουαρίου 2016 με τίτλο «Προς μια νομοθετική πράξη για την ψηφιακή ενιαία αγορά» (σημείο 80), το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενθαρρύνει την Επιτροπή «να συγκροτήσει ομάδα ενδιαφερομένων η οποία θα είναι επιφορτισμένη με την προώθηση των βέλτιστων πρακτικών στον τομέα της συνεργατικής οικονομίας», την οποία η ΕΟΚΕ ονομάζει επίσης «οικονομία του διαμοιρασμού», και η οποία, σε μεγάλο βαθμό, δεν μπορεί να υπάρξει χωρίς την ψηφιακή τεχνολογία· η εκπροσώπηση της κοινωνίας πολιτών αποτελεί τυπική περίπτωση έργου που μπορούν να εκπληρώσουν οι ηλικιωμένοι. Η ΕΟΚΕ θα ήθελε να συμμετάσχει σε αυτή την πρωτοβουλία.

3.4. Οι επακόλουθοι κίνδυνοι είναι μεγαλύτεροι για τους e-ηλικιωμένους;

3.4.1. Η έλευση των μαζικών δεδομένων, του υπολογιστικού νέφους, του διαδικτύου των πραγμάτων, της τριδιάστατης εκτύπωσης και άλλων τεχνολογιών που εμφανίστηκαν με την ξαφνικότερη εξάπλωση του διαδικτύου στη σύγχρονη ζωή, επέφερε μεγάλους φόβους που εξακολουθούν να είναι ευρέως διαδεδομένοι· οι ηλικιωμένοι είναι πιο ευαίσθητοι σε αυτούς από τους νέους που γεννήθηκαν στην ψηφιακή εποχή, και προσκρούουν στις ακόλουθες αναστολές:

- φόβος ότι η χρήση της ψηφιακής τεχνολογίας είναι περίπλοκη·
- φόβος παραβίασης της ιδιωτικής ζωής·
- φόβος να πέσουν θύματα κλοπής κατά την πραγματοποίηση ηλεκτρονικών πληρωμών·
- φόβος ότι η χρήση της ψηφιακής τεχνολογίας είναι επικίνδυνη.

3.4.2. Η ΕΟΚΕ, όπως και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, «θεωρεί ότι η εμπιστοσύνη των πολιτών και των επιχειρήσεων στο ψηφιακό περιβάλλον έχει ζωτική σημασία για την πλήρη απελευθέρωση της καινοτομίας και της ανάπτυξης στην ψηφιακή οικονομία».

3.4.3. Η κρίση και τα έκτακτα μέτρα ενισχύουν την αίσθηση κινδύνου για τις ελευθερίες και υπερβολικής παρακολούθησης, καθώς και τους φόβους απέναντι στους κινδύνους της εγκληματικότητας στον κυβερνοχώρο.

3.4.4. Τα κείμενα προστασίας που υπάρχουν στα κράτη μέλη και σε ενωσιακό επίπεδο δεν είναι αρκετά γνωστά. Θα πρέπει να ευαισθητοποιηθούν, χωρίς να τρομοκρατηθούν, οι ομάδες εκείνες του πληθυσμού για τις οποίες το σχολείο δεν επιτελεί πλέον τον ρόλο του, να ενημερωθούν και να καταρτιστούν, ώστε να επιτευχθεί πρόοδος και να μετριαστεί η ασυμμετρία πληροφόρησης μεταξύ των μεγάλων επιχειρήσεων, που είναι σχεδόν πάντα ξένες, και των πολιτών που χρησιμοποιούν τις τεχνολογίες.

3.5. Ανάλυση δράσης σε επίπεδο ΕΕ, εθνικών αρχών, επιχειρήσεων και υπηρεσιών

3.5.1. Σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η ψηφιακή τεχνολογία αναμένεται να ελαττώσει το κοινωνικό κόστος της γήρανσης. Περίπου 58 εκατ. Ευρωπαίοι πολίτες ηλικίας από 16 έως 74 ετών δεν έχουν χρησιμοποιήσει ποτέ το διαδίκτυο («Bridging the digital divide in the EU», ενημερωτικό σημείωμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου). Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις μιας φιλανθρωπικής οργάνωσης (Secours catholique, παράθεμα από την εφημερίδα Le Monde, 6 Νοεμβρίου 2014), το 2014 το ποσοστό των ατόμων ηλικίας 50 έως 59 ετών που λαμβάνουν βοήθεια αυξήθηκε στη Γαλλία από 13 % σε 17 % κατά την περίοδο 2000 έως 2013. Το γεγονός αυτό δείχνει την ισχυρή άνοδο της ανεργίας των ηλικιωμένων και την αύξηση της επισφάλειας των ενεργών ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας και υπογραμμίζει την επείγουσα ανάγκη ανάλυσης δράσης, καθώς αναχαιτίζει την κινητήρια δύναμη της ανάπτυξης που θα έπρεπε να αποτελεί η ψηφιακή τεχνολογία για την οικονομία.

⁽³⁾ http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Population_structure_and_ageing/fr.

⁽⁴⁾ COM(2016) 176 final.

3.5.1.1. Η αρχή της ισότητας (άρθρο 20 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων) δεν περιορίζεται στην περίθαλψη («care»)

Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει ότι η ΕΕ πρέπει να ορίσει μια οριζόντια ρήτρα για την «ισότητα των ηλικιωμένων» και να καλέσει τους αρμόδιους για την ισότητα υπουργούς των κρατών μελών να την εφαρμόσουν. Η διασύνδεση έχει κόστος. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι, λόγω των κινδύνων που απειλούν τις συντάξεις, θα πρέπει να θεσπιστεί σε όλα τα κράτη μέλη ελεύθερη και δωρεάν πρόσβαση στο διαδικτυο για τους ηλικιωμένους σε συγκεκριμένους χώρους. Σε περιπτώσεις όπου οι τιμές συνιστούν εμπόδιο, θα πρέπει να εξεταστεί το ενδεχόμενο ορισμού ρυθμιζόμενων τιμολογίων.

3.5.1.2. Ολοκληρωμένη διακυβέρνηση

3.5.1.2.1. Μέσα από μια συνολική θεώρηση, μια νέα διακυβέρνηση θα μπορούσε να καθιερώσει ενεργό αλληλεγγύη μεταξύ των γενεών και βιωσιμότητα στον κοινωνικό τομέα.

- Σύμφωνα με την ΕΟΚΕ, οι αντιπροσωπευτικοί φορείς της κοινωνίας πολιτών, συμπεριλαμβανομένων των πιθανών δικαιούχων καινοτομιών για την υγεία και την αυτονομία, θα έπρεπε, κατά συνέπεια, να συμμετέχουν στις δομές διαλόγου.
- Η ΕΟΚΕ συνιστά να οργανωθούν οι ηλικιωμένοι σε όλα τα επίπεδα ώστε να συγκροτήσουν διαύλους εκπροσώπησης.
- Η ΕΟΚΕ εμμένει στην «ενεργή συμμετοχή των πολιτών» οι οποίοι θα πρέπει «να επωφελούνται από τη μετάβαση στην ψηφιακή εποχή» και καλεί «την Επιτροπή να συνεχίσει να αξιολογεί τον τρόπο με τον οποίο η ψηφιακή επανάσταση διαμορφώνει την ευρωπαϊκή κοινωνία». Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι η εξέταση αυτή θα πρέπει να περιλαμβάνει τις εξελίξεις για τους ηλικιωμένους.

3.5.1.3. Η χρηματοδότηση

Έχουν ήδη δρομολογηθεί⁽⁵⁾ μείζονες αλλαγές σε όλους τους τομείς της βιομηχανίας και των υπηρεσιών.

3.5.1.3.1. Ειδικά κονδύλια (έρευνα, ευρυζωνικά δίκτυα, τεχνητή νοημοσύνη), καθώς και πόροι από τα διαρθρωτικά ταμεία και ειδικά προγράμματα απευθύνονται στην ανάπτυξη της ψηφιακής τεχνολογίας. Ωστόσο, οι αναγκαίες επενδύσεις για τη διατήρηση της κυριαρχης θέσης της ΕΕ δεν έχουν υπολογιστεί· θα πρέπει να εκτιμηθεί το κόστος για την κάλυψη των αναγκών του ευρωπαϊκού πληθυσμού, από τη στοιχειώδη εκπαίδευση έως τη γήρανση, συμπεριλαμβανομένης της διά βίου μάθησης. Είναι σημαντικό να εξασφαλιστεί ότι οι χρηματοδοτήσεις αυτές δεν θα υπάγονται στους κανόνες δημοσιονομικής λιτότητας. Τέλος, επειγούσα ανάγκη συνιστά η άρση των εμποδίων που περιορίζουν την πρόσβαση των ηλικιωμένων στην ιδιωτική χρηματοδότηση (τραπεζικά δάνεια)⁽⁶⁾.

3.5.1.3.2. Η Επιτροπή προτείνει συμπράξεις δημόσιου-ιδιωτικού τομέα (ΣΔΙΤ). Η ΕΟΚΕ είναι επιφυλακτική, καθώς ο κίνδυνος είναι σε κάθε περίπτωση ο ίδιος: ο ιδιωτικός τομέας συμμετέχει μόνον εφόσον εκτιμά πως θα υπάρξει όφελος, το κόστος των τόκων αυξάνει το δημόσιο χρέος και, εντέλει, ένα κομμάτι του δημόσιου τομέα ιδιωτικοποιείται.

3.6. Σε επίπεδο εθνικών και περιφερειακών αρχών

3.6.1. Μια πραγματική δημόσια πολιτική ψηφιακής τεχνολογίας για τους ηλικιωμένους

Η ΕΟΚΕ έχει ήδη διατυπώσει την άποψη ότι η πρόσβαση στο διαδικτυο πρέπει να θεωρείται δικαίωμα καθολικής υπηρεσίας, και έχει τονίσει ότι πρέπει να είναι οικονομικά προσιτή, ως μέσο καταπολέμησης των κοινωνικών και γεωγραφικών ανισοτήτων. Η δημιουργία δημόσιων χώρων για τους ηλικιωμένους με ελεύθερη πρόσβαση στο διαδικτυο θα μπορούσε να συμβάλει στον στόχο αυτόν.

Οι δημόσιες υπηρεσίες πρέπει ασφαλώς να ενσωματώσουν τις προβληματικές που αφορούν τους ηλικιωμένους: μεταφορές, υγεία, ταχυδρομείο, υπηρεσίες κοινής ωφέλειας (ΥΚΩ), υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος (ΥΓΟΣ), κοινωνικές υπηρεσίες κοινής ωφέλειας (ΚΥΚΩ), κοινωνικές υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος (ΚΥΓΟΣ) κ.λπ.

3.6.2. Οι εθνικές και οι περιφερειακές αρχές πρέπει να μεριμνήσουν ώστε οι ηλικιωμένοι να αποκτήσουν νέες συνήθειες προστασίας και ασφάλειας των ψηφιακών δεδομένων. Το αδιαχώριστο της κοινωνικής και της ψηφιακής ένταξης γίνεται ολοένα πιο απαραίτητο όσο αυξάνεται η απώλεια αυτονομίας. Το επίπεδο της τοπικής αυτοδιοίκησης μπορεί να προωθήσει την εξέλιξη προς την κατεύθυνση αυτή, λόγω εγγύτητας. Η ΕΟΚΕ προτείνει την καθιέρωση «πολιτικής θητείας» για την καταπολέμηση του ψηφιακού αναλφαριθμητισμού.

3.6.3. Διεξαγωγή εθνικών εκστρατειών ευαισθητοποίησης

3.6.4. **Ένταξη των ηλικιωμένων:** Θα έπρεπε να αποτελεί ευθύνη των κρατών μελών η ενημέρωση των πολιτών τους για όλες τις δυνατότητες ψηφιακής κατάρτισης που προσφέρουν στους ηλικιωμένους. Αυτό θα μπορούσε να επιτευχθεί με εκστρατείες ευαισθητοποίησης από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης (ΜΜΕ).

⁽⁵⁾ ΕΕ C 13 της 15.1.2016, σ. 161.

⁽⁶⁾ Οδηγία 2013/36/ΕΕ (ΕΕ L 176 της 27.6.2013, σ. 338).

3.6.4.1. Μέσω των δεξιοτήτων και της κατάρτισης

3.6.4.2. Οι ηλικιωμένοι πρέπει να αποκτήσουν ψηφιακές γνώσεις ή να διατηρήσουν τις ψηφιακές τους γνώσεις. Η δράση των μη κυβερνητικών οργανώσεων (ΜΚΟ), αν και σημαντική, δεν αρκεί. Οι ηλικιωμένοι χρειάζονται αναγνώριση των προσόντων τους και παρακολούθηση προγραμμάτων διά βίου μάθησης. Για παράδειγμα, στη Σλοβακία, υπάρχουν 18 πανεπιστήμια τρίτης ηλικίας και πολλές ακαδημίες για τους λιγότερο μορφωμένους ηλικιωμένους.

3.6.4.3. **Μέσω της μαθητείας και του «ψηφιακού γραμματισμού»:** η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει την έκκλησή της για την προώθηση της εκπαίδευσης ⁽⁷⁾ σχετικά με τα μέσα επικοινωνίας και το διαδίκτυο για όλους τους πολίτες της Ένωσης, ιδίως δε για τα ευάλωτα άτομα, και χαιρετίζει τη δημιουργία, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, του «μεγάλου συνασπισμού για την ψηφιακή απασχόληση». Τονίζει ότι στις δράσεις κατάρτισης συμμετέχουν πολλοί παράγοντες.

3.6.4.4. Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι η Επιτροπή θα μπορούσε να επωφεληθεί εάν συνεργαζόταν με τα κράτη μέλη και τα πανεπιστήμια σχετικά με τις ανάγκες δεξιοτήτων των ηλικιωμένων και με τα μέσα αντιμετώπισής τους, παραδείγματος χάρη, τη δημιουργία θεσμικών δεσμών με τα πανεπιστήμια για τη διευκόλυνση της πρόσβασης των ηλικιωμένων σε διαδικτυακά μαθήματα (MOOC — massive open online course, ανοικτά μαζικά διαδικτυακά μαθήματα).

3.6.5. Μέσω της δυνατότητας πρόσβασης και της συμμετοχής όλων των ηλικιωμένων

3.6.5.1. Η ΕΟΚΕ, όπως και το Κοινοβούλιο ⁽⁸⁾, αναγνωρίζει την ανάγκη «να αρθούν τα στερεότυπα» και επισημαίνει «το σημαντικό δυναμικό των γυναικών στο πεδίο της καινοτομίας και της επιχειρηματικότητας, καθώς και τον ρόλο που μπορούν να διαδραματίσουν στον ψηφιακό μετασχηματισμό», φιλοδοξεί δε στην «ενσωμάτωσή τους και τη συμμετοχή τους στην κοινωνία της πληροφορίας»: η ΕΟΚΕ γνωρίζει πως οι γυναίκες μεγαλύτερης ηλικίας συχνά αναγκάστηκαν να υποστούν μια διακοπόμενη επαγγελματική σταδιοδρομία και ότι αντιμετωπίζουν περισσότερο από τους άντρες συνθήκες φτώχειας μετά τη συνταξιοδότησή τους. Το γεγονός αυτό πρέπει να λαμβάνεται υπόψη κατά τη λήψη μέτρων που αποσκοπούν στην ένταξη των γυναικών στον ψηφιακό κόσμο των ηλικιωμένων.

3.6.5.2. Επίσης, «αναγνωρίζει τη δυνατότητα της ψηφιακής ενιαίας αγοράς να εξασφαλίσει την πρόσβαση και τη συμμετοχή όλων των πολιτών, περιλαμβανομένων των ατόμων με ειδικές ανάγκες, των ηλικιωμένων, των μειονοτήτων και άλλων πολιτών που ανήκουν σε ευάλωτες ομάδες, όσον αφορά όλες τις πτυχές της ψηφιακής οικονομίας ⁽⁹⁾», όμως θα προτιμούσε οι «ηλικιωμένοι» να εξακολουθήσουν να αντιμετωπίζονται ως οικονομικοί παράγοντες χωρίς να στιγματίζονται και να εξομοιώνονται όλοι με άτομα «με ειδικές ανάγκες».

3.6.5.3. Η ΕΟΚΕ έχει ταχθεί υπέρ της πρότασης οδηγίας για την προσβασιμότητα ⁽¹⁰⁾, εκφράζει, όμως, τη λύπη της για την αργοπορία ως προς την κατάρτισή της, καθώς και για τη μη επικύρωση της συνθήκης του Μαρακές. Όσον αφορά την ψηφιακή τεχνολογία, με τον όρο «προσβασιμότητα» νοείται τόσο η προσβασιμότητα σε υλικό (hardware) όσο και η προσβασιμότητα σε λογισμικά (software): η ΕΟΚΕ ζητεί ευκολότερο χειρισμό για τους ηλικιωμένους, καθώς και καλύτερα προσαρμοσμένα και πολύγλωσσα λογισμικά και δημόσιους ψηφιακούς χώρους που να δημιουργούν δεσμούς μεταξύ ατόμων. Οι κοινωνικοί δεσμοί είναι ζωτικής σημασίας για τα ευάλωτα άτομα.

3.6.6. Η ΕΟΚΕ συνιστά να προστεθεί μια πτυχή για τους ηλικιωμένους στο ευρωπαϊκό πρόγραμμα Erasmus+. Θα μπορούσε να είναι μια πλατφόρμα ανταλλαγής ορθών πρακτικών, με την ονομασία, για παράδειγμα «SENEQUE — Seniors Equivalent Erasmus» (αντίστοιχο του Erasmus για τους ηλικιωμένους).

3.6.7. **Ενθάρρυνση της δημιουργικότητας και της καινοτομίας σε όλες τις ηλικίες** μέσω της ψηφιακής τεχνολογίας, καθώς οι ηλικιωμένοι είναι εκείνοι που γνωρίζουν καλύτερα τις ανάγκες τους και οι πλέον κατάλληλοι για να υποστηρίξουν τα άτομα που παρέχουν φροντίδα και τους εκπροσώπους ενδιαφερόμενων ενώσεων.

3.7. Σε επίπεδο επιχειρήσεων και υπηρεσιών: δραστηριότητα και απασχόληση

— Η ΕΟΚΕ προτείνει μια ΣΔΠ, το όφελος της οποίας έγκειται στο ανθρώπινο κεφάλαιο, χάρη σε δωρεάν μαθήματα που θα εντάσσονται στο πλαίσιο της πολιτικής ΕΚΕ των ίδιων των κολοσσών των ΤΠΕ: θα επιχορηγούν τους υπαλλήλους που βγαίνουν στη σύνταξη και θα προσφέρουν τα μαθήματα αυτά σε όλους τους ηλικιωμένους, σε κάθε δημόσιο σχολείο των κρατών μελών, εκτός σχολικού ωραρίου.

— Στην ΕΕ υπάρχει έλλειψη ψηφιακών δεξιοτήτων (900 000 θέσεις εργασίας προς κάλυψη) ⁽¹¹⁾. Η επιμόρφωση των εργαζόμενων μεγαλύτερης ηλικίας θα μπορούσε να συντελέσει στη βελτίωση της κατάστασης, η οποία πρέπει να εκτιμηθεί σε συνάρτηση με τον παγκόσμιο ανταγωνισμό. Η ενθάρρυνση της ψηφιακής επιχειρηματικότητας, της κατάρτισης και των νέων επιχειρήσεων, καθώς και η ανάπτυξη ικανοτήτων και ευημερίας για όλους απαιτεί αξιολογες δημόσιες επενδύσεις.

— Σε μια συγκυρία μαζικής ανεργίας, η οικονομία 4.0 επιτρέπει στους ηλικιωμένους να συγκροτούν δίκτυα και να δημιουργούν νέες επιχειρήσεις, καθώς και βιώσιμες θέσεις εργασίας υψηλής προστιθέμενης αξίας που δεν μπορούν να μετεγκατασταθούν, όπως είναι οι θέσεις παροχής φροντίδας σε άτομα και οι θέσεις που σχετίζονται με την υγεία, με την υποστήριξη της αυτονομίας ή με τις πολιτικές πρόληψης ⁽¹²⁾.

⁽⁷⁾ EE C 451 της 16.12.2014, σ. 25.

⁽⁸⁾ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, όπ. π., σημείο 113.

⁽⁹⁾ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, ό.π., σημείο 114.

⁽¹⁰⁾ EE C 303 της 19.8.2016, σ. 103.

⁽¹¹⁾ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-14-518_el.htm

⁽¹²⁾ EE C 21 της 21.1.2011, σ. 39.

— Η ΕΕ, ενώπιον των μορφών συνεργατικής οικονομίας, δεν αναφέρει ξεκάθαρα την τοποθέτησή της επί της αρχής σχετικά με τις περιπτώσεις κατάχρησης δεσπόζουσας θέσης και τη συμβατότητά τους με τον στόχο της «κοινωνικής οικονομίας της αγοράς», ενώ ολοένα μεγαλύτερο μέρος του σχετικού εργατικού δυναμικού βρίσκεται εκ των πραγμάτων εκτός νόμου από άποψη εργατικού δικαίου. Οι μεγαλύτερης ηλικίας πληθυσμοί κινδυνεύουν να πληγούν περισσότερο από τους υπολοίπους, λόγω της επιρροής της ψηφιοποίησης στην κοινωνική συνοχή.

3.8. Επαναστάσεις

3.8.1. Η ψηφιακή τεχνολογία επιτρέπει ταυτόχρονη προσέγγιση από πάνω προς τα κάτω και από κάτω προς τα πάνω όσον αφορά τις κοινωνικές σχέσεις, και ιδιαίτερα την «τρίτη ηλικία».

3.8.2. Η συνεργατική οικονομία μπορεί να προσεγγίσει τα άτομα μεταξύ τους, με τρόπους μάθησης που ευνοούν όλες τις μορφές ευφύιας, με καινοτόμες λύσεις υγείας που επιτρέπουν στα άτομα με αναπηρία ή στα ηλικιωμένα άτομα να συμμετέχουν πλήρως στο κοινωνικό σώμα και να είναι ευέλικτα κι ας μην μπορούν να είναι ευκίνητα («ubiquitous»).

3.8.3. Εντούτοις, αποδομεί τις εργασιακές σχέσεις. Μαζί με τη γήρανση, η ψηφιακή τεχνολογία ανατρέπει αυτό που οδήγησε, από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και εντεύθεν, στη συνοχή των ευρωπαϊκών κοινωνιών: τα συστήματα αλληλεγγύης, που λειτουργούσαν ως αποσβεστήρες κρίσεων (όπως συνέβη το 2008).

3.8.4. Η εξάρτηση των εργαζομένων αποσταθεροποιείται από την επανάσταση 4.0, από τις δραστηριότητες σε δίκτυο, από την υπερβολική αύξηση των ηλικιωμένων και από την εξασθένηση των «συνόρων» ταυτόχρονα, περίπου 10 % των e-ηλικιωμένων είναι συνδεδεμένοι αλλά φτωχοί, και θα μπορούσαν να ξαναγίνουν «γέροι», ανίκανοι να ικανοποιήσουν τις ανάγκες τους (πυρηνικές οικογένειες), όπως τους περασμένους αιώνες. Είναι, επομένως, δυνατή η πραγματοποίηση των μεταβάσεων με τη μετάδοση γνώσεων;

3.8.5. Για την ύπαρξη μιας ψηφιακής κοινωνικής οικονομίας της αγοράς χωρίς αποκλεισμούς⁽¹³⁾ έχει ουσιώδη σημασία η διατήρηση των συνταξιοδοτικών συστημάτων. Η θεμελίωσή τους σε άλλα στοιχεία πέραν της μισθωτής εργασίας, με παράλληλη αποφυγή των αστάθμητων κινδύνων των συνταξιοδοτικών ταμείων, θα είναι αναπόφευκτη μέχρι το 2060: θα πρέπει να εξεταστεί σε βάθος η βάση των κοινωνικών εισφορών και η αναδιανομή του πλούτου, ώστε να προετοιμαστεί η νοοτροπία του κοινού για τις αλλαγές.

Βρυξέλλες, 13 Ιουλίου 2016.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Γιώργος ΝΤΑΣΗΣ

⁽¹³⁾ ΕΕ C 318 της 19.8.2016, σ. 9.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η Ευρωπαϊκή πρωτοβουλία πολιτών (αναθεώρηση)»

(γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(2016/C 389/05)

Εισηγητής: ο κ. Antonio LONGO

Στις 21 Ιανουαρίου 2016 και σύμφωνα με το άρθρο 29 παράγραφος 2 του εσωτερικού της κανονισμού, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα

«Η Ευρωπαϊκή πρωτοβουλία πολιτών (αναθεώρηση)»

(γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

Η υποεπιτροπή στην οποία ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, εκπόνησε τη γνωμοδότησή της στις 17 Μαΐου 2016.

Κατά την 518η σύνοδο ολομέλειας, της 13ης και 14ης Ιουλίου 2016 (συνεδρίαση της 13ης Ιουλίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 107 ψήφους υπέρ, 1 ψήφο κατά και 1 αποχή την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ), τέσσερα χρόνια μετά την έναρξη ισχύος του κανονισμού για την Ευρωπαϊκή πρωτοβουλία πολιτών (ΕΠΠ), επαναλαμβάνει την κεντρική θέση των πολιτών στο ευρωπαϊκό εγχείρημα και την ικανότητα του εν λόγω μέσου να συμβάλλει στον περιορισμό του δημοκρατικού ελλείμματος, με την υποστήριξη της ενεργού συμμετοχής του πολίτη στα κοινά και της συμμετοχικής δημοκρατίας.

1.2. Η ΕΟΚΕ συμπεριζέται τις θέσεις που έχουν ήδη λάβει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, η Επιτροπή των Περιφερειών και η Ευρωπαϊκή Διαμεσολαβήτρια και θεωρεί ότι δεν έχουν ακόμη αναδειχθεί όλες οι δυνατότητες της ΕΠΠ, εξαιτίας ενός κανονισμού του οποίου ζητείται η αναθεώρηση.

1.3. Μάλιστα, η ΕΟΚΕ έχει διαπιστώσει σημαντικά τεχνικά, νομικά και γραφειοκρατικά προβλήματα, καθώς και την καταφανή υπερσυσώρευση αρμοδιοτήτων στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, με συνέπεια να εμποδίζεται η πλήρης διάδοση, εφαρμογή και συνέχιση μιας επιτυχούς πρωτοβουλίας.

1.4. Για την αναθεώρηση του εν λόγω κανονισμού, η ΕΟΚΕ προτείνει τα ακόλουθα μέτρα:

1.4.1. Να επιτρέπεται στις επιτροπές πολιτών να ξεκινούν τη συγκέντρωση δηλώσεων υποστήριξης σε ημερομηνία της επιλογής τους.

1.4.2. Να χορηγηθεί νομική αναγνώριση στις επιτροπές πολιτών, έτσι ώστε να περιορίζεται η ποινική ευθύνη των διοργανωτών σε περιπτώσεις δόλου και σοβαρού παραπτώματος, σύμφωνα με το υπόδειγμα της οδηγίας 2008/99/ΕΚ σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος μέσω του ποινικού δικαίου.

1.4.3. Να δημιουργηθεί μια μονοαπευθυντική υπηρεσία σε διαδικτυακή ή υλική μορφή, μέσω της οποίας θα μπορούν οι πολίτες να λαμβάνουν πληροφορίες και καθοδήγηση όσον αφορά την παρουσίαση πρωτοβουλιών.

1.4.4. Να εξεταστούν οι προτάσεις που αποσκοπούν στη μείωση του ελαχίστου ορίου ηλικίας για την υποστήριξη και τη συμμετοχή σε μια ΕΠΠ, όπως ζητήθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Επιτροπή των Περιφερειών.

1.4.5. Να βρεθεί λύση στην προφανή σύγκρουση συμφερόντων στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με διαχωρισμό των ιδιοτήτων του «θεσμικού ιδύνοντος» και του «κριτή». Εν προκειμένω, η ΕΟΚΕ, επαναλαμβάνοντας ότι είναι διατεθειμένη να συνεχίσει να δραστηριοποιείται στις ήδη αναληφθείσες δράσεις, αποτελεί φυσικό υποψήφιο να αναλάβει χρέη διαμεσολαβητή και θεσμικού ιδύνοντος.

1.4.6. Να διασφαλιστεί η κατάλληλη συνέχιση των επιτυχών πρωτοβουλιών με την έκκληση προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή είτε να εκπονεί νομοθετική πρόταση εντός 12 μηνών από το πέρας της εκστρατείας, είτε να προβαίνει σε ικανοποιητική αιτιολόγηση της απόφασής της να μην υποβάλει καμία πρόταση. Ελλείψει πρότασης, η ΕΟΚΕ ευελπιστεί ότι το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο θα ασκήσει πιέσεις στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή δυνάμει του άρθρου 225 της ΣΛΕΕ.

1.5. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι η αντιμετώπιση ορισμένων προβλημάτων δεν απαιτεί την αναθεώρηση του κανονισμού και, ως εκ τούτου, θα πρέπει να επιλυθούν άμεσα για να μην αποθαρρύνονται οι πιθανοί διοργανωτές πρωτοβουλιών. Για να καταστεί το συγκεκριμένο μέσο πιο αποτελεσματικό και εύχρηστο, η ΕΟΚΕ επιδιώκει την πραγματοποίηση των ακόλουθων πρωτοβουλιών:

1.5.1. Για να καταστεί πιο διαφανής η διαδικασία καταχώρισης, πρέπει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή να ακολουθεί σαφείς και απλές διαδικασίες και να παρέχει αναλυτικές απαντήσεις και πιθανές λύσεις στην περίπτωση πρωτοβουλιών που κρίνονται μη επιλέξιμες, έτσι ώστε να μπορούν οι επιτροπές πολιτών να τις τροποποιούν και να τις υποβάλλουν εκ νέου.

1.5.2. Πρέπει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή να συνεχίσει τις διαπραγματεύσεις με τα κράτη μέλη για την απλοποίηση, τη μείωση και την εναρμόνιση των συστημάτων των εθνικών κανόνων για τη συλλογή δεδομένων. Προτείνεται συγκεκριμένα να περιοριστούν οι απαιτήσεις για την επίδειξη προσωπικών εγγράφων ταυτότητας και να παρέχεται η δυνατότητα σε όλους τους πολίτες να υπογράφουν πρωτοβουλίες από τις χώρες στις οποίες κατοικούν.

1.5.3. Πρέπει να διατίθεται σε μόνιμη, πλέον, βάση το δωρεάν λογισμικό για τη διαδικτυακή συγκέντρωση δηλώσεων υποστήριξης (OCS) ⁽¹⁾ με σκοπό την απλοποίηση της συλλογής και καταχώρισης των δηλώσεων υποστήριξης και την επαλήθευσή τους από τις εθνικές αρχές. Επίσης, ελπίζεται ότι σε αυτό το μέσο θα έχουν εύκολη πρόσβαση και τα άτομα με αναπηρίες.

1.6. Για λόγους ευρύτερης διάδοσης και παγίωσης της ΕΠΠ, η ΕΟΚΕ εισηγείται τα εξής:

1.6.1. Περαιτέρω πληροφόρηση και ευαισθητοποίηση των πολιτών ως προς το μέσο της ΕΠΠ με ειδικές ενημερωτικές εκστρατείες, που θα επιτρέπουν στις επιτροπές πολιτών να ενημερώνουν τους υπογράφοντες για τα αποτελέσματα που έχουν επιτευχθεί και, κυρίως μέσω της μεγαλύτερης δέσμευσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής όσον αφορά τη δημοσίευση της συνέχειας που δόθηκε στις επιτυχημένες πρωτοβουλίες.

1.6.2. Κατοχύρωση της πολυγλωσσίας και αναζήτηση νέων τρόπων διασύνδεσης της ηλεκτρονικής συγκέντρωσης υπογραφών με τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και τα ψηφιακά μέσα ενημέρωσης, με σκοπό την επίτευξη ολοένα και ευρύτερου κοινού.

1.6.3. Να επιτρέπεται, καταρχήν, σε κάθε πολίτη της ΕΕ να διοργανώνει μια ΕΠΠ, με εξασφαλισμένη τη δυνατότητα ανάληψης των βασικών δαπανών της εκστρατείας στην περίπτωση που η ΕΠΠ είναι επίσημα καταχωρισμένη.

1.7. Η ΕΟΚΕ προτείνει τη δημιουργία ενός θεσμικού φόρουμ Συμμετοχής των Ευρωπαίων πολιτών, με τη φιλοδοξία να εξελιχθεί σε ένα μόνιμο βήμα συζήτησης και προβληματισμού στους κόλπους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κατά το πρότυπο του Ευρωπαϊκού φόρουμ για τη Μετανάστευση και με βάση την ήδη συντελεσθείσα πρόοδο όσον αφορά την «Ημέρα της Ευρωπαϊκής πρωτοβουλίας πολιτών». Το θέμα θα μπορούσε να είναι αντικείμενο μιας ειδικής και λεπτομερέστερης πρότασης σε προσεχή ειδική γνωμοδότηση πρωτοβουλίας.

2. Εισαγωγή

2.1. Το δικαίωμα της ΕΠΠ θεσπίστηκε στη Συνθήκη της Λισαβόνας ⁽²⁾ ως καινοτόμο μέσο διεθνικής συμμετοχικής δημοκρατίας. Παρέχει δε τη δυνατότητα σε ένα εκατ. πολίτες της ΕΕ από τουλάχιστον επτά κράτη μέλη, να ζητούν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να προτείνει τη θέσπιση νομοθεσίας για θέματα της αρμοδιότητας της ΕΕ. Με τον τρόπο αυτό επιδιώκεται η ενεργός συμμετοχή των πολιτών στην ενωσιακή διαδικασία λήψης αποφάσεων, αφού τους παρέχεται το έμμεσο δικαίωμα ανάληψης νομοθετικής πρωτοβουλίας.

2.2. Οι κανόνες και οι διαδικασίες που διέπουν την ΕΠΠ περιγράφονται σε κανονισμό της ΕΕ που εκδόθηκε στις 16 Φεβρουαρίου 2011 και τέθηκε σε ισχύ την 1η Απριλίου 2012 ⁽³⁾.

2.3. ΕΠΠ μπορούν να αναλάβουν ή/και να υπογράψουν όλοι οι ευρωπαίοι πολίτες που έχουν συμπληρώσει το όριο ηλικίας που τους παρέχει δικαίωμα ψήφου στις ευρωεκλογές ⁽⁴⁾. Οι οργανώσεις δεν μπορούν να αναλαμβάνουν τέτοιες πρωτοβουλίες· μπορούν, ωστόσο, να τις προάγουν ή να τις υποστηρίζουν, υπό την προϋπόθεση ότι το πράττουν με απόλυτη διαφάνεια.

⁽¹⁾ Το OCS είναι το ακρωνύμιο στα αγγλικά για το «Online Collection Software» (λογισμικό διαδικτυακής συλλογής) και αποτελεί ένα μέσο που διαθέτει δωρεάν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την ηλεκτρονική συγκέντρωση δεδομένων. Αυτό το μέσο διευκολύνει τόσο τη συλλογή δεδομένων όσο και την επαλήθευσή τους από τις εθνικές αρχές. Συν τοις άλλοις, το συγκεκριμένο λογισμικό είναι συμβατό με τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 211/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, καθώς και με τον εκτελεστικό κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1179/2011 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, <https://joinup.ec.europa.eu/software/ocs/description>

⁽²⁾ Άρθρο 11 παράγραφος 4 και άρθρο 24 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ.

⁽³⁾ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 211/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Φεβρουαρίου 2011, σχετικά με την πρωτοβουλία πολιτών, <http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/welcome>

⁽⁴⁾ Κανονικά η ηλικία αυτή είναι τα 18 έτη σε όλα τα κράτη μέλη εκτός από την Αυστρία, όπου είναι τα 16.

2.4. Η προβλεπόμενη διαδικασία της ΕΠΠ μπορεί να συνοψιστεί στις εξής τρεις φάσεις:

2.4.1. Η φάση εκκίνησης συνίσταται στη συγκρότηση μιας «επιτροπής πολιτών»⁽⁷⁾, στην επίσημη καταχώριση της πρωτοβουλίας⁽⁶⁾, υπό την αίρεση της αξιολόγησης της επιλέξιμότητάς της από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή⁽⁷⁾, και στην πιστοποίηση του συστήματος διαδικτυακής συλλογής υπογραφών⁽⁸⁾.

2.4.2. Στη φάση της συλλογής πρέπει να συγκεντρωθούν ένα εκατ. «δηλώσεις υποστήριξης» (υπογραφές) σε μέγιστη περίοδο 12 μηνών και σε τουλάχιστον επτά χώρες της ΕΕ⁽⁹⁾. Το αποτέλεσμα αυτό πρέπει να πιστοποιηθεί από τις αρμόδιες εθνικές αρχές⁽¹⁰⁾.

2.4.3. Στη φάση της υποβολής, η πρωτοβουλία εξετάζεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατόπιν συνάντησης με τους διοργανωτές και δημόσιας ακρόασης στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει προθεσμία τριών μηνών για να απαντήσει με ειδική ανακοίνωση και να αποφασίσει εάν θα εγκρίνει την πρόταση, ενεργοποιώντας τη νομοθετική διαδικασία.

3. Τα πρώτα τέσσερα χρόνια της ΕΠΠ

3.1. Έως σήμερα, περισσότερα από 6 εκατ. ευρωπαίοι πολίτες έχουν υπογράψει τουλάχιστον μία ΕΠΠ. Παρόλο που έχουν υποβληθεί 56 πρωτοβουλίες, μόνο 36 έχουν καταχωριστεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκ των οποίων μόνο τρεις έχουν συγκεντρώσει τουλάχιστον 1 εκατ. υπογραφές⁽¹¹⁾. Καμία επιτυχής πρωτοβουλία δεν έχει οδηγήσει μέχρι στιγμής σε νέα νομοθετική πρόταση, αν και, σε ορισμένες περιπτώσεις, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έλαβε υπόψη της τη θέση της κοινής γνώμης για συγκεκριμένα θέματα.

3.2. Οι σημαντικές τεχνικές, νομικές και γραφειοκρατικές δυσκολίες που συναντούν οι διοργανωτές και το περιορισμένο νομοθετικό αντίκρουσμα των επιτυχών πρωτοβουλιών έχουν υπονομεύσει ριζικά την αξιοπιστία του μέσου της ΕΠΠ. Τούτο είναι σαφές από τη δραστική μείωση των καταχωρισμένων πρωτοβουλιών, από 16 το 2012 σε 5 το 2015⁽¹²⁾, καθώς και από τον αριθμό των δηλώσεων υποστήριξης που συγκεντρώθηκαν, δηλαδή από περισσότερα από 5 εκατ. το 2012 σε μερικές χιλιάδες το 2015⁽¹³⁾.

3.3. Σε αυτά τα τέσσερα χρόνια, πολλοί διοργανωτές και εκπρόσωποι της οργανωμένης κοινωνίας πολιτών⁽¹⁴⁾ έχουν καταγγείλει τις αδυναμίες και τη δυσκαμψία ενός μέσου το οποίο, σύμφωνα με τις προθέσεις των εμπνευστών του, θα έπρεπε να είναι σαφές, απλό και εύρηστο. Μάλιστα, ο εν λόγω προσανατολισμός επιβεβαιώθηκε σε δημόσια ακρόαση που διοργανώθηκε από την ΕΟΚΕ στις 22 Φεβρουαρίου 2016.

⁽⁵⁾ Η επιτροπή πολιτών πρέπει να αποτελείται από τουλάχιστον επτά πολίτες της ΕΕ που διαμένουν σε ισάριθμα κράτη μέλη της ΕΕ.

⁽⁶⁾ Η πρωτοβουλία πρέπει να περιγράφεται με ανώτατο όριο 800 χαρακτήρων (100 στον τίτλο, 200 για την περιγραφή και 500 για τις λεπτομέρειες των στόχων).

⁽⁷⁾ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 211/2011, άρθρο 4 παράγραφος 2. Πριν από την επίσημη καταχώριση της πρωτοβουλίας και την ανάρτησή της στον ιστότοπο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η τελευταία έχει στη διάθεσή της δύο μήνες για να επαληθεύσει τα εξής: 1) έχει συγκροτηθεί η επιτροπή πολιτών και έχουν οριστεί τα πρόσωπα επικοινωνίας, 2) η πρωτοβουλία δεν βρίσκεται καταφανώς εκτός του πλαισίου των αρμοδιοτήτων της Επιτροπής να υποβάλλει νομοθετική πρόταση για την εφαρμογή των Συνθηκών, 3) η προτεινόμενη πρωτοβουλία πολιτών δεν είναι κατάφωρα καταχρηστική, επιπόλαια ή κακόβουλη και 4) η προτεινόμενη πρωτοβουλία πολιτών δεν αντικείται προφανώς στις αξίες που ορίζονται στις Συνθήκες της ΕΕ. Η απόφαση για την καταχώριση ή μη βασίζεται σε νομικούς λόγους και άρα μπορεί να αμφισβητηθεί. Εάν δεν κάνει δεκτή την καταχώριση, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα ενημερώσει τους οργανωτές της για τους λόγους της απόρριψης, καθώς και για όλα τα πιθανά ένδικα ή εξώδικα μέσα που τίθενται στη διάθεσή τους. Αυτά συμπεριλαμβάνουν τη δυνατότητα άσκησης προσφυγής ενώπιον του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή υποβολής καταγγελίας στον Ευρωπαϊκό Διαμεσολαβητή (καταγγελία για κακοδιοίκηση).

⁽⁸⁾ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 211/2011, άρθρο 6. Ο κανονισμός προβλέπει ότι η διαδικασία αυτή διεξάγεται από τις αρμόδιες αρχές κάθε κράτους μέλους όπου συγκεντρώνονται οι δηλώσεις υποστήριξης.

⁽⁹⁾ Ο κανονισμός προβλέπει την υποχρέωση συγκέντρωσης ελάχιστου ποσοστού υπογραφών ανά χώρα, αναλόγως με τον αριθμό των κατοίκων του, <http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/signatories>

⁽¹⁰⁾ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 211/2011, άρθρο 15.

⁽¹¹⁾ Οι επιτυχείς προτάσεις είναι οι εξής: «Η ύδρευση και η αποχέτευση είναι ανθρώπινο δικαίωμα! Το νερό είναι δημόσιο αγαθό, όχι εμπόρευμα!», «Σταματήστε τη ζωοτομία!», «Ένας από μας», <http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/initiatives/successful>

⁽¹²⁾ Ο αριθμός των καταχωρισμένων πρωτοβουλιών μειώνεται με την πάροδο των χρόνων: 16 το 2012, 9 το 2013, 5 το 2014 και 5 το 2015.

⁽¹³⁾ Τα δεδομένα των συγκεντρωμένων υπογραφών υπέρ μιας ΕΠΠ τα τελευταία τρία χρόνια καταδεικνύουν σαφώς μια πτώση στη συμμετοχή και το ενδιαφέρον των πολιτών. Το 2013 συλλέχθηκαν 5 402 174 υπογραφές, το 2014 μόνο 628 865 και το 2015 μόλις 8 500.

⁽¹⁴⁾ C. Berg, J. Tomson, *An ECI that works! Learning from the first two years of the European Citizens' Initiative*, 2014. <http://ecithatworks.org/>

3.4. Τον Φεβρουάριο του 2015, τρία χρόνια μετά την έναρξη ισχύος της ΕΠΠ, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο υπέβαλε μελέτη⁽¹⁵⁾ με θέμα την εφαρμογή του κανονισμού, ζητώντας την αναθεώρησή του. Τα συμπεράσματα αυτής της μελέτης ενσωματώθηκαν τον Οκτώβριο του 2015 σε ένα ψήφισμα⁽¹⁶⁾ με το οποίο το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο διαβίβασε επισήμως το εν λόγω αίτημα στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή με σαφείς και ακριβείς προτάσεις.

3.5. Η Ευρωπαϊκή Διαμεσολαβήτρια, κατόπιν διακρίβωσης τόσο της αποτελεσματικότητας της λειτουργίας της διαδικασίας της ΕΠΠ όσο και του ρόλου και των αρμοδιοτήτων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, κατήρτισε τον Μάρτιο του 2015 11 κατευθυντήριες γραμμές με στόχο τη βελτίωση της ΕΠΠ⁽¹⁷⁾.

3.6. Η Επιτροπή των Περιφερειών υιοθέτησε, τον Οκτώβριο του 2015, γνωμοδότηση στην οποία επίσης τάσσεται υπέρ της ταχείας και ουσιαστικής αναθεώρησης του κανονισμού⁽¹⁸⁾.

3.7. Ανταποκρινόμενη στα πολυάριθμα αιτήματα για τροποποίηση του κανονισμού, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε τον Απρίλιο του 2015, όπως προβλέπεται στον κανονισμό, έκθεση⁽¹⁹⁾ σχετικά με τα αποτελέσματα που επιτεύχθηκαν μέχρι σήμερα και, στη συνέχεια, τον Φεβρουάριο του 2016 έκθεση⁽²⁰⁾ με θέμα τη συνέχεια που δόθηκε στις προτάσεις που είχε υποβάλει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Και στις δύο περιπτώσεις, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ενώ αναγνωρίζει ποικίλες δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι οργανωτές ΕΠΠ και δέχεται τη δυνατότητα βελτίωσης της εφαρμογής του υφιστάμενου κανονιστικού πλαισίου, αρνήθηκε επανειλημμένα κάθε δυνατότητα έγκαιρης αναθεώρησης του ισχύοντος κανονισμού.

3.8. Είναι πλέον ευρέως αποδεκτό από τα θεσμικά όργανα της ΕΕ, τους διοργανωτές και τους εκπρόσωπους της οργανωμένης κοινωνίας πολιτών ότι, παρά την επίτευξη κάποιων θετικών αποτελεσμάτων, η ΕΠΠ απέχει ακόμα πολύ από την πλήρη αξιοποίηση των δυνατοτήτων της ως πρόταση πολιτικής και όσον αφορά την ενεργό συμμετοχή των πολιτών.

3.9. Τα κύρια προβλήματα που εντόπισαν ομόφωνα τα θεσμικά όργανα και τα ενδιαφερόμενα μέρη είναι τα εξής:

3.9.1. Έλλειψη γνώσεων και εξοικείωσης των πολιτών και των εθνικών θεσμικών οργάνων ως προς το μέσο της ΕΠΠ⁽²¹⁾.

3.9.2. Οι επιτροπές πολιτών αντιμετωπίζουν πολλά εμπόδια τεχνικής, νομικής και γραφειοκρατικής φύσης, όσον αφορά την καταγραφή και τη συγκέντρωση των δηλώσεων υποστήριξης, με συνέπεια να τίθεται εν αμφιβόλω η επιτυχία της ίδιας της πρωτοβουλίας.

3.9.3. Οι πολίτες που σκόπευαν να υπογράψουν μια πρωτοβουλία έχουν αντιμετωπίσει πολυάριθμες δυσκολίες που απορρέουν από την εκάστοτε εθνική νομοθεσία για την επεξεργασία των δεδομένων.

3.9.4. Εξάλλου, οι λίγες επιτυχημένες πρωτοβουλίες δεν λήφθηκαν υπόψη από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά την εκπόνηση νέων νομοθετικών προτάσεων αλλά μόνο για νομοθετικές πρωτοβουλίες που έμμεσα συνδέονται με αυτές.

3.10. Πιο συγκεκριμένα, ορισμένες από τις βασικές δυσκολίες που συναντούν οι επιτροπές πολιτών αφορούν τα εξής:

3.10.1. Απουσία νομικής αναγνώρισης της επιτροπής των πολιτών. Το γεγονός αυτό έχει αρνητικό αντίκτυπο σε σημαντικές πρακτικές πτυχές της ΕΠΠ όπως η συγκέντρωση κεφαλαίων ή και το απλό άνοιγμα ενός τρεχούμενου λογαριασμού. Εξάλλου, το γεγονός ότι οι «διοργανωτές υπέχουν ευθύνη [...] για όποιες βλάβες προξενούν κατά τη διοργάνωση πρωτοβουλίας πολιτών»⁽²²⁾ λειτουργεί αποτρεπτικά.

⁽¹⁵⁾ Υπηρεσία Έρευνας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, «Εφαρμογή της Ευρωπαϊκής πρωτοβουλίας πολιτών. Η εμπειρία από τα τρία πρώτα έτη», 2015. www.europarl.europa.eu/thinktank

⁽¹⁶⁾ Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 28ης Οκτωβρίου 2015 σχετικά με την Ευρωπαϊκή Πρωτοβουλία Πολιτών [2014/2257(INI)], εισηγητής: Schörlflin.

⁽¹⁷⁾ Υπόθεση: ΟΙ/9/2013/TN. Εκκίνηση έρευνας στις 18 Δεκεμβρίου 2013 — Απόφαση στις 4 Μαρτίου 2015, <http://www.ombudsman.europa.eu/el/cases/decision.faces;jsessionid=87717B07AC5D9459F41E315833D9C5D5>

⁽¹⁸⁾ Επιτροπή των Περιφερειών, γνωμοδότηση σχετικά με την ευρωπαϊκή πρωτοβουλία πολιτών (ΕΕ C 423 της 17.12.2015, σ. 1).

⁽¹⁹⁾ Έκθεση για την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 211/2011 σχετικά με την πρωτοβουλία πολιτών, COM(2015) 145 final.

⁽²⁰⁾ «Συνέχεια που δόθηκε στο ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με την Ευρωπαϊκή πρωτοβουλία πολιτών», εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 2 Φεβρουαρίου 2016.

⁽²¹⁾ Έρευνα του Ευρωβαρόμετρου «Η υπόσχεση της ΕΕ», Σεπτέμβριος 2014, σ. 55.

⁽²²⁾ Άρθρο 13 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 211/2011 (εννοείται ο κίνδυνος σφαλμάτων στην επεξεργασία προσωπικών δεδομένων).

3.10.2. Άκαμπτη εφαρμογή των κριτηρίων επιλεξιμότητας των ΕΠΠ. Περίπου το 40 % αυτών των πρωτοβουλιών έχουν κριθεί μη επιλέξιμες από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή από το πρώτο στάδιο της διαδικασίας, δηλαδή κατά την «καταχώριση» της πρωτοβουλίας⁽²³⁾. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο κρίνει σκόπιμο να αναλυθεί σε βάθος η εσωτερική σύγκρουση συμφερόντων στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η οποία, από τη μία πλευρά οφείλει να ενημερώνει τους διοργανωτές και να παρέχει εκτίμηση σχετικά με το παραδεκτό της πρωτοβουλίας, και από την άλλη, είναι η ίδια αποδέκτης της πρωτοβουλίας⁽²⁴⁾.

3.10.3. Αλληλεπικάλυψη δραστηριοτήτων στο χρονοδιάγραμμα μιας ΕΠΠ. Ο χρόνος που απαιτείται για την πιστοποίηση σε κάθε κράτος μέλος των διαδικτυακών συστημάτων συλλογής υπογραφών περιορίζει ακόμη περισσότερο την ήδη σύντομη προθεσμία των 12 μηνών για τη συγκέντρωση των δηλώσεων υποστήριξης.

3.10.4. Έλλειψη επαρκούς στήριξης από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ιδίως κατά τις φάσεις της εκκίνησης και της διαχείρισης της πρωτοβουλίας. Πρέπει να δοθεί έμφαση στη φιλοξενία ιστού (*hosting*) και στο λογισμικό για τη διαδικτυακή συγκέντρωση δηλώσεων υποστήριξης που προσφέρει δωρεάν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, καθώς και στις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι διοργανωτές κατά την εκπόνηση και διάδοση υλικού σε πολλαπλές γλώσσες.

3.10.5. Η διαχείριση μιας ΕΠΠ είναι δαπανηρή. Αυτό αποδεικνύεται από το γεγονός ότι οι τρεις επιτυχείς πρωτοβουλίες είχαν τύχει της υποστήριξης μεγάλων οργανώσεων της κοινωνίας πολιτών, μέσω της ενίσχυσης του τεχνικού, οργανωτικού και οικονομικού σκέλους των δραστηριοτήτων. Πολλοί διοργανωτές, για να μην παραβιάζεται η θεμελιώδης αρχή της ΕΠΠ, έχουν υπογραμμίσει την ανάγκη να λαμβάνουν μεγαλύτερη υποστήριξη, σε επίπεδο ΕΕ, για την εκκίνηση της εκστρατείας.

3.10.6. Υπερβολική αυστηρότητα στη συλλογή και επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Σε ορισμένα κράτη μέλη, το οικείο κανονιστικό πλαίσιο αποθάρρυνε την περαιτέρω οργάνωση νέων πρωτοβουλιών και τη συμμετοχή σε αυτές. Επίσης, σε ορισμένες χώρες βάσει της νομοθεσίας περί συλλογής δεδομένων, λαμβάνονται υπόψη μόνο οι υπογραφές από πολίτες οι οποίοι διαμένουν στην επικράτεια του κράτους, γεγονός που στερεί από 11 εκατ. άτομα το δικαίωμα συμμετοχής⁽²⁵⁾.

3.10.7. Μικρή συμμετοχή των διοργανωτών στις δραστηριότητες συνέχισης. Οι συνεδριάσεις και οι ακροάσεις, δεδομένης της περιορισμένης συνέχειας που δίνεται στις επιτυχημένες πρωτοβουλίες, φαίνεται να είναι ανεπαρκείς για να μετουσιωθούν σε μια συγκεκριμένη νομοθετική δράση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

3.11. Το 2016 είναι έτος καθοριστικής σημασίας για την ΕΠΠ σε μια διαδικασία που θα μπορούσε να οδηγήσει στην αναθεώρησή της. Με την παρούσα γνωμοδότηση πρωτοβουλίας η ΕΟΚΕ επιδιώκει να συμβάλει στην εν λόγω διαδικασία, αντιλαμβανόμενη τις τεράστιες ανεκμετάλλετες δυνατότητες ενός τόσο σημαντικού και ρηξικέλευθου μέσου για την ενωσιακή διαδικασία λήψης αποφάσεων και στο πνεύμα μιας αληθινής ευρωπαϊκής ιδιότητας του πολίτη.

4. Η ΕΟΚΕ και η ΕΠΠ

4.1. Η ΕΟΚΕ, σαν γέφυρα μεταξύ των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων και της οργανωμένης κοινωνίας πολιτών, έχει συμμετάσχει εξαρχής στη συζήτηση για την ΕΠΠ. Αυτό πιστοποιείται τόσο από τις γνωμοδοτήσεις που έχει ήδη υιοθετήσει⁽²⁶⁾ όσο και από τη σύσταση ειδικής ομάδας, η οποία παρακολουθεί συνεχώς την εξέλιξη και την άσκηση αυτού του δικαιώματος⁽²⁷⁾.

4.2. Συν τοις άλλοις, η ΕΟΚΕ συμμετέχει ενεργά στη διαδικασία της ΕΠΠ⁽²⁸⁾ με τη διπλή ιδιότητα του διαμεσολαβητή των πρωτοβουλιών και του θεσμικού ιδύνοντος. Ακολουθώντας παρατίθενται μερικές από τις πρωτοβουλίες και τις αρμοδιότητες της ΕΟΚΕ:

4.2.1. Η «Ημέρα Ευρωπαϊκής πρωτοβουλίας πολιτών», η οποία διοργανώνεται κάθε έτος για την αξιολόγηση από όλους τους συναρμοδίους του βαθμού εφαρμογής και αποτελεσματικότητας της ΕΠΠ. Το γεγονός αυτό διευκολύνει επίσης την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών και τη δικτύωση μεταξύ των διοργανωτών της εκάστοτε πρωτοβουλίας και άλλων ενδιαφερόμενων μερών.

⁽²³⁾ Ιδιαίτερα συσταλτική κρίνεται η ερμηνεία της έννοιας «η προτεινόμενη πρωτοβουλία πολιτών δεν ευρίσκεται καταφανώς εκτός του πλαισίου των αρμοδιοτήτων της Επιτροπής να υποβάλλει πρόταση για την έκδοση νομικής πράξης της Ένωσης για την εφαρμογή των συνθηκών». Με τον τρόπο αυτό απορρίφθηκαν συστηματικά όλες οι πρωτοβουλίες που είχαν ως στόχο την τροποποίηση των Συνθηκών. Η μόνη εξαίρεση είναι «Επιτρέψτε μου να ψηφίσω», με την οποία τα δικαιώματα των ευρωπαίων πολιτών τα οποία κατοχυρώνονται στο άρθρο 20 παράγραφος 2 της ΣΛΕΕ θα μπορούσαν να ενσωματωθούν στο δικαίωμα ψήφου σε όλες τις πολιτικές εκλογές στο κράτος μέλος κατοικίας του, υπό τους ίδιους όρους με τους υπηκόους του εν λόγω κράτους.

⁽²⁴⁾ Υπηρεσία Έρευνας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, *Implementation of the European Citizens' Initiative. The experience of the first three years* (Εφαρμογή της Ευρωπαϊκής πρωτοβουλίας πολιτών. Η εμπειρία από τα τρία πρώτα έτη), 2015, σημείο 3.1.4.

⁽²⁵⁾ Υπηρεσία Έρευνας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, *Implementation of the European Citizens' Initiative. The experience of the first three years* (Εφαρμογή της Ευρωπαϊκής πρωτοβουλίας πολιτών. Η εμπειρία από τα τρία πρώτα έτη), 2015, σημείο 6. Υπηρεσία Έρευνας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, *Disenfranchisement of EU citizens resident abroad* (Στέρηση των πολιτικών δικαιωμάτων των πολιτών της ΕΕ που διαμένουν στο εξωτερικό), συνοπτική παρουσίαση.

⁽²⁶⁾ Γνωμοδότηση σχετικά με την πρωτοβουλία πολιτών (ΕΕ C 44 της 11.2.2011, σ. 182).

Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Η εφαρμογή της Συνθήκης της Λισαβόνας: η συμμετοχική δημοκρατία και η πρωτοβουλία Ευρωπαίων πολιτών (άρθρο 11)» (ΕΕ C 354 της 28.12.2010, σ. 59).

⁽²⁷⁾ Η μόνιμη ειδική ομάδα για την ΕΠΠ συστάθηκε τον Οκτώβριο του 2013, και η θητεία της ανανεώθηκε το 2015.

⁽²⁸⁾ <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.members-former-eesc-presidents-henri-malosse-speeches-statements&itemCode=35383>

4.2.2. Η δημιουργία ειδικής υπηρεσίας τεχνικής υποστήριξης ΕΠΠ, η οποία παρέχει, μεταξύ άλλων, τη μετάφραση στις επίσημες γλώσσες της ΕΕ της περιγραφής όσων πρωτοβουλιών έχουν εγκριθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

4.2.3. Η διάθεση αιθουσών για τη διάδοση των εκστρατειών.

4.2.4. Η εκπόνηση ενός πρακτικού οδηγού (ήδη βρίσκεται στην τρίτη του έκδοση) με σκοπό την προβολή και την προαγωγή των ΕΠΠ ⁽²⁹⁾. Επιπροσθέτως, η ΕΟΚΕ αποδίδει ιδιαίτερη σημασία στις ΕΠΠ και σε άλλη μία έκδοσή της, το *Ευρωπαϊκό διαβατήριο για την ενεργό συμμετοχή του πολίτη* ⁽³⁰⁾, με σκοπό την ενημέρωση των Ευρωπαίων πολιτών για το σύνολο των δικαιωμάτων τους και την τόνωση της διεθνικής συμμετοχικής δημοκρατίας.

4.2.5. Η δημιουργία το 2016 ενός δημόσιου αρχείου με την ακαδημαϊκή και επιστημονική τεκμηρίωση που αφορά την ΕΠΠ. Το εν λόγω αρχείο μπορούν να συμβουλευτούν δωρεάν όλοι οι πολίτες.

4.2.6. Η παρουσίαση στη σύνοδο ολομέλειας, ή εναλλακτικά σε συνεδρίαση τμήματος, όλων των καταχωρισμένων πρωτοβουλιών με τη μεγαλύτερη απήχηση που δεν έρχονται σε αντίθεση με την επίσημη πολιτική που η ΕΟΚΕ διατυπώνει στις γνωμοδοτήσεις της, της επιτρέπει, τηρώντας πάντως ουδέτερη στάση, να τις προβάλλει αναλόγως.

4.2.7. Η ΕΟΚΕ συμμετέχει με τα μέλη της στις ακροάσεις που διεξάγει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για τις επιτυχείς πρωτοβουλίες, συμβάλλοντας έτσι στη διαδικασία ανάλυσης και ενδελεχούς επεξεργασίας τους υπό την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

5. Γενικές παρατηρήσεις

5.1. Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει με έμφαση τη στήριξη της στην ΕΠΠ. Τέσσερα χρόνια μετά την έναρξη ισχύος του κανονισμού για την ΕΠΠ, διαπιστώνονται ενθαρρυντικά στοιχεία όσον αφορά τη συμμετοχή, αλλά και τεράστιες ανεκμετάλλευτες δυνατότητες. Μάλιστα, η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η σωστή και άρτια εφαρμογή της ΕΠΠ μπορεί να συντείνει στη γεφύρωση του αυξανόμενου χάσματος μεταξύ της ΕΕ και των πολιτών της.

5.2. Η ΕΟΚΕ ενστερνίζεται τις απόψεις που εξέφρασε το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, η Επιτροπή των Περιφερειών και η Ευρωπαϊά Διαμεσολαβήτρια, σύμφωνα με τις οποίες η μερική και περιορισμένη υλοποίηση της ΕΠΠ οφείλεται σε διάφορους παράγοντες. Πιο συγκεκριμένα, παρατηρούνται τεχνικοί, νομικοί και γραφειοκρατικοί περιορισμοί καθώς και ένα προφανές θεσμικό «βραχυκύκλωμα» λόγω υπερφόρτωσης των αρμοδιοτήτων και των ευθυνών στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

5.3. Η ΕΟΚΕ θεωρεί, επίσης, ότι ορισμένα από αυτά τα προβλήματα επιλύθηκαν επιτυχώς από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (π.χ. η περίπτωση της δωρεάν παροχής του λογισμικού για τη διαδικτυακή συγκέντρωση δηλώσεων υποστήριξης)³¹· αντιθέτως, άλλα προβλήματα δυστυχώς δεν μπορούν να αντιμετωπιστούν χωρίς αναθεώρηση του ίδιου του κανονισμού.

5.4. Συνεπώς, η ΕΟΚΕ καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να αναλάβει δράση προς δύο κατευθύνσεις: αφενός με την έγκαιρη παρέμβαση για την επίλυση ή/και την απλοποίηση των λιγότερο πολύπλοκων και καταφανών τεχνικών και γραφειοκρατικών προβλημάτων· αφετέρου με την υποβολή το ταχύτερο δυνατό πρότασης τροποποίησης του εν λόγω κανονισμού με σκοπό την αντιμετώπιση των πιο σύνθετων θεσμικών, νομικών και οργανωτικών ζητημάτων.

6. Ειδικές παρατηρήσεις

6.1. Για λόγους απλοποίησης και ενίσχυσης της αποτελεσματικότητας του μέσου της ΕΠΠ, η ΕΟΚΕ διατυπώνει τις ακόλουθες προτάσεις για την αναθεώρηση του κανονισμού:

6.1.1. Να επιτρέπεται στις επιτροπές πολιτών να ξεκινούν τη συγκέντρωση των δηλώσεων υποστήριξης σε ημερομηνία της επιλογής τους. Αυτό έχει καθοριστική σημασία για να καθίσταται επαρκής η δωδεκάμηνη προθεσμία συγκέντρωσης υπογραφών.

6.1.2. Να δοθεί νομική αναγνώριση στις επιτροπές πολιτών, και να τους χορηγείται —όπου αυτό κρίνεται αναγκαίο— ειδικό καθεστώς, έτσι ώστε να περιορίζεται η ποινική ευθύνη των διοργανωτών σε περιπτώσεις δόλου και σοβαρού παραπτώματος, σύμφωνα με το υπόδειγμα της οδηγίας 2008/99/ΕΚ σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος μέσω του ποινικού δικαίου.

⁽²⁹⁾ http://www.eesc.europa.eu/resources/docs/el_15_438-citizens-initiative.pdf

⁽³⁰⁾ http://www.eesc.europa.eu/resources/docs/15_85-citizenship-passport-el.pdf

6.1.3. Να δημιουργηθεί μια μονοαπευθυντική υπηρεσία σε διαδικτυακή ή υλική μορφή, μέσω της οποίας θα μπορούν οι πολίτες να λαμβάνουν πληροφορίες και καθοδήγηση όσον αφορά την παρουσίαση πρωτοβουλιών. Προέχει η παροχή στις επιτροπές πολιτών κατάλληλης τεχνικής και νομικής βοήθειας με σκοπό τη διευκόλυνση της υποβολής των προτάσεων και την αύξηση του ποσοστού των επιλέξιμων εξ αυτών.

6.1.4. Να εξεταστούν οι προτάσεις που αποσκοπούν στη μείωση του ελαχίστου ορίου ηλικίας για την υποστήριξη και τη συμμετοχή σε μια ΕΠΠ, όπως ζητήθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Επιτροπή των Περιφερειών ώστε να δοθεί στους νέους η ευκαιρία να συμμετέχουν ενεργά στη διαδικασία οικοδόμησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

6.1.5. Να γίνει διάκριση των ιδιοτήτων του «θεσμικού ιδύνοντος» και του «κριτή», τις οποίες αμφότερες προς το παρόν φέρει Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Είναι καθοριστικής σημασίας για την επίλυση της σύγκρουσης συμφερόντων στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και για την προώθηση της πλήρους και αποτελεσματικής εφαρμογής του μέσου της ΕΠΠ.

6.1.5.1. Η ΕΟΚΕ, επιβεβαιώνοντας ότι είναι διατεθειμένη να συνεχίσει να δραστηριοποιείται στις ήδη αναληφθείσες δράσεις, αποτελεί φυσικό υποψήφιο να αναλάβει χρέη διαμεσολαβητή και θεσμικού ιδύνοντος.

6.1.6. Να διασφαλίζεται η κατάλληλη συνέχιση των επιτυχών πρωτοβουλιών. Ζητείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, σε ό,τι αφορά το δικαίωμα πρωτοβουλίας, είτε να εκπονεί νομοθετική πρόταση εντός 12 μηνών από το πέρας της εκάστοτε εκστρατείας, είτε να διατυπώνει ικανοποιητική αιτιολόγηση της απόφασής της να μην υποβάλει καμία πρόταση. Ελλείψει έγκαιρα κατατεθειμένης πρότασης, η ΕΟΚΕ ευελπιστεί ότι το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο θα ασκεί πιέσεις στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή δυνάμει του άρθρου 225 της ΣΔΕΕ. Επιπλέον, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρέπει να έχει στενότερη σχέση με τους εμπνευστές αυτών των πρωτοβουλιών, πέραν των απλών ακρόασεων στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, έτσι ώστε η πρόταση να ανταποκρίνεται στις προσδοκίες όσων την έχουν υποστηρίξει.

6.2. Η ΕΟΚΕ σημειώνει επίσης ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα πρέπει:

6.2.1. Να καταστεί πιο διαφανής και αποτελεσματική η διαδικασία καταχώρισης. Να ενεργεί πιο προβλεπτικά, δίνοντας λεπτομερείς απαντήσεις και πιθανές λύσεις, εάν μια πρωτοβουλία θεωρείται μη επιλέξιμη, έτσι ώστε οι επιτροπές πολιτών να μπορούν να την αναπροσαρμόζουν για να είναι σύμφωνη με τα κριτήρια που προβλέπονται από την ισχύουσα νομοθεσία.

6.2.2. Να συνεχίσει τις διαπραγματεύσεις με τα κράτη μέλη για την απλοποίηση, τη μείωση και την εναρμόνιση των συστημάτων της εθνικής νομοθεσίας για τη συλλογή δεδομένων, που προϋποθέτει η υπογραφή μιας δήλωσης υποστήριξης. Προτείνεται, συγκεκριμένα, να περιοριστούν οι απαιτήσεις για την επίδειξη προσωπικών εγγράφων ταυτότητας και να παρέχεται η δυνατότητα σε όλους τους πολίτες να υπογράψουν πρωτοβουλίες από τις χώρες στις οποίες κατοικούν⁽³¹⁾.

6.2.3. Να διατίθεται σε μόνιμη, πλέον, βάση το δωρεάν λογισμικό για τη διαδικτυακή συγκέντρωση δηλώσεων υποστήριξης για την απλοποίηση της συλλογής και καταχώρισης των δηλώσεων υποστήριξης και την επαλήθευσή τους από τις εθνικές αρχές. Επίσης, ελπίζεται ότι σε αυτό το μέσο θα έχουν εύκολη πρόσβαση και τα άτομα με αναπηρίες.

6.3. Πιο συγκεκριμένα προτείνονται τα εξής:

6.3.1. Να ενισχυθεί η διαδικασία ενημέρωσης ως προς την ΕΠΠ και εξοικείωσης με αυτήν. Αυτό πρέπει να γίνει κυρίως μέσω ειδικών εκστρατειών υπό την αιγίδα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και των κρατών μελών. Υπό αυτό το πρίσμα, προτείνεται να επιτρέπεται στις επιτροπές πολιτών να ενημερώνουν τους ενδιαφερόμενους υποστηρικτές (κατόπιν σχετικής εξουσιοδότησης από τους τελευταίους) για τις εξελίξεις της εκστρατείας και τα αποτελέσματα που έχουν επιτευχθεί. Κάτι ανάλογο ισχύει και για την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η οποία οφείλει να δίνει μεγαλύτερη δημοσιότητα στη συνέχιση των επιτυχημένων πρωτοβουλιών και να ενημερώσει σχετικά πρωτίστως την επιτροπές πολιτών.

6.3.2. Να κατοχυρωθεί η πολυγλωσσία, βασική προϋπόθεση για την επίτευξη υψηλού ποσοστού συμμετοχής, και να αναζητηθούν νέοι τρόποι διασύνδεσης της ηλεκτρονικής συγκέντρωσης υπογραφών με τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και τα ψηφιακά μέσα ενημέρωσης με σκοπό την ολοένα και μεγαλύτερη διεύρυνση του κοινού.

6.3.3. Να επιτρέπεται, καταρχήν, σε κάθε πολίτη της ΕΕ να διοργανώνει μια ΕΠΠ, με εξασφαλισμένη τη δυνατότητα ανάληψης των βασικών δαπανών της εκστρατείας στην περίπτωση που η ΕΠΠ είναι επίσημα καταχωρισμένη.

⁽³¹⁾ Οι Ιρλανδοί και οι Βρετανοί υπήκοοι που διαμένουν στη Βουλγαρία, την Τσεχική Δημοκρατία, τη Γαλλία, την Αυστρία και την Πορτογαλία εξακολουθούν να στερούνται του δικαιώματός αυτού.

6.4. Τέλος, η ΕΟΚΕ προτείνει τη δημιουργία ενός θεσμικού φόρουμ συμμετοχής των Ευρωπαίων πολιτών, με τη φιλοδοξία να εξελιχθεί σε ένα μόνιμο βήμα συζήτησης και προβληματισμού στους κόλπους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κατά το πρότυπο του Ευρωπαϊκού φόρουμ για τη Μετανάστευση και με βάση την ήδη συντελεσθείσα πρόοδο όσον αφορά την «Ημέρα της Ευρωπαϊκής πρωτοβουλίας πολιτών». Μέσα σε αυτό το περίγραμμα, για να εξασφαλίζεται πάντα συμμετοχή υψηλού επιπέδου, η ΕΟΚΕ προτίθεται να αναλάβει να καλεί μεταξύ των άλλων εκπροσώπων των συναρμόδιων θεσμικών φορέων, έναν εκπρόσωπο από κάθε επιτροπή πολιτών με επίσημα καταχωρισμένη πρωτοβουλία, καθώς και όλους τους άλλους ενδιαφερομένους. Το θέμα θα μπορούσε να είναι αντικείμενο μιας ειδικής και λεπτομερέστερης πρότασης σε προσεχή ειδική γνωμοδότηση πρωτοβουλίας.

Βρυξέλλες 13 Ιουλίου 2016.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Γιώργος ΝΤΑΣΗΣ

III

(Προπαρασκευαστικές πράξεις)

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

518^Η ΣΥΝΟΔΟΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΟΚΕ ΤΗΣ 13ΗΣ ΚΑΙ 14ΗΣ ΙΟΥΛΙΟΥ 2016

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή σχετικά με ένα σχέδιο δράσης για τον ΦΠΑ — Προς έναν ενιαίο χώρο ΦΠΑ στην ΕΕ — Η ώρα των αποφάσεων»

[COM(2016) 148 final]

(2016/C 389/06)

Εισηγητής: ο κ. Daniel MAREELS

Συνεισηγητής: ο κ. Giuseppe GUERINI

Στις 2 Μαΐου 2016, και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα

«Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή σχετικά με ένα σχέδιο δράσης για τον ΦΠΑ — Προς έναν ενιαίο χώρο ΦΠΑ στην ΕΕ — Η ώρα των αποφάσεων»

[COM(2016) 148 final].

Το ειδικευμένο τμήμα «Οικονομική και Νομισματική Ένωση, Οικονομική και Κοινωνική Συνοχή», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 29 Ιουνίου 2016.

Κατά την 518η σύνοδο ολομέλειάς της, που πραγματοποιήθηκε στις 13 και 14 Ιουλίου 2016 (συνεδρίαση της 13ης Ιουλίου 2016), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 113 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 1 αποχή την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει το «σχέδιο δράσης για τον ΦΠΑ», που αποσκοπεί στη μετάβαση σε οριστικό σύστημα ΦΠΑ στην Ευρώπη, και επικροτεί τόσο τους στόχους του όσο και την προσέγγιση που βασίζεται σε τέσσερις συνιστώσες με βραχυπρόθεσμο και μεσοπρόθεσμο ορίζοντα. Πρόκειται στην πραγματικότητα για την πραγματοποίηση ενός ποιοτικού άλματος με σκοπό να υποστηριχθεί η ενιαία αγορά και να τονωθεί η απασχόληση, η ανάπτυξη, οι επενδύσεις και η ανταγωνιστικότητα.

1.2. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, είναι σημαντικό να επιδιωχθεί η εφαρμογή όλων των μερών του σχεδίου δράσης ως αδιαίρετου συνόλου. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα για τη μετάβαση στο οριστικό σύστημα ΦΠΑ: η πρακτική εφαρμογή αυτού του στόχου —που δεν προγραμματίζεται παρά για το δεύτερο στάδιο του σχεδίου δράσης και εξαρτάται από ξεχωριστή αξιολόγηση από τα κράτη μέλη— πρέπει να υλοποιηθεί σε κάθε περίπτωση και εντός εύλογου χρονικού διαστήματος. Διαφορετικά, οι στόχοι που καθορίστηκαν κινδυνεύουν να υπονομευθούν.

1.3. Όσον αφορά το πρώτο στάδιο του σχεδίου δράσης, που μέχρι στιγμής αφορά μόνο συγκεκριμένες προμήθειες αγαθών, η ΕΟΚΕ καλεί όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς να εξετάσουν τρόπους ταχύτερης ενσωμάτωσης των υπηρεσιών στο νέο σύστημα, πράγμα που θα αμβλύνει επίσης τα προβλήματα που σχετίζονται με αυτήν τη (μεταβατική) φάση. Θα άξιζε επίσης να εξεταστούν τρόποι που θα διασφαλίζουν ότι οι χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες υπόκεινται ευρύτερα στο καθεστώς ΦΠΑ.

1.4. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, ο μετασηματισμός του υφιστάμενου συστήματος πρέπει να οδηγήσει σε **οριστικό σύστημα ΦΠΑ που θα είναι σαφές, συνεπές, ισχυρό και ολοκληρωμένο, καθώς επίσης αναλογικό και βιώσιμο**. Προς τούτο, η ΕΟΚΕ εγκρίνει την πρόταση πρόκρισης της αρχής της χώρας προορισμού ως βάσης για το οριστικό σύστημα ΦΠΑ, καθώς θα δημιουργήσει ίσους όρους ανταγωνισμού για όλους τους προμηθευτές στην επιμέρους εθνική αγορά και θα οδηγήσει σε λιγότερες στρεβλώσεις της αγοράς.

1.5. Η ΕΟΚΕ φρονεί πως πρέπει επίσης να δοθεί ειδική προσοχή στο πόσο **φιλικό προς τις επιχειρήσεις είναι το σύστημα**, ιδίως όσον αφορά τις ΜΜΕ. Παρά τους νεωτερισμούς και τις απλοποιήσεις που προτείνονται στο σχέδιο δράσης, υπάρχει ακόμα προβληματισμός όσον αφορά τη σύνθετη και περίπλοκη φύση του επερχόμενου κανονισμού και του αξιολογού διοικητικού φόρτου που ενδέχεται να συνεπάγεται.

1.6. Εκτός της ανάγκης για **σαφήνεια και ασφάλεια δικαίου**, που θα έχει κεντρική θέση στην ανάπτυξη του οριστικού συστήματος ΦΠΑ, η ΕΟΚΕ ζητεί την προσεκτικότερη εξέταση των δυνατοτήτων επιπρόσθετης και εκτενέστερης **απλοποίησης και μείωσης του διοικητικού φόρτου**, μεταξύ άλλων μέσω μιας **αναλογικής προσέγγισης που θα ωφελεί τις ΜΜΕ** χωρίς να υπονομεύει την πληρότητα και τα λοιπά βασικά χαρακτηριστικά του οριστικού συστήματος ΦΠΑ. Ιδανικά, οι ΜΜΕ θα πρέπει να συμμετέχουν στη διαδικασία ανάπτυξης από τα πρώτα στάδια.

1.7. Θα πρέπει επίσης να εξεταστεί η ολοκληρωμένη παροχή χρήσιμων πληροφοριών με σύγχρονο τρόπο, για παράδειγμα μέσω διαδικτυακής πύλης, προς όφελος των επιχειρήσεων. Συγκεκριμένα, αυτή θα πρέπει να συνδράμει τις **μικρές επιχειρήσεις** ώστε να **ανταγωνίζονται ισότιμα** τις άλλες επιχειρήσεις και τους προμηθευτές του δημόσιου τομέα. Γενικότερα, είναι σημαντικό ο διασυννοριακές δραστηριότητες εντός της ΕΕ να καταστούν ευκολότερες και ελκυστικότερες για όλες τις επιχειρήσεις, ιδίως για τις ΜΜΕ.

1.8. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει την **ιδιαίτερη έμφαση** που δίδεται στη **μείωση του ελλείμματος ΦΠΑ** και στον **ευάλωτο χαρακτήρα του φόρου αυτού έναντι της απάτης**, ιδίως δεδομένων των ποσών που διακυβεύονται, τα οποία εκτιμώνται σε 170 δισεκατ. ευρώ ετησίως. Είναι σημαντικό ο στόχος αυτός να καταστεί **προτεραιότητα** και να επιτευχθούν **άμεσα αποτελέσματα**, μεταξύ άλλων με τη βελτίωση της συνεργασίας μεταξύ των φορολογικών και τελωνειακών αρχών εντός της ΕΕ και με τρίτες χώρες, την ενίσχυση της απόδοσης των φορολογικών αρχών και την τόνωση του ρόλου της Eurofisc, την ενίσχυση της οικειοθελούς συμμόρφωσης με τους κανόνες και τη βελτίωση της εισπραξής φόρων.

1.8.1. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, τα κράτη μέλη πρέπει να ενισχύσουν την ικανότητα των φορολογικών τους αρχών σε όλους τους τομείς, όσον αφορά τους ανθρώπινους, τους δημοσιονομικούς και τους τεχνικούς πόρους. Αυτό θα τους δώσει τη δυνατότητα να εξασφαλίσουν την ορθή και αποτελεσματική λειτουργία του νέου συστήματος κατά τρόπο ώστε να μειωθεί η απάτη.

1.8.2. Με την επιφύλαξη των δράσεων που προβλέπει προς τούτο το σχέδιο δράσης, **η ΕΟΚΕ διερωτάται κατά πόσον πρέπει να εφαρμοστούν άλλα, επιπλέον μέτρα**, σύμφωνα με το παράδειγμα πολυάριθμων πρόσφατων διεθνών δεσμεύσεων για την αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών στον τομέα της άμεσης φορολογίας.

1.8.3. Στο ίδιο πλαίσιο, η ΕΟΚΕ πιστεύει πως πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στα εγγενή χαρακτηριστικά και ιδιότητες του οριστικού συστήματος ΦΠΑ όσον αφορά την **αδυναμία του έναντι της απάτης**. Οι νέοι κανόνες, η ικανή εποπτεία και η αύξηση των ελέγχων με την αξιοποίηση των αναγκαίων μέσων αστυνόμευσης, συμπεριλαμβανομένων δικαστικών μέσων, πρέπει να οδηγήσει χωρίς εξαιρέσεις σε ένα πιο **ολοκληρωμένο σύστημα ΦΠΑ που θα εφαρμόζεται με μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα**. Προς τούτο, θα πρέπει επίσης να δοθεί προσοχή στην ισχύουσα απαλλαγή της αποστολής μικροδεμάτων από τρίτες χώρες, ωστόσο η ΕΟΚΕ συνιστά διαφοροποιημένη προσέγγιση του ζητήματος.

1.9. Η ΕΟΚΕ εκτιμά πως οι πρακτικές δράσεις για την καταπολέμηση της απάτης πρέπει να είναι **στοχευμένες και αναλογικές**. Οι καλύτερες επιχειρήσεις πρέπει να προστατεύονται, και να μην τους επιβληθούν νέα και υπερβολικά μέτρα.

1.10. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει την έμφαση που δίδεται στις νέες εξελίξεις στο **ηλεκτρονικό εμπόριο και στα είδη επιχειρήσεων**. Είναι σημαντικό να υπάρχει **σαφήνεια** για όλους τους ενδιαφερόμενους και ταυτόχρονα να εξασφαλίζεται η **ίση μεταχείριση** όλων των προμηθευτών, ανεξάρτητα από το κατά πόσον ακολουθούν τις εξελίξεις ή επιμένουν σε παραδοσιακότερους διαύλους και μεθόδους, και για όλες τις συναλλαγές τους, διασυννοριακές και μη.

1.11. Η ΕΟΚΕ επιφυλάσσεται να τοποθετηθεί ως προς τη μεγαλύτερη ευελιξία που παραχωρείται στα κράτη μέλη αναφορικά με τους **μειωμένους συντελεστές** και ως προς τις **δύο σχετικές επιλογές** που παρατίθενται στο σχέδιο δράσης, καθώς απαιτούνται περισσότερες πληροφορίες για τις προτεινόμενες επιλογές, τον τρόπο λειτουργίας τους και τους κανόνες στους οποίους θα υπόκεινται. Η ΕΟΚΕ προτιμά, κατά συνέπεια, να προτείνει ορισμένα **κριτήρια** για το μελλοντικό σύστημα. Πρέπει να συνδυάζει **ευελιξία και νομική ασφάλεια**, να είναι **διαφανές**, και, για λόγους **απλότητας**, **ο αριθμός των μειωμένων συντελεστών και των απαλλαγών πρέπει να είναι περιορισμένος**. Στην τρέχουσα συγκυρία και βάσει της διαθέσιμης ενημέρωσης, η ΕΟΚΕ θα προτιμούσε την επιλογή 1, καθώς ευθυγραμμίζεται στενότερα με τα προαναφερθέντα κριτήρια.

2. Ιστορικό πλαίσιο ⁽¹⁾

2.1. Το σχέδιο δράσης για τον ΦΠΑ καθορίζει την πορεία για τη δημιουργία ενιαίου χώρου ΦΠΑ στην ΕΕ· ενός χώρου ΦΠΑ που να μπορεί να στηρίζει την ενιαία αγορά και να συμβάλλει στην τόνωση της απασχόλησης, της ανάπτυξης, των επενδύσεων και της ανταγωνιστικότητας και να είναι προσαρμοσμένος στις ανάγκες του 21ου αιώνα. Το νέο σύστημα πρέπει να είναι απλούστερο, ανθεκτικότερο στην απάτη και φιλικότερο προς τις επιχειρήσεις.

2.2. Το ισχύον σύστημα ΦΠΑ είναι ιδιαίτερα κατακερματισμένο και σύνθετο, τουλάχιστον σε διασυνοριακό πλαίσιο. Δεν μπορεί να ανταποκριθεί στις προκλήσεις της νέας παγκόσμιας, ψηφιακής και κινητής οικονομίας. Υπάρχει μεγάλη απόκλιση μεταξύ των προσδοκώμενων και των πραγματικών εσόδων από τον ΦΠΑ («το έλλειμμα ΦΠΑ») και το σύστημα είναι ευάλωτο απέναντι στην απάτη.

2.3. Η προτεινόμενη προσέγγιση θα εκσυγχρονίσει και θα αναθεωρήσει εκ βάθρων το σύστημα ΦΠΑ. Άλλες προσεγγίσεις δεν κρίνονται βιώσιμες. Κάθε αλλαγή στο σύστημα απαιτεί την ομόφωνη έγκριση όλων των κρατών μελών.

2.4. Το σχέδιο δράσης έχει τέσσερις συνιστώσες και περιλαμβάνει τουλάχιστον 27 μέτρα ⁽²⁾. Πολλά εξ αυτών καταρτίστηκαν σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές για τη βελτίωση της νομοθεσίας (REFIT).

2.4.1. Οι κύριες αρχές που θα διέπουν έναν **μελλοντικό ενιαίο χώρο ΦΠΑ** αποτελούν αδιαμφισβήτητα τον πυρήνα του σχεδίου δράσης και το σημαντικότερο κεφάλαιό του. Στόχος είναι να κατατεθεί πρόταση οριστικών κανονισμών εντός του 2017.

2.4.1.1. Το **οριστικό σύστημα ΦΠΑ** θα βασίζεται στην αρχή της φορολόγησης στη χώρα προορισμού των αγαθών και των υπηρεσιών ⁽³⁾, καθώς η αρχή της χώρας προέλευσης αποδείχθηκε μη βιώσιμη. Αυτό θα διέπει κάθε συναλλαγή, συμπεριλαμβανομένων των διασυνοριακών. Η μέθοδος είσπραξης θα προοδεύσει σταδιακά προς ένα ανθεκτικότερο στην απάτη σύστημα. Οι προτάσεις θα υλοποιηθούν σε δύο στάδια.

2.4.2. Επιπλέον, υφίστανται **πολυάριθμες πρόσφατες και τρέχουσες πρωτοβουλίες**. Συνίστανται δε:

— αφενός, στην εξάλειψη των εμποδίων που παρακωλύουν το ηλεκτρονικό εμπόριο στην ενιαία αγορά. Η Επιτροπή προτίθεται να υποβάλει, στα τέλη του 2016, πρόταση για τον εκσυγχρονισμό και την απλούστευση του ΦΠΑ, ιδίως για τις ΜΜΕ,

— αφετέρου, στη δρομολόγηση δέσμης μέτρων για τις ΜΜΕ το 2017. Πρόκειται για μέτρα απλούστευσης που θα έχουν αντίκτυπο στο κόστος συμμόρφωσης με τον ΦΠΑ, προς όφελος των μικρών επιχειρήσεων.

2.4.3. Η μεγαλύτερη δέσμη σχετίζεται με **επείγοντα μέτρα** για την αντιμετώπιση του **ελλείμματος ΦΠΑ** και της **σχετικής με τον ΦΠΑ απάτης**. Έμφαση δίνεται στα ακόλουθα:

— βελτίωση της συνεργασίας μεταξύ των φορολογικών και των τελωνειακών αρχών εντός της ΕΕ και με τρίτες χώρες,

— στροφή σε αποδοτικότερες φορολογικές αρχές και ενίσχυση του ρόλου της Eurofisc,

— ενίσχυση της οικειοθελούς συμμόρφωσης με τους κανόνες,

⁽¹⁾ Τα ακόλουθα βασίζονται σε γενικές γραμμές στο σχέδιο δράσης.

⁽²⁾ Επτά μέτρα παρατίθενται στο σχέδιο και 20 στο έγγραφο «Είκοσι μέτρα για την αντιμετώπιση του ελλείμματος στο ΦΠΑ». Βλέπε http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/taxation/tax_cooperation/vat_gap/2016-03_20_measures_en.pdf

⁽³⁾ Η αρχή της χώρας προορισμού.

- είσπραξη φόρων,
- καθώς και έκθεση αξιολόγησης της οδηγίας σχετικά με την αμοιβαία συνδρομή για την είσπραξη φορολογικών οφειλών.

2.4.4. Ο απώτερος στόχος συνίσταται στην πρόοδο —μακροπρόθεσμα— προς μια **εκσυγχρονισμένη πολιτική συντελεστών**. Αυτό θα γίνει μέσω της παροχής στα κράτη μέλη μεγαλύτερης ελευθερίας και ευελιξίας όσον αφορά τους συντελεστές, ιδίως τους **μειωμένους συντελεστές**. Θα ακολουθήσουν πρωτοβουλίες εντός του 2017.

3. Παρατηρήσεις και σχόλια

3.1. Το σχέδιο δράσης

3.1.1. Η ΕΟΚΕ επικροτεί το σχέδιο δράσης, που αποσκοπεί στη μετάβαση σε ενιαίο σύστημα ΦΠΑ στην ΕΕ. Πρόκειται για φιλόδοξο και επειγόντως αναγκαίο σχέδιο δράσης που συνάδει με τις προσπάθειες ανάπτυξης πιο σύγχρονης και ανταγωνιστικής ενιαίας αγοράς.

3.1.2. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει την προσπάθεια που βασίζεται σε 4 συνηστώσεις⁽⁴⁾ με διαφοροποιημένη βραχυπρόθεσμη και μεσοπρόθεσμη προσέγγιση. Στόχος είναι η υπέρβαση των αδυναμιών και των ελλείψεων του σημερινού μεταβατικού συστήματος και η υλοποίηση ενός ποιοτικού άλματος μπροστά, σύμφωνα με τις ανάγκες της ενιαίας αγοράς.

3.1.3. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει την προτεινόμενη προσέγγιση βάσει της οποίας το οριστικό σύστημα ΦΠΑ θα βασίζεται στην αρχή της χώρας προορισμού. Επισημαίνει επίσης πως το νέο σύστημα πρέπει να είναι σαφές, συνεπές, ισχυρό και ολοκληρωμένο, καθώς και αναλογικό και βιώσιμο. Σε αυτό το πλαίσιο, η ΕΟΚΕ καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να εξετάσει προληπτικά τη δυνατότητα θέσπισης γενικευμένου συστήματος αντιστροφής της επιβάρυνσης⁽⁵⁾ για όλες τις διασυνοριακές συναλλαγές μεταξύ επιχειρήσεων. Παρ' ότι ο μηχανισμός αντιστροφής της επιβάρυνσης χρησιμοποιείται ήδη σε ορισμένα κράτη μέλη για τη μείωση της σχετικής με τον ΦΠΑ απάτης σε συγκεκριμένους οικονομικούς κλάδους, η πιο γενικευμένη εφαρμογή αυτής της αρχής θα μπορούσε να οδηγήσει στον κίνδυνο στρόφης της σχετικής με τον ΦΠΑ απάτης στο στάδιο της λιανικής πώλησης.

3.1.4. Η μετάβαση σε ένα οριστικό σύστημα πρέπει να εποπτεύεται δεόντως. Καθοριστική σημασία προς τούτο έχει η βελτίωση της απόδοσης των εθνικών φορολογικών αρχών και της διασυνοριακής τους συνεργασίας, καθώς και η αντιμετώπιση της ευαισθησίας του συστήματος απέναντι στην απάτη. Για τη βελτίωση της είσπραξης του ΦΠΑ και την καταπολέμηση της απάτης, είναι σημαντικό να ενθαρρυνθεί η ανάπτυξη και η ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών σε όλη την ΕΕ. Για παράδειγμα, θα μπορούσε να εξεταστεί η δυνατότητα θέσπισης χρονικών ορίων για την υποβολή δηλώσεων ΦΠΑ μεταξύ των κρατών μελών. Θα πρέπει να καταβληθεί κάθε προσπάθεια για τη μείωση του ελλείμματος ΦΠΑ στον μέγιστο δυνατό βαθμό. Αυτό θα ωφελήσει τις αρχές (σωστές αποδείξεις ΦΠΑ!) και θα καταστήσει ίσο το πεδίο ανταγωνισμού για όλους τους προμηθευτές.

3.1.5. Ταυτόχρονα, είναι εξαιρετικά σημαντικό να καταστεί το σύστημα φιλικότερο προς τις επιχειρήσεις, με πρωταρχική έμφαση στη σαφήνεια και στη νομική ασφάλεια. Είναι επίσης σημαντικό να μειωθεί η διοικητική επιβάρυνση, ιδίως για τις ΜΜΕ, χωρίς ωστόσο να υπονομεύεται η πληρότητα και άλλα βασικά χαρακτηριστικά⁽⁶⁾ του οριστικού συστήματος ΦΠΑ. Προς τούτο, πρέπει να καταβληθούν προσπάθειες για την ανάπτυξη τυποποιημένων εντύπων για την επιστροφή ΦΠΑ, την έγκαιρη καταβολή των επιστροφών και την ανάπτυξη προσβάσιμου συστήματος συντελεστών ΦΠΑ.

3.1.6. Η χρήση της αρχής της χώρας προορισμού δίνει στα κράτη μέλη την ευχέρεια να ορίσουν τους δικούς τους συντελεστές, ωστόσο αυτό δεν πρέπει να οδηγήσει σε κατακερματισμό και υπερβολική πολυπλοκότητα. Πρέπει να ακολουθηθεί αναλογική προσέγγιση, που θα ωφελεί τις ΜΜΕ. Πρέπει να ληφθούν υπόψη τόσο οι τελευταίες εξελίξεις στο διασυνοριακό εμπόριο και την ψηφιακή και κινητή τεχνολογία, όσο και όλα τα —υφιστάμενα και νέα— είδη επιχειρήσεων.

3.1.7. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, οι προσπάθειες για τον εκσυγχρονισμό της πολιτικής συντελεστών κατά τρόπο που θα δίδει στα κράτη μέλη μεγαλύτερη ευελιξία όσον αφορά τους μειωμένους συντελεστές⁽⁷⁾ πρέπει, βάσει αρχής, να εντάσσονται στον στόχο της εφαρμογής της αρχής της χώρας προορισμού, δεδομένου ότι λιγότερες εμπορικές στρεβλώσεις συμβαίνουν σε αυτό το πλαίσιο. Ο αριθμός των εξαιρέσεων πρέπει να είναι περιορισμένος και, για τη βελτίωση της οικονομικής απόδοσης, τα δημοσίων και ιδιωτικών παρεχόμενα αγαθά και υπηρεσίες πρέπει να είναι αντικείμενο ίδιας μεταχείρισης⁽⁸⁾ όσον αφορά τον ΦΠΑ. Όσο ευρύτερη είναι η βάση εφαρμογής του ΦΠΑ, τόσο χαμηλότερος συντελεστής χρειάζεται για την επίτευξη ιδίων φορολογικών εσόδων. Ταυτόχρονα, αποφεύγονται οι οικονομικές στρεβλώσεις.

⁽⁴⁾ Βλέπε σημείο 2.4 ανωτέρω.

⁽⁵⁾ Γνωστό και με τον αγγλικό όρο «reverse charge system».

⁽⁶⁾ Βλέπε σημείο 3.1.3.

⁽⁷⁾ Βλέπε σημείο 2.4.4.

⁽⁸⁾ Για παράδειγμα, στον τομέα της υγείας οι ιδιωτικές επιχειρήσεις πρέπει γενικά να εφαρμόζουν τον ΦΠΑ, αντιθέτως προς τους προμηθευτές του Δημοσίου, οι οποίοι συχνά εξαιρούνται.

3.1.8. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, είναι σημαντικό το παρόν σχέδιο δράσης να εφαρμοστεί πλήρως, καθ' ολοκληρία και αδιαρέτως, με όλα τα στοιχεία του. Η ενδεχόμενη έλλειψη ασφάλειας ως προς αυτό δεν συνάδει με τον στόχο της δημιουργίας ενός συστήματος ΦΠΑ για την ενιαία αγορά και απειλεί να υπονομεύσει τους δηλωθέντες στόχους. Η ΕΟΚΕ φρονεί πως όλες οι αναγκαίες ασφαλιστικές δικλίδες για την επίτευξη του στόχου πρέπει να ενσωματωθούν στο σχέδιο δράσης. Αυτό αφορά ειδικότερα τη μετάβαση στο οριστικό σύστημα ΦΠΑ σε δύο στάδια, το δεύτερο εκ των οποίων αυτή τη στιγμή⁽⁹⁾ εξαρτάται από ξεχωριστή αξιολόγηση και απόφαση των κρατών μελών. Στόχος πρέπει να είναι η πρακτική εφαρμογή του οριστικού συστήματος ΦΠΑ στο δεύτερο στάδιο να πραγματοποιηθεί σε κάθε περίπτωση και εντός εύλογου χρονικού διαστήματος.

3.1.9. Για την πλήρη υλοποίηση του σχεδίου δράσης, η ΕΟΚΕ καλεί τα κράτη μέλη να συνεργαστούν για την ενίσχυση και την εντατικοποίηση της ανταλλαγής πληροφοριών και προκειμένου να τονώσουν την εμπιστοσύνη στις προσπάθειες που καταβάλλονται για την εφαρμογή των προβλεπόμενων και την αύξηση των εσόδων ΦΠΑ. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, τα κράτη μέλη πρέπει συνεπώς να ενισχύσουν την ικανότητα των φορολογικών τους αρχών, ώστε να έχουν ικανούς ανθρώπινους, δημοσιονομικούς και τεχνικούς πόρους. Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να παράσχει στήριξη προς τούτο.

3.1.10. Η ΕΟΚΕ προσδοκά ότι η Επιτροπή θα υποβάλει εν ευθέτω χρόνω ενδεδειγμένη εκτίμηση αντικτύπου των προτεινόμενων μέτρων και του σχεδίου στο σύνολό του. Σε αυτή πρέπει να περιλαμβάνεται εκτίμηση του αντικτύπου στις ΜΜΕ, για τις οποίες η πολυπλοκότητα και ο διοικητικός φόρτος αποτελούν ουσιαστικές προκλήσεις.

3.2. Ο κύριος στόχος: πρόοδος προς έναν ισχυρό ενιαίο ευρωπαϊκό χώρο ΦΠΑ — ένα οριστικό σύστημα ΦΠΑ

3.2.1. Η ΕΟΚΕ στηρίζει την επιλογή της αρχής της χώρας προορισμού, η οποία δημιουργεί ίσους όρους ανταγωνισμού για όλους τους προμηθευτές στην ίδια εθνική αγορά, ανεξάρτητα από την προέλευσή τους.

3.2.2. Σύμφωνα με το σχέδιο δράσης, στο πρώτο στάδιο της μετάβασης στο οριστικό σύστημα ΦΠΑ η αρχή της χώρας προορισμού θα εφαρμόζεται μόνο στα αγαθά. Για λόγους απλούστευσης και για την αποφυγή περαιτέρω περιπλοκών, η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή και τα κράτη μέλη να εξετάσουν τρόπους ταχύτερης ενσωμάτωσης των υπηρεσιών στο νέο σύστημα, καθώς και τρόπους γενίκευσης της εφαρμογής ΦΠΑ στις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες.

3.2.3. Η υλοποίηση του νέου συστήματος ενέχει τον κίνδυνο αύξησης του διοικητικού φόρτου για τις επιχειρήσεις, και η ΕΟΚΕ επισημαίνει συνεπώς την ανάγκη για απλούστερους κανόνες ΦΠΑ, ιδίως για τις ΜΜΕ, οι οποίοι δεν θα υπονομεύουν ωστόσο την πληρότητα του συστήματος. Ταυτόχρονα, πρέπει να δοθεί η δέουσα προσοχή στη σαφήνεια των κανόνων και στη νομική ασφάλεια.

3.2.4. Η επέκταση των δραστηριοτήτων εκτός συνόρων στο πλαίσιο της ΕΕ πρέπει να αποτελεί εύκολη και ελκυστική επιλογή για τις επιχειρήσεις. Στις διασυνοριακές συναλλαγές η αρχή της χώρας προορισμού σημαίνει ότι οι προμηθευτές εφαρμόζουν τον συντελεστή ΦΠΑ που ισχύει στα κράτη μέλη των πελατών τους, πράγμα που μπορεί να οδηγήσει σε περιπλοκές και επιπλέον φόρτο. Όντως, αυτό συνεπάγεται ότι ενδεχομένως θα χρειαστεί να λαμβάνουν υπόψη τα συστήματα και των 27 άλλων κρατών μελών. Για να εξασφαλιστεί ότι ο φόρτος που θα προκύψει θα παραμείνει διαχειρίσιμος, πρέπει να ληφθεί μέριμνα για συστήματα πληροφόρησης του κοινού, όπως μια δικτυακή πύλη που θα παραθέτει, μεταξύ άλλων, τους συντελεστές που εφαρμόζονται σε όλα τα κράτη μέλη. Ομοίως, είναι σημαντικό οι επιχειρήσεις να μην χρειάζεται να εγγραφούν παρά μόνο στη χώρα όπου εδρεύουν. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει συνεπώς την πρόταση της Επιτροπής η απαίτηση εγγραφής για σκοπούς ΦΠΑ να ισχύει μόνο στη χώρα εγκατάστασης, πράγμα που αναμένεται να εξοικονομήσει περίπου 1 δισεκατ. ευρώ για τις εν λόγω επιχειρήσεις.

3.3. Μέτρα για τη μείωση του ελλείμματος ΦΠΑ και την καταπολέμηση της απάτης

3.3.1. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει την ιδιαίτερη έμφαση που δίδεται στη μείωση του ελλείμματος ΦΠΑ και στην αντιμετώπιση των δυνατοτήτων απάτης που συνδέονται με το φορολογικό σύστημα, ιδίως δεδομένου ότι οι απώλειες για τις αρχές φτάνουν τα 170 δισεκατ. ευρώ ετησίως, ήτοι ποσοστό 15,2 % των συνολικών εσόδων ΦΠΑ. Η διασυνοριακή απάτη καθεαυτή φτάνει τα 50 δισεκατ. ευρώ ετησίως.

⁽⁹⁾ Στην τρέχουσα έκδοση του σχεδίου. Βλέπε τελευταία παράγραφο του σημείου 4.

3.3.2. Είναι σημαντικό ο στόχος αυτός να καταστεί προτεραιότητα και να επιτευχθούν άμεσα αποτελέσματα. Με την επιφύλαξη των δράσεων που προβλέπει προς τούτο το σχέδιο δράσης, η ΕΟΚΕ διερωτάται κατά πόσον πρέπει να εφαρμοστούν άλλα, επιπλέον μέτρα, σύμφωνα με το παράδειγμα πρόσφατων διεθνών δεσμεύσεων για την άμεση φορολόγηση, συμπεριλαμβανομένων όσων σχετίζονται με την αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών και με τα σχέδια⁽¹⁰⁾ της Επιτροπής για την καταπολέμηση της φοροαποφυγής.

3.3.3. Στο ίδιο πλαίσιο, η ΕΟΚΕ πιστεύει πως πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στα εγγενή χαρακτηριστικά και ιδιότητες του οριστικού συστήματος ΦΠΑ όσον αφορά την ευαισθησία του απέναντι στην απάτη. Το γεγονός ότι η απάτη μπορεί να μειωθεί σημαντικά⁽¹¹⁾ μέσω της εφαρμογής συστήματος κλιμακωτών πληρωμών στις διασυνοριακές δραστηριότητες δεν αποτελεί λόγο εφησυχασμού.

3.3.4. Οι νέοι κανόνες, η ικανή εποπτεία και η αύξηση των ελέγχων με την αξιοποίηση των αναγκαίων μέσων αστυνόμευσης, συμπεριλαμβανομένων δικαστικών μέσων, πρέπει να οδηγήσουν χωρίς εξαιρέσεις σε ένα πιο ολοκληρωμένο σύστημα ΦΠΑ, που θα εφαρμόζεται με μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα.

3.3.5. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, είναι σημαντική η λήψη στοχευμένων μέτρων για τη μείωση του ελλείμματος ΦΠΑ και για την καταπολέμηση της απάτης. Τα μέτρα για τη μείωση του ελλείμματος πρέπει να συνάδουν με την αρχή της αναλογικότητας και να βελτιώνουν τη λειτουργία της ενιαίας αγοράς. Οι καλύτερες επιχειρήσεις πρέπει να προστατεύονται και να μην τους επιβληθούν νέα και υπερβολικά μέτρα.

3.3.6. Οι αδυναμίες και τα κενά του ισχύοντος συστήματος, όπως η απαλλαγή για τις εισαγωγές μικροδεμάτων από προμηθευτές εκτός ΕΕ, δημιουργούν άνισους όρους ανταγωνισμού, στρεβλώνουν την αγορά και οδηγούν σε ουσιαστικές απώλειες εσόδων για τις αρχές (που εκτιμώνται σε 3 δισεκατ. ευρώ ετησίως). Αν αυτό το σύστημα κρίνεται θεμελιωδώς ακατάλληλο στο πλαίσιο ενός σύγχρονου συστήματος ΦΠΑ, η ΕΟΚΕ ζητεί διαφοροποιημένη προσέγγιση όσον αφορά το κόστος, βάσει της οποίας συναλλαγές που πραγματικά δεν στρεβλώνουν την αγορά θα απαλλάσσονται δυνητικά, όπως συμβαίνει, π.χ. με σποραδικά μικροδέματα χαμηλής αξίας για καθαρά ιδιωτικούς λόγους.

3.3.7. Θα μπορούσαν να αντληθούν διδάγματα από το παρελθόν. Σε αυτό το πλαίσιο, θα μπορούσε να εξεταστεί η σκοπιμότητα, στο μέλλον, της ευρείας αξιολόγησης του συστήματος ΦΠΑ: όχι μόνο των κανόνων και των τρόπων λειτουργίας του, αλλά και ευρύτερα, κατά πόσον πληροί τις απαιτήσεις της οικονομίας και των αρχών και πώς συμβάλει στο ευρωπαϊκό οικοδόμημα. Αυτή η αξιολόγηση θα μπορούσε να διεξάγεται σε τακτικά χρονικά διαστήματα.

3.4. Συνοπτολογισμός σειράς νέων εξελίξεων στο ηλεκτρονικό εμπόριο και στα είδη επιχειρήσεων

3.4.1. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει την εστίαση του σχεδίου δράσης σε καινοτόμα επιχειρηματικά πρότυπα και στην τεχνολογική πρόοδο σε ένα περιβάλλον που ψηφιοποιείται ολοένα και περισσότερο. Γενικότερα, είναι ουσιαστικής σημασίας ο συνοπτολογισμός όλων των μεζόνων και μελλοντοστραφών εξελίξεων. Αυτό θα καταστήσει επίσης το οριστικό σύστημα ΦΠΑ πιο βιώσιμο.

3.4.2. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, είναι σημαντικό υπό αυτές τις συνθήκες οι κανόνες για τον ΦΠΑ να καθοριστούν κατά τρόπο που θα εξασφαλίζει σαφήνεια και ασφάλεια για όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς.

3.4.3. Ομοίως, πρέπει να εξασφαλιστεί ότι όλοι οι προμηθευτές ιδίων αγαθών ή υπηρεσιών —διασυνοριακά ή μη— αντιμετωπίζονται ισότιμα, ανεξάρτητα από το κατά πόσον ακολουθούν τις τελευταίες εξελίξεις (ψηφιακή προσέγγιση) ή επιμένουν σε πιο παραδοσιακούς διαύλους και μεθόδους (φυσική προσέγγιση). Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την εφαρμογή μέτρων απλούστευσης όπως το κοινό ανώτατο όριο ΦΠΑ της ΕΕ, προκειμένου να διευκολυνθούν οι νεοφυείς επιχειρήσεις ηλεκτρονικού εμπορίου, και ζητεί αυτό να ισχύσει για όλες τις ΜΜΕ.

3.5. Συνοπτολογισμός των αναγκών των ΜΜΕ

3.5.1. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει και υπογραμμίζει την έμφαση που δίνει το σχέδιο δράσης στις ΜΜΕ. Είναι σημαντικό και ουσιαστικό το σχέδιο δράσης να προβλέπει σειρά ειδικών μέτρων με δίκαιους και κατάλληλους κανόνες για τις ΜΜΕ. Το θέμα αυτό έχει ήδη αναφερθεί σε άλλο σημείο της γνωμοδότησης.

3.5.2. Επικροτείται η πρόθεση θέσπισης ευρείας δέσμης μέτρων απλούστευσης προς όφελος των ΜΜΕ. Ωστόσο, αυτές οι προθέσεις που αναφέρονται στο σχέδιο δράσης πρέπει να αποσαφηνιστούν περαιτέρω και να μετουσιωθούν σε πράξη. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, είναι σημαντικό οι ΜΜΕ να συμμετέχουν στη διαδικασία από την αρχή.

⁽¹⁰⁾ Βλέπε πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για τον καθορισμό κανόνων κατά πρακτικών φοροαποφυγής που επηρεάζουν άμεσα τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, που δημοσιεύτηκε από την Επιτροπή στις 28 Ιανουαρίου 2016 (γνωστή και ως Οδηγία για την καταπολέμηση της BEPS). Βλέπε <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?qid=1465293669136&uri=CELEX:52016PC0026> και http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-159_el.htm βλέπε επίσης σχετικά τη γνωμοδότηση ECO/405 της ΕΟΚΕ, της 28ης Απριλίου 2016, με θέμα «Δέσμη μέτρων για την καταπολέμηση της φοροαποφυγής» (ΕΕ C 264 της 20.7.2016, σ. 93).

⁽¹¹⁾ Κατά περίπου 40 δισεκατ. ευρώ ή 80 %.

3.5.3. Όσον αφορά τις γεωργικές επιχειρήσεις, θα ήταν θεμιτό η σημερινή επιλογή αποζημίωσης για τον ΦΠΑ που καταβάλλεται επί συγκεκριμένων αγορών να μετατραπεί σε υποχρέωση για όλα τα κράτη μέλη. Ταυτόχρονα, η μεταποίηση γεωργικών προϊόντων από οργανώσεις παραγωγών ή συναφείς οργανώσεις θα πρέπει να αντιμετωπίζεται ως αγροτική παραγωγή.

3.6. Μέτρα για τους μειωμένους συντελεστές

3.6.1. Όσον αφορά την ενισχυμένη ευελιξία για τους μειωμένους συντελεστές, η ΕΟΚΕ τονίζει την ανησυχία της ότι αυτό θα μπορούσε να οδηγήσει σε μεγαλύτερο κατακερματισμό όσον αφορά τους συντελεστές ΦΠΑ μεταξύ των κρατών μελών, σε βάρος της σαφήνειας και της εφαρμοσιμότητας του συστήματος, ιδίως όσον αφορά τις ΜΜΕ.

3.6.2. Η ΕΟΚΕ επιφυλάσσεται να τοποθετηθεί ως προς τις δύο σχετικές επιλογές που παρατίθενται στο σχέδιο δράσης, καθώς απαιτούνται περισσότερες πληροφορίες για τις προτεινόμενες επιλογές, τον τρόπο λειτουργίας τους και τους κανόνες στους οποίους θα υπόκεινται. Η ΕΟΚΕ προτιμά, κατά συνέπεια, να προτείνει ορισμένα χαρακτηριστικά για το μελλοντικό σύστημα. Πρέπει να συνδυάζει ευελιξία και νομική ασφάλεια, να είναι διαφανές, και ο αριθμός των μειωμένων συντελεστών και των απαλλαγών πρέπει να είναι περιορισμένος. Στην τρέχουσα συγκυρία και βάσει της διαθέσιμης ενημέρωσης, η ΕΟΚΕ θα προτιμούσε την επιλογή 1 ⁽¹²⁾, καθώς ευθυγραμμίζεται στενότερα με τα προαναφερθέντα κριτήρια.

3.6.3. Η ΕΟΚΕ ζητεί επίσης να ληφθεί υπόψη ο ρόλος και η στρατηγική σημασία των κοινωνικών επιχειρήσεων ⁽¹³⁾ κατά το μελλοντικό οριστικό σύστημα ΦΠΑ. Προς τούτο, πρέπει να εξεταστεί η αναθεώρηση του σημείου 15 του παρατήματος III της οδηγίας 2006/112/EK ή η εισαγωγή νέας διάταξης για την εφαρμογή μειωμένου συντελεστή για κοινωνικές, υγειονομικές και εκπαιδευτικές υπηρεσίες για μειονεκτούντα άτομα από οργανισμούς αναγνωρισμένους ως «κοινωνικού χαρακτήρα». Ειδικότερα, θα πρέπει να εξεταστεί η δυνατότητα εφαρμογής απαλλαγής ή χαμηλότερου συντελεστή όσον αφορά προϊόντα και υπηρεσίες για μειονεκτούντα άτομα και άτομα με αναπηρία στο νέο σύστημα ΦΠΑ.

3.6.4. Είναι επίσης σημαντική η διατήρηση των υφιστάμενων απαλλαγών ΦΠΑ για εθελοντικές οργανώσεις που έχουν ήδη λάβει έγκριση σε ορισμένα κράτη μέλη, λόγω της ειδικής φύσης των εν λόγω οργανώσεων και της απουσίας διασυνοριακού ενδιαφέροντος.

3.6.5. Στο πλαίσιο της αναθεωρημένης οδηγίας για τον ΦΠΑ, θα μπορούσε να προβλεφθεί η δυνατότητα τα μεμονωμένα κράτη μέλη να εφαρμόζουν συντελεστές ΦΠΑ υψηλότερους από τον κανονικό συντελεστή στα προϊόντα πολυτελείας και, κατά περίπτωση, να εξεταστεί ποιοι κανόνες πρέπει να εγκριθούν εν προκειμένω.

3.6.6. Δυνάμει της οδηγίας 2006/112/EK του Συμβουλίου, ορισμένα νησιά και απομακρυσμένες ευρωπαϊκές περιφέρειες επωφελούνται μειωμένων συντελεστών ΦΠΑ και ειδικών παρεκκλίσεων σε αντιστάθμιση των μόνιμων φυσικών, οικονομικών και δημογραφικών μειονεκτημάτων τους. Δεδομένης της σημασίας των καθεστώτων αυτών για τις επιχειρήσεις των νησιών και των τοπικών οικονομιών, η ΕΟΚΕ ζητεί τη διατήρησή τους.

Βρυξέλλες, 13 Ιουλίου 2016.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Γιώργος ΝΤΑΣΗΣ

⁽¹²⁾ Η επιλογή 1 περιλαμβάνει την «επέκταση και τακτική επανεξέταση του καταλόγου αγαθών και υπηρεσιών που είναι επιλέξιμα για εφαρμογή μειωμένων συντελεστών».

⁽¹³⁾ Σχετικά με τη σημασία της κοινωνικής οικονομίας, βλέπε την ανακοίνωση της Επιτροπής με θέμα «Πρωτοβουλία για την κοινωνική επιχειρηματικότητα — Οικοδόμηση ενός οικοσυστήματος για την προώθηση των κοινωνικών επιχειρήσεων στο επίκεντρο της κοινωνικής οικονομίας και της κοινωνικής καινοτομίας» [COM(2011) 682 final].

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Βιομηχανία 4.0 και ψηφιακές μεταλλαγές: τα επόμενα βήματα»

[COM(2016) 180 final]

(2016/C 389/07)

Εισηγητής: ο κ. Joost VAN IERSEL

Συνεισηγητής: ο κ. Νικόλαος ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Στις 19 Απριλίου 2016, και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα

«Βιομηχανία 4.0 και ψηφιακές μεταλλαγές: τα επόμενα βήματα»

[COM(2016) 180 final].

Η Συμβουλευτική Επιτροπή Βιομηχανικών Μεταλλαγών (CCMI), στην οποία ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή της στις 22 Ιουνίου 2016.

Κατά την 518η σύνοδο ολομέλειάς της, που πραγματοποιήθηκε στις 13 και 14 Ιουλίου 2016 (συνεδρίαση της 14ης Ιουλίου 2016), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 98 ψήφους υπέρ και καμία αποχή την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η ΕΟΚΕ επικροτεί θερμά την ανακοίνωση με τίτλο «Ψηφιοποίηση της ευρωπαϊκής βιομηχανίας — Τα πλήρη οφέλη από την ψηφιακή ενιαία αγορά»⁽¹⁾ και θεωρεί ότι το σύνολο της δέσμης μέτρων⁽²⁾ είναι το πρώτο βήμα σε ένα τεράστιο ενωσιακό πρόγραμμα εργασίας που πρέπει να υλοποιηθεί σε στενή συνεργασία με όλους τους συναρμοδίους από τον δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα.

1.2. Η ΕΟΚΕ εκτιμά τη λογικά άρτια και φιλόδοξη στρατηγική της βιομηχανικής πολιτικής που εκτίθενται στην ανακοίνωση και την έμφαση που δίνεται σε τέσσερα βασικά θέματα, δηλαδή: 1) τις τεχνολογίες και τις πλατφόρμες, 2) τα πρότυπα και τις αρχιτεκτονικές αναφορές, 3) τη γεωγραφική συνοχή, με τη μορφή ενός δικτύου περιφερειακών κόμβων καινοτομίας και 4) τις δεξιότητες σε όλα τα επίπεδα.

1.3. Το επείγον της υπόθεσης προκύπτει από την ανάλυση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Σε αυτήν υπογραμμίζονται τα πλεονεκτήματα της ευρωπαϊκής ψηφιακής βιομηχανίας, αλλά εκφράζεται επίσης ο φόβος ότι ίσως να μετατοπιστεί μαζικά η προστιθέμενη αξία από τους βιομηχανικούς παράγοντες στους ιδιοκτήτες των ψηφιακών μορφών πλατφόρμας. Συν τοις άλλοις, τονίζεται η έλλειψη κοινών προτύπων και διαλειτουργικών λύσεων και αναδεικνύεται η ανάγκη απόκτησης ψηφιακών δεξιοτήτων.

1.4. Το εγχείρημα «Βιομηχανία 4.0» είναι ουσιαστικά μια διεργασία από τη βάση προς την κορυφή. Ωστόσο, πρέπει ο δημόσιος τομέας να αναπτύξει στρατηγικούς προσανατολισμούς και να διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο ως ρυθμιστικός φορέας, διαμεσολαβητής και χρηματοδότης.

1.5. Η ψηφιοποίηση και η «Βιομηχανία 4.0» επηρεάζουν ριζικά τα επιχειρηματικά μοντέλα και ολόκληρο το περίγραμμα εντός του οποίου οι εταιρείες λειτουργούν επί του παρόντος. Η ενημέρωση όλων των συναρμοδίων —πέραν των επιχειρήσεων, των κοινωνικών εταίρων σε όλα τα επίπεδα, της πανεπιστημιακής κοινότητας, των ερευνητικών κέντρων, των τοπικών και περιφερειακών δημόσιων αρχών, του εκπαιδευτικού κλάδου και των καταναλωτών— και η συναίσθηση του κοινού σκοπού είναι στοιχεία ύψιστης σημασίας.

1.6. Καμία ευρωπαϊκή χώρα δεν είναι σε θέση να αξιοποιήσει επιτυχώς από μόνη της όλες τις ευκαιρίες στην ψηφιακή εποχή. Η σύγκριση με τις μεγάλες αγορές, όπως αυτές των ΗΠΑ και της Κίνας πρέπει να γίνεται στην κλίμακα ολόκληρης της Ευρώπης. Η ψηφιοποίηση της βιομηχανίας προϋποθέτει μια κοινή βιομηχανική στρατηγική για την ΕΕ και τα κράτη μέλη. Κάτι τέτοιο θα ενίσχυε τη βιομηχανική βάση της ΕΕ, θα προσέλκυε νέες επενδύσεις και θα επανέφερε τις επενδύσεις και τις θέσεις εργασίας. Επίσης, θα βοηθούσε την ΕΕ να παραμείνει αταλάντευτη στην επιδίωξη του στόχου η βιομηχανική παραγωγή να αντιστοιχεί στο 20 % του ΑΕγχΠ της μέχρι το 2020.

⁽¹⁾ [COM(2016) 180 final].

⁽²⁾ Πβλ. άλλα σημεία της δέσμης μέτρων, Ευρωπαϊκή πρωτοβουλία για το υπολογιστικό νέφος κ.ά.

1.7. Ένα αξιόπιστο και προβλέψιμο περιβάλλον είναι ζητούμενο ζωτικής σημασίας. Αξίζει να δοθεί περισσότερη προσοχή στις νεοφυείς και τις επεκτεινόμενες (scaleups) επιχειρήσεις. Πρέπει το Συμβούλιο, και ιδίως το Συμβούλιο Ανταγωνιστικότητας, κατόπιν πρωτοβουλίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, να αποφασίσει επείγοντως ως προς τη βιομηχανική στρατηγική της ΕΕ 4.0 και την ψηφιακή ενιαία αγορά, που αντικαθιστά τη σημερινή πολυδιάσπαση που οφείλεται στις 28 διαφορετικές ψηφιακές πολιτικές. Πρέπει η ψηφιακή ενιαία αγορά να αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της ανανεωμένης ενιαίας αγοράς έτσι ώστε να αποφευχθεί ο κατακερματισμός του ευρωπαϊκού ψηφιακού περιβάλλοντος.

1.8. Καταλυτική είναι και η σημασία της συνεργασίας. Οι εθνικές και περιφερειακές πλατφόρμες τύπου 4.0 πρέπει να φέρουν σε επαφή όλους τους συναρμοδίους. Εντός ενός κοινού ενωσιακού πλαισίου, κάθε πλατφόρμα πρέπει να αναπτύξει τα δικά της χαρακτηριστικά. Πρέπει να προάγονται οι κάθε είδους συμπράξεις, συνέργειες, ομαδοποιήσεις, οι διεθνείς συμφωνίες καθώς και η ευρωπαϊκή συγκριτική αξιολόγηση.

1.9. Ομοίως, πρέπει να ενισχύονται οι ΣΔΙΤ, τα σημαντικά σχέδια κοινού ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος⁽³⁾, καθώς και οι πρωτοβουλίες ηλεκτρονικής δημόσιας διοίκησης.

1.10. Οι ολοένα αυξανόμενες αποκλίσεις μεταξύ των κρατών μελών όσον αφορά τη βιομηχανική παραγωγή και τις τεχνολογικές επιδόσεις είναι ανησυχητικές. Συνεπώς, η ΕΟΚΕ εισηγείται την κατάλληλα σχεδιασμένη συνεργασία για να ξεκινήσει η σύγκλιση.

1.11. Η ΕΟΚΕ επιδοκμάζει την προβλεπόμενη χρηματοδότηση ύψους 5 δισεκατ. ευρώ σε έργα έρευνας και ανάπτυξης για τις ΤΠΕ υπό το πρόγραμμα «Ορίζοντας 2020», καθώς και τη χρηματοδότηση από ποικίλα άλλα ενωσιακά ταμεία, συμπεριλαμβανομένου του επενδυτικού σχεδίου Juncker. Ωστόσο, πρέπει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή να διευκρινίσει τον τρόπο με τον οποίο θα εφαρμοστούν οι εν λόγω προθέσεις πολιτικής.

1.12. Προφανώς απαιτούνται σημαντικοί πρόσθετοι χρηματοδοτικοί πόροι. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κάνει λόγο για 50 δισεκατ. ευρώ μόνο και μόνο για τις επενδύσεις σε ΤΠΕ. Αυτό σημαίνει σοβαρή χρηματοοικονομική συμμετοχή του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα σε ολόκληρη την Ευρώπη. Δεν είναι ακόμα σαφές πώς θα εφαρμοστούν οι εν λόγω δημοσιονομικές διατάξεις εντός εύλογης προθεσμίας.

1.13. Τα ιδιωτικά επενδυτικά κεφάλαια έχουν ιδιαίτερη βαρύτητα για τη χρηματοδότηση και πρέπει να ενθαρρυνθούν οι τράπεζες να αναλάβουν τον δικό τους ρόλο στη «Βιομηχανία 4.0». Μια ολοκληρωμένη ευρωπαϊκή αγορά κεφαλαίων θα παρέχει την απαιτούμενη υποστήριξη.

1.14. Η διάθεση εξατομικευμένων προϊόντων σε τιμές μαζικής παραγωγής θα ωφελήσει σημαντικά τους χρήστες και τους καταναλωτές. Οι περισσότεροι τομείς της προσωπικής κατανάλωσης θα ωφεληθούν από την υψηλότερη απόδοση και ποιότητα.

1.15. Η ανακίνηση είναι απογοητευτικά συνοπτική όσον αφορά τις σοβαρές κοινωνικές συνέπειες της ψηφιοποίησης στη βιομηχανία: οι δε καθαρές συνέπειες είναι απρόβλεπτες. Για να αποφευχθεί ο διχασμός των πολιτών πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στις γενιές και τις εισοδηματικές ομάδες που ενδέχεται να πληγούν σοβαρά. Για πολλούς άλλους θα υπάρξουν νέες ευκαιρίες.

1.16. Η ψηφιοποίηση θα έχει σημαντική επίδραση στην αγορά εργασίας καθώς και στην οργάνωση της εργασίας, όπως μεγαλύτερες ανισότητες εισοδήματος και περιορισμένη πρόσβαση στα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης, γεγονός που μπορεί να έχει αρνητικές συνέπειες εάν δεν αντιμετωπιστεί καταλλήλως⁽⁴⁾.

1.17. Η εξασφάλιση σταθερών κοινωνικών σχέσεων, της κοινωνικής συνοχής και ενός καλά καταρτισμένου εργατικού δυναμικού με κίνητρα το αξιοπρεπές εισόδημα και μια ποιοτική θέση εργασίας απαιτεί την ενεργό συμμετοχή όλων των συναρμοδίων. Είναι αναγκαία η διεξαγωγή κοινωνικού όσο και εκτενούς διαλόγου σε όλα τα επίπεδα —ενωσιακό, εθνικό, περιφερειακό και εταιρικό— για να εξασφαλιστεί η σωστή προσαρμογή των εργαζομένων, που επηρεάζονται από την ψηφιοποίηση, με έγκαιρη πρόβλεψη και επαρκή στήριξη προκειμένου για την επαγγελματική προσαρμογή τους.

1.18. Υπάρχει άμεση σχέση μεταξύ αφενός των προγραμμάτων και των υποδομών κατάρτισης και αφετέρου της κοινωνικής συνοχής. Η ύπαρξη επικαιροποιημένων δεξιοτήτων και προσόντων για τους χρήστες της ψηφιακής τεχνολογίας καθώς και η απόκτηση νέων δεξιοτήτων αποτελούν βασικά ζητήματα. Οι επιχειρήσεις και οι κοινωνικοί εταίροι πρέπει να συμμετέχουν ενεργά στην ανάπτυξη προγραμμάτων σπουδών για όλα τα επίπεδα και τις μορφές εκπαίδευσης.

⁽³⁾ Όπως ορίζονται στο άρθρο 107 παράγραφος 3 στοιχείο β) της ΣΛΕΕ και διευκρινίζεται στην ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (2014/ c 188/02).

⁽⁴⁾ Βλέπε γνωμοδότηση ΕΟΚΕ με θέμα «Επιπτώσεις της ψηφιοποίησης σε τομείς παροχής υπηρεσιών και απασχόλησης», ΕΕ C 13 της 15.1.2016, σ. 161, σημείο 1.2.

1.19. Η ΕΟΚΕ αναμένει από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να δράσει ως καταλύτης με την αποτελεσματική εφαρμογή του στρατηγικού σχεδίου. Αυτό συνεπάγεται, μεταξύ άλλων, τον αποτελεσματικό συντονισμό των αντικρουόμενων προσεγγίσεων, έτσι ώστε να αποφεύγεται η αβεβαιότητα και ο κατακερματισμός της αγοράς. Καθοριστική εν προκειμένω είναι η σημασία της Ψηφιακής ενιαίας αγοράς. Εξάλλου, αποφασιστικός θα είναι ο ρόλος μιας ταχείας διαδικασίας ευρωπαϊκής τυποποίησης.

1.20. Επιπλέον, η ΕΟΚΕ αναμένει από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να δράσει ενεργά:

- ευαισθητοποιώντας τους πολίτες σε όλους τους τομείς της κοινωνίας, κυρίως για την προώθηση της απόκτησης ψηφιακών δεξιοτήτων,
- αναλύοντας την παγκόσμια εικόνα και παρέχοντας βελτιωμένα στατιστικά δεδομένα ως προς τις υπηρεσίες,
- προβάλλοντας τον αποτελεσματικό ενωσιακό συντονισμό ως παράδειγμα για τις εθνικές κυβερνήσεις,
- ασκώντας περισσότερη πίεση για την πραγματοποίηση επενδύσεων σε υποδομές (τηλεπικοινωνίες, διαδίκτυο),
- φροντίζοντας η εφαρμογή του ΓΚΠΔ⁽⁵⁾ να μην οδηγήσει σε δυσαρμονία στην αγορά της ΕΕ,
- προάγοντας τη διαφάνεια στις δημόσιες και ιδιωτικές χρηματοοικονομικές συμφωνίες,
- εποπτεύοντας, συγκρίνοντας και αξιολογώντας —μεταξύ άλλων τις συστάσεις ανά χώρα— στο πλαίσιο του ετήσιου Ευρωπαϊκού Εξαμήνου,
- προάγοντας τις πλατφόρμες τύπου 4.0, τις ΣΔΙΤ καθώς και τη συνεργασία μεταξύ των συναρμοδίων, μεταξύ άλλων με την επικοινωνία τους σε επίπεδο ΕΕ,
- προωθώντας τους κόμβους ψηφιακής καινοτομίας όπως τα κέντρα ανώτερης κατάρτισης του εργατικού δυναμικού, και
- αναπτύσσοντας σε βάθος τον κοινωνικό διάλογο της ΕΕ σε όλα τα επίπεδα, προκειμένου να συζητηθούν οι συνέπειες για την αγορά εργασίας και οι πιθανές και αναγκαίες προσαρμογές στον τομέα του κοινωνικού και εργατικού δικαίου, ειδικότερα με στόχο τον καθορισμό πολιτικών μέτρων που θα εξασφαλίζουν την κοινωνική προστασία για το σύνολο του εργατικού δυναμικού⁽⁶⁾.

2. Εισαγωγή

2.1. Η ψηφιοποίηση της βιομηχανίας αποτελεί βασικό μέρος του ευρύτερου μετασχηματισμού της οικονομίας, που περιλαμβάνει τη ρομποτικοποίηση, τις επιστήμες των υλικών και νέες διεργασίες παραγωγής, και έχει ονομαστεί «Βιομηχανία 4.0». Αυτό το παράδειγμα αλλαγής αναμένεται να μετασχηματίσει ριζικά τον κόσμο των επιχειρήσεων και την κοινωνία. Ακόμη και μέχρι το 2014, η ΕΕ δεν είχε σχηματίσει ακόμη σαφή εικόνα για τις οικονομικές, τεχνολογικές, κοινωνικές και κοινωνιακές πτυχές της Βιομηχανίας 4.0. Εν προκειμένω, η ΕΟΚΕ παρουσίασε έναν κατάλογο επιθυμητών μέτρων⁽⁷⁾.

2.2. Τον Σεπτέμβριο του 2015, η ΕΟΚΕ υιοθέτησε μια γνωμοδότηση στην οποία ανέλυε τις κοινωνικοοικονομικές προεκτάσεις της ψηφιοποίησης της βιομηχανίας και των ανατρεπτικών αγορών εργασίας⁽⁸⁾.

A. Παγκόσμιες εξελίξεις

2.3. Διαθεματικές εξελίξεις συμβαίνουν κυρίως στις ΗΠΑ, την Κίνα, την ΕΕ, την Ιαπωνία και τη Νότια Κορέα και αναμένεται αργότερα να ακολουθήσουν και άλλες χώρες. Τα μαζικά δεδομένα, ως νέα πρώτη ύλη, λειτουργούν σαν καταλύτης για την αλλαγή των προτύπων των προϊόντων και των υπηρεσιών. Προηγούμενως ασύνδετα πεδία⁽⁹⁾ αλληλεπιδρούν, ενώ η παροχή (κυρίως ψηφιακών) υπηρεσιών στις αλυσίδες προστιθέμενης αξίας της βιομηχανίας προσπορίζει σημαντική πρόσθετη αξία στις διεργασίες παραγωγής.

⁽⁵⁾ Γενικός κανονισμός για την προστασία δεδομένων.

⁽⁶⁾ Βλέπε γνωμοδότηση ΕΟΚΕ, ΕΕ C 13 της 15.1.2016, σ. 161, σημείο 6.3.

⁽⁷⁾ Βλέπε γνωμοδότηση ΕΟΚΕ με θέμα «Η επίδραση των επιχειρηματικών υπηρεσιών στη βιομηχανία», ΕΕ C 12 της 15.1.2015, σ. 23, ιδίως το σημείο 1.15.

⁽⁸⁾ Βλέπε γνωμοδότηση ΕΟΚΕ, ΕΕ C 13 της 15.1.2016, σ. 161.

⁽⁹⁾ Π.χ. η τεχνητή νοημοσύνη και η μηχανική μάθηση, η ρομποτική, η νανοτεχνολογία, η τρισδιάστατη εκτύπωση, η γενετική και η βιοτεχνολογία.

2.4. Σήμερα, καμία επιχείρηση δεν μπορεί να λειτουργήσει χωρίς ψηφιακή στρατηγική. Η στρατηγική αυτή επηρεάζει ταυτοχρόνως τα προϊόντα, τις υπηρεσίες και τις διεργασίες στη βιομηχανία ως σύνολο. Ενόψει της ανάπτυξης των νέων αγορών, η ψηφιοποίηση της βιομηχανίας δημιουργεί έντονο ανταγωνισμό μεταξύ των επιχειρήσεων, καθώς και μεταξύ των οικονομικών συγκροτημάτων. Η δε προανταγωνιστική συνεργασία σε όλο τον κόσμο είναι συνήθης και στις επιχειρήσεις.

2.5. Τα μέτρα λαμβάνονται με κριτήριο μια ειδική βιομηχανική στρατηγική, ιδίως στις ΗΠΑ και την Κίνα, όπου οι επιχειρήσεις ωφελούνται από τις μεγάλης κλίμακας εσωτερικές αγορές. Πρόκειται δε για πολιτική υψηλού επιπέδου· το 2011, η κυβέρνηση Obama εγκαινίασε ένα τεράστιο πρόγραμμα —το οποίο βρίσκεται ακόμη σε εξέλιξη— με θέμα τις νέες τεχνολογίες και δη τις ΤΠΕ, με τη συμμετοχή επιχειρήσεων, ερευνητικών ιδρυμάτων και πανεπιστημίων σε ολόκληρη τη χώρα.

2.6. Ως συνήθως, τα ιδιωτικά έργα θα ωφεληθούν σημαντικά από τα νέα τεχνολογικά προγράμματα που εξήγγειλαν πρόσφατα οι ομοσπονδιακές υπηρεσίες.

2.7. Οι ΗΠΑ σκοπεύουν να χρησιμοποιήσουν τον ψηφιακό μετασχηματισμό για να καλύψουν το χαμένο έδαφος στις βιομηχανικές αγορές, επωφελούμενες συγχρόνως από το αμερικανικό καθεστώς «ελεύθερης λειτουργίας» και την κυριαρχία των παγκόσμιων εταιρειών στον τομέα των ΤΠΕ και των μαζικών δεδομένων όπως οι Google, Amazon, Microsoft, Cisco κ.ά.⁽¹⁰⁾

2.8. Μία κοινοπραξία μεγάλων βιομηχανικών εταιρειών δραστηριοποιείται για τον ίδιο σκοπό. Από έναν κατάλογο των 50 πλέον καινοτόμων εταιρειών του 2014, συνάγεται ότι επτά στις δέκα κορυφαίες επιχειρήσεις έχουν τη βάση τους στις ΗΠΑ⁽¹¹⁾.

2.9. Οι κινεζικές αρχές χρησιμοποιούν τον ψηφιακό μετασχηματισμό για να ενισχύσουν τη θέση της Κίνας παγκοσμίως και στα επίσημα έγγραφα υπογραμμίζεται ο στόχος να φτάσει η χώρα στα επίπεδα των ΗΠΑ.

2.10. Η σαφής φιλοδοξία της Κίνας αναδεικνύεται στο διαθεματικό κρατικό πρόγραμμα με τίτλο *Made in China 2025*, το οποίο βασίζεται στους στόχους του γερμανικού προγράμματος *Industrie 4.0*. Πρόκειται για μια εντελώς νέα αντίληψη στις κινεζικές οικονομικές και μεταποιητικές διεργασίες, με υψηλό βαθμό συντονισμού μεταξύ των αρμοδίων λήψης αποφάσεων, των οικονομικών ιδυόντων και των καινοτόμων δυνάμεων.

2.11. Για τον λόγο αυτό προορίζονται τεράστια ποσά και, παρά την τρέχουσα οικονομική δυστοκία, τα συγκεκριμένα προγράμματα δεν έχουν επηρεαστεί.

B. Η κατάσταση των πραγμάτων στην ΕΕ

2.12. Το ενδιαφέρον για τη «Βιομηχανία 4.0» έχει αυξηθεί κατακόρυφα και παράλληλα η ψηφιοποίηση αποτελεί βασική προτεραιότητα για την Ευρωπαϊκή Επιτροπή υπό τον κ. Juncker. Βεβαίως, τούτο προϋποθέτει τον άρτιο συντονισμό των υπηρεσιών του οργάνου.

2.13. Είναι ιδιαίτερα σημαντικό να δοθεί σαφώς έμφαση στο Συμβούλιο Ανταγωνιστικότητας για να υπάρξει συναντίληψη του σκοπού μεταξύ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και των εθνικών και περιφερειακών αρμοδίων λήψης αποφάσεων. Η ψηφιοποίηση της βιομηχανίας και των μαζικών δεδομένων στην ευρωπαϊκή μεταποιητική βιομηχανία πρέπει να αποτελέσει εγγύηση για μια θέση ισχύος στο μέλλον. Πρόκειται κυρίως για μια διαδικασία από τη βάση προς την κορυφή στην οποία θα συμμετέχουν όλοι οι συναρμόδιοι. Ο δημόσιος τομέας λειτουργεί ως ρυθμιστής, διαμεσολαβητής και οικονομικός αρωγός.

2.14. Από το 2011, πρωτοβουλία επιδεικνύει η Γερμανία μέσω των συνδυασμένων προσπάθειών της ομοσπονδιακής κυβέρνησης, της πανεπιστημιακής κοινότητας και των επιχειρήσεων. Μετά την έναρξη λειτουργίας του προγράμματος *Industrie 4.0* το 2013, η διαδικασία έχει συστηματοποιηθεί υπό τη μορφή του *Plattform 4.0* και μιας συμφωνίας συνεργασίας μεταξύ της κυβέρνησης, των επιχειρήσεων και των συνδικαλιστικών οργανώσεων. Οι επιχειρήσεις συμμετέχουν όλο και περισσότερο σε διαθεματικές πρωτοβουλίες, συχνά σε συνεργασία με τις περιφερειακές αρχές.

2.15. Παράλληλα, στην Αυστρία υπάρχει η πρωτοβουλία *Industrie 4.0*, στη Γαλλία η *L'Industrie du Futur*, η *Catapult* στο Ηνωμένο Βασίλειο, η *Smart Industry* στην Ολλανδία κ.λπ. Πρόκειται για ένα ποικιλόμορφο τοπίο, με κάθε χώρα να αναπτύσσει το δικό της όραμα για το 4.0 και το μέλλον της βιομηχανίας. Ωστόσο, ο βαθμός συνεργασίας και η αίσθηση του επείγοντος διαφέρουν σημαντικά από χώρα σε χώρα.

2.16. Οι εθνικές, περιφερειακές και τοπικές (δηλαδή των πόλεων) πρωτοβουλίες είναι συμπληρωματικές· εύλογα η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξετάζει τις περιπτώσεις διεθνών σχηματισμών και συμπράξεων, καθώς και την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών.

⁽¹⁰⁾ Οι πέντε μεγάλες ψηφιακές πολυεθνικές (γνωστές και ως «Digital-Big-5») είχαν στις ΗΠΑ μεγαλύτερη αγοραία κεφαλαιοποίηση από το άθροισμα όλων των γερμανικών εταιρειών του δείκτη Dax-Thirty του Χρηματιστηρίου της Φρανκφούρτης.

⁽¹¹⁾ Ανάλυση του Boston Consulting Group.

2.17. Το προβάδισμα έχουν οι μεγάλες και μεσαίες ειδικευμένες εταιρείες. Οι κύριες ανησυχίες τους αφορούν τις μεγάλες ανισότητες μεταξύ των χωρών, την καθυστέρηση ή την ανεπαρκή ενημέρωση των μικρών και μεσάων επιχειρήσεων, καθώς και την ελλιπή συμμετοχή των πολιτών. Ένα πολύ δύσκολο θέμα είναι ο κατακερματισμός της ευρωπαϊκής αγοράς και η συνήθης απογοητευτική εικόνα των 28 διαφορετικών βιομηχανικών και ψηφιακών πολιτικών.

2.18. Η ψηφιοποίηση του κλάδου παραγωγής και η «Βιομηχανία 4.0» περιλαμβάνουν πολύ περισσότερα από την τεχνολογία. Οι επιχειρήσεις οφείλουν να είναι προετοιμασμένες για ριζικές μεταβολές λόγω μιας πληθώρας παραγόντων όπως οι εξής: η ταχύτητα, το μέγεθος και το απρόβλεπτο της παραγωγής καθώς και ο περαιτέρω κατακερματισμός και ο αναπροσανατολισμός των αλυσίδων προστιθέμενης αξίας, οι νέες σχέσεις μεταξύ των ερευνητικών κέντρων, της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και του ιδιωτικού τομέα, τα νέα επιχειρηματικά μοντέλα, οι νέες σχέσεις μεταξύ μεγάλων και μικρότερων εταιρειών, οι νέες μορφές συνεργασίας μεταξύ όλων των επιχειρηματικών επιπέδων (σχεδιασμός, παραγωγή, πωλήσεις, εφοδιαστική, συντήρηση), η ανάγκη για επικαιροποιημένες και νέες δεξιότητες με νέους τρόπους εργασίας, καθώς και η στενότερη σύνδεση μεταξύ των επιχειρήσεων και του χρήστη. Ειδικότερα οι παραδοσιακές βιομηχανίες βρίσκονται αντιμέτωπες με εντελώς νέες έννοιες ⁽¹²⁾.

2.19. Περισσότερο από ποτέ, ο καταναλωτής μπορεί σήμερα να παίρνει την κατάσταση στα χέρια του. Χάρη στον συνδυασμό της μεταποίησης με τις υπηρεσίες, η ψηφιοποίηση συνεπάγεται προσαρμογή και ειδική παραγωγή στο ίδιο ή και σε χαμηλότερο κόστος από αυτό της μαζικής παραγωγής, συχνά με νέες ρυθμίσεις. Ταυτόχρονα, οι καταναλωτές πρέπει να είναι σε θέση να αποκτούν κατάλληλες πληροφορίες σχετικά με την κοινωνική και περιβαλλοντική επίδραση των προϊόντων, έτσι ώστε να μπορούν να διαμορφώνουν τεκμηριωμένη άποψη για τις αγορές που σκοπεύουν να κάνουν.

3. Βιομηχανική πολιτική, τρέχουσες και σχεδιαζόμενες δράσεις

3.1. Για τη στήριξη της «Βιομηχανίας 4.0» και των εκφραστών της —επιχειρηματίες, προσωπικό, κοινωνικοί εταίροι, προμηθευτές, πελάτες και εκπαιδευτές— η ΕΕ χρειάζεται μια βιομηχανική στρατηγική με τον κατάλληλο καταμερισμό εργασίας μεταξύ όλων των ενδιαφερόμενων μερών. Ο ρόλος του Συμβουλίου Ανταγωνιστικότητας είναι ζωτικής σημασίας και, όπως σε όλες οι βιομηχανικές πολιτικές, τίθεται το θέμα της συντρέχουσας αρμοδιότητας.

3.2. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ⁽¹³⁾ έχει θέσει ως στόχο έως το 2020, η βιομηχανία στην ΕΕ να αντιστοιχεί στο 20 % του ενωσιακού ΑΕγχΠ αντί του σημερινού 12 %. Ωστόσο, η διστακτικότητα των επενδυτών και η έλλειψη ενός (ενωσιακού) προσανατολισμού, προκαλούν τη μείωση της μεταποιητικής παραγωγής.

3.3. Υπογραμμίζοντας την ανάγκη για άριστες πολιτικές, οι υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής προετοιμάζουν επί του παρόντος ένα εντυπωσιακό πρόγραμμα εργασίας — με κανονισμούς, τυποποίηση, έρευνα-ανάπτυξη και χρηματοδοτικούς πόρους — σε στενή συνεργασία με τα κράτη μέλη και τις επιχειρήσεις.

3.4. Η ΕΟΚΕ παρατηρεί με ικανοποίηση ότι οι περισσότερες από τις 17 συστάσεις που παρουσίασε στη γνωμοδότησή της το 2014 ⁽¹⁴⁾ είναι επί του παρόντος υπό συζήτηση.

3.5. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, οι εθνικές κυβερνήσεις, οι επιχειρήσεις και οι λοιποί συναρμόδιοι δικαίως θα συμμετέχουν ταυτόχρονα στις συνεδριάσεις πολιτικής της Βιομηχανίας 4.0. Θα πρέπει να ενθαρρυνθούν οι ευρωπαϊκές ΣΔΠ ⁽¹⁵⁾ καθώς και το σχεδιαζόμενο Σημαντικό έργο κοινού ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος για τις ηλεκτρονικές συσκευές χαμηλής ισχύος και το Ίντερνετ των πραγμάτων. Επίσης, απαιτείται ένας λεπτομερής χάρτης πορείας για τις επιχειρήσεις και τις κυβερνήσεις.

3.6. Μία από τις μεγαλύτερες πηγές ανησυχίας είναι η συνεχιζόμενη ύπαρξη 28 διαφορετικών ψηφιακών πολιτικών. Πρόκειται για έναν ριζικό ανασταλτικό παράγοντα ως προς την αναγκαία παραγωγή ευρείας κλίμακας, και παράλληλα συνιστά βασικό επιχείρημα υπέρ της επίτευξης της Ψηφιακής ενιαίας αγοράς.

3.7. Πρέπει η ψηφιακή ενιαία αγορά να αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της ανανεωμένης ενιαίας αγοράς και πρέπει να επιταχυνθούν η έξυπνη νομοθεσία και το αντίστοιχο ρυθμιστικό πλαίσιο. Το θεματολόγιο περιλαμβάνει τα εξής:

— την άρση των εσωτερικών φραγμών στο εμπόριο και την ανανέωση της παρωχημένης νομοθεσίας,

— την ομοιόμορφη μεταχείριση των μαζικών δεδομένων στην Ευρώπη,

⁽¹²⁾ Βλέπε π.χ. το αυτοκίνητο με αυτόματη οδήγηση στην αυτοκινητοβιομηχανία ή τη χρηματοοικονομική τεχνολογία (FinTech) στον τραπεζικό τομέα.

⁽¹³⁾ Ευρωπαϊκό Συμβούλιο (11 Δεκεμβρίου 2013).

⁽¹⁴⁾ Βλέπε υποσημείωση 7, συγκεκριμένα το κεφάλαιο 1 «Συμπεράσματα και συστάσεις».

⁽¹⁵⁾ Για παράδειγμα, τα λεγόμενα «εργοστάσια του μέλλοντος» (FoF) ή οι συμπράξεις SPIRE (Αποδοτική χρήση των πόρων και της ενέργειας για έναν βιώσιμο μεταποιητικό τομέα).

- τις ψηφιακές υποδομές (τηλεπικοινωνίες, ευρυζωνική σύνδεση),
- την ανοικτού τύπου τυποποίηση με τη χρήση των ενιαίων διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας ουσιώδους σημασίας, τα οποία θα είναι διαθέσιμα με δίκαιους, εύλογους και χωρίς διακρίσεις οικονομικούς και νομικούς όρους,
- ένα νομικό καθεστώς για τη χορήγηση αδειών και την προστασία των δεδομένων, συμπεριλαμβανομένων των δεδομένων που αφορούν τους εργαζομένους,
- τη σημασία της προστασίας των δεδομένων για τις τρέχουσες και τις μελλοντικές χρήσεις των δεδομένων και την πρόσβαση σε πραγματικά δεδομένα,
- την ευθύνη και την ασφάλεια των αυτόνομων συνδεδεμένων συσκευών, μηχανημάτων και οχημάτων,
- το υπολογιστικό νέφος και τα πρότυπα όσον αφορά τις πλατφόρμες επεξεργασίας υπολογιστικού νέφους,
- την ασφάλεια και την εμπιστευτικότητα στον κυβερνοχώρο,
- τα δικαιώματα δημιουργού,
- την εφαρμογή της κοινωνικής και φορολογικής νομοθεσίας στην οικονομία της περιστασιακής απασχόλησης όσο και στις διαδικτυακές εργασιακές σχέσεις (π.χ. «συμμετοχικής εργασίας»),
- επικαιροποιημένα και λεπτομερή στατιστικά στοιχεία ως προς τις υπηρεσίες.

3.8. Η ΕΟΚΕ ζητά επιτακτικά τη διεξαγωγή διαβουλεύσεων για να επιτευχθεί η κατάλληλη ισορροπία μεταξύ των νομοθετικών διατάξεων και την εξασφάλιση περιθωρίου ελιγμών για τους διάφορους οικονομικούς παράγοντες.

3.9. Πρέπει η ΕΕ να καταβάλει προσπάθεια για να καθορίσει πρότυπα παγκόσμιας εμβέλειας, σε στενή συνεργασία με μη Ευρωπαίους παράγοντες.

3.10. Στον *Γενικό κανονισμό για την προστασία δεδομένων* προβλέπεται ένα πολλαπλά ελαστικό καθεστώς για τα κράτη μέλη. Είναι σημαντικό ο εν λόγω κανονισμός να μην έχει ως συνέπεια τον περιορισμό της προσπέλασης και της εκ νέου χρήσης των δεδομένων, και κατ' επέκταση τη δυσαρμονία στην αγορά της ΕΕ.

3.11. Τόσο οι επιχειρήσεις όσο και τα κράτη μέλη τείνουν εν πολλοίς να υποτιμούν ακόμη το ζήτημα της ασφάλειας στον κυβερνοχώρο. Το ηλεκτρονικό έγκλημα εξαπλώνεται σε ολόκληρο τον κόσμο και ο ρόλος που καλείται να παίξει η ΕΕ είναι προφανής.

3.12. Από την πλευρά της, η ΕΟΚΕ προτρέπει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να δώσει ιδιαίτερη προσοχή στις στατιστικές που εξακολουθούν να αγνοούνται συστηματικά. Οι επιχειρήσεις και οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής χρειάζονται οπωσδήποτε αναλυτικότερα στατιστικά στοιχεία για τις υπηρεσίες.

4. Εθνικά και περιφερειακά μέτρα

4.1. Όλο και περισσότερες χώρες και περιφέρειες ασχολούνται πλέον σοβαρά με την ψηφιοποίηση.

4.2. Εντούτοις, οι αυξανόμενες αποκλίσεις μεταξύ των χωρών και η άνιση ενημέρωση των επιχειρήσεων στις διάφορες χώρες αποτελούν σοβαρό πρόβλημα. Ένα άλλο σημαντικό ζήτημα είναι η διαλειτουργικότητα μεταξύ των επιχειρήσεων και των προμηθευτών.

4.3. Έχουν δημιουργηθεί προγράμματα ενημέρωσης για τις επιχειρήσεις και τους λοιπούς συναρμοδίους και κάθε χώρα βρίσκει τις δικές της μεθόδους. Οι πλατφόρμες, συχνά σε περιφερειακό επίπεδο, είναι πολύ σημαντικές για την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των μεγάλων και των μικρών επιχειρήσεων, καθώς και μεταξύ αυτών και των ερευνητικών ιδρυμάτων και των πανεπιστημίων.

4.4. Επίσης, πρέπει να ενθαρρυνθεί η διεύρυνση των περιφερειακών και εθνικών ΣΔΙΤ. Με αυτόν τον τρόπο θα μπορέσουν οι εταίροι διαφορετικής προέλευσης να προσεγγίσουν ο ένας τον άλλο και παράλληλα θα προαχθεί η γόνιμη αλληλεπίδραση. Θα προαχθεί η συνεργασία, η οποία μπορεί να εξελιχθεί σε πολύτιμη πηγή τόσο αναγκαίας οικονομικής υποστήριξης.

4.5. Οι πλατφόρμες, τα κέντρα αριστείας και τα ειδικά εργαστήρια συχνά επικεντρώνονται σε συγκεκριμένα τμήματα της ψηφιοποίησης, για παράδειγμα στις μεταβαλλόμενες αλυσίδες προστιθέμενης αξίας, στα νέα επιχειρηματικά μοντέλα ή στην κοινωνική καινοτομία και στην καινοτομία στον χώρο εργασίας⁽¹⁶⁾ και με την ενεργό συμμετοχή των εργαζομένων και των συνδικαλιστικών οργανώσεων. Συν τοις άλλοις, πρέπει να ενθαρρυνθούν οι υπηρεσίες ενιαίας εξυπηρέτησης. Εξάλλου, οι κλαδικές οργανώσεις διαδραματίζουν τον δικό τους ρόλο στην αντιμετώπιση θεμάτων που άπτονται του εκάστοτε κλάδου.

4.6. Σημαντική είναι και η προβλεπτική συμβολή των (πολυτεχνικών) πανεπιστημίων, στο περιβάλλον των οποίων είναι συγκεντρωμένα τα εκκολαπτήρια (συμπλέγματα) επιχειρήσεων. Ιδιαίτερα χρήσιμη κρίνεται η έννοια του επιχειρηματικού πανεπιστημίου, που εξαπλώνεται σε ολόκληρη την ευρωπαϊκή ήπειρο⁽¹⁷⁾.

4.7. Τα δίκτυα επιχειρήσεων, οι πλατφόρμες, οι κλαδικές οργανώσεις και τα πανεπιστήμια ενισχύουν τις επιθυμητές τάσεις. Η ψηφιακή ενιαία αγορά αναμένεται να βελτιώσει τις συνθήκες της διεθνούς συνεργασίας. Ίσως χρειαστούν οι οικονομικές και νομικές προϋποθέσεις για την από κοινού δημιουργία αξίας μέσω της ψηφιοποίησης στη βιομηχανία για την προώθηση της συνεργασίας μεταξύ των συναρμοδίων (πολύ) διαφορετικού μεγέθους. Επίσης, πρέπει να δοθεί έμφαση στις ΜΜΕ και τις νεοφυείς επιχειρήσεις· οι περισσότερες από αυτές δεν λαμβάνουν ειδική ενημέρωση και πολλές από αυτές δεν διαθέτουν τα μέσα για τη βελτίωσή τους.

4.8. Σε σύγκριση με τις ΗΠΑ, οι νεοσύστατες και οι επεκτεινόμενες επιχειρήσεις αποτελούν μάλλον αδύνατο σημείο της ΕΕ. Η γόνιμη αλληλεπίδραση μεταξύ των μεγάλων και των μικρών δικτύων των (διεθνών) εκκολαπτηρίων επιχειρήσεων αποδίδει καρπούς. Εκπαιδευτές όπως μερικής απασχόλησης, συνταξιούχοι και έμπειροι επιχειρηματίες και σύμβουλοι μπορούν να βοηθήσουν ιδιαίτερα λειτουργώντας υποστηρικτικά.

5. Χρηματοδότηση

5.1. Η ψηφιοποίηση εξελίσσεται σε προτεραιότητα για τα ευρωπαϊκά ταμεία («Ορίζοντας 2020», περιφερειακή και λοιπή χρηματοδότηση). Το Κοινό Κέντρο Ερευνών στη Σεβίλλη και οι επικείμενοι κόμβοι καινοτομίας με την παγκόσμια πείρα τους μπορούν να αποδειχθούν χρησιμότατοι.

5.2. Κατά την ΕΟΚΕ, το ζήτημα της χρηματοδότησης όλων των αναγκαίων επενδύσεων είναι πολύ πιο περίπλοκο απ' ό, τι παρουσιάζεται στην ανακοίνωση. Προφανώς απαιτούνται σημαντικοί πρόσθετοι χρηματοδοτικοί πόροι. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κάνει λόγο για 35 δισεκατ. ευρώ μόνο και μόνο για τις επενδύσεις σε ΤΠΕ. Αυτό συνεπάγεται τη στενή συνεργασία μεταξύ των ενωσιακών, εθνικών και περιφερειακών μορφών χρηματοδότησης, καθώς και την ενεργό συμμετοχή της βιομηχανίας μέσω των διαφόρων μορφών πλατφόρμας και των ΣΔΙΤ. Δεν είναι ακόμα σαφές πώς οι εν λόγω δημοσιονομικές διατάξεις θα εφαρμοστούν εντός εύλογης προθεσμίας. Και βεβαίως μπορεί να τεθεί το σύνηδες ερώτημα: ποιος θα πληρώσει τι και για ποιο σκοπό;

5.3. Συχνά η ενωσιακή χρηματοδότηση ορθώς επικρίνεται ως βραδυκίνητη και υπερβολικά γραφειοκρατική, γεγονός που την καθιστά συνήθως πολύ δαπανηρή και αποθαρρυντική για τις μικρές επιχειρήσεις. Για τον λόγο αυτό πρέπει να ακολουθήσουμε το παράδειγμα των ΗΠΑ! Προβάλλει επιτακτική η ανάγκη προσαρμογής των διαδικασιών και μείωσης της γραφειοκρατίας, χωρίς να απεμπολείται η δίκαιη μεταχείριση. Η μείωση του πλήθους υποχρεωτικών εταίρων στις κοινοπραξίες έρευνας-ανάπτυξης μπορεί να φανεί χρήσιμη⁽¹⁸⁾.

5.4. Η κατάταξη των UBI (πανεπιστημιακά εκκολαπτήρια επιχειρήσεων) για τις μικρές επιχειρήσεις μπορεί να αποτελέσει χρήσιμο εργαλείο για τη μέτρηση των πολλά υποσχόμενων νεοφυών επιχειρήσεων και την επιτάχυνση των γραφειοκρατικών διαδικασιών στην ΕΕ.

5.5. Κινητήρια δύναμη πίσω από τις καινοτόμες ψηφιακές επιχειρηματικές διαδικασίες είναι νεοφυείς και επεκτεινόμενες επιχειρήσεις όπως οι λεγόμενοι «μονόκεροι»⁽¹⁹⁾. Πρωτοπόροι εν προκειμένω είναι οι Αμερικανοί και μάλιστα, οι παρατηρητές καινοτόμων δράσεων από τις ΗΠΑ είναι ιδιαίτερα δραστήριοι στην Ευρώπη, αναζητώντας επικερδείς εξαγορές.

5.6. Εκτός από τον τραπεζικό τομέα, ενεργά συμμετέχουν και οι ιδιωτικοί επενδυτικοί όμιλοι και την ίδια στιγμή ψηφιοποιείται και η ιδιωτική τραπεζική. Η χρηματοοικονομική τεχνολογία λειτουργεί παράλληλα με όλα αυτά· ως απότοκο του ψηφιακού κόσμου, προωθεί την ταχύτητα, την αύξηση της αποτελεσματικότητας και της διαφάνειας, καθώς και τη μεταβολή της στάσης προς τον πελάτη. Πέραν του Λονδίνου, θα ήταν χρήσιμο να προκύψουν και άλλα κομβικά σημεία χρηματοοικονομικής τεχνολογίας στην Ευρώπη.

⁽¹⁶⁾ Όπως επισημαίνεται και από το Ευρωπαϊκό δίκτυο Καινοτομίας του Εργατικού Δυναμικού (EUWIN).

⁽¹⁷⁾ Βλέπε επίσης γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Πανεπιστήμια που συμμετέχουν στην οικοδόμηση της Ευρώπης», ΕΕ C 71 της 24.2.2016, σ. 11.

⁽¹⁸⁾ Πρόκειται για ένα μέτρο που έχει ήδη εφαρμοστεί σε ορισμένα τμήματα του προγράμματος «Ορίζοντας 2020».

⁽¹⁹⁾ «Μονόκερος» χαρακτηρίζεται μια ώριμη νεοφυής επιχείρηση αξίας τουλάχιστον 1 δισεκατ. δολαρίων.

5.7. Πρέπει οι εκπρόσωποι των τραπεζών και της χρηματοοικονομικής τεχνολογίας να καταστούν βασικοί εταίροι στην ψηφιακή ενιαία αγορά, με υψηλότερο επίπεδο επιδόσεων και δημιουργία αξίας. Επιπροσθέτως, πρέπει να ενθαρρυνθούν να ενεργούν ως στρατηγικός εταίρος για τη βιομηχανία, αξιολογώντας επαγγελματικά τα οικονομικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά οφέλη των έργων. Σε αυτό μπορούν να βοηθήσουν ριζικά νέες μορφές διαυλοι διασύνδεσης και υπηρεσίες προστιθέμενης αξίας.

5.8. Ο χρηματοοικονομικός κανονισμός (ή η αναθεωρημένη μορφή του) δεν θα πρέπει να παρεμποδίζουν τον τραπεζικό τομέα στην ανάληψη λελογισμένου κινδύνου όσον αφορά τις επενδύσεις στη «Βιομηχανία 4.0».

5.9. Χρειάζεται μια άρτια ευρωπαϊκή αγορά κεφαλαίων για να δημιουργηθούν ίσοι οικονομικοί όροι ανταγωνισμού συγκρίσιμοι με εκείνους των ΗΠΑ.

6. Κοινωνία και αγορά εργασίας

A. Κοινωνία

6.1. Η «Βιομηχανία 4.0» και η ψηφιακή κοινωνία μας αφορούν όλους και πρέπει να υπάρξει καλύτερη ενημέρωση. Οι κίνδυνοι και η αβεβαιότητα για το μέλλον, καθώς και οι ευκαιρίες, οι δυνατότητες, οι κοινωνικές συνθήκες και η αποδοχή είναι υπό συζήτηση.

6.2. Στη βορειοδυτική Ευρώπη, η ψηφιακή επανάσταση συντελείται ήδη καθημερινά στα ΜΜΕ (τηλεόραση, Τύπος, μέσα κοινωνικής δικτύωσης). Σε ορισμένες χώρες, η κοινή γνώμη έχει μάλλον καλή ενημέρωση, αλλά, γενικά, οι πληροφορίες πρέπει να διαδίδονται σαφώς καλύτερα σε ολόκληρη την Ευρώπη.

6.3. Η διάθεση εξατομικευμένων προϊόντων σε τιμές μαζικής παραγωγής θα ωφελήσει σημαντικά τους χρήστες και τους καταναλωτές. Πρέπει να επιτευχθούν σαφώς υψηλότερες επιδόσεις στα ακόλουθα πεδία:

- γεωργία και είδη διατροφής,
- κυκλική οικονομία και COP 21,
- αυτόματοι έλεγχοι, διάγνωση, επισκευή, συντήρηση και αποσυναρμολόγηση,
- ηλεκτρονική υγεία, κινητή υγεία και ηλεκτρονική φροντίδα,
- ρομποτική της υγείας (εγγύτητα και διάδραση),
- κτήρια και ο κλάδος των πολιτικών μηχανικών⁽²⁰⁾,
- χαμηλότερη κατανάλωση ενέργειας,
- μεταφορές και κινητικότητα,
- ηλεκτρονική δημόσια διοίκηση,
- έξυπνες πόλεις,
- ανάπτυξη των απομακρυσμένων περιοχών,
- λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες.

B. Αγορά εργασίας

6.4. Η «Βιομηχανία 4.0» επηρεάζει βαθύτατα όλα τα επαγγέλματα στην αγορά εργασίας με αποτέλεσμα να τίθενται οι πολιτικές για την αγορά εργασίας στο επίκεντρο των μελλοντικών εξελίξεων. Εν προκειμένω, η επιχειρηματολογία της ανακοίνωσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής είναι απογοητευτικά λακωνική και μάλλον ρηχή.

⁽²⁰⁾ Βλέπε την ολλανδική πρωτοβουλία BIM (Building Information Model), ένα τρισδιάστατο μοντέλο κατασκευαστικών πληροφοριών, στο οποίο διάφοροι ειδικοί — αρχιτέκτονες, κατασκευαστές, εγκαταστάτες και ανάδοχοι έργου— συνεργάζονται μέσω μιας κοινής βάσης δεδομένων.

6.5. Το 2015 η ΕΟΚΕ εξέτασε ένα ευρύ φάσμα της επίδρασης της ψηφιοποίησης στον τομέα των υπηρεσιών και στην απασχόληση⁽²¹⁾. Αλλαγές σημειώνονται στην περιγραφή των καθηκόντων, των δεξιοτήτων και των προσόντων, στην εκπαίδευση και στην κατάρτιση, στο εργασιακό περιβάλλον και στην οργάνωση των διαδικασιών, στις συμβατικές σχέσεις μεταξύ των επιχειρήσεων και των εργαζομένων, στις μεθόδους εργασίας, στον επαγγελματικό προσανατολισμό κ.λπ.

6.6. Μία από τις μεγαλύτερες προκλήσεις της εποχής μας έγκειται στον τρόπο αντιμετώπισης μιας τεχνολογίας που καλπάζει μεν, αλλά ορισμένοι (ίσως διόλου λίγοι) από εμάς βρεθούν να υπολείπονται⁽²²⁾. Γι' αυτό, απαιτούνται οι σύντομες προσπάθειες του κόσμου της πολιτικής και της κοινωνίας στο σύνολό τους, του τομέα των επιχειρήσεων, των συνδικαλιστικών οργανώσεων, των οργανώσεων μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα και του δημόσιου τομέα, των κλαδικών οργανώσεων και των ΜΚΟ.

6.7. Στην ψηφιακή εποχή, η κοινωνική συνοχή θα εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την εκπαίδευση. Η εκπαίδευση σε όλα τα επίπεδα και τα συστήματα κατάρτισης σε ολόκληρη την Ευρώπη χρειάζονται επειγόντως άτομα με σύγχρονες δεξιότητες και προσόντα για να μπορεί το άτομο να συμβαδίζει με τις εξελίξεις και την ανάγκη για (διεθνή) κινητικότητα· πρέπει, δηλαδή, να προαχθούν η δημιουργικότητα και η επιχειρηματικότητα⁽²³⁾.

6.8. Για να εφοδιαστεί το εργατικό δυναμικό της ΕΕ με τις δεξιότητες που απαιτούνται στην ψηφιακή εποχή, πρέπει να προωθηθούν δημόσιες και ιδιωτικές επενδύσεις στην επαγγελματική εκπαίδευση και πρέπει να εξεταστεί εάν χρειάζεται να θεσπιστούν ευρωπαϊκά μέτρα προκειμένου να διαδοθούν σε ολόκληρη την επικράτεια της ΕΕ οι θετικές εμπειρίες που αποκομίστηκαν σε διάφορα κράτη μέλη όσον αφορά την εκπαιδευτική άδεια⁽²⁴⁾.

6.9. Η ΕΕ χρειάζεται ένα θεματολόγιο για τις δεξιότητες βάσει ενός καταλόγου βασικών δεξιοτήτων. Ένα εκπαιδευτικό-επιχειρηματικό φόρουμ της ΕΕ, με τη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων, θα παράσχει εξαιρετική υποστήριξη. Οι κοινωνικοί εταίροι από τους τομείς των χρηστών θα πρέπει επίσης να συμμετέχουν στον καθορισμό των ψηφιακών δεξιοτήτων για τη βιομηχανία. Ο «Μεγάλος συνασπισμός για την ψηφιακή απασχόληση» της ΕΕ και οι αντίστοιχες εθνικές συμμαχίες πρέπει να συντονίζονται καλά.

6.10. Η ψηφιοποίηση συνοδεύεται από ευκαιρίες και δημιουργεί περισσότερες επιλογές για το άτομο όσον αφορά την προσωπική του ευθύνη και την ελευθερία (π.χ. ως προς τον χρόνο και τον τόπο εργασίας). Πολλοί είναι που ωφελούνται από αυτό, είτε στις υφιστάμενες επιχειρήσεις, είτε μεταπηδώντας σε νέες επιχειρήσεις ή εργαζόμενοι για δικό τους λογαριασμό. Πρέπει να εξεταστεί πώς θα εφαρμόζονται οι διάφορες μορφές ευελιξίας από τους εθνικούς κοινωνικούς εταίρους σύμφωνα με τις εθνικές πρακτικές και το εθνικό δίκαιο, για λόγους δικαίης εξισορρόπησης των συμφερόντων των εργαζομένων και των εργοδοτών⁽²⁵⁾.

6.11. Κυρίως εξαιτίας της ρομποτοποίησης, μεγάλες ομάδες εργαζομένων —ακόμη και ορισμένα διευθυντικά στελέχη— χάνουν τη δουλειά τους. Το μεγαλύτερο πλήγμα δέχεται η μικρομεσαία τάξη και η παλαιότερη γενιά. Η κοινωνία έχει σαφή ευθύνη απέναντι σε όσους, λόγω ηλικίας ή ανεπαρκών προσόντων, δεν είναι πλέον σε θέση να συμμετέχουν στην αγορά εργασίας.

6.12. Για την ενίσχυση της απασχόλησης παρά τη φθίνουσα ζήτηση εργατικού δυναμικού, πρέπει, στο πλαίσιο διαλόγου με όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς, να εντοπιστούν τα πιθανά προβλήματα και, ανάλογα με τις επιμέρους ανάγκες κάθε κράτους μέλους, να καταρτιστούν οι αντίστοιχες στρατηγικές για την επίλυσή τους (π.χ. στους τομείς των δημοσίων επενδύσεων, των επενδύσεων για τη δημιουργία απασχόλησης, του επιμερισμού των θέσεων εργασίας, καθώς και της μείωσης του χρόνου εργασίας)⁽²⁶⁾.

6.13. Παράλληλα, πρέπει να διορθωθούν οι αναντιστοιχίες στην αγορά εργασίας. Πρέπει να διευκολύνεται η αναβάθμιση των δεξιοτήτων για όσους αυτό κρίνεται εφικτό. Σε όλη την Ευρώπη, υπάρχουν εκατοντάδες χιλιάδες κενές θέσεις στους τεχνικούς κλάδους και στους κλάδους των ΤΠΕ, αλλά αυτό απαιτεί την κατάλληλη επικοινωνία.

⁽²¹⁾ Βλέπε γνωμοδότηση ΕΟΚΕ, σημείωση 4.

⁽²²⁾ Βλέπε μεταξύ πολλών άλλων μελετών και αναλύσεων την *Digitalisation of the economy and its impact on labour markets* (Η ψηφιοποίηση της οικονομίας και η επίδρασή της στις αγορές εργασίας).

⁽²³⁾ Βλέπε, μεταξύ άλλων, γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Πανεπιστήμια που συμμετέχουν στην οικοδόμηση της Ευρώπης», ΕΕ C 71 της 24.2.2016, σ. 11.

⁽²⁴⁾ Βλέπε γνωμοδότηση ΕΟΚΕ, ΕΕ C 13 της 15.1.2016, σ. 161, σημείο 1.5.1.

⁽²⁵⁾ Βλέπε γνωμοδότηση στην υποσημείωση 4, ΕΕ C 13 της 15.1.2016, σ. 161, ιδίως τα σημεία 1.5.6, 1.5.8 και 1.5.9.

⁽²⁶⁾ Βλέπε γνωμοδότηση ΕΟΚΕ, ΕΕ C 13 της 15.1.2016, σ. 161, σημείο 1.5.9.

6.14. Οι επιχειρήσεις και οι συνδικαλιστικές οργανώσεις αντιμετωπίζουν κοινές προκλήσεις. Ένα άρτια καταρτισμένο εργατικό δυναμικό με τα κατάλληλα κίνητρα, αξιοπρεπές εισόδημα και ποιοτική θέση εργασίας είναι προς το συμφέρον όλων. Εάν δεν υπάρξει σωστή διαχείριση, οι αντιδράσεις της κοινής γνώμης και των εργαζομένων ενδέχεται να προκαλέσουν επιβλαβή ένταση.

6.15. Ο κοινωνικός διάλογος σε όλα τα επίπεδα —ενωσιακό, εθνικό, περιφερειακό και επιχειρηματικό— είναι αναγκαίος. Η κατάσταση της οικονομίας και το κοινωνικό περιβάλλον, οι παραδόσεις και η νοοτροπία ποικίλλουν από χώρα σε χώρα. Είναι σημαντικό όλοι οι ενδιαφερόμενοι να αναλαμβάνουν από κοινού την ευθύνη που τους αναλογεί.

6.16. Σε επίπεδο ΕΕ, ο κοινωνικός διάλογος στο πλαίσιο της Βιομηχανίας 4.0 θα πρέπει να αφορά τα εξής:

- αναλύσεις των οικονομικών και κοινωνικών δυσκολιών, την πρόβλεψη των αλλαγών σε κλαδικό επίπεδο, καθώς και την προώθηση μιας κοινής αντίληψης,
- τη χαρτογράφηση των συνεπειών για διάφορα τμήματα —κατώτερο, μεσαίο και ανώτερο— της αγοράς εργασίας καθώς και για τις ευάλωτες ομάδες,
- τη μεταβολή των σε σχέσεων εργοδότη — εργαζομένου,
- την ευθύνη για την επαγγελματική υγεία και ασφάλεια, δεδομένης της χρήσης αυτοματοποιημένων και συνδεδεμένων μηχανημάτων και οχημάτων,
- την περιγραφή της θέσης εργασίας,
- την «ευελιξία με ασφάλεια» και την κινητικότητα, λόγω του περαιτέρω κατακερματισμού των αλυσίδων προστιθέμενης αξίας,
- τις δεξιότητες και τα προσόντα που εστιάζονται στις ανάγκες των χρηστών της ψηφιακής τεχνολογίας, καθώς και την επιμόρφωση που αποτελούν επομένως βασικά ζητήματα,
- την εκπαίδευση και τη σχολική φοίτηση, από το δημοτικό σχολείο έως το πανεπιστήμιο, και
- τη συνεχή επιμόρφωση και την αναβάθμιση των δεξιοτήτων,
- την προσοχή στην ισορροπία μεταξύ των φύλων,
- τις βέλτιστες πρακτικές και την έμφαση στην προώθηση της σύγκλισης μεταξύ των κρατών μελών,
- την κινητικότητα (Σένγκεν),
- την επικοινωνία και την ενημέρωση.

6.17. Παράλληλα, διεξάγεται κοινωνικός διάλογος σε κλαδικό επίπεδο. Ένα παράδειγμα είναι ο διάλογος μεταξύ της CEEMET και της IndustriAll στη μεταλλουργία, στις μηχανολογικές βιομηχανίες και στις βιομηχανίες με βάση την τεχνολογία. Η Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία Τραπεζών (EBF), ο ασφαλιστικός τομέας και οι κεντρικές τράπεζες διεξάγουν παρόμοιο διάλογο με τη UNI-Euroρα Finance. Επιπλέον, η Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία Τραπεζών και η UNI-Euroρα επεξεργάζονται ένα νέο πανευρωπαϊκό σχέδιο επιμόρφωσης με τη συμμετοχή 40 000 εργαζομένων.

6.18. Η ίδια προσέγγιση εφαρμόζεται ή πρέπει να εφαρμοστεί σε εθνικό επίπεδο, με γνώμονα τις τεράστιες διαφορές νοοτροπίας, επιδιώξεων και πρακτικών μεταξύ των χωρών, καθώς και τις αποκλίσεις όσον αφορά τον ίδιο τον κοινωνικό διάλογο και τη συμμετοχή του κράτους ως νομοθέτη και διαμεσολαβητή.

6.19. Σε περιφερειακό επίπεδο, καθώς και σε επίπεδο επιχείρησης, ο κοινωνικός διάλογος θα επικεντρωθεί στις αλλαγές στα επιχειρηματικά μοντέλα και στις ειδικές ατομικές περιπτώσεις, τις περιφερειακές εξειδικεύσεις, τη γόνιμη αλληλεπίδραση των επιχειρήσεων, των σχολείων, της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και των επιχειρηματικών συμπλεγμάτων. Σε όλα αυτά τα πεδία μπορούν επίσης να συμβάλουν ουσιαστικά οι εθνικοί και περιφερειακοί διαυλοι⁽²⁷⁾.

6.20. Συνοψίζοντας, ο κοινωνικός διάλογος, ο οποίος διεξάγεται υπό τις κατάλληλες προϋποθέσεις, είναι ζωτικής σημασίας για τη δημιουργία μιας κοινής νοοτροπίας και κοινών στόχων για την κοινωνία, τις επιχειρήσεις και τους άμεσα ενδιαφερομένους σε έναν πεδίο το οποίο είναι ακόμη γεμάτο από οικονομικές και κοινωνικές παγίδες.

Βρυξέλλες, 14 Ιουλίου 2016.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Γιώργος ΝΤΑΣΗΣ

(27) Ένα ενδιαφέρον παράδειγμα είναι το ολλανδικό ειδικό εργαστήριο με θέμα την κοινωνική καινοτομία στην πόλη Ίπενμπορχ.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, την Επιτροπή των Περιφερειών και την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων — Χαλυβουργία: εξασφάλιση βιώσιμης απασχόλησης και ανάπτυξης στην Ευρώπη

[COM(2016) 155 final]

(2016/C 389/08)

Εισηγητής: ο κ. Andrés BARCELÓ DELGADO

Συνεισηγητής: ο κ. Enrico GIBELLIERI

Στις 4 Απριλίου 2016, και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα

«Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, την Επιτροπή των Περιφερειών και την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων — Χαλυβουργία: εξασφάλιση βιώσιμης απασχόλησης και ανάπτυξης στην Ευρώπη»

[COM(2016) 155 final].

Η Συμβουλευτική Επιτροπή Βιομηχανικών Μεταλλαγών (CCMI), στην οποία ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή της στις 22 Ιουνίου 2016.

Κατά την 518η σύνοδο ολομέλειάς της, που πραγματοποιήθηκε στις 13 και 14 Ιουλίου 2016 (συνεδρίαση της 14ης Ιουλίου 2016), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 194 ψήφους υπέρ, 1 ψήφο κατά και 3 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή:

1.1.1. Καλεί τα όργανα της ΕΕ να εξασφαλίσουν, ως βασική προτεραιότητα, ισότιμους όρους ανταγωνισμού για τη χαλυβουργία.

1.1.2. Επικροτεί την ανακοίνωση της Επιτροπής που αποσκοπεί στην αντιμετώπιση των προκλήσεων που βιώνει η χαλυβουργία της ΕΕ στην τρέχουσα περίοδο κρίσης και στη διατήρηση βιώσιμης απασχόλησης και ανάπτυξης στην Ευρώπη.

1.1.3. Ζητεί την άμεση αποκατάσταση της ομάδας υψηλού επιπέδου για τον χάλυβα, καθώς υφίστανται συγκεκριμένα ζητήματα που δεν μπορούν να αντιμετωπιστούν στο πλαίσιο της ευρύτερης ομάδας για τις βιομηχανίες υψηλής έντασης ενέργειας.

1.1.4. Καλεί την Επιτροπή να μεριμνήσει ώστε η ομάδα υψηλού επιπέδου για τον χάλυβα, όταν αποκατασταθεί, να περιλαμβάνει την Επιτροπή, τα κράτη μέλη, την ΕΤΕπ, τους κοινωνικούς εταίρους, τη βιομηχανία και τα συνδικάτα, την τεχνολογική πλατφόρμα E & A και τα κέντρα δεξιοτήτων.

1.1.5. Καλεί το Συμβούλιο και την Επιτροπή να εκπονήσουν οδικό χάρτη, με συγκεκριμένες δεσμεύσεις εφαρμογής, πόρους και στόχους, που θα καταστήσει δυνατή την αντιμετώπιση των απειλών και των προκλήσεων που περιγράφονται στην ανάλυση.

1.1.6. Ενθαρρύνει την Επιτροπή να εκπονήσει έκθεση παρακολούθησης σε έναν χρόνο για την εφαρμογή των μέτρων που ορίζονται στην ανακοίνωση.

1.1.7. Παροτρύνει την Επιτροπή να ενισχύσει και να επιταχύνει ουσιαστικά την αποτελεσματικότητα και την αποδοτικότητα των υφιστάμενων μέσων εμπορικής άμυνας, ώστε να είναι σε θέση να αντιμετωπίζει άμεσα αθέμιτες εμπορικές πρακτικές από την πλευρά των εξαγωγικών χωρών και να αποκαθιστά ισότιμους όρους ανταγωνισμού.

1.1.8. Καλεί τα όργανα της ΕΕ, όσο η Κίνα δεν πληροί τα πέντε κριτήρια της ΕΕ⁽¹⁾ για να θεωρείται οικονομία της αγοράς, να χρησιμοποιούν μη τυπική μεθοδολογία στους ελέγχους των κινεζικών εισαγωγών για την καταπολέμηση του ντάμπινγκ και των παράνομων επιδοτήσεων, σύμφωνα με το τμήμα 15 του πρωτοκόλλου ένταξης της Κίνας στον ΠΟΕ.

(¹) Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1225/2009 του Συμβουλίου, «βασικός κανονισμός αντιντάμπινγκ» (ΕΕ L 343 της 22.12.2009, σ. 51).

1.1.9. Απαιτεί κάθε αλλαγή στη μεταχείριση των κινεζικών εισαγωγών να συνοδεύεται από ανάλογα μέτρα ώστε να αποφεύγεται η ζημία της βιομηχανίας της ΕΕ λόγω αθέμιτων εμπορικών πρακτικών.

1.1.10. Επισημαίνει, ιδίως για τα κράτη μέλη, ότι είναι σημαντική η ολοκλήρωση της δέσμης για τον εκσυγχρονισμό των μέσων εμπορικής άμυνας, καθώς αυτό θα επιταχύνει τη διαδικασία και θα εξαλείψει τα λεγόμενα «στοιχεία ΠΟΕ+» από το σύστημα της ΕΕ, ιδίως δε τον «κανόνα του χαμηλότερου δασμού».

1.1.11. Υπογραμμίζει ότι, καθώς ο δασμός εισαγωγών για τα προϊόντα χάλυβα είναι μηδενικός σύμφωνα με τον κοινό τελωνειακό κώδικα, είναι επιτακτική ανάγκη να καταργηθεί ο κανόνας του χαμηλότερου δασμού για τα προϊόντα χάλυβα.

1.1.12. Επιδοκιμάζει τη δέσμευση της Επιτροπής να επιταχύνει περαιτέρω την έγκριση προσωρινών μέτρων. Όσον αφορά τον υπολογισμό του περιθωρίου ζημίας, η τρέχουσα πρακτική του καθορισμού του κέρδους-στόχος πρέπει να οριστεί καλύτερα, κατά τρόπο διαφανή, προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι τα κέρδη-στόχος είναι ρεαλιστικά, προωθούν την E & A στην Ευρώπη και η ζημία εξαλείφεται στην πράξη.

1.1.13. Αναγνωρίζει ότι η επανεισαγωγή του συστήματος προηγούμενης εποπτείας για ορισμένα προϊόντα χάλυβα θα βοηθήσει την Επιτροπή να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά τις αθέμιτες εισαγωγές, με τη δυνατότητα προσφυγής για λόγους κινδύνου ζημίας να καθίσταται γενικευμένη πρακτική.

1.1.14. Καλεί την Επιτροπή να καταγράψει τις εισαγωγές πριν από την υιοθέτηση προσωρινών μέτρων και να εφαρμόσει αναδρομικά τους οριστικούς δασμούς αντιντάμπινγκ και/ή αντιστάθμισης τρεις μήνες πριν από την υιοθέτηση προσωρινών μέτρων δυνάμει του βασικού κανονισμού.

1.1.15. Παροτρύνει την Επιτροπή να ζητήσει οι άλλοι εμπορικοί εταίροι να λειτουργούν σε καθεστώς πλήρους διαφάνειας όσον αφορά τις κρατικές ενισχύσεις και την έμμεση κρατική στήριξη στη χαλυβουργία, ζητώντας τη δέσμευσή τους προκειμένου να αποφευχθούν κρατικές παρεμβάσεις για την προστασία χαλυβουργικών εγκαταστάσεων που δεν μπορούν να επιβιώσουν στο πλαίσιο της αγοράς.

1.1.16. Καλεί την Επιτροπή και τα κράτη μέλη να ορίσουν σαφή και αποτελεσματική μεθοδολογία για τη διαχείριση της διαδικασίας αναδιάρθρωσης κατά τρόπο κοινωνικά βιώσιμο, με τη δέουσα επικαιροποίηση όλων των διαθέσιμων μέσων προκειμένου να ληφθεί υπόψη η τρέχουσα παγκόσμια οικονομική κατάσταση και με την αποφυγή της επικείμενης συγκέντρωσης της χαλυβουργίας της ΕΕ μονομερώς και σε βάρος των εργαζομένων.

1.1.17. Επαναλαμβάνει τη σημασία της προώθησης του κοινωνικού διαλόγου για τη βελτίωση των ικανοτήτων προσαρμογής των εργαζομένων σε νέες προκλήσεις. Για αυτό θα απαιτηθεί ειδικός οδικός χάρτης και λεπτομερές χρονοδιάγραμμα που θα συμφωνηθεί μεταξύ της Επιτροπής και των κοινωνικών εταίρων.

1.1.18. Ζητεί από την Επιτροπή να αναθεωρήσει τους ισχύοντες ειδικούς κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις προκειμένου να αξιολογηθεί η δυνητική συμπεριληψη της χαλυβουργίας στο γενικό πλαίσιο.

1.1.19. Καλεί την Επιτροπή, λαμβανομένων υπόψη των ιδιαιτεροτήτων του Ταμείου Έρευνας για τον Άνθρακα και τον Χάλυβα (TEAX):

- να διατηρήσει το ίδιο επίπεδο συμμετοχής του κλάδου, καθώς αυτός συνδράμει την Επιτροπή στη διαχείριση του προγράμματος TEAX μέσω της διατήρησης των αρχικών ειδικών χαρακτηριστικών των οποίων η αποτελεσματικότητα και η αποδοτικότητα αναγνωρίστηκαν στην Έκθεση παρακολούθησης και αξιολόγησης,
- να διατηρήσει το δίκτυο εμπειρογνομών που δραστηριοποιείται εδώ και πάνω από 60 χρόνια συνεργατικής έρευνας και να εξασφαλίσει την πλήρη συμμετοχή του στην επιλογή προτάσεων του TEAX και στην παρακολούθηση τρεχόντων έργων,
- να αποτρέψει την υπονόμηση του TEAX από άλλα προγράμματα.

1.1.20. Παροτρύνει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο να εγγυηθούν ότι στη διαδικασία αναθεώρησης του ΣΕΔΕ οι αποδοτικότερες εγκαταστάσεις θα λάβουν πλήρη και δωρεάν διάθεση αδειών εκπομπών, χωρίς περιορισμούς, προκειμένου να δοθεί ουσιαστικό κίνητρο στις υπόλοιπες εγκαταστάσεις να βελτιώσουν τις επιδόσεις τους.

1.1.21. Τονίζει ότι πρέπει να παρέχεται πλήρης αποζημίωση για το έμμεσο κόστος που προκύπτει από την αύξηση των τιμών ηλεκτρικής ενέργειας λόγω του ΣΕΔΕ και της στήριξης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, και αυτό πρέπει να γίνεται κατά τρόπο εναρμονισμένο ώστε να αποφευχθεί η σημερινή στρέβλωση της ενιαίας αγοράς της ΕΕ.

1.1.22. Καλεί την Επιτροπή να λάβει τα αναγκαία μέτρα ώστε να εξασφαλίσει ότι οι μεταφορές αποβλήτων έξω από την Ευρώπη τυγχάνουν μεταχείρισης και επεξεργασίας που συνάδει πλήρως με τους περιβαλλοντικούς κανόνες και την ανθρώπινη υγεία.

1.1.23. Καλεί την Επιτροπή και τα κράτη μέλη να λάβουν υπόψη και να επιβραβεύσουν δεόντως στο πλαίσιο των κανόνων δημοσίων συμβάσεων τα εθελοντικά προγράμματα βιωσιμότητας που έχει αναπτύξει η χαλυβουργία, με σκοπό την αύξηση της εταιρικής δέσμευσης απέναντι στις σημερινές και τις μελλοντικές γενιές, ως τον καλύτερο τρόπο προώθησης της προσέγγισης της βιωσιμότητας σε όλη την αγορά της ΕΕ.

2. Εισαγωγή

2.1. Η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι η χαλυβουργία, υπεύθυνη για το 1,3 % του ΑΕγχΠ της ΕΕ, αποτελεί τη βάση για τις αξιακές αλυσίδες πολλών βιομηχανικών κλάδων, παρέχοντας 328 000 άμεσες θέσεις εργασίας και ακόμα περισσότερες έμμεσα εξαρτώμενες από αυτήν θέσεις εργασίας. Η βιομηχανία εκτείνεται σε όλη την Ευρώπη, με τουλάχιστον 500 παραγωγικές μονάδες εγκατεστημένες σε 24 κράτη μέλη.

2.2. Ο κλάδος της χαλυβουργίας επλήγη σοβαρά από τις μαζικές εισαγωγές, υπό αθέμιτους όρους εμπορίας, που οδήγησαν στη μείωση της τιμής του χάλυβα και έθεσαν υπό αμφισβήτηση τη βραχυπρόθεσμη βιωσιμότητα ολόκληρου του κλάδου. Αυτή η κατάσταση ακολουθεί μια επταετή οικονομική κρίση που έπληξε εξίσου σοβαρά τη χαλυβουργία και οδήγησε στην απώλεια περίπου 90 000 άμεσων θέσεων εργασίας.

2.3. Τα εργοστάσια που επιβίωσαν της κρίσης λειτουργούν με μειωμένο προσωπικό και με περιορισμένα περιθώρια ελιγμών. Σε αυτά προστίθενται η υψηλή τιμή της ενέργειας και ο αντίκτυπος της περιβαλλοντικής και κλιματικής πολιτικής, που αποτελούν επιπλέον εμπόδια στην προσπάθεια της ευρωπαϊκής χαλυβουργίας να ανακτήσει την ανταγωνιστικότητά της σε διεθνές επίπεδο. Τέλος, οι δυσκολίες του κλάδου σχετίζονται επίσης με τις πολιτικές λιτότητας που τιμωρούν τη χαλυβουργία, ιδίως στις αγορές των κατασκευών, των οικοδομικών υπηρεσιών, των μεταφορών και των υποδομών.

2.4. Παρά τις υψηλές τεχνολογικές επιδόσεις της χαλυβουργίας της ΕΕ, η μείωση της ζήτησης από αναπτυσσόμενες χώρες και η παγκόσμια πλεονάζουσα ικανότητα, ιδίως στην Κίνα, έχουν δημιουργήσει μια πρωτόγνωρη κατάσταση που απαιτεί εξαιρετικά και επείγοντα μέτρα.

2.5. Στην Κίνα, ο συνδυασμός της πλεονάζουσας ικανότητας και των αθέμιτων εμπορικών πρακτικών έχει οδηγήσει σε δραματική αύξηση των εξαγωγών, αποσταθεροποιώντας τις παγκόσμιες αγορές χάλυβα και συντρίβοντας τις τιμές του χάλυβα παγκοσμίως. Καθώς η αγορά της ΕΕ αποτελεί την πιο ανοιχτή αγορά στον κόσμο, με μηδενικούς δασμούς και χωρίς τεχνικούς φραγμούς στο εμπόριο, το μεγαλύτερο μέρος της ισχυρής οικονομικής ανάκαμψης απορροφήθηκε από εξαιρετικά χαμηλής τιμής εισαγωγές με αθέμιτες εμπορικές πρακτικές.

2.6. Η Επιτροπή έχει δρομολογήσει δέκα νέους ελέγχους υποθέσεων αθέμιτων εμπορικών πρακτικών που σχετίζονται με τον χάλυβα. Η κατάσταση είναι κάθε άλλο παρά κανονική, και απαιτούνται επείγοντα, μακροπρόθεσμα μέτρα για την ανταπόκριση σε αυτές τις εξελίξεις.

2.7. Η απασχόληση και οι επενδύσεις στον κλάδο έχουν συρρικνωθεί και, αν δεν αναληφθεί δράση, σύντομα θα χαθούν επιπλέον θέσεις εργασίας.

2.8. Η ΕΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της για το ότι ο χάρτης πορείας του σχεδίου δράσης για τον χάλυβα του 2013 δεν έχει επικαιροποιηθεί και μοιάζει να έχει φτάσει σε αδιέξοδο όσον αφορά ορισμένες πτυχές του.

2.9. Όπως επεσήμανε η ΕΟΚΕ στη γνωμοδότησή της της 11ης Δεκεμβρίου 2013 ⁽²⁾, το σχέδιο δράσης για τον χάλυβα του 2013 ⁽³⁾ ήταν ένα «ολοκληρωμένο σχέδιο δράσης για τον χάλυβα». Δυστυχώς, η ΕΟΚΕ δεν μπορεί να πει το ίδιο για την εν λόγω ανακοίνωση, η οποία στερείται συγκεκριμένου σκοπού και ειδικών βραχυπρόθεσμων, μεσοπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων στόχων.

2.10. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει πως το ευρωπαϊκό σχέδιο δράσης για τον χάλυβα βελτιστοποιήθηκε περαιτέρω και πως πρότεινε έναν χάρτη πορείας με συγκεκριμένα μέτρα για τη διατήρηση της ευρωπαϊκής χαλυβουργίας.

2.11. Μετά από πολυάριθμες συνεδριάσεις του Συμβουλίου ανταγωνιστικότητας, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στις 17 Μαρτίου 2016 και τη συνάντηση της ομάδας G7 τον Μάιο του 2016, η ΕΟΚΕ φρονεί πως η απαιτούμενη πολιτική βούληση είναι εμφανής και πως έφτασε η ώρα να μετουσιωθεί σε αποτελεσματικά και ικανά μέτρα για την αποκατάσταση ισότιμων όρων ανταγωνισμού στη χαλυβουργία της ΕΕ.

3. Εμπορική πολιτική

3.1. Εμπορική άμυνα

3.1.1. Η ΕΕ θα συνεχίσει να προασπίζει σε παγκόσμιο επίπεδο το ανοιχτό και ελεύθερο εμπόριο, εφόσον αυτό διεξάγεται υπό δίκαιους όρους αγοράς. Ελλείψει διεθνών κανόνων ανταγωνισμού, τα μέσα εμπορικής άμυνας είναι ουσιαστικής σημασίας για την αντιμετώπιση αθέμιτων εμπορικών πρακτικών που βλάπτουν τη βιομηχανία της ΕΕ.

3.1.2. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει τη δέσμευση της Επιτροπής να επιταχύνει περαιτέρω την έγκριση προσωρινών μέτρων στο πλαίσιο των εσωτερικών της διεργασιών και τη διάθεση των αναγκαίων κονδυλίων. Η αλλαγή της τρέχουσας πρακτικής και η διεξαγωγή επισκέψεων επαλήθευσης, μετά την επιβολή προσωρινών μέτρων, θα επιταχύνει τη διαδικασία χωρίς να απαιτείται αλλαγή των βασικών κανονισμών.

3.1.3. Όσον αφορά τις υποθέσεις καταπολέμησης των επιδοτήσεων, η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να διευρύνει το πεδίο ερευνών της ώστε να περιλαμβάνει όλα τα προγράμματα επιδοτήσεων που αποκαλύπτονται κατά τη διάρκεια της έρευνας, ακόμα και αν δεν προσδιορίζονται στην αρχική προσφυγή.

3.1.4. Η Επιτροπή και η ΕΕ στο σύνολό της πρέπει να αντιμετωπίσουν το ζήτημα του καθεστώτος οικονομίας της αγοράς (ΚΟΑ) για την Κίνα κατά τρόπο που να μην υπονομεύει την αποτελεσματικότητα των μέτρων καταπολέμησης του ντάμπινγκ. Η παράγραφος 15 στοιχείο α) σημείο ii) του πρωτοκόλλου προσχώρησης της Κίνας στον ΠΟΕ λήγει τον Δεκέμβριο του 2016, ωστόσο αυτό δεν σημαίνει ότι η Κίνα πρέπει να λάβει αυτομάτως και χωρίς επιφυλάξεις ΚΟΑ, παρά μόνον εφόσον πληροί τα κριτήρια του βασικού κανονισμού αντιντάμπινγκ της ΕΕ.

3.1.5. Η ΕΟΚΕ ευελπιστεί ότι η τρέχουσα αξιολόγηση αντικτύπου που διεξάγει η Επιτροπή θα είναι σφαιρική και βασισμένη στους τομείς, και θα λαμβάνει υπόψη τον ειδικό αντίκτυπο, ιδίως σε ορισμένες ευρωπαϊκές περιφέρειες, της χορήγησης ΚΟΑ στην Κίνα χωρίς κατάλληλα και πραγματικά αποτελεσματικά συνοδευτικά μέτρα.

3.2. Πλεονάζουσα παραγωγική ικανότητα

3.2.1. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει τις προσπάθειες της Επιτροπής στις διμερείς ή πολυμερείς διαπραγματεύσεις για την επίτευξη συμφωνίας όσον αφορά τη μείωση της παραγωγικής ικανότητας και τη διαφάνεια ως προς τις κρατικές ενισχύσεις. Ωστόσο, ο απολογισμός των διμερών και πολυμερών διαπραγματεύσεων μέχρι στιγμής δεν είναι ικανοποιητικός.

3.2.2. Η αντιμετώπιση των αιτιών της πλεονάζουσας ικανότητας απαιτεί ισχυρή προσηλωση στην τακτική υποβολή εκθέσεων για τα προγράμματα κρατικών ενισχύσεων και συγκεκριμένα μέτρα, συμφωνημένα υπό την αιγίδα του ΟΟΣΑ και του ΠΟΕ.

3.2.3. Η ΕΟΚΕ ευελπιστεί ότι το Συμβούλιο θα συμπεριλάβει τα κεφάλαια για την ενέργεια και τις πρώτες ύλες σε κάθε νέα εντολή για συμφωνία ελεύθερων συναλλαγών (ΣΕΣ), καθώς αυτό θα επιτρέψει στην Επιτροπή να εισαγάγει αυτά τα κεφάλαια στις συνολικές διαπραγματεύσεις για κάθε ΣΕΣ.

⁽²⁾ ΕΕ C 170 της 5.6.2014, σ. 91.

⁽³⁾ COM(2013) 407.

3.2.4. Επιπλέον, ο πλήρης σεβασμός των δικαιωμάτων των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, των συνδικάτων και των μεμονωμένων εργαζομένων όσον αφορά τα περιβαλλοντικά ζητήματα πρέπει να συμπεριληφθεί ως σημαντικό σημείο στις μελλοντικές διαπραγματεύσεις και τις νέες συμφωνίες.

3.2.5. Η Επιτροπή πρέπει να δημοσιοποιεί τις περιπτώσεις όπου μια χώρα δεν πληροί τις δεσμεύσεις της όσον αφορά τη διαφάνεια των κρατικών ενισχύσεων και την υποβολή εκθέσεων, και να θεωρεί τέτοια φαινόμενα μη συνεργάσιμη συμπεριφορά σε υποθέσεις εμπορικής άμυνας.

3.2.6. Οι διπλωματικές διαπραγματεύσεις δεν μπορούν να εμποδίζουν την επιβολή μέτρων εμπορικής άμυνας όπου αυτά χρειάζονται.

4. Επενδύσεις

4.1. Όσον αφορά το Ευρωπαϊκό Ταμείο Στρατηγικών Επενδύσεων (ΕΤΣΕ), στην πραγματικότητα δημιουργεί μεγαλύτερη ικανότητα ανάληψης κινδύνων στην αγορά για τη στήριξη βιώσιμων επενδυτικών σχεδίων που αναπτύχθηκαν από τις εταιρείες χάλυβα της ΕΕ. Είναι λυπηρό το ότι ελάχιστες επιχειρήσεις έχουν αυτή τη στιγμή πρόσβαση σε αυτό, καθώς οι συνθήκες της αγοράς δεν μπορούν να εγγυηθούν ικανή απόδοση επενδύσεων με τις τιμές σε τόσο χαμηλά επίπεδα.

4.2. Πρέπει να δοθεί έμφαση στη δημιουργία του πλαισίου που θα εξασφαλίσει ικανή απόδοση των βιομηχανικών επενδύσεων στη χαλυβουργία. Στο σημερινό πλαίσιο οι δυνατότητες χρηματοδότησης είναι άφρονες χάρη στη νομισματική πολιτική της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ).

4.3. Οι επενδύσεις στην ευρωπαϊκή χαλυβουργία πρέπει να τονωθούν προκειμένου να εκσυγχρονιστούν οι εγκαταστάσεις και ο εξοπλισμός, ενώ πρέπει να προωθηθεί η έρευνα και ανάπτυξη νέων προϊόντων και διαδικασιών.

5. Επένδυση στο ανθρώπινο δυναμικό

5.1. Η ΕΟΚΕ στηρίζει πλήρως την ανακοίνωση της Επιτροπής, η οποία ωστόσο στερείται λεπτομερούς σχεδίου δράσης που θα εξασφαλίζει ότι η χαλυβουργία θα παραμείνει ελκυστική για τους ταλαντούχους νέους. Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή και τα κράτη μέλη να ορίσουν σαφή και αποτελεσματική μεθοδολογία για τη διαχείριση της διαδικασίας αναδιάρθρωσης κατά τρόπο κοινωνικά βιώσιμο, αξιοποιώντας όλα τα διαθέσιμα μέσα (ΕΤΠ, διαρθρωτικά ταμεία κ.λπ.) και εξασφαλίζοντας περαιτέρω την ευελιξία τους και την ικανότητά τους να ανταποκρίνονται στις προκλήσεις μια ταχέως μεταβαλλόμενης παγκόσμιας οικονομίας. Για την προώθηση του κοινωνικού διαλόγου με στόχο τη βελτίωση των δεξιοτήτων προσαρμογής των εργαζομένων σε νέες προκλήσεις, θα απαιτηθεί ειδικός οδικός χάρτης και λεπτομερές χρονοδιάγραμμα που θα συμφωνηθεί μεταξύ της Επιτροπής και των κοινωνικών εταίρων.

5.2. Σύμφωνα με τους ισχύοντες κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις, ορισμένα κράτη μέλη έχουν παρέμβει για τη στήριξη της χαλυβουργίας, η οποία εξακολουθεί να έχει καθοριστική σημασία για ολόκληρο τον κλάδο της μεταποίησης. Αυτές οι κρατικές παρεμβάσεις έχουν λάβει διάφορες μορφές, όπως η στήριξη των επενδύσεων σε E & A, των ενεργειακά αποδοτικών τεχνολογιών και των επενδύσεων για την προστασία της υγείας και της ασφάλειας των εργαζομένων, καθώς και η αποζημίωση για το έμμεσο κόστος της ενέργειας.

5.3. Για τη διατήρηση των δεξιοτήτων σε μια φθίνουσα κυκλική αγορά, έχουν εφαρμοστεί μέτρα όπως η προσωρινή ανεργία, η Kurzarbeit (μορφή βραχείας απασχόλησης στη Γερμανία), προγράμματα αναπλήρωσης του προσωπικού (contrato relevo στην Ισπανία) και συμβάσεις αλληλεγγύης (στην Ιταλία).

6. Πολιτική ανταγωνισμού και ευελιξία των κρατικών ενισχύσεων για την E & A

Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να διοργανώσει εργαστήριο με τα κράτη μέλη και τους κοινωνικούς εταίρους κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2016 με σκοπό την κατάρτιση κατευθυντήριων γραμμών για την εφαρμογή της ευελιξίας που προβλέπει το νέο πλαίσιο των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις.

7. E & A

7.1. Η ευρωπαϊκή τεχνολογική πλατφόρμα χάλυβα (ESTEP) έχει θεσπίσει μείζονες συμπράξεις με τη συμμετοχή ολόκληρης της ευρωπαϊκής χαλυβουργίας, των προμηθευτών και των καταναλωτών της (βιομηχανία μεταφορών, κατασκευαστικός τομέας και ενεργειακός τομέας), ΜΜΕ, δημοσίων και ιδιωτικών ερευνητικών οργανισμών, δημόσιων αρχών και εκπροσώπων συνδικαλιστικών οργανώσεων.

7.2. Ο νέος οδικός χάρτης για την έρευνα και την καινοτομία που προτείνεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναλύθηκε προσεκτικά από τις ομάδες εργασίας της ESTEP, και το αναθεωρημένο θεματολόγιό του περιλαμβάνει ήδη θέματα που σχετίζονται με τη χαλυβουργία.

7.3. Το Ταμείο Έρευνας για τον Άνθρακα και τον Χάλυβα (TEAX) διαδέχθηκε επιτυχώς την Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα (EKAX) το 2002. Η συνεργατική έρευνα εντός της ευρωπαϊκής χαλυβουργίας, τόσο στο πλαίσιο του TEAX όσο και του προγράμματος-πλαίσιο, ενθαρρύνθηκε και υποστηρίχθηκε τα τελευταία δέκα χρόνια. Η ομάδα εμπειρογνομόνων της ESTEP συγκεντρώνει εκπροσώπους 20 εκ των 28 κρατών μελών της ΕΕ.

7.4. Βασική προϋπόθεση για μια ανταγωνιστική χαλυβουργία στην Ευρώπη είναι η παραμονή στην κορυφή της τεχνολογίας, μέσω της διατήρησης και της ανάπτυξης των ικανοτήτων E & A της χαλυβουργίας της ΕΕ. Προς τούτο, το TEAX αποτελεί ζωτικής σημασίας, μοναδικό εργαλείο. Το Σεπτέμβριο του 2013 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε την έκθεση παρακολούθησης και αξιολόγησής της, που αποδεικνύει ξεκάθαρα την αποτελεσματικότητα του TEAX.

7.5. Πρόσφατα η ΓΔ RTD αποφάσισε, καθαρά για διοικητικούς λόγους, τη μείωση του παγιωμένου και ουσιαστικού ρόλου της βιομηχανίας στη διαχείριση του προγράμματος του TEAX, θέτοντας έτσι σε κίνδυνο τον άμεσο δεσμό του με τη βιομηχανία. Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να επανεξετάσει αυτή την απόφαση.

8. Ενέργεια

8.1. Η Επιτροπή δεν δικαιούται να επικαλείται τη μείωση της διαφοράς των τιμών μεταξύ των ΗΠΑ και της ΕΕ, καθώς αυτή προέκυψε χωρίς παρέμβαση της Επιτροπής. Η διαφορά των τιμών παραμένει απαράδεκτη και πλήττει σοβαρά την ανταγωνιστικότητα της χαλυβουργίας της ΕΕ.

8.2. Πρέπει να ληφθούν ενεργά μέτρα ώστε να εξασφαλιστεί ότι οι τιμές της ενέργειας δεν θα υπονομεύουν την ανταγωνιστικότητα της χαλυβουργίας της ΕΕ.

9. Αναθεώρηση ΣΕΔΕ

9.1. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει το γεγονός ότι το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στα συμπεράσματά του της 23ης και 24ης Οκτωβρίου 2014 αναφέρεται στην ανάγκη να υπάρξει ισορροπία μεταξύ των στόχων για μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου αφενός και της διατήρησης της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής βιομηχανίας αφετέρου.

9.2. Η ευρωπαϊκή χαλυβουργία είναι η φιλικότερη προς το περιβάλλον παγκοσμίως, και η ΕΕ πρέπει να δράσει ώστε να αποτρέψει τη μετεγκατάσταση παραγωγικών εγκαταστάσεων σε τρίτες χώρες με χαμηλότερα περιβαλλοντικά πρότυπα και υψηλότερες εκπομπές από την ΕΕ.

9.3. Δεν πρέπει να εφαρμόζεται αυθαίρετα γραμμικός συντελεστής μείωσης στους στόχους, καθώς αυτό θα περιορίσει τη δωρεάν διάθεση αδειών σε τεχνικά και οικονομικά ανέφικτα επίπεδα.

9.4. Η αναθεώρηση των στόχων πρέπει να βασίζεται σε ρεαλιστικά, τεχνικά και οικονομικά εφικτά επίπεδα, και να παρέχει πλήρη αποζημίωση στις πιο αποδοτικές εγκαταστάσεις.

9.5. Οι κλάδοι υψηλής έντασης κεφαλαίου, όπως η χαλυβουργία, χρειάζονται σαφές και προβλέψιμο κανονιστικό πλαίσιο, που θα έχει οριστεί εγκαίρως, ώστε να επιτραπεί ο ορθός προγραμματισμός των αναγκαίων επενδύσεων. Όλοι οι ενδιαφερόμενοι φορείς πρέπει να συμμετέχουν σε μια ανοιχτή και εποικοδομητική συζήτηση όσον αφορά τη μεταρρύθμιση του συστήματος ΣΕΔΕ της ΕΕ.

9.6. Το Ταμείο Καινοτομίας αποτελεί πολύτιμο εργαλείο, αλλά δεν πρέπει να μειώσει τη δωρεάν διάθεση αδειών για την προστασία από τη διαρροή άνθρακα. Πρέπει να δημιουργηθούν βιώσιμες θέσεις εργασίας στη νέα οικονομία, της οποίας ο χάλυβας αποτελεί βασικό συστατικό. Μια δίκαιη μετάβαση πρέπει να εξασφαλίζει τη δημιουργία διαύλων ώστε οι πληγέντες εργαζόμενοι να αναζητήσουν εργασία σε αναπτυσσόμενους τομείς, εξασφαλίζοντας παράλληλα τις συνθήκες εργασίας και τα συνδικαλιστικά τους δικαιώματα.

9.7. Η ΕΟΚΕ επιμένει πως το ΣΕΔΕ της ΕΕ δεν πρέπει να μεταρρυθμιστεί σε βάρος των εργαζομένων στη χαλυβουργία. Κάθε μεταρρύθμιση πρέπει να εξισορροπεί τους φιλόδοξους στόχους της ΕΕ για το κλίμα με μια ανανεωμένη και εκσυγχρονισμένη χαλυβουργία και να εξασφαλίζει την αναζωογόνηση και τον εκσυγχρονισμό της ευρωπαϊκής χαλυβουργίας, η οποία θα συνεισφέρει στην επίτευξη των ευρωπαϊκών στόχων για το κλίμα.

10. Κυκλική οικονομία: ανακύκλωση

10.1. Η ανακύκλωση αποτελεί προσέγγιση που ευνοεί σαφώς το περιβάλλον, και ο χάλυβας, ως μόνιμο υλικό, είναι ιδανικός για αυτήν. Ωστόσο, δεν υπάρχουν οικονομικές ενδείξεις ότι η ανακύκλωση «μειώνει το κόστος της παραγωγής»: με ορισμένες εξαιρέσεις, στην πραγματικότητα συμβαίνει το αντίθετο. Αν η ανακύκλωση ήταν καθαρά οικονομική δραστηριότητα, δεν θα ήταν αναγκαία η προώθησή της, καθώς κάθε οικονομικός παράγοντας θα στρεφόταν αυτομάτως στην ανακύκλωση χωρίς κανένα κανονιστικό πλαίσιο.

10.2. Η ΕΟΚΕ δεν μπορεί να υποστηρίξει τη δήλωση ότι τα κριτήρια αποχαρκτηρισμού αποβλήτων συνέβαλαν στην αύξηση της ζήτησης για ανακυκλωμένο χάλυβα. Η εφαρμογή των κριτηρίων αποχαρκτηρισμού αποβλήτων περιορίζεται σε ορισμένα μόνο κράτη μέλη της ΕΕ και, αντίθετα με τον ισχυρισμό της Επιτροπής, δεν συνέβαλε στη βελτίωση της ποιότητας των απορριμμάτων χάλυβα. Η περιορισμένη εφαρμογή της οφείλεται στο ότι δημιουργεί πρόσθετο διοικητικό και κανονιστικό φόρτο στο εγχώριο εμπόριο των απορριμμάτων χάλυβα χωρίς να υπάρχει όφελος ή βελτίωση στη διαδικασία ανακύκλωσης.

10.3. Η δέσμη μέτρων για την κυκλική οικονομία έχει καλές προθέσεις, ωστόσο στερείται της φιλοδοξίας που απαιτείται για την πραγματική προώθηση της χρήσης υποπροϊόντων, όπως η σκωρία, χωρίς περιττή διοικητική επιβάρυνση, σαν αυτή που προσπαθούν να επιβάλουν ορισμένα κράτη μέλη. Η χρήση υποπροϊόντων συμβάλλει ουσιαστικά στη μείωση της χρήσης φυσικών πόρων και αποθέσεων αποβλήτων.

10.4. Ο χάλυβας δεν αναλώνεται ποτέ, αλλά μετασχηματίζεται συνεχώς. Η χρήση φυσικών πόρων για την παραγωγή χάλυβα την πρώτη φορά αποτελεί, συνεπώς, μετασχηματιστική διαδικασία που καθιστά τον σίδηρο διαθέσιμο σε «πρακτικότερη» μορφή για επόμενες χρήσεις (κύκλος ζωής) και, κατά συνέπεια, μειώνει τις μεσοπρόθεσμες/μακροπρόθεσμες πιέσεις στους φυσικούς πόρους.

Βρυξέλλες, 14 Ιουλίου 2016.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Γιώργος ΝΤΑΣΗΣ

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη διατήρηση αλιευτικών πόρων και την προστασία θαλάσσιων οικοσυστημάτων μέσω τεχνικών μέτρων, την τροποποίηση των κανονισμών του Συμβουλίου (ΕΚ) αριθ. 1967/2006, (ΕΚ) αριθ. 1098/2007, (ΕΚ) αριθ. 1224/2009 και των κανονισμών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΕ) αριθ. 1343/2011 και (ΕΕ) αριθ. 1380/2013 και την κατάργηση των κανονισμών του Συμβουλίου (ΕΚ) αριθ. 894/97, (ΕΚ) αριθ. 850/98, (ΕΚ) αριθ. 2549/2000, (ΕΚ) αριθ. 254/2002, (ΕΚ) αριθ. 812/2004 και (ΕΚ) αριθ. 2187/2005»

[COM(2016) 134 final — 2016/0074 (COD)]

(2016/C 389/09)

Εισηγητής: ο κ. **Gabriel SARRÓ IPARRAGUIRRE**

Στις 7 και 11 Απριλίου 2016 αντιστοίχως, και σύμφωνα με τα άρθρα 43.2 και 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αποφάσισαν να ζητήσουν γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα

«Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη διατήρηση αλιευτικών πόρων και την προστασία θαλάσσιων οικοσυστημάτων μέσω τεχνικών μέτρων, την τροποποίηση των κανονισμών του Συμβουλίου (ΕΚ) αριθ. 1967/2006, (ΕΚ) αριθ. 1098/2007, (ΕΚ) αριθ. 1224/2009 και των κανονισμών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΕ) αριθ. 1343/2011 και (ΕΕ) αριθ. 1380/2013 και την κατάργηση των κανονισμών του Συμβουλίου (ΕΚ) αριθ. 894/97, (ΕΚ) αριθ. 850/98, (ΕΚ) αριθ. 2549/2000, (ΕΚ) αριθ. 254/2002, (ΕΚ) αριθ. 812/2004 και (ΕΚ) αριθ. 2187/2005»

[COM(2016) 134 final — 2016/0074 (COD)].

Το ειδικευμένο τμήμα «Γεωργία, αγροτική ανάπτυξη, περιβάλλον», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 30 Ιουνίου 2016.

Κατά την 518η σύνοδο ολομέλειας, της 13ης και 14ης Ιουλίου 2016 (συνεδρίαση της 13ης Ιουλίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 74 ψήφους υπέρ και 1 αποχή.

1. Συμπεράσματα

1.1. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει πλήρως την προσέγγιση της Επιτροπής σχετικά με την ανάγκη για επικαιροποίηση και απλούστευση του ισχύοντος συστήματος διαχείρισης των τεχνικών μέτρων, το οποίο θα πρέπει να βασίζεται σε μια μακροπρόθεσμη στρατηγική για τη διαχείριση και τη διατήρηση των αλιευτικών πόρων.

1.2. Αρκετές από τις προτεινόμενες καινοτομίες και τροποποιήσεις θα συμβάλουν άμεσα στην προσαρμογή του αλιευτικού στόλου στην υποχρέωση εκφόρτωσης (YE) και στον σεβασμό της μέγιστης βιώσιμης απόδοσης (MBA). Η ΕΟΚΕ δεν μπορεί παρά να τις επικροτήσει, καθώς πρόκειται για μεταρρυθμίσεις που θα παράσχουν μεγαλύτερη επιχειρησιακή ευελιξία και θα προωθήσουν τη μεγαλύτερη επιλεκτικότητα των αλιευτικών εργαλείων.

1.3. Ωστόσο, ορισμένες από τις προτάσεις διατυπώθηκαν χωρίς να ληφθούν πλήρως υπόψη οι συνθήκες των αλιευτικών δραστηριοτήτων στην πράξη και χωρίς να εκτιμηθούν οι οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις. Η ΕΟΚΕ δεν έχει πεισθεί ότι οι εν λόγω προτάσεις αποτελούν λογικό συμβιβασμό μεταξύ της προάσπισης των βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων συμφερόντων του τομέα της αλιείας και της καλύτερης διατήρησης των αλιευτικών πόρων. Υπό αυτή την έννοια, η ΕΟΚΕ θα ήθελε να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στις ακόλουθες πτυχές:

1.3.1. Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να επανεξετάσει τις αλλαγές στα μεγέθη ματιών που προτείνονται και να χρησιμοποιήσει τα μάτια αναφοράς που χρησιμοποιούνται από τους διάφορους αλιευτικούς στόλους χωρίς αδικαιολόγητες ή περιττές αυξομειώσεις.

1.3.2. Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει ότι είναι σημαντικό να μην περιληφθούν στην πρόταση τροποποιήσεις στα ελάχιστα μεγέθη που ήδη χρησιμοποιούνται για ορισμένα είδη, αν δεν υπάρχει η δέουσα αιτιολόγηση.

1.3.3. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι θα πρέπει να καθοριστούν κανόνες που να δίνουν τη δυνατότητα καινοτομίας και να προσδίδουν αξία στα ανεπιθύμητα αλιεύματα.

1.3.4. Η ΕΟΚΕ ενθαρρύνει την ελαστικότητα των ορίων αλιευτικής ικανότητας που μετρώνται σε ολική χωρητικότητα (ΤΒ) και επιβάλλονται στα κράτη μέλη από την κοινή αλιευτική πολιτική (ΚΑΛΠ) για να προσαρμοστούν τα σκάφη στην ΥΕ και να ενθαρρυνθεί η βελτίωση των συνθηκών εργασίας στα σκάφη.

1.4. Η ΕΟΚΕ ζητεί από το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Επιτροπή να ξεκινήσει πραγματικός διάλογος με τους αλιείς και τους εκπροσώπους τους πριν από τη λήψη οποιασδήποτε απόφασης σχετικά με τις προτάσεις. Η τήρηση των κανόνων απαιτεί τη σιωπηρή συμφωνία και τη συνεργασία των αλιέων. Είναι πιθανότερο να εφαρμοστούν εάν οι αλιείς συμμετέχουν πλήρως στη συζήτηση.

1.5. Η ΕΟΚΕ απευθύνει έκκληση να διατηρηθεί αυτή η δέσμευση για διάλογο με τα ενδιαφερόμενα μέρη καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας της περιφερειοποίησης.

2. Ιστορικό

2.1. Τα τεχνικά μέτρα είναι ένα ευρύ σύνολο κανόνων σχετικά με το πώς, πού και πότε μπορεί να ασκείται η αλιευτική δραστηριότητα. Σήμερα υπάρχει μεγάλος αριθμός κανονισμών, τροποποιήσεων, κανόνων εφαρμογής και προσωρινών τεχνικών μέτρων που εφαρμόζονται τόσο στα κοινοτικά ύδατα όσο και στα κοινοτικά σκάφη που δραστηριοποιούνται εκτός των υδάτων της ΕΕ. Στην πράξη, πάνω από 30 κανονισμοί περιέχουν τεχνικά μέτρα, και έχουν ιδιαίτερη σημασία οι κανονισμοί που εφαρμόζονται στον Ατλαντικό ⁽¹⁾, στη Μεσόγειο ⁽²⁾ και στη Βαλτική ⁽³⁾.

2.2. Υπήρξαν κατά το παρελθόν δύο ανεπιτυχείς προσπάθειες για την αναθεώρηση και την επικαιροποίηση αυτού του πολύπλοκου νομικού πλαισίου τεχνικών μέτρων, βάσει πρότασης της Επιτροπής.

2.3. Αποτελεί επιτακτική ανάγκη η προσαρμογή της νομοθεσίας και των αλιευτικών πολιτικών της ΕΕ στις νέες αλλαγές που εισήγαγε η ΚΑΛΠ, δηλαδή η ΥΕ και η μέγιστη βιώσιμη απόδοση (ΜΒΑ) για όλα τα αποθέματα, σε προοδευτική βάση με βαθμιαίες αυξήσεις έως το 2020 το αργότερο. Η εισαγωγή αυτών των στόχων αποτελεί σημαντική πρόκληση για την αλιευτική βιομηχανία της ΕΕ.

2.4. Θα πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι μέχρι πρόσφατα οι αποφάσεις για την αλιευτική πολιτική λαμβάνονταν αποκλειστικά από το Συμβούλιο. Αποτέλεσμα του γεγονότος αυτού είναι ότι τα τεχνικά μέτρα υιοθετήθηκαν κατά τρόπο λεπτομερειακό, ως κανονισμοί της ΕΕ, αντί να υιοθετηθούν ως κανόνες που εκπονούνται περιφερειακά, ανταποκρινόμενοι στις ιδιαιτερότητες κάθε λεκάνης και τύπου αλιείας. Υπό αυτή την έννοια, η εξαντλητική μικροδιαχειριστική προσέγγιση, καθώς και η βούληση των θεσμικών οργάνων της ΕΕ να συγκεντρώνουν όλες τις τεχνικές λεπτομέρειες με τη μορφή τροπολογιών, οδήγησε σε ένα περίπλοκο νομικό σύστημα που αφήνει μικρό περιθώριο ελιγμών και είναι δύσκολο να γίνει κατανοητό και να τηρηθεί από την αλιευτική βιομηχανία.

2.5. Η Επιτροπή προτείνει τώρα έναν νέο κανονισμό-πλαίσιο ⁽⁴⁾ που περιλαμβάνει γενικές διατάξεις και κοινούς κανόνες καθώς και κανόνες αναφοράς (ανά περιφέρεια), που θα λειτουργούν ως προεπιλεγμένα μέτρα μέχρι να εκπονηθούν μέτρα ανά περιφέρεια και να ενταχθούν στο δίκαιο της ΕΕ.

3. Κύρια σημεία της πρότασης της Επιτροπής

3.1. Με την παρούσα πρόταση η Επιτροπή στοχεύει να συμβάλει στην επίτευξη των βασικών στόχων της νέας ΚΑΛΠ με τρόπο ευέλικτο και σε περιφερειακή βάση. Ειδικότερα, υπογραμμίζεται η ανάγκη να μειωθεί η αλίευση ιχθυδίων και γεννητόρων θαλάσσιων ειδών, να βελτιωθεί η επιλεκτικότητα του αλιευτικού εξοπλισμού, να αποφευχθεί η αλίευση των προστατευομένων ειδών, να μειωθούν οι απορρίψεις και να ελαχιστοποιηθούν οι επιπτώσεις στο περιβάλλον.

3.2. Για να επιτευχθούν οι στόχοι αυτοί, η Επιτροπή παρουσίασε ένα κείμενο που στόχο έχει την απλούστευση του ισχύοντος συστήματος διαχείρισης των τεχνικών μέτρων και βασίζεται σε μια μακροπρόθεσμη στρατηγική για τη διαχείριση και τη διατήρηση των αλιευτικών πόρων. Στην πρόταση κανονισμού η Επιτροπή δίνει ιδιαίτερη προσοχή στο ζήτημα των απορριψιμών, της περιφερειοποίησης, της μεγαλύτερης συμμετοχής των εμπλεκόμενων φορέων και της αύξησης της ευθύνης των αλιέων.

⁽¹⁾ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 850/98 του Συμβουλίου, της 30ής Μαρτίου 1998, για τη διατήρηση των αλιευτικών πόρων μέσω τεχνικών μέτρων προστασίας των νεαρών θαλάσσιων οργανισμών (ΕΕ L 125 της 27.4.1998, σ. 1), που καλύπτει τον Βορειοανατολικό Ατλαντικό (και τη Μαύρη Θάλασσα από το 2012).

⁽²⁾ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1967/2006 Του Συμβουλίου της 21ης Δεκεμβρίου 2006 σχετικά με μέτρα διαχείρισης για τη βιώσιμη εκμετάλλευση των αλιευτικών πόρων στη Μεσόγειο Θάλασσα (ΕΕ L 409 της 30.12.2006, σ. 9).

⁽³⁾ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2187/2005 του Συμβουλίου της 21ης Δεκεμβρίου 2005 για τη διατήρηση των αλιευτικών πόρων μέσω τεχνικών μέτρων στα ύδατα της Βαλτικής Θάλασσας, των Belts και του Sound (ΕΕ L 349 της 31.12.2005, σ. 1).

⁽⁴⁾ COM(2016) 134 final.

3.3. Οι σημαντικότερες καινοτομίες και αλλαγές είναι οι ακόλουθες:

- Παγίωση και επικαιροποίηση στόχων, σκοπών, ορίων παρεμπιπτόντων αλιευμάτων ευαίσθητων ειδών, αρχών χρηστής διαχείρισης και ορισμών που έχουν ρυθμιστεί παλαιότερα σε διάφορα ευρωπαϊκά κείμενα.
- Θέσπιση κοινών τεχνικών μέτρων ή κανόνων που θα εφαρμόζονται σε όλες τις θαλάσσιες λεκάνες και θα θεωρούνται μονίμου χαρακτήρα. Τα μέτρα αυτά περιλαμβάνουν αλιευτικά εργαλεία και πρακτικές που απαγορεύονται, γενικούς όρους και περιορισμούς που ισχύουν για τη χρήση συρόμενων εργαλείων και στατικών δικτύων, προστασία ευπαθών ενδιαιτημάτων και ειδών, τα ελάχιστα μεγέθη με σκοπό τη διατήρηση και κοινά μέτρα για τη μείωση των απορρίψεων.
- Ανάπτυξη της περιφερειοποίησης, με τη θέσπιση μέτρων αναφοράς, κυρίως στα παραρτήματα της πρότασης, τα οποία θα εφαρμόζονται ελλείψει περιφερειακών μέτρων. Επιπλέον, θεσπίζονται οι όροι για την περιφερειοποίηση των τεχνικών μέτρων με τη θέσπιση πολυετών σχεδίων, σχεδίων προσωρινών απορρίψεων και μέτρων διατήρησης. Περιλαμβάνεται επίσης μια ρήτρα διασφάλισης για την περίπτωση επείγουσας παρέμβασης για την προστασία των θαλάσσιων ειδών.

4. Γενικές παρατηρήσεις

4.1. Εισαγωγικές παρατηρήσεις

4.1.1. Οι ισχύοντες κανόνες για τα τεχνικά μέτρα είναι το πιο παρωχημένο νομικό πλαίσιο που υπάρχει σήμερα, για τούτο και η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι είναι υψίστης σημασίας να υιοθετηθεί γρήγορα αυτή η νέα απλοποιημένη έκδοση του κανονισμού, για να μπορέσει ο εν λόγω τομέας να προσαρμοσθεί στις προκλήσεις με τρόπο πρακτικό και βιώσιμο.

4.1.2. Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι τα τεχνικά μέτρα πρέπει να θεσπισθούν κατόπιν άμεσης και ικανοποιητικής διαβούλευσης με τα ενδιαφερόμενα μέρη. Πρέπει να είναι περισσότερο ευέλικτα και προσαρμόσιμα στις ιδιαίτερες ανάγκες και να υιοθετηθούν με γρήγορη και αποτελεσματική διαδικασία λήψης αποφάσεων, που να καθιστά δυνατή την προσαρμογή στις νέες εξελίξεις.

4.1.3. Η μεταρρύθμιση της ΚΑΛΠ εισήγαγε μια καινοτόμο στρατηγική για τη διαχείριση της αλιείας, στρεφόμενη προς μια προσέγγιση που βασίζεται στα αποτελέσματα και στην εφαρμογή της περιφερειοποίησης. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί απόλυτα με τη νέα αυτή προσέγγιση.

4.2. Διατήρηση

4.2.1. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει πλήρως τη στρατηγική της Επιτροπής για κατάργηση ή απλούστευση του καθεστώτος που ορίζει τις περιοχές απαγόρευσης ή περιορισμού της αλιείας για την προστασία των ιχθυιδίων (περίπου το ήμισυ) οι οποίες, λόγω των προσπαθειών του τομέα, της αποκατάστασης των αποθεμάτων ή των περιβαλλοντικών αλλαγών, δεν είναι πλέον λειτουργικές ή είναι παρωχημένες.

4.2.2. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει επίσης ότι πρέπει να καταβληθεί κάθε προσπάθεια για τη βελτίωση των τεχνικών μέτρων, γιατί είναι ένας τρόπος να βελτιωθεί και να διατηρηθεί η κατάσταση της αλιείας, με βάση τις συμβουλές της επιστημονικής, τεχνικής και οικονομικής επιτροπής αλιείας (ΕΤΟΕΑ) και λαμβάνοντας υπόψη τα σχόλια που υποβλήθηκαν από τα κράτη μέλη και τα ενδιαφερόμενα μέρη.

4.3. Οικονομικές και κοινωνικές συνέπειες

4.3.1. Είναι σαφές ότι πολλές από τις προτεινόμενες διατάξεις θα απαιτήσουν μειζόνες αλλαγές στις μεθόδους και στα εργαλεία αλιείας, με πραγματικό αντίκτυπο από κοινωνική και οικονομική άποψη. Η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι οι νέες προκλήσεις της ΚαλΠ θα έχουν πολύ σημαντικό βραχυπρόθεσμο αντίκτυπο στον τομέα της αλιείας, μολονότι μακροπρόθεσμα θα τον ευνοήσουν σημαντικά. Ωστόσο, μέχρι σήμερα η Επιτροπή δεν έχει επιχειρήσει να εκτιμήσει το κοινωνικό και οικονομικό κόστος που θα επιφέρει βραχυπρόθεσμα η εφαρμογή της πρότασης. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι, ελλείψει αυτής της ενημέρωσης, δεν μπορεί να κριθεί κατά πόσον οι εν λόγω προτάσεις αποτελούν λογικό συμβιβασμό μεταξύ της προάσπισης των βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων συμφερόντων του τομέα της αλιείας και της καλύτερης διατήρησης των αλιευτικών πόρων.

4.3.2. Για να αντισταθμιστούν οι βραχυπρόθεσμες αρνητικές επιπτώσεις (όπως, για παράδειγμα, η μείωση των αλιευμάτων των ειδών-στόχων και οι νέες δαπάνες για την αγορά εξοπλισμού), τόσο για τους εφοπλιστές όσο και για τους ναυτικούς αλιείς, η ΕΟΚΕ θεωρεί σκόπιμη τη στήριξη του αλιευτικού τομέα μέσω του Ευρωπαϊκού Ταμείου Θάλασσας και Αλιείας (ΕΤΘΑ).

4.3.3. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η πρόταση δεν περιλαμβάνει καμία εκτίμηση επιπτώσεων σχετικά με την ασφάλεια στη θάλασσα. Οι νέες αλιευτικές πολιτικές εγκυμονούν πιθανούς κινδύνους για την ασφάλεια του πληρώματος (π.χ. αύξηση των ωρών εργασίας για την επεξεργασία των παρεμπιπτόντων αλιευμάτων) και για την ασφάλεια του σκάφους (π.χ. ευστάθεια του πλοίου λόγω αύξησης των παρεμπιπτόντων αλιευμάτων), οι οποίοι θα πρέπει να εξετασθούν και να ληφθούν δεόντως υπόψη.

4.4. Εφαρμογή και τήρηση

4.4.1. Ο νέος βασικός κανονισμός για την ΚΑΛΠ⁽⁵⁾ προβλέπει διαφορετικά τεχνικά μέτρα και μέτρα διατήρησης για την επίτευξη των προαναφερθέντων στόχων. Το πλέον σημαντικό μέτρο για την επίτευξη του στόχου αυτού θα είναι τα πολυετή σχέδια, που θα δημιουργήσουν το πλαίσιο για τη βιώσιμη εκμετάλλευση των σχετικών αποθεμάτων και των θαλάσσιων οικοσυστημάτων και που θα πρέπει, ειδικότερα, να περιλάβουν κατάλληλα τεχνικά μέτρα [άρθρο 10 παράγραφος 1 στοιχείο στ)].

4.4.2. Η Επιτροπή είναι της γνώμης ότι η πρόταση είναι απαραίτητη ως εγγύριο της ασφάλειας δικαίου, ενόσω δεν υπάρχουν εγκεκριμένα πολυετή σχέδια διαχείρισης, και ως μεταβατική λύση για την προσαρμογή του ισχύοντος νομικού συστήματος στις νέες απαιτήσεις της ΚΑΛΠ όσον αφορά τα τεχνικά μέτρα. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η εν λόγω μετάβαση είναι απαραίτητη.

4.4.3. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι, για την ορθή ανάπτυξη και εφαρμογή της περιφερειοποίησης, η Επιτροπή θα πρέπει να προτείνει πολυετή σχέδια και σχέδια απορρίψεων με βάση τις κοινές συστάσεις που υποβάλλουν τα κράτη μέλη, ώστε να αποφευχθεί η επιστροφή στη μικροδιαχείριση. Η Επιτροπή θα πρέπει να περιορίσει τον ρόλο της στην επαλήθευση και στον συντονισμό της συμβατότητας των προτάσεων που υποβάλλουν τα κράτη μέλη προκειμένου να διασφαλιστεί ότι θα επιτευχθούν οι στόχοι της ΚΑΛΠ. Με τον τρόπο αυτό θα εξασφαλισθεί η ταχεία έγκριση των εν λόγω μέτρων προσαρμογής στη νέα πραγματικότητα της αλιείας, με μια προσέγγιση «από τη βάση προς την κορυφή», ώστε να τύχουν καλύτερης αποδοχής από τον κλάδο.

4.5. Περιφερειοποίηση και διαδικασία λήψης αποφάσεων

4.5.1. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί ότι είναι επιτακτική ανάγκη να διατηρηθούν ορισμένα βασικά κοινά μέτρα που να ισχύουν για όλους τους τύπους αλιείας και τις περιοχές που περιορίζονται από την υιοθέτηση ορισμών, αρχών και κοινών στόχων σύμφωνα με τη νέα ΚΑΛΠ, για την αποτροπή της δημιουργίας νομικού κενού.

4.5.2. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ επιθυμεί να επισημάνει ότι, όταν όλες οι διαδοχικές νομοθετικές δέσμες ΥΕ τεθούν σε ισχύ, η τρέχουσα διαχείριση της αλιείας θα αλλάξει ριζικά. Η προσέγγιση θα πάψει να εστιάζει στις εκφορτώσεις αλιευμάτων και θα επικεντρώνεται στα αλιεύματα. Είναι πολύ σημαντικό, συνεπώς, οι συννομοθέτες να μην επαναλάβουν τα λάθη του παρελθόντος και να δεχθούν ότι τα ενωσιακά κανονιστικά τεχνικά μέτρα θα αποφασίζονται σε περιφερειακό επίπεδο και σε στενή διαβούλευση με εκείνους που θα πρέπει να εφαρμόζουν και να τηρούν τους κανόνες σε καθημερινή βάση.

4.5.3. Επιπλέον, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η Επιτροπή πρέπει να προωθήσει ένα κλίμα εμπιστοσύνης, που να δίνει στους αλιείς την ελευθερία να επιλέγουν τα πλέον ενδεδειγμένα εργαλεία ώστε να καταφέρουν να αυξήσουν την επιλεκτικότητα και τη μείωση των παρεμπιπτόντων αλιευμάτων. Δεν πρέπει να λησμονείται ότι οι αλιείς θα είναι απολύτως υπεύθυνοι για τα πραγματοποιούμενα αλιεύματα και όχι για ό,τι εκφορτώνουν στη στεριά. Συνεπώς, πρέπει να τους δίνεται η ευχέρεια να αποφασίζουν τα καλύτερα στοχευμένα μέτρα.

4.5.4. Δυστυχώς, η Επιτροπή δεν εφάρμοσε με εναρμονισμένο τρόπο την προσέγγιση αυτή στην ελεύθερη επιλογή του βέλτιστου μεγέθους ματιών, καθώς υπάρχουν διαφορές στο κείμενο σχετικά με το μέγεθος των ματιών σε μικρά πελαγικά και βενθοπελαγικά είδη. Για τα πελαγικά είδη έχει σημειωθεί τεράστια μείωση του μεγέθους των ματιών, ενώ για τα βενθοπελαγικά είδη έχει σημειωθεί αύξηση. Ο παρών κανονισμός δεν θα πρέπει να χρησιμοποιηθεί για την αύξηση του ελάχιστου μεγέθους ματιών που χρησιμοποιούνται επί του παρόντος από τους αλιείς χωρίς τη δέουσα αιτιολόγηση. Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι οι αλιείς στρέφονται προς το μέγιστο οικονομικό όφελος από την πώληση των ειδών που αλιεύουν και θα προσπαθήσουν να αποφεύγουν τα αλιεύματα των ειδών που δεν αποτελούν στόχο και των ιχθυιδίων, δεδομένου ότι θα αφαιρούνται από τις ποσοτώσεις τους και θα επιτρέπεται να τα πωλούν μόνο για την παραγωγή ιχθυαλεύρων, ελαίου ή παρόμοιων προϊόντων των οποίων η αξία κατά την πρώτη πώληση είναι αμελητέα.

4.5.5. Η περιφερειοποίηση συνεπάγεται μεγαλύτερη συμμετοχή των ενδιαφερόμενων μερών. Η νομοθέτηση σε στενή συνεργασία με τα κράτη μέλη, τα γνωμοδοτικά συμβούλια, τις επιχειρήσεις του αλιευτικού τομέα, τους επιστήμονες και λοιπούς ενδιαφερόμενους έχει πολλά πλεονεκτήματα, μεταξύ των οποίων διακρίνουμε τα ακόλουθα: σαφέστεροι και απλούστεροι κανόνες, προσαρμοσμένοι στις ιδιαιτερότητες κάθε λεκάνης και τύπου αλιείας· υψηλός βαθμός συμμόρφωσης των αλιείων· ευκολότερη

(⁵) Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1380/2013, άρθρο 7.

εφαρμογή για τους επιθεωρητές· μεγαλύτερη αξιοπιστία και νομιμοποίηση των πολιτικών· καλύτερη ευθυγράμμιση προς τους περιβαλλοντικούς στόχους και βελτίωση της επιλεκτικότητας της αλιείας. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ συνιστά να μελετηθούν και να υιοθετηθούν τα τεχνικά μέτρα σχετικά με τα αλιευτικά εργαλεία σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο.

4.5.6. Ένα καλό παράδειγμα για να φανούν οι αρνητικές συνέπειες της μη συμμόρφωσης με την ανωτέρω προσέγγιση είναι ο μεσογειακός στόλος, που έχει αντιμετωπίσει σοβαρές δυσκολίες εξαιτίας της θέσπισης ειδικών υποχρεωτικών διατάξεων⁽⁶⁾, όπως είναι η μείωση του πάχους του νήματος. Αυτό το τεχνικό μέτρο προκάλεσε προβλήματα στην ασφάλεια και στους ελιγμούς των σκαφών· σημαντική αύξηση στο σκίσιμο των διχτύων που οφειλόταν στην αποδυνάμωση και τη μείωση της αντίστασης του διχτυού· μείωση της τιμής των αλιευμάτων και περιττή αύξηση των απορρίψεων που οφειλόταν στη φθορά λόγω της χρήσης ενός τόσο λεπτού και κοφτερού νήματος.

4.6. Κίνητρα για τους αλιείς: απόρριψη, μείωση και πρόληψη των ανεπιθύμητων αλιευμάτων

4.6.1. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η πλήρης συμμετοχή του αλιευτικού κλάδου στη διαδικασία λήψης αποφάσεων, μέσω των επιχειρηματικών ενώσεων και των συνδικαλιστικών οργανώσεων του κλάδου, θα αποτελέσει τεράστιο κίνητρο για να επιτευχθεί μεγαλύτερη συμμόρφωση και καλύτερη κατανόηση των κανόνων.

4.6.2. Στην αιτιολογική σκέψη 21 της πρότασης προβλέπεται ότι τα κράτη μέλη οφείλουν να εφαρμόσουν μέτρα για τη στήριξη του αλιευτικού τομέα ώστε να υλοποιηθεί η ΥΕ, όπως είναι η αποθήκευση και η εύρεση αγορών για τα ανεπιθύμητα είδη. Εντούτοις, αναφέρεται ρητά μόνο η υποστήριξη των επενδύσεων για την κατασκευή και την προσαρμογή των τόπων εκφόρτωσης. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι θα πρέπει επίσης να γίνεται αναφορά στις επενδύσεις επί του σκάφους για την αποθήκευση, την επεξεργασία και την αιθροιστική αξία των ανεπιθύμητων αλιευμάτων.

4.6.3. Επιπλέον, η προσαρμογή των σκαφών στην απαγόρευση των απορρίψεων παρεμποδίζεται από τους ποσοτικούς περιορισμούς (GT) που επιβάλλονται από την ΚΑΛΠ, διότι, ανεξάρτητα από την αύξηση της επιλεκτικότητας των χρησιμοποιούμενων αλιευτικών εργαλείων, η απαγόρευση των απορρίψεων θα οδηγήσει σε αύξηση των ανεπιθύμητων αλιευμάτων, τα οποία θα πρέπει να αποθηκεύονται και/ή να υπόκεινται σε επεξεργασία επί του σκάφους. Συνεπώς, η ΕΟΚΕ προτείνει να καταστεί το σύστημα πιο ευέλικτο⁽⁷⁾. Συνιστά, ως εκ τούτου, όποτε υπάρχουν ανανεώσεις ή μετατροπές του σκάφους με αποτέλεσμα την αύξηση του όγκου (λόγω εγκατάστασης πρόσθετων ζωνών αποθήκευσης ή εξοπλισμού για την επεξεργασία των ανεπιθύμητων αλιευμάτων), να γίνεται καταχώριση της συνολικής χωρητικότητας των αλιευτικών σκαφών σε χωριστό μητρώο ή σε χωριστή γραμμή του μητρώου.

4.6.4. Επιπλέον, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η αύξηση του όγκου της παραγωγής δεν θα πρέπει να θεωρείται αύξηση της αλιευτικής ικανότητας. Συνεπώς, η διαδικασία που περιγράφεται στην προηγούμενη παράγραφο πρέπει επίσης να εφαρμόζεται, σε περίπτωση ανανέωσης του σκάφους, στην αύξηση του όγκου παραγωγής που προκλήθηκε από τα μέτρα που έχουν ληφθεί για τη βελτίωση της ασφάλειας των πληρωμάτων, των συνθηκών εργασίας και στέγασης επί του σκάφους, εφόσον αυτή η αύξηση του όγκου δεν αυξάνει και τη δυνατότητα του σκάφους να αλιεύει ψάρια.

4.6.5. Η αλιευτική βιομηχανία έχει καταβάλει τα τελευταία έτη τεράστιες προσπάθειες για την ανάπτυξη αλιευτικών μεθόδων υψηλής τεχνολογίας με σκοπό την ελαχιστοποίηση των απορρίψεων και των πιθανών επιπτώσεων στο περιβάλλον. Πράγματι, η ΕΤΟΕΑ έχει επανειλημμένως τονίσει ότι «όσον αφορά τη βελτίωση της επιλεκτικότητας, έχουν επιτευχθεί περισσότερα κατά τα τελευταία τέσσερα έτη παρά κατά την προηγούμενη εικοσαετία». Η ΕΟΚΕ τονίζει ωστόσο την ανάγκη να καταβληθεί μεγαλύτερη προσπάθεια και χρηματοδότηση για την αλίευση βενθοπελαγικών ειδών, ώστε να προωθηθούν τεχνολογικές εξελίξεις όσον αφορά την επιλεκτικότητα.

4.6.6. Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει ότι είναι σημαντικό να μην χρησιμοποιηθεί ο παρών κανονισμός για να τροποποιηθούν, χωρίς τη δέουσα αιτιολόγηση, τα ελάχιστα μεγέθη που χρησιμοποιούνται για ορισμένα είδη. Έχουμε, αφενός, περιπτώσεις αύξησης του μεγέθους όπως, για παράδειγμα, στο πελαγίσιο λυθρίνι της Μεσογείου, ενώ ταυτόχρονα επεκτείνεται το ελάχιστο αυτό μέγεθος σε περιοχές όπου στο παρελθόν δεν προβλεπόταν (δυτικά ύδατα). Στην περίπτωση του λαβρακιού, επεκτείνεται η αύξηση του μεγέθους που είχε εγκριθεί στα τέλη του 2015 για ορισμένες περιοχές (βορειοδυτικά ύδατα) σε περιοχές που δεν περιλαμβάνονταν σε αυτόν τον κανονισμό (νοτιοδυτικά ύδατα).

⁽⁶⁾ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1967/2006.

⁽⁷⁾ Σύμφωνα με την πρόταση σύστασης του γνωμοδοτικού συμβουλίου για τα πελαγικά είδη V1 2015 04 18.

5. Ειδικές παρατηρήσεις επί των άρθρων

5.1. Άρθρο 6

Λόγω της σύγχυσης που προκαλούν στον τομέα πολλές υποτιθέμενες διευκρινίσεις, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι, όταν αυτές αναφέρονται σε ένα εργαλείο ή μέρος αυτού, θα πρέπει να παραπέμπουν σε ένα παράρτημα με εικόνες που να διευκολύνουν την κατανόηση, σύμφωνα με τη μέθοδο που χρησιμοποιήθηκε από την ίδια την Επιτροπή στο σχήμα 2 του παραρτήματος 1 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2187/2005 του Συμβουλίου, που πρόκειται να καταργηθεί με τον παρόντα νέο κανονισμό περί τεχνικών μέτρων.

5.2. Άρθρο 13

Η παράγραφος 2 του άρθρου αυτού καταλήγει με την επισήμανση ότι «η Επιτροπή μεριμνά ιδίως για τη μείωση των αρνητικών επιπτώσεων της μετατόπισης αλιευτικών δραστηριοτήτων προς άλλες ευαίσθητες περιοχές», κάτι που μπορεί να γίνει κατανοητό σε ένα πλαίσιο προστασίας ευαίσθητων θαλάσσιων ενδιαιτημάτων· για τον σκοπό αυτό, θα ήταν αναγκαίο να υπάρχει μία χαρτογράφηση των υπό προστασία περιοχών, ώστε να βελτιωθεί η γνώση των θαλάσσιων βυθών, αλλά όχι η καθ αυτὸ απαγόρευση της δραστηριότητας του αλιευτικού στόλου, η οποία προσανατολίζεται απολύτως στην εξεύρεση νέων αποθεμάτων των ειδών που αλιεύει, στην οποία θα υποχρεωθεί από τη νέα πολιτική ΥΕ. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η Επιτροπή πρέπει να διενεργήσει πλήρη χαρτογράφηση όλων των ευπαθών θαλάσσιων περιοχών, προκειμένου να γίνει γνωστό ακριβώς τι προστατεύεται και για ποιον σκοπό. Επιπλέον, για να διασφαλιστεί η πλήρης βιωσιμότητα, είναι σημαντικό όχι μόνο να αμβλυθούν οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις, αλλά και οι κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις, λόγω του πιθανού κλεισίματος των αλιευτικών περιοχών.

5.3. Άρθρο 17

Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ανησυχία της για το περιεχόμενο του άρθρου 17 παράγραφος 2 της πρότασης, εφόσον ο ευρωπαϊκός αλιευτικός στόλος αλιεύει ταυτόχρονα ορισμένα είδη που δεν υπόκεινται σε καθεστώς ΤΑΚ και ποσοστώσεις εμπορικής αξίας, που βοηθούν τις επιχειρήσεις να αξιοποιούν τα αλιευτικά ταξίδια που πραγματοποιούν τα σκάφη τους. Συνιστάται θερμά να ληφθεί υπόψη ότι τα εν λόγω είδη⁽⁸⁾, αν και δεν υπόκεινται σε καθεστώς ΤΑΚ, αποτελούν μέρος των συνηθών αλιευμάτων του στόλου και, ως εκ τούτου, αποτελούν είδος ενδιαφέροντος.

5.4. Άρθρο 37

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν κάνει ουδεμία αναφορά στις επενδύσεις επί του σκάφους για την αποθήκευση, την επεξεργασία και την προστιθέμενη αξία των ανεπιθύμητων αλιευμάτων· και μάλιστα, στην πραγματικότητα απαγορεύει οποιαδήποτε δυνατότητα φυσικής ή χημικής μεταποίησης για την παρασκευή ιχθυαλεύρων ή ιχθυελαίου επί του σκάφους. Δεν υπάρχουν σημαντικά κίνητρα ώστε οι αλιείς να διατηρούν τα ανεπιθύμητα αλιεύματα επί του σκάφους όταν η τιμή πώλησης είναι περίπου ένα λεπτό του ευρώ ανά χιλιόγραμμο, για μη ανθρώπινη κατανάλωση. Για τον λόγο αυτό, η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ της διαγραφής του άρθρου 54α που προτείνεται στο άρθρο 37.

6. Ειδικές παρατηρήσεις επί των παραρτημάτων

6.1. Βορειοδυτικά ύδατα (μέρος Β του παραρτήματος VI)

6.1.1. Η ΕΕ θα πρέπει να προωθήσει ένα κλίμα εμπιστοσύνης, που να δίνει στους αλιείς την ελευθερία να επιλέγουν τα πλέον ενδεδειγμένα εργαλεία ώστε να επιτυγχάνουν τη μεγαλύτερη δυνατή επιλεκτικότητα και τη μείωση των παρεμπιπτόντων αλιευμάτων. Δεν πρέπει να λησμονείται ότι οι αλιείς θα είναι απολύτως υπεύθυνοι για τα πραγματοποιούμενα αλιεύματα και όχι για ό,τι εκφορτώνουν στη στεριά. Συνεπώς, πρέπει να τους δίνεται η ευχέρεια να αποφασίζουν τα καλύτερα στοχευμένα μέτρα.

6.1.2. Στο παράρτημα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επιδιώκει να ξεκινήσουν οι μηχανότρατες να χρησιμοποιούν συρδόμενα εργαλεία με σάκους τράτας 120 mm, το οποίο αναμφίβολα θα οδηγήσει στην εξάλειψη του στόλου αυτού, εφόσον με μέγεθος ματιού 100 mm (που χρησιμοποιείται στη βιολογικά ευαίσθητη ζώνη) μειώνονται τα αλιεύματα, κατά ένα 35 %, σε σύγκριση με τα αλιεύματα που επιτυγχάνονται με άνοιγμα ματιού 80 mm.

6.1.3. Η ΕΟΚΕ δεν μπορεί να συμφωνήσει με την εισαγωγή νέων περιοχών για τη χρήση των μέτρων μείωσης για τα κητοειδή, χωρίς καμία αιτιολόγηση, ούτε με την ένταξη, άνευ λόγου, μέτρων για την αποφυγή τυχαίας σύλληψης θαλάσσιων πτηνών, δεδομένου ότι αυτό απαιτεί περαιτέρω ανάλυση και επιστημονική αιτιολόγηση.

⁽⁸⁾ Αναφερόμαστε, για παράδειγμα, στο καπόνι (*Triglididae*), στο καλαμάρι (*Loligo spp*), στο μουγγρί (*Conger conger*), στη σουπιά (*Sepia officinalis*), στο χριστόψαρο (*Zeus faber*), στο καλκάνι (*Glyptocephalus cynoglossus*), στο καστανόψαρο (*Brama brama*), στο θράψαλο (*Illex spp.*), στο μαύρο σπαδόψαρο (*Aphanopus carbo*) και, ακόμη, στο χτένι (*Pecten maximus*).

6.2. Νοτιοδυτικά ύδατα (μέρος Β του παραρτήματος VII)

6.2.1. Η ΕΟΚΕ δεν συμφωνεί με την αύξηση του ελάχιστου μεγέθους των ματιών του σάκου της τράτας για την αλίευση όλων των βενθοπελαγικών ειδών. Το να αυξηθεί το μέγεθος ματιών από τα 70 mm στα 100 mm είναι σαν να καλείς τα σκάφη να βγουν για να ψαρέψουν νερό και να τα οδηγείς προς την εξαφάνιση. Ο τρόπος εργασίας, οι σπάνιες απορρίψεις σε αυτούς τους τύπους αλιείας και η ποικιλία των ειδών-στόχου υποστηρίζουν τη διατήρηση του μεγέθους των ματιών στα 70 mm.

6.2.2. Όσον αφορά τα μέτρα που αποσκοπούν στη μείωση των παρεπιπτόντων αλιευμάτων κητοειδών και θαλάσσιων πτηνών στις υποπεριοχές ICES VIII και IX, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι, πριν από την έγκρισή τους, η Επιτροπή θα πρέπει να παράσχει την αναγκαία επιστημονική αιτιολόγηση, δεδομένου ότι τα μέτρα αυτά έχουν ήδη απορριφθεί παλαιότερα λόγω της απουσίας ή της περιορισμένης παρουσίας κητοειδών και θαλάσσιων πτηνών στα ύδατα αυτά.

6.3. Μεσόγειος θάλασσα (μέρος Β του παραρτήματος IX)

6.3.1. Όσον αφορά την απαγόρευση της χρήσης διχτύων με πάχος νήματος άνω των 3 mm, η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι, με βάση τα αποτελέσματα της επιστημονικής μελέτης που πραγματοποίησε το Ισπανικό Ωκεανογραφικό Ινστιτούτο (IEO), το πάχος αυτό θα πρέπει να γίνει 5 mm, δεδομένου ότι η διατήρηση του εν λόγω πάχους δεν δικαιολογείται από την άποψη της διατήρησης των πόρων και το μόνο που επιφέρει είναι οικονομικές ζημιές, καθώς προκαλεί πολύ συχνότερα σκίσιμο των διχτύων.

6.3.2. Όσον αφορά την απαγόρευση ύπαρξης επί του σκάφους ή της πόντισης περισσότερων των 250 διατάξεων παγίδευσης (κιούρτων) ανά σκάφος για την αλίευση οστρακοειδών βαθέων υδάτων (συμπεριλαμβανομένων των *Plesionika* spp.), η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι, γι' αυτό το είδος γαρίδας, θα πρέπει να μπορεί να διατηρηθεί ο αριθμός των κιούρτων που επιτρέπεται σήμερα, δηλαδή 1 500 κιούρτοι. Οι υφιστάμενες επιστημονικές μελέτες δείχνουν ότι το τρέχον επίπεδο αλιευμάτων δίνει τη δυνατότητα για συνολική βιομάζα που υπερβαίνει τη βιομάζα μέγιστης βιώσιμης απόδοσης και υπογραμμίζουν ότι η δραστηριότητα, στις σημερινές συνθήκες, είναι βιώσιμη και πραγματοποιείται με υπεύθυνο τρόπο.

Βρυξέλλες, 13 Ιουλίου 2016.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Γιώργος ΝΤΑΣΗΣ

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών σχετικά με το σχέδιο δράσης της ΕΕ για την καταπολέμηση της παράνομης εμπορίας άγριων ειδών»

[COM(2016) 87 final]

(2016/C 389/10)

Εισηγητής: ο κ. Cillian LOHAN

Στις 4 Μαρτίου 2016, και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα

«Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών σχετικά με το σχέδιο δράσης της ΕΕ για την καταπολέμηση της παράνομης εμπορίας άγριων ειδών»

[COM(2016) 87 final].

Το ειδικευμένο τμήμα «Γεωργία, αγροτική ανάπτυξη και περιβάλλον», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 30 Ιουνίου 2016.

Κατά την 518η σύνοδο ολομέλειάς της, που πραγματοποιήθηκε στις 13 και 14 Ιουλίου 2016 (συνεδρίαση της 14ης Ιουλίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 143 ψήφους υπέρ και καμία αποχή την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόταση της Επιτροπής σχετικά με ένα σχέδιο δράσης της ΕΕ για την καταπολέμηση της παράνομης εμπορίας άγριων ειδών και είναι στην ευχάριστη θέση να σημειώσει ότι στην πρόταση περιλαμβάνονται ορισμένες βασικές προτάσεις που αναλύθηκαν στην προηγούμενη γνωμοδότησή της για το θέμα αυτό.

1.2. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η ολιστική προσέγγιση, στην οποία περιλαμβάνεται μια παγκόσμια συμμαχία με τη συμμετοχή χωρών προέλευσης, διαμετακόμισης και ζήτησης, αποτελεί θεμελιώδη ακρογωνιαίο λίθο για την καταπολέμηση των άμεσων και έμμεσων επιπτώσεων της εμπορίας άγριων ειδών.

1.3. Η ΕΟΚΕ εντοπίζει διάφορες δράσεις προτεραιότητας για τα διαφορετικά επίπεδα της αλυσίδας εφοδιασμού στην παράνομη εμπορία.

- Στο επίπεδο των κοινοτήτων των χωρών προέλευσης, προτεραιότητα πρέπει να δοθεί τόσο στην ευαισθητοποίηση όσο και στη δημιουργία βιώσιμων πηγών απασχόλησης και εισοδήματος.
- Στο επίπεδο του οργανωμένου εγκλήματος, προτεραιότητα πρέπει να δοθεί τόσο στην επιβολή ενός συστήματος κοινών, αποτελεσματικών, αναλογικών και αποτρεπτικών ελέγχων και ποινικών κυρώσεων, όσο και στην παροχή των πόρων για τις προσπάθειες αστυνόμευσης.
- Στο επίπεδο της ζήτησης, τόσο από την πλευρά των επιχειρήσεων όσο και από την πλευρά των καταναλωτών, προτεραιότητα πρέπει να δοθεί στην ευαισθητοποίηση, στην ιχνηλασιμότητα και στην επισήμανση. Αυτό θα πρέπει να εφαρμοστεί ειδικά στο ευρωπαϊκό επίπεδο.
- Στο επίπεδο της δικαστικής εξουσίας, προτεραιότητα πρέπει να δοθεί στην επιβολή της νομοθεσίας μέσω της ειδικής κατάρτισης των δικαστών, ώστε να διασφαλιστεί ότι υπάρχει συνέπεια και αναλογικότητα στην επιβολή ποινών.

1.4. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι ο διαρθρωμένος διάλογος και η συνεργασία με τρίτες χώρες πρέπει να καταστούν υποχρεωτικές διαδικασίες, στο πλαίσιο των οποίων η καταπολέμηση της εμπορίας άγριων ειδών θα συνιστά απαραίτητη προϋπόθεση για όλες τις διμερείς και πολυμερείς εμπορικές συμφωνίες της ΕΕ. Η επίδραση των εξωτερικών πολιτικών της ΕΕ που αποσκοπούν στη βιώσιμη ανάπτυξη τρίτων χωρών θα πρέπει, κατά πρώτον, να μετράται σε σχέση με την ποιότητα της ζωής και τις εναλλακτικές βιώσιμες πηγές εισοδήματος και απασχόλησης για τους αγροτικούς πληθυσμούς, σύμφωνα με το θεματολόγιο των Ηνωμένων Εθνών για τη βιώσιμη ανάπτυξη το 2030.

1.5. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει, σε συμφωνία με τη διακήρυξη του Λονδίνου, την ανάγκη θέσπισης ενός συστήματος επισημάνσης και ιχνηλασιμότητας ώστε να διασφαλίζεται ότι το εμπόριο άγριων ειδών είναι νόμιμο και βιώσιμο.

1.6. Η ΕΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της για το γεγονός ότι η πρόταση της Επιτροπής δεν περιλαμβάνει καμία αναφορά στην απειλή που αντιπροσωπεύει η εμπορία άγριων ειδών για τη δημόσια υγεία και για τα αυτόχθονα είδη ζώων και φυτών. Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι τα συστήματα επισημάνσης και ιχνηλασιμότητας που αναφέρονται ανωτέρω, σε συνδυασμό με τον κατάλληλο μηχανισμό κτηνιατρικού και φυτοϋγειονομικού ελέγχου, μπορεί να βοηθήσουν στην αντιμετώπιση της εμφάνισης και εξάπλωσης τέτοιου είδους ασθενειών σε ολόκληρο τον κόσμο.

1.7. Η ΕΟΚΕ συνιστά στην Επιτροπή να δώσει πολύ μεγαλύτερη σημασία στον αντίκτυπο του ηλεκτρονικού εμπορίου επί της παράνομης εμπορίας άγριων ειδών και να εφαρμόσει ειδικά μέτρα για την προστασία του νόμιμου και βιώσιμου εμπορίου άγριων ειδών από το παράνομο εμπόριο, το οποίο διεξάγεται μέσα από τη στρεβλή χρήση ιστοτόπων ηλεκτρονικού εμπορίου και μέσω κοινωνικής δικτύωσης ή με ειδικά παράνομα δίκτυα που δημιουργούνται στο «κρυμμένο διαδίκτυο».

1.8. Η ΕΟΚΕ τονίζει τη σημασία της επικείμενης 17ης συνεδρίασης της διάσκεψης των μερών (CoP17) της σύμβασης για το διεθνές εμπόριο απειλούμενων ειδών (CITES) και παροτρύνει την ΕΕ να υποστηρίξει με σθένος τους στόχους του παρόντος σχεδίου δράσης. Επίσης, καλεί την Επιτροπή να στηρίξει την πρόταση για το κλείσιμο των εγχώριων αγορών ελεφαντόδοντου ως ζωτικής σημασίας συμβολή στην πρόληψη της εξαφάνισης των αφρικανικών ελεφάντων.

2. Εισαγωγή

2.1. Η εμπορία άγριων ειδών δεν αποτελεί καινούριο φαινόμενο ⁽¹⁾, όμως η κλίμακα, η φύση και οι επιπτώσεις της έχουν αλλάξει σημαντικά τα τελευταία χρόνια ⁽²⁾. Η ραγδαία και ευρεία ανάπτυξη της καθιστά την εμπορία άγριων ειδών μία από τις σοβαρότερες μορφές οργανωμένου εγκλήματος, μαζί με την εμπορία ανθρώπων και τη διακίνηση ναρκωτικών και όπλων, καθώς ο εκτιμώμενος κύκλος εργασιών ανέρχεται μεταξύ 8 και 20 δισεκατ. ευρώ ετησίως.

2.2. Η εμπορία άγριων ειδών έχει καταστεί μία από τις πλέον κερδοφόρες παράνομες δραστηριότητες στον κόσμο χάρη στη μεγάλη ζήτηση ⁽³⁾ και τον χαμηλό κίνδυνο (ανίχνευσης και κυρώσεων). Σε σύγκριση με άλλες μορφές εγκλήματος, αποδίδεται πολύ μικρότερη προτεραιότητα στην εμπορία άγριων ειδών και διατίθενται πολύ λιγότεροι πόροι για την καταπολέμησή της. Οι κυρώσεις που εφαρμόζονται είναι ανομοιόμορφες και άνισες, ακόμα και εντός της ΕΕ, γεγονός το οποίο ενθαρρύνει τη μεταφορά των δραστηριοτήτων των διεθνών εγκληματικών οργανώσεων σε χώρες με λιγότερο αυστηρές ποινές ή λιγότερο αποτελεσματική δράση των αρμόδιων υπηρεσιών.

2.3. Ο αντίκτυπος της εμπορίας άγριων ειδών είναι μετρήσιμος και ορατός, και όχι μόνο από περιβαλλοντική άποψη ⁽⁴⁾. Για τον λόγο αυτό, η απώλεια της βιοποικιλότητας, η αποδάσωση ⁽⁵⁾, η πιθανότητα εξαφάνισης των πλέον emblematicών ειδών ⁽⁶⁾ και η μείωση των αλιευτικών αποθεμάτων ⁽⁷⁾ αποτελούν μερική μόνο συνέπεια ενός ακόμα πιο επικίνδυνου φαινομένου.

⁽¹⁾ Ο ορισμός της εμπορίας άγριων ειδών καλύπτει το διεθνές και μη διεθνές παράνομο εμπόριο άγριων ζώων, φυτών και παράγωγων προϊόντων και συνδέεται στενά με αδικήματα όπως η λαθροθηρία.

⁽²⁾ Μεταξύ 2007 και 2013 η λαθροθηρία αυξήθηκε σε τέτοιο βαθμό, ώστε υπονόμωσε την αποκατάσταση που σημειώθηκε τις τρεις προηγούμενες δεκαετίες, συνιστώντας πραγματική απειλή για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας και την αειφόρο ανάπτυξη. Είναι ενδεικτικό ότι στην Αφρική θανατώνονται κάθε χρόνο για τον ελεφαντόδοντο από 20 000 έως 25 000 ελέφαντες, ενώ μόνο από το 2010 έως το 2012 θανατώθηκαν έως και 100 000 ελέφαντες.

⁽³⁾ Η αύξηση της παράνομης εμπορίας άγριων ειδών οφείλεται στην αυξανόμενη ζήτηση για προϊόντα άγριων ειδών σε ορισμένες κυρίως ασιατικές χώρες (π.χ. Κίνα, Βιετνάμ), όπως το ελεφαντόδοντο, τα κέρατα του ρινόκερου, τα οστά τίγρεως.

⁽⁴⁾ Ο αντίκτυπος της εμπορίας άγριων ειδών στη φύση μπορεί να ενταθεί από άλλους παράγοντες, όπως η παγκοσμιοποιημένη κατανάλωση, η μη βιώσιμη χρήση του εδάφους, η κλιματική αλλαγή, η υπερεκμετάλλευση των φαρμακευτικών φυτών και ο εντατικός τουρισμός, μεταξύ άλλων ο «κυνηγετικός» τουρισμός.

⁽⁵⁾ Η παράνομη υλοτομία αντιστοιχεί περίπου στο 30 % του παγκόσμιου εμπορίου ξυλείας και συμβάλλει σε ποσοστό μεγαλύτερο του 50 % στην αποψίλωση τροπικών δασών της κεντρικής Αφρικής, του Αμαζονίου και της νοτιοανατολικής Ασίας, στερώντας από τους αυτόχθονες πληθυσμούς σημαντικές ευκαιρίες αειφόρου ανάπτυξης.

⁽⁶⁾ Λόγω της λαθροθηρίας, ο δυτικός μαύρος ρινόκερος ανακηρύχθηκε εξαφανισμένο είδος από τη Διεθνή Ένωση για τη Διατήρηση της Φύσης και των Φυσικών Πόρων (IUCN) το 2011.

⁽⁷⁾ Η παράνομη αλιεία εκτιμάται ότι ισούται με το 19 % της αναφερόμενης αξίας των αλιευμάτων.

2.4. Η εμπορία άγριων ειδών συνδέεται στενά με άλλες παράνομες δραστηριότητες διεθνών εγκληματικών οργανώσεων, συμπεριλαμβανομένης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της διαφθοράς, όπως τονίστηκε στην πρόσφατη έκθεση του Γραφείου των Ηνωμένων Εθνών για τον Έλεγχο των Ναρκωτικών και την Πρόληψη του Εγκλήματος (UNODC) ⁽⁸⁾.

2.5. Η εμπορία άγριων ειδών συνιστά κίνδυνο για την παγκόσμια ασφάλεια. Πυροδοτεί συγκρούσεις και απειλεί την περιφερειακή και εθνική ασφάλεια, προσφέροντας πηγή χρηματοδότησης σε ένοπλες παραστρατιωτικές ομάδες και τρομοκρατικά δίκτυα ⁽⁹⁾.

2.6. Η παράνομη εμπορία άγριων ειδών συνιστά απειλή για τη δημόσια υγεία και για τα αυτόχθονα είδη χλωρίδας και πανίδας. Η παράκαμψη των ενδεδειγμένων φυτοϋγειονομικών ελέγχων εκθέτει τα αυτόχθονα φυτικά είδη σε σημαντικό κίνδυνο μόλυνσης από νέους παθογόνους οργανισμούς ⁽¹⁰⁾. Εξάλλου, εκτιμάται ότι το 75 % των νέων μολυσματικών ασθενειών προέρχεται από ζώα, και κυρίως από άγρια είδη ζώων ⁽¹¹⁾.

2.7. Η κλοπή απειλούμενων ειδών αποτελεί ένα ακόμη σχετικό πρόβλημα το οποίο δεν έχει επαρκώς επισημανθεί. Από το 2000 μέχρι σήμερα 739 ζώα από 44 είδη έχουν κλαπεί από ζωολογικούς κήπους της ΕΑΖΑ ⁽¹²⁾, πολλά από τα οποία δεν ξαναβρέθηκαν ποτέ. Τα απειλούμενα με εξαφάνιση είδη πρωτεύοντων και πτηνών έχουν καταστεί δημοφιλείς στόχοι, και αυτό δημιουργεί προβλήματα από πλευράς ευημερίας και βιοποικιλότητας για τα προγράμματα αναπαραγωγής των εν λόγω σπάνιων ειδών.

2.8. Η σύμβαση για το διεθνές εμπόριο απειλούμενων ειδών (CITES) είναι ζωτικής σημασίας για την καταπολέμηση της παράνομης εμπορίας άγριων ειδών. Το 2013 τα Ηνωμένα Έθνη ξεκίνησαν μια δυναμική πολιτική εκστρατεία ⁽¹³⁾ για το θέμα αυτό, με αποκορύφωμα το πρώτο ειδικό ψήφισμα που εγκρίθηκε από τη Γενική Συνέλευση τον Ιούλιο του 2015 ⁽¹⁴⁾. Ως αποτέλεσμα, η διεθνής κοινότητα ξεκίνησε μια παράλληλη πρωτοβουλία με στόχο τη δημιουργία μιας παγκόσμιας συμμαχίας με τη συμμετοχή χωρών προέλευσης, διαμετακόμισης και ζήτησης άγριων ειδών, η οποία οδήγησε στην υπογραφή της διακήρυξης του Λονδίνου ⁽¹⁵⁾ τον Φεβρουάριο του 2014.

2.9. Η ΕΕ, ως σημαντική αγορά προορισμού παράνομων προϊόντων άγριων ειδών, καθώς και σημαντικός κόμβος παράνομης εμπορίας ειδών που προέρχονται από την Αφρική, τη Λατινική Αμερική και την Ασία, μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο. Το 2014, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο κάλεσε την Επιτροπή να καταρτίσει σχέδιο δράσης της ΕΕ για την αντιμετώπιση της παράνομης εμπορίας άγριων ειδών ⁽¹⁶⁾. Η ανακοίνωση της Επιτροπής που προέκυψε σχετικά με την προσέγγιση της ΕΕ για την καταπολέμηση της εμπορίας άγριων ειδών ⁽¹⁷⁾ υποστηρίχθηκε σθεναρά από την ΕΟΚΕ σε γνωμοδότησή της ⁽¹⁸⁾.

2.10. Από την παράνομη εμπορία άγριων ειδών θίγονται άμεσα ή έμμεσα επιχειρηματικοί κλάδοι και, πιο συγκεκριμένα, τόσο επιχειρήσεις που συμμετέχουν στο νόμιμο και βιώσιμο εμπόριο άγριων ειδών (δηλαδή η βιομηχανία πολυτελείας, ο τομέας των ζώων συντροφιάς και η παραδοσιακή κινεζική ιατρική), όσο και επιχειρήσεις που εμπλέκονται έμμεσα (δηλαδή εταιρείες μεταφορών, ταχυμεταφορές και εταιρείες ηλεκτρονικού εμπορίου). Αναγνωρίζοντας αυτό το γεγονός, πολλές εταιρείες έχουν δρομολογήσει μια σειρά από πρωτοβουλίες για την καταπολέμηση της παράνομης εμπορίας άγριων ειδών, όπως τα συστήματα πιστοποίησης και η μεμονωμένη ή πολλαπλή εταιρική κοινωνική ευθύνη ⁽¹⁹⁾.

⁽⁸⁾ UNODC, *World Wildlife Crime Report: Trafficking in protected species*, 2016.

⁽⁹⁾ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, «Ανακοίνωση σχετικά με σχέδιο δράσης για την ενίσχυση της καταπολέμησης της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας», COM(2016) 50 final.

⁽¹⁰⁾ ΕΕ C 424 της 26.11.2014, σ. 52.

⁽¹¹⁾ Έκθεση WWF — http://awsassets.panda.org/downloads/wwffightingillicitwildlifetrafficking_lr.pdf

⁽¹²⁾ Η Ευρωπαϊκή Ένωση Ζωολογικών Κήπων και Ενυδρείων (EAZA) είναι η κορυφαία οργάνωση στον τομέα αυτό, με 377 οργανισμούς μέλη σε 43 χώρες σε όλη την Ευρώπη και τη Μέση Ανατολή.

⁽¹³⁾ Σε ψήφισμα το οποίο εγκρίθηκε το 2013 από την επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για την πρόληψη του εγκλήματος και την άσκηση της ποινικής δικαιοσύνης και εγκρίθηκε από το Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο των Ηνωμένων Εθνών, η εμπορία άγριων ειδών χαρακτηρίζεται μορφή «σοβαρού οργανωμένου εγκλήματος» που διαπράττεται από τις ίδιες κατηγορίες παγκόσμιων οργανωμένων εγκληματικών ομάδων με τις κατηγορίες ομάδων που ευθύνονται για δραστηριότητες όπως η εμπορία ανθρώπων και η διακίνηση ναρκωτικών και όπλων.

⁽¹⁴⁾ Ψήφισμα 69/314 των Ηνωμένων Εθνών, *Καταπολέμηση της παράνομης εμπορίας άγριων ειδών (Tackling illicit trafficking in wildlife)*, 30 Ιουλίου 2015.

⁽¹⁵⁾ Η διακήρυξη του Λονδίνου υπεγράφη από αρχηγούς κρατών, υπουργούς και εκπροσώπους 46 χωρών στη διάσκεψη για την παράνομη εμπορία άγριων ειδών το 2014. Στη διακήρυξη ορίζονται νέα πρότυπα για την καταπολέμηση της εμπορίας άγριων ειδών. Μεταξύ άλλων προβλέπονται η τροποποίηση της ισχύουσας νομοθεσίας με την κατηγοριοποίηση της λαθροθηρίας και της εμπορίας άγριων ειδών στα «σοβαρά εγκλήματα», η απαγόρευση της χρήσης ειδών που απειλούνται με εξαφάνιση, η ενίσχυση της διασυνοριακής συνεργασίας και ο συντονισμός των δικτύων επιβολής της νομοθεσίας για τα άγρια είδη.

⁽¹⁶⁾ Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 15ης Ιανουαρίου 2014 σχετικά με την εγκληματικότητα εις βάρος άγριων ειδών [2013/2747 (RSP)].

⁽¹⁷⁾ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σχετικά με την προσέγγιση της ΕΕ για την καταπολέμηση της παράνομης εμπορίας άγριων ειδών — COM(2014) 64 final.

⁽¹⁸⁾ Βλέπε υποσημείωση 10.

⁽¹⁹⁾ Ricardo Energy & Environment, «Strengthening cooperation with business sectors against illegal trade in wildlife». Έκθεση για τη ΓΑ Περιβάλλοντος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, 2015.

3. Περίληψη της πρότασης της Επιτροπής

3.1. Το σχέδιο δράσης αποσκοπεί στη βελτίωση της συνεργασίας μεταξύ όλων των ενδιαφερόμενων φορέων, στην αποτελεσματικότερη χρήση των υφιστάμενων μέσων και πολιτικών και στην ενίσχυση των μεταξύ τους συνεργειών. Τα αποτελέσματα που θα επιτευχθούν από το σχέδιο δράσης θα αξιολογηθούν το 2020.

3.2. Τα μέτρα βασίζονται σε τρεις προτεραιότητες:

- πρόληψη της εμπορίας άγριων ειδών,
- εφαρμογή και επιβολή των υφιστάμενων κανόνων,
- ενίσχυση των παγκόσμιων συμφωνιών σύμπραξης μεταξύ των χωρών προέλευσης, κατανάλωσης και διαμετακόμισης.

3.3. Για την αντιμετώπιση των αιτιών της εμπορίας άγριων ειδών, η ΕΕ θα επικεντρωθεί σε τέσσερις τομείς:

- μείωση της ζήτησης,
- συμμετοχή των αγροτικών κοινοτήτων στη διατήρηση των άγριων ειδών,
- μεγαλύτερη συμμετοχή του κλάδου των επιχειρήσεων,
- αντιμετώπιση της διαφθοράς.

4. Γενικές παρατηρήσεις

4.1. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόταση της Επιτροπής και θεωρεί ότι το σχέδιο δράσης της ΕΕ για την καταπολέμηση της εμπορίας άγριων ειδών αποτελεί απαραίτητο εργαλείο για την αντιμετώπιση του εκτεταμένου και επικίνδυνου αυτού φαινομένου. Η ανάλυση των αδυναμιών των υφιστάμενων δομών καταπολέμησης της αύξησης της εμπορίας άγριων ειδών στο συνοδευτικό έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής θα συμβάλει στον εμπλουτισμό τυχόν μελλοντικών επιπρόσθετων εκτιμήσεων και δράσεων ⁽²⁰⁾.

4.2. Η ΕΟΚΕ σημειώνει με ικανοποίηση τη συμπερίληψη ορισμένων βασικών προτάσεων που αναλύθηκαν στην προηγούμενη γνωμοδότησή της σχετικά με την εμπορία άγριων ειδών ⁽²¹⁾ στην υπό εξέταση πρόταση.

4.3. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η ολιστική προσέγγιση αποτελεί κρίσιμης σημασίας ακρογωνιαίο λίθο του σχεδίου δράσης της ΕΕ λόγω των πολύπλοκων και πολύπλευρων διαστάσεων της εμπορίας άγριων ειδών και των άμεσων και έμμεσων επιπτώσεών της.

4.4. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την άποψη ότι σημείο εκκίνησης για τη στρατηγική θα είναι η τήρηση, η ενίσχυση και ο συντονισμός των ήδη υφιστάμενων διεθνών συμφωνιών (ιδίως της CITES), νόμων, κανονισμών, πολιτικών και εργαλείων εφαρμογής, με την ευρύτερη συμμετοχή όλων των ενδιαφερομένων τομέων — προστασία του περιβάλλοντος, τελωνειακός έλεγχος, δικαστικό σύστημα, επιχειρηματικά συμφέροντα, καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος κ.λπ.— και την αποτελεσματικότερη συνεργασία μεταξύ των αρχών στις χώρες προέλευσης, διαμετακόμισης και ζήτησης.

4.5. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η ΕΕ δεν θα είναι σε θέση να καταπολεμήσει αποτελεσματικά το οργανωμένο έγκλημα σε βάρος των άγριων ειδών έως ότου επιτευχθούν ορισμένοι στόχοι (οι οποίοι αναφέρονται στο παράρτημα της πρότασης):

- Όλα τα κράτη μέλη πρέπει να συμμορφωθούν το συντομότερο δυνατόν με την υφιστάμενη νομοθεσία της ΕΕ περί άγριων ειδών.

⁽²⁰⁾ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, «Analysis and Evidence in support of the EU Action Plan against Wildlife Trafficking». Έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής, SWD (2016) 38 final.

⁽²¹⁾ Βλέπε υποσημείωση 10.

- Βελτίωση ενός κοινού μηχανισμού για τη συνεργασία, τον συντονισμό, την επικοινωνία και τη ροή δεδομένων μεταξύ των αρμόδιων υπηρεσιών επιβολής του νόμου στα κράτη μέλη, με συγκεκριμένη στρατηγική για τις διασυνοριακές επιχειρήσεις και έρευνες, συμπεριλαμβανομένης της ανάπτυξης ενός κοινού μητρώου των ασκούντων εμπορία άγριων ειδών.
- Κατάρτιση κατάλληλου συστήματος ενιαίας και τακτικής εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης που θα καλύπτει ολόκληρη την αλυσίδα επιβολής της νομοθεσίας/δικαστικού συστήματος που εμπλέκεται στην καταπολέμηση της εμπορίας άγριων ειδών και θα περιλαμβάνει μεταξύ άλλων εμπειρογνώμονες στο οργανωμένο έγκλημα, το έγκλημα στον κυβερνοχώρο και τις σχετικές παράνομες χρηματοοικονομικές ροές.
- Τα κράτη μέλη θα πρέπει να εναρμονίσουν τη νομοθεσία τους σύμφωνα με τις διεθνείς συμφωνίες, διασφαλίζοντας ότι η εμπορία άγριων ειδών θα συνιστά σοβαρό έγκλημα που τιμωρείται με ποινή τουλάχιστον τετραετούς κάθειρξης και περιλαμβάνοντας την εμπορία μεταξύ των εγκλημάτων που καλύπτονται από μέτρα για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της διαφθοράς.

4.6. Η πρόταση για τη δημιουργία μιας παγκόσμιας συμμαχίας κατά της εμπορίας άγριων ειδών με σκοπό τη θέσπιση διαρθρωμένου διαλόγου και συνεργασίας με τις χώρες προέλευσης, διαμετακόμισης και κατανάλωσης, συμπεριλαμβανομένων των εθνικών κυβερνήσεων, τοπικών κοινοτήτων, της κοινωνίας των πολιτών και του ιδιωτικού τομέα, θα υποστηρίξει σε μεγάλο βαθμό τους στόχους του σχεδίου.

4.7. Η ΕΟΚΕ εντοπίζει διάφορες δράσεις προτεραιότητας για τα διαφορετικά επίπεδα της αλυσίδας εφοδιασμού στην παράνομη εμπορία.

- Στο επίπεδο των κοινοτήτων των χωρών προέλευσης, προτεραιότητα πρέπει να δοθεί τόσο στην ευαισθητοποίηση όσο και τη δημιουργία βιώσιμων πηγών απασχόλησης και εισοδήματος.
- Στο επίπεδο του οργανωμένου εγκλήματος, προτεραιότητα πρέπει να δοθεί τόσο στην επιβολή ενός συστήματος κοινών, αποτελεσματικών, αναλογικών και αποτρεπτικών ελέγχων και ποινικών κυρώσεων, όσο και στην παροχή των πόρων για τις προσπάθειες αστυνόμευσης.
- Στο επίπεδο της ζήτησης, τόσο από τη σκοπιά των επιχειρήσεων όσο και των καταναλωτών, προτεραιότητα πρέπει να δοθεί στην ευαισθητοποίηση, στην ιχνηλασιμότητα και στην επισήμανση. Αυτό θα πρέπει να εφαρμοστεί ειδικά στο ευρωπαϊκό επίπεδο.
- Στο επίπεδο της δικαστικής εξουσίας, προτεραιότητα πρέπει να δοθεί στην επιβολή της νομοθεσίας μέσω της ειδικής κατάρτισης των δικαστών, ώστε να διασφαλιστεί ότι υπάρχει συνέπεια και αναλογικότητα στην επιβολή ποινών.

4.8. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί ότι χρειάζονται περισσότεροι χρηματοδοτικοί πόροι και περισσότερο στοχοθετημένες πρωτοβουλίες για την καταπολέμηση της παράνομης εμπορίας άγριων ειδών στις χώρες προέλευσης. Για παράδειγμα, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την πρόταση της Επιτροπής να αποβεί η καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος σε σχέση με τα άγρια είδη προαπαιτούμενο για όλες τις διμερείς και πολυμερείς εμπορικές συμφωνίες της ΕΕ.

4.9. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ζωτικής σημασίας τον ρόλο της κοινωνίας των πολιτών στην καταπολέμηση και στην πρόληψη της παράνομης εμπορίας άγριων ειδών τόσο στις χώρες προέλευσης όσο και στις χώρες προορισμού. Η ΕΟΚΕ αποδίδει ιδιαίτερη σημασία στην ενεργό και συνειδητή συμμετοχή των καταναλωτών και του ιδιωτικού τομέα προκειμένου να ενθαρρυνθεί η βιώσιμη προμήθεια των προϊόντων άγριων ειδών, υποστηριζόμενη από τη θέσπιση ενός συστήματος επισήμανσης και ιχνηλασιμότητας.

4.10. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι οι αγροτικοί πληθυσμοί πρέπει να συμμετέχουν στην αποτελεσματική ανάπτυξη εναλλακτικών λύσεων έτσι ώστε να μπορούν να επωφεληθούν από την προστασία των άγριων ειδών (π.χ. οικολογικός τουρισμός). Η μετάβαση στη βιώσιμη οικονομία στις τρίτες χώρες θα πρέπει καταρχάς να μετράται και να αξιολογείται με όρους ποιότητας ζωής και ευκαιριών απασχόλησης και πρέπει να συνάδει με το θεματολόγιο των Ηνωμένων Εθνών για τη βιώσιμη ανάπτυξη το 2030 και τους σχετικούς στόχους για την αειφόρο ανάπτυξη (SDG).

4.11. Η ΕΟΚΕ τονίζει την ανάγκη να παρασχεθούν εναλλακτικές βιώσιμες πηγές εισοδήματος και απασχόλησης στους πληθυσμούς τρίτων χωρών που συμμετέχουν στα αρχικά στάδια της εμπορίας άγριων ειδών. Οι πηγές αυτές μπορούν να έχουν τη μορφή του οικολογικού τουρισμού ή ακόμα και της μεγιστοποίησης των δυνατοτήτων απόδοσης των υπηρεσιών οικοσυστήματος με βάση τον εγχώριο οικοτόπο και τα άγρια είδη.

4.12. Η ΕΟΚΕ τονίζει επίσης την ανάγκη συνεχούς επαφής με τον επιχειρηματικό τομέα ώστε να διευκολύνονται η αμφίδρομη συζήτηση και η ροή πληροφοριών και να διασφαλιστεί ότι ο τομέας των επιχειρήσεων θα διαδραματίζει θετικό ρόλο στην καταπολέμηση της εμπορίας άγριων ειδών. Η στρατηγική για την αντιμετώπιση των προβλημάτων αυτών δεν μπορεί να εφαρμοστεί στο κενό, με τις ιδιωτικές επιχειρήσεις να έχουν αποκλειστεί.

5. Ειδικές παρατηρήσεις

5.1. Η ΕΟΚΕ προτείνει την ανάληψη μιας ευρείας ευρωπαϊκής εκστρατείας ευαισθητοποίησης με σκοπό τη συμμετοχή των καταναλωτών και του ιδιωτικού τομέα στη μείωση της προσφοράς και ζήτησης παράνομων προϊόντων άγριων ειδών. Λόγω της ευρύτητας του ορισμού της «εμπορίας άγριων ειδών», η ΕΟΚΕ συνιστά να δοθεί έμφαση στα μη εμβληματικά φυτά και ζώα ⁽²²⁾, καθώς και στα παράγωγα προϊόντα ⁽²³⁾.

5.2. Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει τη βούλησή της να στηρίξει και να συμμετάσχει σε πρωτοβουλίες που επιθυμεί ενδεχομένως να αναλάβει η ΕΕ, π.χ. στο πλαίσιο του δικτύου οικονομικών και κοινωνικών παραγόντων ΕΕ — Αφρικής που έχει συσταθεί σε επίπεδο ΕΟΚΕ. Η ΕΟΚΕ θα επικροτούσε οποιαδήποτε πρωτοβουλία της Επιτροπής για τη δημιουργία φόρουμ συζητήσεων σχετικά με την εφαρμογή του σχεδίου δράσης και είναι πρόθυμη να φιλοξενήσει εκδήλωση για το θέμα αυτό.

5.3. Στον απόηχο της διακήρυξης του Λονδίνου, η ΕΟΚΕ ζητεί συγκεκριμένα μέτρα ώστε να διασφαλιστεί ότι ο ιδιωτικός τομέας ενεργεί υπεύθυνα, καθώς και τη θέσπιση συστήματος επισημάνσης και ιχνηλασιμότητας ώστε να εξασφαλιστεί ότι το εμπόριο άγριων ειδών θα είναι νόμιμο και βιώσιμο, τόσο οικονομικά και περιβαλλοντικά όσο και από την άποψη των τοπικών κοινοτήτων. Τα συστήματα που υπάρχουν σήμερα για την εμπορία χαβιαριού και τροπικής ξυλείας μπορεί να ληφθούν ως σημείο αναφοράς για τον σκοπό αυτό ⁽²⁴⁾. Το σύστημα διαχείρισης πληροφοριών για τα ζώα (ZIMS) που χρησιμοποιείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση Ζωολογικών Κήπων και Ενυδρείων (EAZA) θα μπορούσε να αποτελέσει καλό σημείο αναφοράς για το κοινό σύστημα ιχνηλασιμότητας για τα ζώα ζώα.

5.4. Η ΕΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της για το γεγονός ότι στην πρόταση της Επιτροπής δεν γίνεται καμία αναφορά στην απειλή που αντιπροσωπεύει η εμπορία άγριων ειδών για τη δημόσια υγεία και για τα αυτόχθονα είδη ζώων και φυτών. Το συγκεκριμένο θέμα είναι εξαιρετικά επίκαιρο και, κατά συνέπεια, η ΕΟΚΕ τονίζει ότι θα πρέπει να συμπεριληφθεί στο σχέδιο δράσης της ΕΕ. Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι τα συστήματα επισημάνσης και ιχνηλασιμότητας που αναφέρθηκαν ανωτέρω, σε συνδυασμό με τον κατάλληλο μηχανισμό κτηνιατρικού και φυτοϋγειονομικού ελέγχου, μπορεί να βοηθήσουν στην αντιμετώπιση της εμφάνισης και εξάπλωσης τέτοιου είδους ασθενειών σε ολόκληρο τον κόσμο. Πρέπει να ενισχυθεί η συνεργασία με το Ευρωπαϊκό Κέντρο Πρόληψης και Ελέγχου των Νόσων (ECDC).

5.5. Τα νέα σύνορα του παράνομου εμπορίου άγριων ειδών τίθενται από το ηλεκτρονικό εμπόριο. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι υπάρχουν πολλά παράνομα εργαλεία ηλεκτρονικού εμπορίου, όπως η στρεβλή χρήση ιστοτόπων ηλεκτρονικού εμπορίου και φόρουμ μέσω κοινωνικής δικτύωσης ή οι περιορισμένες πρόσβασης εξειδικευμένες ηλεκτρονικές πλατφόρμες που δημιουργούνται στο «κρυμμένο διαδίκτυο». Όσον αφορά την πρώτη περίπτωση, η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει μια σειρά από βέλτιστες πρακτικές που θα πρέπει να ληφθούν υπόψη από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, όπως η συμφωνία που υπεγράφη τον Ιούνιο του 2013 μεταξύ του ιταλικού Σώματος Προστασίας Δασών και των δύο μεγαλύτερων διαδικτυακών πυλών διαφήμισης («αγγελίες eBay» και «Subito.it») ⁽²⁵⁾, η οποία προβλέπει την εισαγωγή περισσότερων πληροφοριών προς όφελος των καταναλωτών, καθώς και τη δυνατότητα έγκαιρης διαγραφής καταχωρίσεων που θεωρούνται ύποπτες. Η συμφωνία προβλέπει επίσης τον έλεγχο των καταχωρίσεων μέσω «φίλτρων» που επιτρέπουν μόνο τη δημοσίευση αγγελιών που εξασφαλίζουν την ιχνηλασιμότητα των προς πώληση ειδών. Όσον αφορά το «κρυμμένο διαδίκτυο», η ΕΟΚΕ προτείνει τη δημιουργία μιας συγκεκριμένης ειδικής ομάδας με την υποστήριξη εμπειρογνομόνων του εγκλήματος στον κυβερνοχώρο.

5.6. Η ΕΟΚΕ τονίζει τη σημασία της 17ης συνεδρίασης της διάσκεψης των μερών (CoP17) της σύμβασης CITES, η οποία θα πραγματοποιηθεί τον Σεπτέμβριο και τον Οκτώβριο 2016 στη Νότια Αφρική. Η ΕΕ έχει 28 ψήφους και θα πρέπει να καταστήσει σαφείς τις δυναμικές θέσεις που περιλαμβάνονται στο παρόν σχέδιο δράσης. Ορισμένες από τις προτάσεις που έχει ήδη υποβάλει η Επιτροπή θα συμβάλουν στην αντιμετώπιση της εμπορίας άγριων ειδών, όπως μεταξύ άλλων η προσθήκη αυξημένου αριθμού σχετικών ειδών στον κατάλογο CITES. Επίσης, καλεί την Επιτροπή να στηρίξει την πρόταση για το κλείσιμο των εγχώριων αγορών ελεφαντόδοντου ως ζωτικής σημασίας συμβολή στην πρόληψη της εξαφάνισης των αφρικανικών ελεφάντων.

Βρυξέλλες, 14 Ιουλίου 2016.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Γιώργος ΝΤΑΣΗΣ

⁽²²⁾ Η σύμβαση CITES έχει τρία παραρτήματα στα οποία απαριθμούνται κατηγορίες ειδών ανάλογα με τον βαθμό προστασίας που απαιτείται, δηλαδή ανάλογα με το πόσο απειλούνται από το διεθνές εμπόριο. Τα παραρτήματα περιέχουν περίπου 5 600 είδη ζώων και 30 000 είδη φυτών, τα οποία αποτελούν αντικείμενο προστασίας από την υπερεκμετάλλευση μέσω του διεθνούς εμπορίου. Αυτό σημαίνει ότι λιγότερο γνωστά και λιγότερο εμβληματικά είδη όπως οι παγκολίνι —ένα από τα είδη φυτών που αποτελούν αντικείμενο εντατικής εμπορίας— απειλούνται επίσης από το λαθρεμπόριο.

⁽²³⁾ Το εμπόριο άγριων ειδών μπορεί να περιλαμβάνει ζώα ζώα και φυτά, αλλά και μια σειρά από παράγωγα προϊόντα λόγω των πολλών πιθανών χρήσεων τους (συστατικά για παραδοσιακά φάρμακα, διατροφή, καύσιμα, ζωοτροφές, οικοδομικά υλικά, ρούχα και στολίδια κ.λπ.): <http://www.traffic.org/trade/>

⁽²⁴⁾ Η σύμβαση CITES περιλαμβάνει ένα παγκόσμιο σύστημα επισημάνσης για την ταυτοποίηση του χαβιαριού, η εισαγωγή του οποίου επιτρέπεται μόνο με κατάλληλη άδεια από τις αρμόδιες αρχές (www.cites.org/common/resource/reg_caviar.pdf). Όσον αφορά το εμπόριο στον δασικό τομέα, σκοπός της νομοθεσίας της ΕΕ είναι η αποθάρρυνση της εμπορίας τροπικής ξυλείας, με την υποστήριξη της θέσπισης εθνικών συστημάτων ιχνηλασιμότητας.

⁽²⁵⁾ Οι πύλες «αγγελίες eBay» και «Subito.it» διαχειρίζονται το 90% των διαφημίσεων ηλεκτρονικού εμπορίου στην Ιταλία <http://www.corpoforestale.it/flex/cm/pages/ServeBLOB.php/L/IT/IDPagina/7388>

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση κανόνων σχετικά με τη διάθεση προϊόντων λίπανσης με σήμανση CE στην αγορά και για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 1069/2009 και (ΕΚ) αριθ. 1107/2009»

[COM(2016) 0157 final — 2016/0084 (COD)]

(2016/C 389/11)

Εισηγητής: ο κ. Cillian LOHAN

Στις 8 Απριλίου 2016, το Συμβούλιο, και στις 11 Απριλίου 2016, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, σύμφωνα με το άρθρο 114 παράγραφος 3, και το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αποφάσισαν να ζητήσουν τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα

«Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση κανόνων σχετικά με τη διάθεση προϊόντων λίπανσης με σήμανση CE στην αγορά και για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 1069/2009 και (ΕΚ) αριθ. 1107/2009»

[COM(2016) 0157 final — 2016/0084 (COD)].

Το ειδικευμένο τμήμα «Γεωργία, αγροτική ανάπτυξη και περιβάλλον», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 30 Ιουνίου 2016.

Κατά την 518η σύνοδο ολομέλειάς της (συνεδρίαση της 14ης Ιουλίου 2016), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε ομόφωνα με 184 ψήφους την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την πρόταση της Επιτροπής, η οποία αποσκοπεί να βελτιώσει τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς στον τομέα των λιπασμάτων σύμφωνα με το σχέδιο δράσης για την κυκλική οικονομία. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η προσέγγιση αυτή, εφόσον επεκταθεί ευρέως και σε άλλους τομείς, μπορεί να συμβάλει γενικότερα στην περιβαλλοντική βιωσιμότητα, καθώς και στην οικονομική ανάπτυξη, στη δημιουργία θέσεων εργασίας και στην προστασία του περιβάλλοντος.

1.2. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την πρόταση για επέκταση του πεδίου εφαρμογής του ισχύοντος κανονισμού, η οποία δημιουργεί ένα εναρμονισμένο πλαίσιο ισότιμων όρων ανταγωνισμού για τα λιπάσματα που παράγονται από οργανικές ύλες και από απόβλητα και παραγόμενα από απόβλητα ως λιπασμάτων και αίρει τα όρια για την καινοτομία. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ συνιστά να διατηρηθούν και να εφαρμοστούν όλες οι βασικές αρχές της περιβαλλοντικής προστασίας, συμπεριλαμβανομένης της αρχής της προφύλαξης.

1.3. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με τη δημιουργία αποτελεσματικού συστήματος ελέγχου, επίσημης και ιχνηλασιμότητας για τη διασφάλιση της ποιότητας και της ασφάλειας των προϊόντων, στην οποία θα συμμετέχουν όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη. Η ΕΟΚΕ προτείνει να εφαρμοστεί το σύστημα επίσημης που χρησιμοποιείται ήδη για τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα, ώστε να παρέχονται σαφείς πληροφορίες σχετικά με τη χρήση των λιπασμάτων και τη διατήρησή τους. Επιπλέον, η ΕΟΚΕ συνιστά τη θέσπιση μιας επίσημης μεθόδου ανάλυσης, ούτως ώστε να επαληθεύονται τα προσόντα κάθε συστήματος επίσημης και να διασφαλίζεται η επαρκής ανθεκτικότητα στην ακεραιότητα οποιασδήποτε επίσημης εφαρμόζεται.

1.4. Η ΕΟΚΕ παρατηρεί ότι η γονιμότητα και η προστασία του εδάφους αποτελούν βασική πτυχή της πρότασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σημειώνει, εντούτοις, ότι ο στόχος αυτός θα είναι δύσκολο να επιτευχθεί χωρίς τη θέσπιση μιας οδηγίας-πλαίσου για το έδαφος. Εκτός αυτού, υπογραμμίζει την ανάγκη να ληφθούν υπόψη οι διαφορές που παρουσιάζουν τα εδάφη των κρατών μελών, γεγονός το οποίο θα συνεπαγόταν την υιοθέτηση στοχοθετημένων προτύπων.

1.5. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την πρόταση να καθοριστούν όρια για τη μείωση του ποσοστού καδμίου και άλλων βαρέων μετάλλων στα λιπάσματα. Η ΕΟΚΕ, έχοντας επίγνωση του γεγονότος ότι η απόφαση αυτή θα επιφέρει αύξηση του κόστους παραγωγής των λιπασμάτων που περιέχουν φώσφορο, το οποίο εξορύσσεται από φωσφορικά βραχώδη πετρώματα, επιθυμεί να υπογραμμίσει ότι το ζήτημα αυτό αποτελεί σημαντική ευκαιρία τα βιολογικά οργανικά λιπάσματα να αποκτήσουν σημαντικό μερίδιο στην αγορά. Αυτό, με τη σειρά του, θα δημιουργήσει νέες ευκαιρίες και θα συμβάλει στην τόνωση της καινοτομίας, της ανάπτυξης και της δημιουργίας θέσεων εργασίας.

1.6. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι οι παραγωγοί μπορούν να επιλέξουν τη συμμόρφωση είτε με την ευρωπαϊκή είτε με την εθνική νομοθεσία στον τομέα της επισήμανσης, ωστόσο, λόγω του δυναμικού αντίκτυπου των διαστάμενων κανόνων και προτύπων στη στρέβλωση και στον κατακερματισμό της αγοράς, προτιμάται να αναδειχθεί τη σημασία της υιοθέτησης μιας προσέγγισης, η οποία να αποφεύγει τον αθέμιτο ανταγωνισμό και τη μη συμμόρφωση με τα υψηλότερα πρότυπα ασφάλειας, ποιότητας και ιχνηλασιμότητας.

1.7. Η ΕΟΚΕ παρατηρεί ότι ορισμένοι ορισμοί και πρότυπα σχετικά με τα λιπάσματα που προέρχονται από δευτερογενείς πρώτες ύλες δεν είναι σαφείς. Συγκεκριμένα, ο ορισμός των «δευτερογενών πρώτων υλών» είναι ζωτικής σημασίας, δεδομένου ότι υποβάλλονται οδηγίες και κανονισμοί σχετικά με τις αρχές της κυκλικής οικονομίας. Για να βελτιωθεί η εφαρμογή του νέου κανονισμού, η ΕΟΚΕ συνιστά την πληρέστερη ενσωμάτωση και εναρμόνιση με την ισχύουσα οδηγία σχετικά με τα απόβλητα.

1.8. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η μετάβαση σε μια κυκλική οικονομία αποτελεί καίριας σημασίας πρόκληση για την Ευρώπη και για τις μελλοντικές γενεές. Προκειμένου να ακολουθηθεί αυτή η οδός, συνιστά να δοθούν κίνητρα για την ενθάρρυνση των επιχειρήσεων που ενδιαφέρονται να μετατρέψουν την παραγωγή τους, και επίσης να αναληφθούν πρωτοβουλίες που θα έχουν ως στόχο την υποστήριξη των μεταβολών στον τομέα της ενημέρωσης, της ευαισθητοποίησης, της εκπαίδευσης και της επαγγελματικής κατάρτισης.

1.9. Οι στρατηγικές των κρατών μελών στους τομείς της επεξεργασίας, των υποδομών και της διαχείρισης των λυμάτων θα πρέπει να αναγνωρίζουν την αξία των λυμάτων και της λυματολάσσης ως πηγών πρώτων υλών για τη βιομηχανία βιολογικών λιπασμάτων.

1.10. Η συλλογή και η παραγωγή σε περιφερειακή κλίμακα με τη στήριξη των δικτύων διανομής στα κράτη μέλη θα πρέπει να αποτελέσουν αναπόσπαστο τμήμα της δομής της αγοράς οργανικών λιπασμάτων.

2. Εισαγωγή

2.1. Η πρόταση της Επιτροπής αναπτύχθηκε για να προσφέρει συγκεκριμένες λύσεις στα προβλήματα που προέκυψαν από την εκ των υστέρων αξιολόγηση ⁽¹⁾ του ισχύοντος κανονισμού για τα λιπάσματα ⁽²⁾, στο ευρύτερο πλαίσιο του σχεδίου δράσης για την κυκλική οικονομία ⁽³⁾.

2.2. Ειδικότερα, η παρούσα πρόταση έχει ως στόχο να εξετάσει δύο προφανή προβλήματα που επηρεάζουν την εσωτερική αγορά στον τομέα των λιπασμάτων:

- ο ανταγωνισμός μεταξύ των λιπασμάτων που παράγονται από εγχώριες οργανικές ή δευτερογενείς πρώτες ύλες σύμφωνα με το μοντέλο της κυκλικής οικονομίας και των λιπασμάτων που παράγονται σύμφωνα με ένα μοντέλο γραμμικής οικονομίας ευνοούν τα δεύτερα ⁽⁴⁾. Αυτή η στρέβλωση του ανταγωνισμού ⁽⁵⁾ εμποδίζει τις επενδύσεις σε πιο βιώσιμα προϊόντα και παρεμποδίζει τη μετάβαση στην κυκλική οικονομία ⁽⁶⁾,
- ο υφιστάμενος κανονισμός δεν απαντά σε συγκεκριμένα προβλήματα ούτε εστιάζεται στα όρια που συνδέονται με τον αντίκτυπο των λιπασμάτων ΕΚ στο έδαφος, στα εσωτερικά και στα θαλάσσια ύδατα, καθώς και στα τρόφιμα. Καθώς δεν υπάρχουν κατευθυντήριες γραμμές σε επίπεδο ΕΕ, τα κράτη μέλη έχουν επιβάλει μονομερώς οριακές τιμές, ειδικά για την περιεκτικότητα καδμίου στα ανόργανα φωσφορικά λιπάσματα, με αποτέλεσμα να επιδεινώνεται ο κατακερματισμός της αγοράς.

⁽¹⁾ Κέντρο Υπηρεσιών Στρατηγικής και Αξιολόγησης (CSES — Centre for Strategy and Evaluation Services), αξιολόγηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2003/2003 σχετικά με τα λιπάσματα — τελική έκθεση, 2010.

⁽²⁾ ΕΚ 2003/2003

⁽³⁾ COM(2015) 614/2.

⁽⁴⁾ Η Επιτροπή εκτιμά ότι τα ανόργανα λιπάσματα αντιπροσωπεύουν το 80 % της αγοραίας αξίας, ενώ τα οργανικά και τα οργανο-ανόργανα λιπάσματα αντιπροσωπεύουν από κοινού το 6,5 %, ενώ τα καλλιεργητικά μέσα και τα βελτιωτικά εδάφους και ασβεστούχα και/ή μαγνησιούχα βελτιωτικά εδάφους, αντιπροσωπεύουν περίπου το 10,5 % της αγοραίας αξίας. Οι βιοδιεγέρτες φυτών και τα γεωπονικά πρόσθετα, μολονότι αντιπροσωπεύουν μόνο το 3 % της αγοραίας αξίας, θεωρούνται ότι διαθέτουν ισχυρό αναπτυξιακό δυναμικό στην αγορά.

⁽⁵⁾ Ο υφιστάμενος κανονισμός εγγυάται την ελεύθερη κυκλοφορία μόνο για τα λιπάσματα που περιλαμβάνονται στο παράρτημα Ι. Κατ' ουσία, η απόκτηση της σήμανσης «λιπάσματα ΕΚ» απαιτεί την τροποποίηση του παραρτήματος Ι, ωστόσο, η διαδικασία είναι τόσο πολύπλοκη, ώστε το 50 % περίπου των λιπασμάτων που διατίθενται σήμερα στην αγορά παραμένουν εκτός του πεδίου εφαρμογής του κανονισμού, εκ των οποίων η μεγάλη πλειονότητα παράγονται από οργανικά υλικά ή από ανακυκλωμένα βιολογικά απόβλητα από την τροφική αλυσίδα.

⁽⁶⁾ Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναδεικνύει τρεις προκλήσεις που συνδέονται με τη χρήση των λιπασμάτων: 1) τα θρεπτικά συστατικά χάνονται στο περιβάλλον, γεγονός που συνεπάγεται υψηλό κόστος για την υγεία και για τον μετριασμό των ζημιών· 2) ο φώσφορος έχει χαρακτηριστεί κρίσιμη πρώτη ύλη, η οποία εισάγεται από χώρες εκτός της Ευρώπης —το 90 % των φωσφορικών λιπασμάτων εισάγεται από τρίτες χώρες· 3) το κάδμιο αποτελεί ζωικό συστατικό στοιχείο των φωσφορικών λιπασμάτων, το οποίο έχει ιδιαίτερα επικίνδυνες επιπτώσεις στο περιβάλλον.

2.3. Τα βασικά σημεία της πρότασης της Επιτροπής είναι τα εξής:

- αποσκοπεί να καταστήσει τη σήμανση «λιπάσματα ΕΚ»⁽⁷⁾ περισσότερο προσβάσιμη και να δημιουργήσει εναρμονισμένους, ισότιμους όρους ανταγωνισμού για τα πλέον καινοτόμα και αειφόρα λιπάσματα, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που παράγονται από οργανικά υλικά (όπως επίσης και από βιολογικά απόβλητα και ζωικά υποπροϊόντα) ή από δευτερογενείς πρώτες ύλες. Τα προϊόντα που αποσκοπούν στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των διεργασιών θρέψης των φυτών, όπως, για παράδειγμα, τα γεωπονικά πρόσθετα και οι βιοδιεγέρτες φυτών⁽⁸⁾, θα συμπεριληφθούν επίσης στα προϊόντα λίπανσης που θα φέρουν τη σήμανση CE,
- θα πρέπει να εξασφαλιστεί ότι τα προϊόντα που διατίθενται στην αγορά είναι ασφαλή και υψηλής ποιότητας, μέσω ενός κατάλληλου συστήματος ελέγχων, επισήμανσης και ιχνηλασιμότητας, στο οποίο θα συμμετέχουν οι κατασκευαστές, οι εισαγωγείς, οι διανομείς και οι οικονομικοί φορείς⁽⁹⁾, και επίσης να εκσυγχρονιστεί η διαδικασία αξιολόγησης της συμμόρφωσης και της εποπτείας της αγοράς σύμφωνα με το «νέο νομοθετικό πλαίσιο» (NNT) που έχει θεσπιστεί για τη νομοθεσία για τα προϊόντα. Η δυνατότητα που έχουν επί του παρόντος οι κατασκευαστές να επιλέγουν εάν θα συμμορφωθούν με τις νέες εναρμονισμένες απαιτήσεις ή με τους εθνικούς κανόνες⁽¹⁰⁾ θα διατηρηθεί,
- κρίνεται αναγκαίο να καθοριστούν όρια για τα βαρέα μέταλλα (ειδικότερα για το κάδμιο⁽¹¹⁾) και για τις προσμίξεις στα προϊόντα λίπανσης, προκειμένου να τονωθούν οι επενδύσεις σε πιο αειφόρα λιπάσματα.

2.4. Σύμφωνα με την Επιτροπή, η υπό εξέταση πρόταση θα αποφέρει πολλά οφέλη, μεταξύ άλλων:

- δημιουργία 120 000 θέσεων εργασίας χάρη στην ανακύκλωση των βιολογικών αποβλήτων σε οργανικά λιπάσματα,
- μειωμένη εξάρτηση από την εισαγωγή μη εγχώριων πρώτων υλών (για παράδειγμα, εισαγωγές φωσφόρου): τα ανακυκλωμένα βιολογικά απόβλητα μπορούν να αντικαταστήσουν έως και το 30 % των ανόργανων λιπασμάτων,
- μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και της ενεργειακής κατανάλωσης που απαιτείται για την παραγωγή ανόργανων λιπασμάτων,
- μείωση της ρύπανσης που προκαλείται λόγω υπερβολικά μεγάλων ποσοτήτων θρεπτικών συστατικών, και ιδίως περιορισμός του ευτροφισμού των οικοσυστημάτων,
- αύξηση της αποδοτικότητας των πόρων,
- συνολική μείωση του κόστους συμμόρφωσης για τους οικονομικούς φορείς,
- μείωση κατά 65 % του κόστους διάθεσης στην αγορά νέων προϊόντων για τις επιχειρήσεις.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόταση της Επιτροπής, αφενός επειδή επιλύει ορισμένα κρίσιμα θέματα που σχετίζονται με την αγορά λιπασμάτων και, αφετέρου, επειδή συμβάλλει στη μετάβαση προς μια κυκλική οικονομία.

3.2. Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει ότι υποστηρίζει κάθε πρωτοβουλία που αποσκοπεί στην κάλυψη των νομοθετικών κενών στο πλαίσιο του σχεδίου δράσης για την κυκλική οικονομία⁽¹²⁾. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η εξασφάλιση εναρμονισμένων, ισότιμων όρων ανταγωνισμού για τα λιπάσματα οργανικής προέλευσης αποτελεί σημαντικό περιβαλλοντικό στόχο, και επίσης μια σημαντική κινητήρια δύναμη για την οικονομική ανάπτυξη και τη δημιουργία θέσεων εργασίας.

⁽⁷⁾ Ο κανονισμός για τα λιπάσματα του 2003 θέσπισε δύο διαφορετικές κατηγορίες: «λιπάσματα ΕΚ» και «λιπάσματα μη ΕΚ» (τα οποία είναι επίσης γνωστά ως «εθνικά λιπάσματα»). Τα εθνικά λιπάσματα μπορούν να διατίθενται στις εθνικές αγορές, επειδή συμμορφώνονται με τις εθνικές απαιτήσεις και μπορούν επίσης να κυκλοφορούν στην αγορά της ΕΕ δυνάμει του κανονισμού του 2008 περί αμοιβαίας αναγνώρισης (ΕΚ) αριθ. 764/2008.

⁽⁸⁾ COM(2016) 157 final. Αιτιολογικές σκέψεις 14–15.

⁽⁹⁾ COM(2016) 157 final. Αιτιολογικές σκέψεις 23–27.

⁽¹⁰⁾ Εάν οι παραγωγοί επιθυμούν να πουλούν τα προϊόντα τους σε άλλες χώρες της ΕΕ, αλλά δεν επιθυμούν τα προϊόντα τους να φέρουν τη σήμανση CE, μπορούν να το πράξουν, ωστόσο, αυτό θα εξαρτηθεί από την αμοιβαία αναγνώριση μεταξύ των κρατών μελών.

⁽¹¹⁾ Τα μέγιστα όρια περιεκτικότητας καδμίου στα λιπάσματα θα καταστούν αυστηρότερα και θα μειωθούν από 60 mg/kg σε 40 mg/kg μετά την πάροδο τριών ετών και σε 20 mg/kg μετά από 12 έτη.

⁽¹²⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Δέσμη μέτρων για την κυκλική οικονομία» (ΕΕ C 264 της 20.7.2016, σ. 98).

3.3. Η ΕΟΚΕ συμπεριφέρει την ανάγκη να αρθούν τα εμπόδια που περιορίζουν την ελεύθερη κυκλοφορία των δευτερογενών πρώτων υλών (συμπεριλαμβανομένων των βιολογικών δευτερογενών πρώτων υλών) και την καινοτομία, διατηρώντας και εφαρμόζοντας συγχρόνως όλες τις βασικές αρχές που διέπουν την προστασία του περιβάλλοντος, μεταξύ άλλων, και την αρχή της προφύλαξης.

3.4. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την πρόταση να καθιερωθεί ένα αποτελεσματικό σύστημα ελέγχων, επισημάνσης και ιχνηλασιμότητας προκειμένου να διασφαλιστεί η ασφάλεια και η ποιότητα των προϊόντων. Ειδικότερα, η ΕΟΚΕ προτείνει:

- να εφαρμοστεί το ίδιο σύστημα επισημάνσης που χρησιμοποιείται ήδη για τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα⁽¹³⁾, ώστε να παρέχονται σαφείς πληροφορίες σχετικά με τη χρήση των λιπασμάτων και τη διατήρησή τους,
- να καθοριστεί ένα κοινό πρότυπο για την παρουσίαση και τη γνωστοποίηση των ζητούμενων πληροφοριών, σύμφωνα με το παράρτημα ΙΙΙ,
- να θεσπιστούν επίσημες μέθοδοι ανάλυσης ούτως ώστε να επαληθεύονται τα προσόντα κάθε συστήματος επισημάνσης και να διασφαλίζεται η επαρκής ανθεκτικότητα στην ακεραιότητα οποιασδήποτε επισημάνσης εφαρμόζεται.

3.5. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι οι παραγωγοί μπορούν να επιλέξουν τη συμμόρφωση με τις ευρωπαϊκές και εθνικές νομοθεσίες σε ό,τι αφορά την επισημάνση, αλλά επισημαίνει ότι οι διστάμενοι εθνικοί κανόνες και τα αντίστοιχα πρότυπα συνιστούν μια από τις βασικές αιτίες της στρέβλωσης και του κατακερματισμού που πλήττουν σήμερα την αγορά. Για τον λόγο αυτόν, συνιστά να υιοθετηθεί μια στοχοθετημένη προσέγγιση με σκοπό να αποφευχθούν νέοι δυνητικοί κίνδυνοι αθέμιτου ανταγωνισμού και μη συμμόρφωσης με τα υψηλότερα πρότυπα ασφαλείας, ποιότητας και ιχνηλασιμότητας.

3.6. Η ΕΟΚΕ παρατηρεί ότι η γονιμότητα και η προστασία του εδάφους αποτελούν βασική πτυχή της πρότασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σημειώνει, εντούτοις, ότι ο στόχος αυτός θα είναι δύσκολο να επιτευχθεί χωρίς τη θέσπιση μιας οδηγίας-πλαίσου για το έδαφος, η οποία θα θεσπίζει κοινά πρότυπα αειφόρου χρήσης και προστασίας του εδάφους και θα μεριμνά για την εφαρμογή τους στην πράξη⁽¹⁴⁾. Εκτός αυτού, υπογραμμίζει την ανάγκη να ληφθούν υπόψη οι υφιστάμενες διαφορές που παρουσιάζουν τα εδάφη των κρατών μελών, γεγονός το οποίο θα συνεπαγόταν την υιοθέτηση στοχοθετημένων προτύπων.

3.7. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την πρόταση να καθοριστούν όρια για τη σταδιακή μείωση του ποσοστού καδμίου και άλλων βαρέων μετάλλων στα λιπάσματα. Εν τω μεταξύ, έχει επίγνωση του γεγονότος ότι η άμεση και ριζική μείωση των επιπέδων του καδμίου στα λιπάσματα θα επιφέρει αύξηση του κόστους παραγωγής και, συνεπώς, αύξηση τους κόστους για τους γεωργούς και τους καταναλωτές. Με γνώμονα τις διασπαστικές διαδικασίες, οι οποίες συνιστούν μέρος της μετάβασης προς μια κυκλική οικονομία, αυτό το κόστος μετάβασης, και η επακόλουθη τιμολογιακή μετάβαση, θα μπορούσε να αποτελέσει οικονομικό εργαλείο για την προώθηση αλλαγών σε επίπεδο καταναλωτών ή γεωργών. Πρέπει να προστατεύονται οι αγρότες από τις απότομες αυξήσεις των τιμών και άρα να μπορούν να αγοράζουν εύκολα τα λιπάσματα που χρειάζονται.

3.8. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι η ανταγωνιστικότητα των ΜΜΕ θα μπορούσε να επηρεαστεί από το πρόσθετο κόστος συμμόρφωσης⁽¹⁵⁾. Λόγω της στρατηγικής αξίας του παρόντος κανονισμού, η ΕΟΚΕ συνιστά να παρασχεθούν κίνητρα που θα ενθαρρύνουν τη μετάβαση των ΜΜΕ σε μια πιο βιώσιμη παραγωγή⁽¹⁶⁾. Οι Γενικές Διευθύνσεις της ΕΕ που είναι αρμόδιες για την έρευνα και τη γεωργία θα πρέπει να διαδραματίσουν καίριο ρόλο σε αυτή τη διαδικασία.

3.9. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η μετάβαση σε πιο αειφόρα λιπάσματα, καθώς και σε μια κυκλική οικονομία απαιτεί μια ισχυρή δέσμευση από όλα τα εμπλεκόμενα μέρη (κατασκευαστές, αγρότες, εργαζόμενοι και καταναλωτές). Οι τεχνικές συμβουλές και οι βέλτιστες πρακτικές συνεχίζουν να εξελίσσονται, αλλά δεν γνωστοποιούνται πάντοτε όπως θα έπρεπε. Όπως και σε άλλους τομείς, η ενημέρωση, οι εκστρατείες ευαισθητοποίησης, η επαγγελματική κατάρτιση και η διά βίου μάθηση αποτελούν δράσεις ουσιώδους σημασίας⁽¹⁷⁾. Η πρόταση διοργάνωσης ενός φόρουμ για την Κυκλική Οικονομία στην έδρα της ΕΟΚΕ, όπως υποστηρίζεται στη γνωμοδότηση NAT/676 με θέμα «Δέσμη μέτρων για την κυκλική οικονομία», μπορεί να συμβάλει καθοριστικά στην επίτευξη αυτού του στόχου.

⁽¹³⁾ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 547/2011.

⁽¹⁴⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Θεματική στρατηγική για την προστασία του εδάφους» (ΕΕ C 168 της 20.7.2007, σ. 29).

⁽¹⁵⁾ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, «Competitiveness proofing — fertilising materials» (Έλεγχος των επιπτώσεων στην ανταγωνιστικότητα —Υλικά λιπασμάτων), 2013. Η μελέτη αυτή καταδεικνύει ότι, για ορισμένες εταιρείες, για παράδειγμα για τις ΜΜΕ που παράγουν προϊόντα λιπασματοποίησης, το νέο κόστος συμμόρφωσης θα μπορούσε να ανέλθει στο 10 % του κόστους παραγωγής, στοιχείο που έχει άμεσο αντίκτυπο στην ανταγωνιστικότητα των ΜΜΕ.

⁽¹⁶⁾ Γνωμοδότηση ΕΟΚΕ με θέμα «Αειφόρος χρήση του φωσφόρου», σημείο 3.4.4 (ΕΕ C 177 της 11.6.2014, σ. 78).

Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Παραγωγή και επισημάνση βιολογικών προϊόντων», σημείο 1.1 (ΕΕ C 12 της 15.1.2015, σ. 75).

⁽¹⁷⁾ Βλ. υποσημείωση 12.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την άποψη ότι οι βιοδιεγέρτες φυτών θα πρέπει να συμπεριληφθούν στο πλαίσιο των προϊόντων λίπανσης που είναι υποψήφια για σήμανση CE αντί για τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα, και, κατά συνέπεια, να τροποποιηθεί το άρθρο 46 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1107/2009. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να παρακολουθήσει προσεκτικά την εν λόγω διαδικασία προκειμένου να διασφαλίσει ότι αυτή η διαδικασία δεν θα χρησιμοποιηθεί με στόχο την καταστράτηξη της νομοθεσίας για τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα, γεγονός που συνεπάγεται κινδύνους για την υγεία και το περιβάλλον.

4.2. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι τα λιπάσματα που προέρχονται από δευτερογενείς πρώτες ύλες ενδεχομένως να αποτελέσουν στο μέλλον σημαντικό τμήμα μιας ολοκληρωμένης κυκλικής οικονομίας⁽¹⁸⁾. Προκειμένου να βελτιωθεί η εναρμόνιση με την ισχύουσα οδηγία-πλαίσιο για τα απόβλητα⁽¹⁹⁾, η ΕΟΚΕ προτείνει:

- να γίνει σαφέστερη διάκριση μεταξύ των «γεωργικών υλικών που χρησιμοποιούνται στη γεωργία» (και εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας-πλαίσιο για τα απόβλητα) και των ορισμών των εννοιών «απόβλητα», «υποπροϊόντα» και «αποχαρκτηρισμός αποβλήτων». Οι εν λόγω ορισμοί δεν είναι πάντα σαφείς και μπορεί να αναχαιτίσουν δυνητικές ευκαιρίες καινοτομίας,
- να θεσπιστεί καλύτερος ορισμός ενός υποπροϊόντος, όταν χρησιμοποιείται ως λίπασμα,
- να καθιερωθεί περαιτέρω διάκριση μεταξύ των παραγωγικών αποβλήτων/των υποπροϊόντων όταν χρησιμοποιούνται άμεσα στη γεωργία ως λιπάσματα (π.χ. περιττώματα και προϊόντα ζύμωσης), καθώς και στις περιπτώσεις κατά τις οποίες τα εν λόγω προϊόντα χρησιμοποιούνται ως κατασκευαστικά στοιχεία.

4.3. Ο «αποχαρκτηρισμός αποβλήτων»⁽²⁰⁾, όπως ορίζεται στην πρόταση της Επιτροπής, εφαρμόζεται στα λιπάσματα και όχι στα συστατικά τους. Η ΕΟΚΕ προτείνει αυτή η έννοια να εφαρμοστεί και στα κατασκευαστικά στοιχεία, δεδομένου ότι οποιοσδήποτε εργασίες ανάκτησης πρέπει να πραγματοποιούνται στα αρχικά κατασκευαστικά στοιχεία και όχι στα λιπάσματα ως τελικά προϊόντα.

4.4. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την πεποίθηση ότι η εφαρμογή της θεωρίας «*nudge thinking*» («παροχή ώθησης») θα μπορούσε να αποτελέσει ένα χρήσιμο εργαλείο για την επίτευξη του γενικού στόχου μιας αποτελεσματικότερης εσωτερικής αγοράς στο πλαίσιο της μετάβασης προς μια κυκλική οικονομία, με τη συμμετοχή και την κινητοποίηση των κατασκευαστών, των γεωργών και των καταναλωτών, καθώς και την ενθάρρυνση πιο αειφόρων επιλογών και συμπεριφορών.

4.5. Τα αστικά λύματα μπορούν να αποτελέσουν δευτερογενή πρώτη ύλη για αυτήν την αναδυόμενη βιομηχανία. Θα πρέπει να ενθαρρυνθεί η ανάλυση των υποδομών επεξεργασίας αστικών λυμάτων σε επίπεδο κρατών μελών, ούτως ώστε να αξιολογηθεί με ακρίβεια η σχέση κόστους-οφέλους των επενδύσεων που πραγματοποιούνται για την ανάπτυξη υποδομών, οι οποίες θέτουν σε προτεραιότητα την παροχή υψηλής ποιότητας, επαρκώς διαχωρισμένων και πλούσιων σε θρεπτικά στοιχεία λυμάτων. Τα ούρα μπορούν να αποτελέσουν μια αξιόπιστη πηγή φωσφόρου και αζώτου χωρίς τις συναφείς συγκεντρώσεις βαρέων μετάλλων, τα οποία εντοπίζονται σε εναποθέσεις βραχιδών πετρωμάτων που περιέχουν κυρίως φωσφορικά άλατα.

4.6. Η συλλογή και η παραγωγή σε περιφερειακή κλίμακα με τη στήριξη των δικτύων διανομής στα κράτη μέλη θα πρέπει να αποτελέσουν αναπόσπαστο τμήμα της δομής της αγοράς οργανικών λιπασμάτων. Το μοντέλο αυτό μπορεί να συμπληρωθεί με μια πληθώρα κέντρων συλλογής σε τοπικό επίπεδο και, όπου είναι εφικτό, με μονάδες παραγωγής.

4.7. Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι οι φιλόδοξες μειώσεις σε κάδμιο μπορούν να επιτευχθούν ευκολότερα εάν δοθεί ευρύτερη έμφαση στα φωσφορικά λιπάσματα, στα οποία το φώσφορο προέρχεται από άλλες πηγές εκτός των εξορυσσόμενων πετρωμάτων που περιέχουν κάδμιο.

4.8. Οι εξαιρέσεις από το νομικό πλαίσιο του κανονισμού REACH (Καταχώριση, αξιολόγηση, αδειοδότηση και περιορισμοί των χημικών προϊόντων — «Registration, Evaluation, Authorisation and Restriction of Chemicals») πρέπει να εκτείνονται πέρα από τα οργανικά λιπάσματα, ούτως ώστε να ενθαρρυνθούν οι νέες ευκαιρίες στην αγορά και η καινοτομία σε τομείς όπως ο στρουβίτης και τα συναφή προϊόντα.

4.9. Η ΕΟΚΕ ενθαρρύνει την Επιτροπή να συμπεριλάβει πρόσθετες κατηγορίες συστατικών υλικών στα παραρτήματα, ώστε να παρακολουθείται η τεχνολογική πρόοδος που επιτρέπει την παραγωγή ασφαλών και αποτελεσματικών λιπασμάτων από ανακτώμενες δευτερογενείς πρώτες ύλες όπως ο βιοξυλάνθρακας και οι τέφρες.

⁽¹⁸⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Κυκλική οικονομία: δημιουργία θέσεων εργασίας — Πράσινο σχέδιο δράσης για τις ΜΜΕ», σημείο 2.8 (EE C 230 της 14.7.2015, σ. 99).

⁽¹⁹⁾ 2008/98/ΕΚ, άρθρο 2 παράγραφος 1 στοιχείο στ).

⁽²⁰⁾ COM(2016) 157 final. Άρθρο 18.

4.10. Η ΕΟΚΕ ενθαρρύνει την Επιτροπή να δημιουργήσει κίνητρα για την υποστήριξη της ανακύκλωσης κοπριάς σύμφωνα με τις αρχές της κυκλικής οικονομίας. Ταυτόχρονα, είναι σημαντικό να μη δημιουργήσουμε συστήματα που ευνοούν την πλεονάζουσα παραγωγή κοπριάς. Άλλες γνωμοδοτήσεις σχετικά με τη μεταρρύθμιση της ΚΓΠ ⁽²¹⁾ και την ανάγκη μεταρρύθμισης των γεωργικών μας συστημάτων επισημαίνουν την ανάγκη μείωσης των περιοχών παραγωγής συμπυκνωμένης κοπριάς στο πλαίσιο συνολικής μεταρρύθμισης των αγροδιατροφικών μας συστημάτων στην κατεύθυνση βιώσιμου μοντέλου.

Βρυξέλλες, 14 Ιουλίου 2016.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Γιώργος ΝΤΑΣΗΣ

⁽²¹⁾ ΕΕ C 354 της 28.12.2010, σ. 35.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Στρατηγική για τις αερομεταφορές στην Ευρώπη»

[COM(2015) 598 final]

(2016/C 389/12)

Εισηγητής: ο κ. Jacek KRAWCZYK

Σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε στις 7 Δεκεμβρίου 2015 να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής, με θέμα

«Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Στρατηγική για τις αερομεταφορές στην Ευρώπη»

[COM(2015) 598 final].

Το ειδικευμένο τμήμα «Μεταφορές, ενέργεια, υποδομές και κοινωνία των πληροφοριών», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 21 Ιουνίου 2016.

Κατά την 518η σύνοδο ολομέλειας, που πραγματοποιήθηκε στις 13 και 14 Ιουλίου 2016 (συνεδρίαση της 14ης Ιουλίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 234 ψήφους υπέρ, 5 ψήφους κατά και 3 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Ο απώτερος στόχος της στρατηγικής αερομεταφορών της ΕΕ [όπως ορίζεται στο έγγραφο COM(2015) 599 final], εφεξής «η στρατηγική», πρέπει να είναι βελτίωση του επενδυτικού κλίματος προκειμένου να ενθαρρυνθούν περισσότερες ευρωπαϊκές επενδύσεις στην αεροπορική βιομηχανία της ΕΕ, να αυξηθεί η ανταγωνιστικότητα του τομέα και ο ρόλος του στην οικονομία, προωθώντας, έτσι, την οικονομική ανάπτυξη και τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας γενικά.

1.2. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (Επιτροπή) έχει ορθώς υπογραμμίσει τη σημασία των αεροπορικών μεταφορών στην ΕΕ όσον αφορά την αυξανόμενη ανάγκη για κινητικότητα και συνδεσιμότητα, αλλά και τη σημασία τους για την οικονομική ανάπτυξη, και για τον αριθμό και την ποιότητα των θέσεων εργασίας που δημιουργούν άμεσα και έμμεσα. Η αξιοποίηση της ανάπτυξης των παγκόσμιων αεροπορικών μεταφορών αποτελεί ορθώς πλέον προτεραιότητα για τους παράγοντες της ΕΕ. Ο τομέας των αερομεταφορών της ΕΕ θα πρέπει να εξετάσει περαιτέρω τις προκλήσεις που θέτει η κλιματική αλλαγή, ως ευκαιρίες για έρευνα και καινοτομία.

1.3. Η στρατηγική επιχειρεί να διατηρήσει τα υψηλά πρότυπα ασφάλειας, να ενισχύσει το κοινωνικό κεφάλαιο και να δημιουργήσει υψηλής ποιότητας θέσεις εργασίας στον τομέα της αεροπορίας, να συνεχίσει να προστατεύει τα δικαιώματα των επιβατών, αλλά και να αντιμετωπίσει τους περιορισμούς χωρητικότητας στον αέρα και το έδαφος, να διευκολύνει την ανάπτυξη του τομέα εντός της Ευρώπης αλλά και σε διεθνές επίπεδο και να προωθήσει την καινοτομία, την πολυτροπικότητα και μια μακρόπνοη πολιτική για την κλιματική αλλαγή βασισμένη στη διεθνή συναίνεση. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ ενθαρρύνει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να λάβει περαιτέρω συγκεκριμένα μέτρα για την αποτροπή των δυσμενών επιπτώσεων επί της απασχόλησης, τις οποίες επισήμανε ήδη στη γνωμοδότησή της TEN/565 σχετικά με το κοινωνικό ντάμπινγκ στον τομέα της ευρωπαϊκής πολιτικής αεροπορίας⁽¹⁾, και να δημιουργήσει ποιοτικές θέσεις εργασίας.

1.4. Για να υλοποιηθούν με επιτυχία αυτοί οι φιλόδοξοι και ευρείας εμβέλειας στόχοι, η στρατηγική πρέπει να βασίζεται σε «ολιστική» προσέγγιση των αεροπορικών μεταφορών, η οποία συνεπάγεται μια νέα, βαθύτερη και διεπιστημονική αξιολόγηση του τομέα. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει πλήρως μια ολιστική προσέγγιση η οποία είναι αναγκαία για την περαιτέρω ανάπτυξη του οικοσυστήματος των αερομεταφορών.

1.5. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την εν λόγω πολιτική πρωτοβουλία της Επιτροπής, η οποία επαναφέρει τον πολυσχιδή ρόλο των αεροπορικών μεταφορών στο πολιτικό προσκήνιο, τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε διεθνές επίπεδο, και θα ευαισθητοποιήσει τις ρυθμιστικές αρχές ως προς την ανάγκη ευρύτερης επανεξέτασης των απαιτήσεων της αεροπορικής βιομηχανίας — όχι μόνο από τη ρυθμιστική πτυχή και την πτυχή των υποδομών, αλλά και από κοινωνική, οικονομική και περιβαλλοντική σκοπιά. Ο ρόλος των αερομεταφορών χρειάζεται μεγαλύτερη πολιτική επίγνωση και στήριξη τόσο σε ενωσιακό όσο και σε κρατικό επίπεδο.

⁽¹⁾ ΕΕ C 13 της 15.1.2016, σ. 110

1.6. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει σθεναρά ότι η στρατηγική πρέπει να εφαρμόζεται στη βάση εποικοδομητικού κοινωνικού διαλόγου. Σε επίπεδο ΕΕ, τα όργανα της ΕΕ πρέπει να ζητούν τη γνώμη της Επιτροπής τομεακού κοινωνικού διαλόγου για την πολιτική αεροπορία σχετικά με κάθε πρωτοβουλία που αφορά τον τομέα των αερομεταφορών. Όταν αυτές οι πρωτοβουλίες έχουν κοινωνικό αντίκτυπο στους όρους απασχόλησης, η ΕΟΚΕ συνιστά τη θέσπιση διαλόγου μεταξύ των κοινωνικών εταίρων. Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει τις θέσεις και συστάσεις της από τη γνωμοδότησή της με θέμα «Κοινωνικό ντάμπινγκ στην ευρωπαϊκή πολιτική αεροπορία»⁽²⁾.

1.7. Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει τις συστάσεις της σχετικά με τη στρατηγική, οι οποίες παρατίθενται στην τελευταία της γνωμοδότηση με θέμα «Ολοκληρωμένη πολιτική αερομεταφορών της ΕΕ»⁽³⁾. Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει με ευχαρίστηση ότι πολυάριθμες προτάσεις από την εν λόγω γνωμοδότηση σχετικά με την εσωτερική αγορά, καθώς και με τη διεθνή και την κοινωνική διάσταση των αερομεταφορών της ΕΕ, ελήφθησαν υπόψη στο έγγραφο της Επιτροπής. Η ΕΟΚΕ παραμένει, ωστόσο, σταθερή στη θέση που διατύπωσε σε άλλες γνωμοδοτήσεις της με αντικείμενο τον τομέα αερομεταφορών της ΕΕ (συμπεριλαμβανομένων των TEN/552 — «Δυναμικότητα των αερολιμένων της ΕΕ», CCM/125 — «Κρατικές ενισχύσεις προς τους αερολιμένες και τις αεροπορικές εταιρείες», TEN/504 — «Ενιαίος ευρωπαϊκός ουρανός II+»). Η ΕΟΚΕ θεωρεί, εξάλλου, ότι οι συστάσεις της ισχύουν εξίσου τόσο για την ΕΕ των 27 όσο και για την ΕΕ των 28 κρατών μελών.

1.8. Η Επιτροπή ανέπτυξε πολυάριθμες σημαντικές ρυθμιστικές πρωτοβουλίες για τις ευρωπαϊκές αερομεταφορές, συμπεριλαμβανομένης της αναθεώρησης των κατευθυντήριων γραμμών όσον αφορά τις κρατικές ενισχύσεις στις αεροπορικές εταιρείες και τους αερολιμένες, της θέσπισης δέσμης μέτρων για τους αερολιμένες, νομοθεσίας για την ενίσχυση της προόδου προς ένα Ενιαίο Ευρωπαϊκό Ουρανό (ΕΕΟ), αναθεώρησης του κανονισμού κατά των επιδοτήσεων και των αθέμιτων πρακτικών τιμολόγησης και άλλων. Η υλοποίηση όλων των εν λόγω πολιτικών και κανονισμών επείγει προκειμένου να διασφαλιστεί η πλήρης εφαρμογή της στρατηγικής από τα κράτη μέλη. Το ίδιο ισχύει και για τη συνέχιση της ανάπτυξης του ερευνητικού σχεδίου διαχείρισης αερομεταφορών του Ενιαίου Ευρωπαϊκού Ουρανού (SESAR) —ενός ιδιαίτερα επιτυχημένου προγράμματος καινοτομίας που ανέπτυξε η ΕΕ, καθώς και για την περαιτέρω υλοποίηση του προγράμματος Clean Sky (προγράμματος έρευνας για την ανάπτυξη τεχνολογιών για την αισθητή αύξηση των περιβαλλοντικών επιδόσεων των αερομεταφορών). Η αναγκαία καλά στοχευμένη χρηματοδότηση σε ενωσιακό επίπεδο πρέπει να συμπληρώνεται από ιδιωτική χρηματοδότηση και να πυροδοτεί οριζόντιες διατομεακές εξελίξεις.

1.9. Στον τομέα των αεροπορικών εταιρειών, των αερολιμένων και των παροχών ΕΕΚ, η στρατηγική πρέπει να παρέχει ξεκάθαρο προσανατολισμό σχετικά με το πως θα διασφαλιστεί η μελλοντική απελευθέρωση εξασφαλίζοντας παράλληλα ίσο πεδίο ανταγωνισμού (θεμιτός ανταγωνισμός). Η ενοποίηση μπορεί να προωθηθεί μόνο εφόσον εξασφαλίζει υψηλού επιπέδου αξιοπιστία συνδεσιμότητα σε όλα τα κράτη μέλη.

1.10. Το ζήτημα του θεμιτού ανταγωνισμού συμπεριλαμβάνει επίσης το σεβασμό των δικαιωμάτων των εργαζομένων. Διατάξεις ανάλογες με το άρθρο 17α της συμφωνίας αεροπορικών μεταφορών ΕΕ-ΗΠΑ πρέπει να συμπεριλαμβάνονται στο πλαίσιο των διαπραγματεύσεων με τρίτες χώρες. Είναι ζωτικής σημασίας να υπάρχει δικαιοσύνη και αμοιβαιότητα, καθώς και τα υψηλότερα εφαρμόσιμα πρότυπα ασφαλείας και κοινωνικά πρότυπα. Οι συμφωνίες που συνάπτονται στο πλαίσιο της εξωτερικής πολιτικής αερομεταφορών της ΕΕ θα πρέπει να εγγυώνται την τήρηση των αρχών της ΔΟΕ και να επιδιώκουν την εξεύρεση αμοιβαίως αποδεκτών μέσων με σκοπό την τήρησή τους⁽⁴⁾.

1.11. Ο ρόλος των κρατών μελών, αλλά και άλλων φορέων του αξιακού δικτύου των αερομεταφορών, όπως οι κατασκευαστές αεροσκαφών, μηχανών και των εξαρτημάτων τους, πρέπει να εξεταστεί περαιτέρω κατά την εφαρμογή της στρατηγικής. Οι αεροπορικές μεταφορές της ΕΕ πρέπει να είναι σε θέση να επωφεληθούν από τη διασυνδεδεμένη ψηφιακή αεροπορία. Πρέπει να συμμετάσχουν πλήρως και ενεργά στη βιομηχανική επανάσταση 4.0. Για την πολιτική αεροναυπηγική βιομηχανία της ΕΕ, ο ρόλος και η ικανότητα του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Ασφάλειας της Αεροπορίας (EASA) είναι στρατηγικής σημασίας για τη διατήρηση της ανταγωνιστικότητας στη διεθνή αγορά αερομεταφορών.

1.12. Οι αερομεταφορές της ΕΕ χρειάζονται περισσότερη σαφήνεια ως προς το πώς οι διατάξεις περί ιδιοκτησίας και ελέγχου θα μπορούσαν να εφαρμόζονται με μεγαλύτερη ευελιξία στη βάση της αμοιβαιότητας, εξασφαλίζοντας παράλληλα την εναρμονισμένη εφαρμογή και επιβολή σε όλη την ΕΕ και τη συνεχή τήρηση του δικαίου της Ένωσης κατά τη διενέργεια των ελέγχων αυτών των εταιρειών. Στην ΕΕ, σε αντίθεση με τον υπόλοιπο κόσμο, οι πολίτες της ΕΕ μπορούν να επενδύσουν σε οποιαδήποτε αεροπορική εταιρεία της ΕΕ χωρίς περιορισμούς σχετικά με το ποσοστό κεφαλαίου που αγοράζεται ή τον βαθμό και το επίπεδο ελέγχου ως προς την εν λόγω αεροπορική εταιρεία. Το ερώτημα, συνεπώς είναι: γιατί δεν επενδύουν;

⁽²⁾ Βλ. υποσημείωση 1.

⁽³⁾ ΕΕ C 13 της 15.1.2016, σ. 169.

⁽⁴⁾ ΕΕ C 198 της 10.7.2013, σ. 51.

1.13. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι η Επιτροπή οφείλει να ενεργεί με σύνεση κατά την αναζήτηση υποστήριξης από τα κράτη μέλη και άλλους ενδιαφερόμενους φορείς. Παρ' όλα αυτά, η πολιτική ηγεσία της Επιτροπής είναι απολύτως απαραίτητη. Τα αντίστοιχα καθήκοντα του EASA και του Eurocontrol θα πρέπει να οριστούν κατά τρόπο που θα εξασφαλίζει ότι οι δύο οργανισμοί αλληλοσυμπληρώνονται, ώστε να αποφευχθούν αλληλοεπικαλύψεις.

1.14. Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει ότι είναι διατεθειμένη να υποστηρίξει πλήρως την Επιτροπή στην προσπάθειά της να διαχειριστεί την πολιτική συζήτηση με τον καλύτερο τρόπο προκειμένου να διασφαλιστεί η ανταγωνιστικότητα των αερομεταφορών της Ευρώπης σε διεθνές επίπεδο και να δημιουργηθεί και να εφαρμοστεί το νομοθετικό και ρυθμιστικό πλαίσιο που απαιτείται. Η συζήτηση περί «Brexit» έδωσε ώθηση στην ΕΟΚΕ να εργαστεί ακόμη σκληρότερα, προκειμένου να συμβάλει στην περαιτέρω ολοκλήρωση των αερομεταφορών της ΕΕ, που σήμερα είναι πιο απαραίτητη από ποτέ.

1.15. Δεδομένης της μοναδικής της σύνθεσης και εμπειρογνομosύνης, η ΕΟΚΕ βρίσκεται σε ιδανική θέση για να τροφοδοτήσει την πολιτική συζήτηση με τις απόψεις της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών όσον αφορά τις πολιτικές, κοινωνικές, οικονομικές και περιβαλλοντικές συνέπειες των ρυθμιστικών πρωτοβουλιών στον τομέα των αεροπορικών μεταφορών σχετικά με τα πλέον κατάλληλα και ισορροπημένα μέσα εφαρμογής της στρατηγικής. Επομένως, η ΕΟΚΕ αποφασίζει να παρακολουθεί συνεχώς την υλοποίηση της στρατηγικής μέσω της θέσπισης ξεχωριστού προγράμματος και τη διάθεση ικανών πόρων και εμπειρογνομosύνης.

1.16. Η ΕΟΚΕ συνιστά η συμμετοχή των ενδιαφερόμενων μερών στην εφαρμογή της στρατηγικής να συνοδεύεται από διαρθρωμένες και συγκεκριμένες εξηγήσεις για τον τρόπο υλοποίησης της στρατηγικής. Παράλληλα με το σχέδιο δράσης που περιγράφει ποιες πρωτοβουλίες θα παρουσιαστούν και πότε μέσα στα επόμενα χρόνια, είναι απαραίτητος και ένας χάρτης πορείας που θα περιγράφει πώς η Επιτροπή θα απευθυνθεί στους ενδιαφερόμενους φορείς για να εξασφαλίσει την καθοριστικής σημασίας συμμετοχή τους. Η ενεργοποίηση όλων των φορέων των αερομεταφορών και η από κοινού δράση για την υλοποίηση της στρατηγικής είναι δύσκολη, αλλά αναγκαία.

2. Ιστορικό

2.1. Ο τομέας των αερομεταφορών της ΕΕ απασχολεί άμεσα από 1,4 εκατ. άτομα (Πηγή: Steer Davies Gleave — *Μελέτη με θέμα «Απασχόληση και συνθήκες εργασίας στις αερομεταφορές και τους αερολιμένες»*. Τελική έκθεση, 2015) έως 2,2 εκατ. άτομα (Πηγή: «*Αερομεταφορές: Οφέλη πέρα από σύνορα*». Έκθεση που συντάχθηκε από την Oxford Economics για την ATAG, Απρίλιος 2014) και στηρίζει συνολικά 4,8 με 5,5 εκατ. θέσεις εργασίας (Πηγή: Steer Davies Gleave — *Μελέτη με θέμα «Απασχόληση και συνθήκες εργασίας στις αερομεταφορές και τους αερολιμένες»*. Τελική έκθεση, 2015). Η άμεση συνεισφορά των αερομεταφορών στο ΑΕγχΠ της ΕΕ ανέρχεται σε 110 δισεκατ. ευρώ, ενώ ο συνολικός αντίκτυπος, συμπεριλαμβανομένου του τουρισμού, φθάνει μέχρι και τα 510 δισεκατ. ευρώ μέσω του πολλαπλασιαστικού αποτελέσματος. (Πηγή: Steer Davies Gleave — *Μελέτη με θέμα «Απασχόληση και συνθήκες εργασίας στις αερομεταφορές και τους αερολιμένες»*. Τελική έκθεση, 2015). Αυτό δείχνει ξεκάθαρα ότι το οικονομικό δυναμικό των αερομεταφορών υπερβαίνει κατά πολύ τον άμεσο αντίκτυπό τους.

2.2. Ωστόσο είναι καθοριστικής σημασίας η αναγνώριση του συνολικού αντίκτυπου του τομέα των αερομεταφορών στο κλίμα, όσον αφορά τις εκπομπές. Κάθε στρατηγική για τις αερομεταφορές πρέπει να διερευνά τις ευκαιρίες για να καταστεί ο τομέας αυτός πιο βιώσιμος, όπως με τη χρήση καινοτόμων βιοκαυσίμων, νέων μειγμάτων καυσίμων και ηλεκτρικών αεροσκαφών. Η Ευρώπη θα πρέπει, μέσω της έρευνας και της καινοτομίας, να επιδιώξει να ηγηθεί αυτού του τομέα.

2.3. Παρά τη σημαντική αύξηση του αριθμού επιβατών που μεταφέρουν οι αεροπορικές εταιρείες της ΕΕ, η απασχόληση στον εν λόγω τομέα μειώθηκε από το 2008 με ετήσιο ρυθμό 2,2 %, μείωση που υπερβαίνει τη συρρίκνωση που παρατηρήθηκε στην οικονομία γενικά (0,7 % ετησίως), ενώ παράλληλα αυξήθηκε σημαντικά ο αριθμός και τα είδη των θέσεων εργασίας μη τυποποιημένης μορφής (συμβάσεις περιορισμένου χρόνου και μερικής απασχόλησης· προσωρινή απασχόληση· αυτοαπασχόληση· σύμβαση μηδενικών ωρών εργασίας· απόσπαση εργαζομένων· «πληρώνω για να δουλέψω» κ.ά.).

2.4. Επειδή η συνεισφορά των αερομεταφορών στις συνολικές επιδόσεις της οικονομίας της ΕΕ και της παγκόσμιας παρουσίας της είναι τόσο ουσιαστική, είναι σημαντικό η αεροπορία της ΕΕ να παραμείνει ανταγωνιστική, να διατηρήσει την παγκόσμια ηγετική θέση της και να μπορέσει να αναπτυχθεί. Τις τελευταίες δεκαετίες, οι αερομεταφορές της ΕΕ αποτέλεσαν υπόδειγμα —ακόμα και για άλλους κλάδους της ΕΕ— του πώς οι μεταρρυθμίσεις μπορούν να οδηγήσουν σε περισσότερα οφέλη για τους Ευρωπαίους πολίτες, τους εργαζομένους, τις επιχειρήσεις και το περιβάλλον.

2.5. Η ΕΟΚΕ συμμετέχει πλήρως στις πολιτικές και τη νομοθεσία σχετικά με τις αερομεταφορές της ΕΕ μέσω της υιοθέτησης σειράς γνωμοδοτήσεων και την πραγματοποίηση εκδηλώσεων και δημόσιων ακροάσεων για τα ενδιαφερόμενα μέρη. Η ΕΟΚΕ έχει προτείνει σειρά συγκεκριμένων προτάσεων όσον αφορά τα διάφορα στοιχεία του αξιακού δικτύου των αεροπορικών μεταφορών της ΕΕ, την οργάνωση και τις επιδόσεις τους —συμπεριλαμβανομένης της ισχυρής στήριξης για έναν διεξοδικό κοινωνικό διάλογο⁽⁵⁾ (η ΕΟΚΕ ζήτησε, μεταξύ άλλων, τη βελτίωση της εφαρμογής των κανονισμών σχετικά με τις αερομεταφορές στην Ευρώπη, τη θέσπιση πραγματικών ισότιμων όρων ανταγωνισμού για όλα τα μέρη της αξιακής αλυσίδας των αερομεταφορών και ταχείες και θαρραλέες ενέργειες για την αντιμετώπιση της επικείμενης εξάντλησης της δυναμικότητας).

2.6. Μια στιβαρή, ολοκληρωμένη, αγορακεντρική και βιώσιμη στρατηγική αεροπορικών μεταφορών της ΕΕ αποτελούσε επείγον αίτημα από πολλούς ευρωπαϊκούς φορείς —συμπεριλαμβανομένης της ΕΟΚΕ. Στην τελευταία γνωμοδότησή της με θέμα «Ολοκληρωμένη πολιτική αερομεταφορών της ΕΕ»⁽⁶⁾ η ΕΟΚΕ αναγνώρισε έξι παράγοντες οι οποίοι καθορίζουν το επίπεδο ανταγωνιστικότητας των αεροπορικών μεταφορών της ΕΕ: ασφάλεια· οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική βιωσιμότητα· ανταγωνιστικότητα μέσω της καινοτομίας· κοινωνική διάσταση· επιχειρησιακή αριστεία· και συνδεσιμότητα⁽⁷⁾. Η ΕΟΚΕ στηρίζει πλήρως τις συστάσεις της σχετικά με τη στρατηγική οι οποίες προτείνονται στην εν λόγω γνωμοδότηση.

2.7. Απαιτείται ισχυρή πολιτική βούληση, όραμα και θάρρος για την επίτευξη ισορροπίας μεταξύ των απαιτήσεων εθνικής κυριαρχίας και της ανάγκης συμβιβασμών σε επίπεδο ΕΕ. Σήμερα, μετά το δημοψήφισμα στο ΗΒ, αυτό ισχύει περισσότερο από ποτέ. Σε οικονομικό επίπεδο, η στρατηγική πρέπει να προσανατολίζεται και να αποσκοπεί στην τόνωση των επενδύσεων, της οικονομικής ευημερίας και της βιώσιμης ανάπτυξης σε όλη την Ευρώπη. Νομικά, το πλαίσιο πρέπει να είναι στιβαρό σε μακροσκοπικό επίπεδο και να παρέχει σταθερότητα προγραμματισμού σε μικροσκοπικό επίπεδο. Αυτή η σταθερότητα θα ενθαρρύνει τους ευρωπαίους επενδυτές να διοχετεύσουν περισσότερες επενδύσεις στον τομέα των αερομεταφορών της ΕΕ. Επιπλέον, οι επενδυτές της ΕΕ πρέπει να έχουν μεγαλύτερη πρόσβαση στις διεθνείς αναπτυξιακές αγορές, βάσει αμοιβαιότητας.

2.8. Το 2014 η Υπηρεσία Έρευνας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου κατέληξε στο συμπέρασμα ότι το συνολικό κόστος της «μη Ευρώπης» στις αερομεταφορές φτάνει τα 3,4 δισεκατ. ετησίως για τα επόμενα 20 χρόνια. Ελλείψει σαφούς στρατηγικής και της υλοποίησής της, ο τομέας αερομεταφορών της ΕΕ θα αδυνατεί να εκμεταλλευτεί ευκαιρίες ανάπτυξης σε διεθνές επίπεδο και θα απολέσει ανταγωνιστική ικανότητα. Η ανάπτυξη πρέπει να καταστεί βιώσιμη μέσω της εξασφάλισης δίκαιων όρων ανταγωνισμού. Εάν, όμως, η στρατηγική αποσκοπεί στην επίτευξη ενός οράματος με τα κατάλληλα εργαλεία, η επιτυχής υλοποίησή της θα εξαρτηθεί από την ευρεία στήριξη όλων των ενδιαφερόμενων μερών και ειδικότερα των κρατών μελών.

2.9. Η στρατηγική βασίζεται σε μια «ολιστική» προσέγγιση των αερομεταφορών, καθότι αναγνωρίζει το σημαντικό κοινωνικό ρόλο τους: οι αεροπορικές μεταφορές παρέχουν συνδεσιμότητα στις περιφέρειες, κινητικότητα στους επιβάτες και τα εμπορεύματα, καθώς και οφέλη για τις οικονομίες και την τεχνολογική καινοτομία με στόχο το μετριασμό των επιπτώσεων τους στην κλιματική αλλαγή· οι αερομεταφορές συνεπώς συνεισφέρουν στην οικονομική, περιβαλλοντική και κοινωνική βιωσιμότητα. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει πλήρως αυτήν την προσέγγιση.

3. Οι αεροπορικές μεταφορές ως παράγοντας ανάπτυξης

3.1. Με την πάροδο των ετών, οι επιμέρους υποτομείς των αερομεταφορών έχουν αναπτυχθεί σε βιομηχανίες πολλών δισεκατ. ευρώ, οι οποίες δραστηριοποιούνται και ανταγωνίζονται σε διάφορες αγορές και αποτελούν από κοινού ένα δίκτυο ανεξάρτητων επιχειρήσεων παραγωγής αξίας. Η στρατηγική —παράλληλα με την υλοποίησή της— πρέπει να αναγνωρίζει τις δυνατότητες, τις αδυναμίες και το δυναμικό δημιουργίας θέσεων εργασίας κάθε μέρους του αξιακού δικτύου και να προωθεί τα δυνατά τους σημεία προκειμένου να παρέχει ένα ιδανικό πλαίσιο κατά το οποίο οι υποτομείς μπορούν να συνεισφέρουν τόσο μεμονωμένα όσο και από κοινού στην οικονομική ανάπτυξη και ευημερία.

3.2. Η ευρύτερη ολιστική προσέγγιση στις αεροπορικές μεταφορές δεν συνίσταται μόνο στην αντιμετώπιση των προκλήσεων σχετικά με τις αεροπορικές εταιρείες και τους αερολιμένες, αλλά και στην αντιμετώπιση των προκλήσεων για όλα τα μέρη του αξιακού δικτύου. Τα κράτη μέλη προσδοκούν βελτιωμένη, ασφαλή, αξιόπιστη και επικερδή συνδεσιμότητα με μικρότερες περιφερειακές αγορές εμπορίου και τουρισμού· οι κατασκευαστές αεροσκαφών, μηχανών και των εξαρτημάτων τους προσδοκούν ευνοϊκές συνθήκες για επενδύσεις σε εργοστάσια παραγωγής και στην Ε & Α· οι αεροπορικές εταιρείες και οι φορείς παροχής

⁽⁵⁾ ΕΕ C 230 της 14.7.2015, σ. 17, ΕΕ C 451 της 16.12.2014, σ. 123, ΕΕ C 170 της 5.6.2014, σ. 116.

⁽⁶⁾ Βλ. υποσημείωση 3.

⁽⁷⁾ Βλ. υποσημείωση 3.

υπηρεσιών του τομέα των αερομεταφορών προσδοκούν να έχουν τη δυνατότητα να προσελκύουν επενδυτές και να λειτουργούν σε ολοένα πιο απελευθερωμένες αγορές και υπό όρους που εγγυώνται ασφαλές, βιώσιμο επίπεδο υγιούς ανταγωνισμού. Η ποιότητα των συνθηκών απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένης της κατάρτισης, και τα δικαιώματα των επιβατών θα πρέπει να γίνονται σεβαστά.

3.3. Η Επιτροπή έχει ορθώς αναγνωρίσει τους βασικούς τομείς που χρήζουν της προσοχής των ρυθμιστικών αρχών, ιδίως όσον αφορά τον Ενιαίο Ευρωπαϊκό Ουρανό, την ανάγκη για διεξοδικές εντολές διεθνών διαπραγματεύσεων για την εξασφάλιση της ανάπτυξης και του ισότιμου ανταγωνισμού στις αγορές εντός της ΕΕ και παγκοσμίως. Η Επιτροπή έχει επίσης ορθώς υπογραμμίσει την ανάγκη για τη διασφάλιση των διεθνών προτύπων και κανόνων, που θα προβλέπουν υψηλό επίπεδο ασφάλειας και θα μετριάσουν τις επιπτώσεις των αερομεταφορών στην κλιματική αλλαγή. Για τη στήριξη της παγκόσμιας εμπορίας προϊόντων που σχετίζονται με τις αερομεταφορές της ΕΕ, οι διμερείς συμφωνίες της ΕΕ για την ασφάλεια των αερομεταφορών πρέπει να αποσκοπούν στην επίτευξη αμοιβαίας αναγνώρισης των προτύπων πιστοποίησης της ασφάλειας.

3.4. Όλα τα μέρη του αξιακού δικτύου των αερομεταφορών εξαρτώνται από ένα πολιτικό κλίμα που θα ενθαρρύνει τις επενδύσεις. Δεδομένου του υψηλού πάγιου κόστους τους, οι αεροπορικές εταιρείες και οι αερολιμένες απαιτούν επίσης ρυθμιστικό πλαίσιο το οποίο θα επιτρέπει τη σταθερότητα σχεδιασμού. Διάφορα ρυθμιστικά ζητήματα συζητούνται επί του παρόντος στα θεσμικά όργανα της ΕΕ και σε εθνικό επίπεδο· για όλα απαιτείται ξεκάθαρη καθοδήγηση από την Επιτροπή και, λόγω της σημασίας τους, συμπεριλαμβάνονται στην υλοποίηση της στρατηγικής⁽⁸⁾.

3.4.1. Η βελτιστοποίηση, η εφαρμογή και η ενίσχυση των διατάξεων περί ιδιοκτησίας και ελέγχου είναι καίριας σημασίας [τυποποιημένη διατύπωση στις διμερείς συμφωνίες παροχής υπηρεσιών, καθώς και σε ειδικές για την ΕΕ διατάξεις του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1008/2008]. Αποτελούν ζωτικό πυλώνα των διεθνών συμφωνιών εναέριων υπηρεσιών και χωρίς αυτές τα συμβαλλόμενα μέρη δεν μπορούν να εφαρμόσουν τα συμφωνηθέντα αμοιβαία δικαιώματα. Οι ερμηνευτικές κατευθύνσεις που προτείνονται από την Επιτροπή ενδέχεται να μην επαρκούν ως μέσο επίλυσης συστημικών προβλημάτων και διαφορών στην εφαρμογή, την ασφάλεια δικαίου και την «αποτελεσματικότητα» των διατάξεων. Απαιτείται σαφής προσανατολισμός στον τομέα των αεροπορικών μεταφορών της ΕΕ, ο οποίος βιώνει σημαντική συγκέντρωση. Υπό το φως της αυξανόμενης μακροπρόθεσμης σημασίας της δραστηριότητας των αεροπορικών εταιρειών για την οικονομία, καθώς και των αποκλίσεων στην κερδοφορία των επιμέρους αεροπορικών εταιρειών, οι επιχειρήσεις αυτές ενδιαφέρουν ολοένα περισσότερο τα διεθνή επενδυτικά κεφάλαια καθώς και τους στρατηγικούς επενδυτές. Η ενοποίηση δε πρέπει να αποβαίνει σε βάρος της συνδεσιμότητας, ιδίως σε περιφερειακό επίπεδο.

3.4.2. Το ζήτημα του θεμιτού ανταγωνισμού συμπεριλαμβάνει επίσης τον σεβασμό των δικαιωμάτων των εργαζομένων. Διατάξεις ανάλογες με το άρθρο 17α της συμφωνίας αεροπορικών μεταφορών ΕΕ-ΗΠΑ πρέπει να συμπεριλαμβάνονται στο πλαίσιο των διαπραγματεύσεων με τρίτες χώρες. Είναι απαραίτητο να υπάρχει δικαιοσύνη και αμοιβαιότητα, ο υψηλότερος δυνατός βαθμός ασφάλειας και κοινωνικών προτύπων. Οι συμφωνίες που συνάπτονται στο πλαίσιο της εξωτερικής πολιτικής αερομεταφορών της ΕΕ θα πρέπει να εγγυώνται την τήρηση των αρχών της ΔΟΕ και να επιδιώκουν την εξεύρεση αμοιβαίως αποδεκτών μέσων με σκοπό την τήρησή τους⁽⁹⁾.

3.4.3. Η ΕΟΚΕ ζητεί επίμονα από την Επιτροπή να διευκολύνει τη σύναψη συμφωνιών που βασίζονται στον κοινωνικό διάλογο, για να αποφευχθεί το ενδεχόμενο κοινωνικού ντάμπινγκ και δημιουργίας φραγμών στην ενιαία αγορά. Ακόμα και η μικρότερη συλλογική προσφυγή στον τομέα των αεροπορικών μεταφορών μπορεί να επηρεάσει μεγάλο αριθμό πτήσεων, επιβατών και εταιρειών που εξαρτώνται από τον τουρισμό και το εμπόριο. Αυτά τα ζητήματα πρέπει να αντιμετωπιστούν προκειμένου η Επιτροπή να αντεπεξέλθει στις προσδοκίες κατά την ανάπτυξη ολιστικής προσέγγισης των αεροπορικών μεταφορών.

3.4.4. Η τεχνολογία μη επανδρωμένων αεροσκαφών είναι ζήτημα ιδιαίτερης σημασίας και χρήζει βαθύτερης ανάλυσης στο πλαίσιο της στρατηγικής. Το ζήτημα δεν αφορά πλέον μόνο το υλικό (δηλαδή το μέγεθος και τις λειτουργικές προδιαγραφές των επανδρωμένων αεροσκαφών) αλλά και το λογισμικό και το δυναμικό της τεχνολογίας μη επανδρωμένων αεροσκαφών. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει το έργο που έχει ήδη αναλάβει ο ΕΑΣΑ επί τούτου. Ωστόσο, υπό το φως των κανονιστικών πρωτοβουλιών σε άλλες περιοχές του κόσμου, η επιρροή της ΕΕ σε αυτόν τον τομέα καινοτομίας θα είναι αναγκαία για να διασφαλιστεί ότι η Ευρώπη δε θα απολέσει το δυναμικό ώθησης αυτής της καινοτόμου τεχνολογίας και επίδρασης στους διεθνείς κανόνες και προδιαγραφές. Η ασφάλεια των δραστηριοτήτων των μη επανδρωμένων αεροσκαφών είναι επείγουσας σημασίας.

⁽⁸⁾ Κατά συνέπεια, η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει τις θέσεις που έχει διατυπώσει στις γνωμοδοτήσεις της ΕΕ C 241 της 7.10.2002, σ. 29, ΕΕ C 264 της 20.7.2016, σ. 11 και βλ. υποσημείωση 1.

⁽⁹⁾ Βλ. υποσημείωση 4.

3.4.5. Η Επιτροπή έχει ορθώς αναγνωρίσει την υλοποίηση του ΕΕΟ ως βασική προτεραιότητα και εμμένει στην ανάγκη έγκρισης και υλοποίησης του ΕΕΟ II. Ένα ενιαίο καθεστώς εναέριας διαχείρισης για την ΕΕ είναι προς όφελος των πολιτών και καταναλωτών της ΕΕ, του περιβάλλοντος και της συνολικής ανταγωνιστικότητας των ευρωπαϊκών αερομεταφορών. Απαιτείται περαιτέρω, βαθύτερη ανάλυση για την αξιολόγηση των λόγων για τους οποίους ο ρυθμός προόδου είναι σχετικά βραδύς. Το σύστημα λειτουργικών τμημάτων εναερίου χώρου (FAB) έχει σε μεγάλο βαθμό αποτύχει να ανταποκριθεί στις προσδοκίες. Απαιτείται ολοκληρωμένο πρόγραμμα προσέγγισης προκειμένου να υπάρξουν έντονες, ειλικρινείς και έντιμες συζητήσεις με τα κράτη μέλη και τους παρόχους υπηρεσιών αεροναυτιλίας (ANSP) και να εξασφαλιστούν εξατομικευμένες προτάσεις για το κάθε κράτος μέλος που θα το συνδράμουν στην αντιμετώπιση διαδεδομένων ανησυχιών και εμποδίων κατά τον εκσυγχρονισμό των αντίστοιχων συστημάτων διαχείρισης της εναέριας κυκλοφορίας. Η ΕΟΚΕ είναι πεπεισμένη ότι, με τη συμμετοχή των εργαζομένων στον περαιτέρω σχεδιασμό και υλοποίηση, οι ανησυχίες που εγείρουν οι κοινωνικοί εταίροι μπορούν να αντιμετωπιστούν δεόντως. Επίσης, το πρόγραμμα SESAR, ως τεχνολογικό σκέλος του ΕΕΟ, μπορεί να υποστηρίξει αποτελεσματικά την περαιτέρω ολοκλήρωση της ΔΕΚ της ΕΕ με τη δημιουργία νέων κοινών τεχνολογικών εφαρμογών. Ο διαχειριστής δικτύου θα αναπτύξει περαιτέρω ολοκληρωμένο σχεδιασμό ευρωπαϊκών δικτύων διαδρομών για την ασφαλή και αποτελεσματική άσκηση των καθηκόντων ΕΕΚ.

3.4.6. Είναι ζωτικής σημασίας να ληφθούν υπόψη και να συμπεριληφθούν οι αερολιμένες στην υλοποίηση ενός ολοκληρωμένου δικτύου μεταφορών της ΕΕ και να εξασφαλιστεί ότι οι αερολιμένες είναι δεόντως συνδεδεμένοι με άλλα μέσα μεταφοράς. Η πολυτροπικότητα είναι καθοριστικής σημασίας. Οι ΤΠΕ και οι ψηφιακές λύσεις μπορούν επίσης να συμβάλουν ώστε οι αερομεταφορές της ΕΕ να καταστούν αποτελεσματικότερες, προωθώντας την πολυτροπικότητα και την αειφορία.

3.5. Οι κατασκευαστές αεροσκαφών ανταγωνίζονται στην παγκόσμια αγορά πωλήσεων. Η βιομηχανική επανάσταση 4.0 δημιουργεί εξαιρετικές ευκαιρίες για την αεροναυπηγική βιομηχανία της ΕΕ. Η πλήρης συνεργασία των διαφόρων πολιτικών της ΕΕ πρέπει να αναλυθεί και να υλοποιηθεί. Οι κατασκευαστές αυτοί επενδύουν σε μονάδες παραγωγής σε ολόκληρη την Ευρώπη και ολόκληρο τον πλανήτη. Για την αξιολόγηση του συνολικού αντίκτυπου των αερομεταφορών στην ανάπτυξη, είναι ιδιαίτερης σημασίας η πιστοποίηση των κατασκευαστών από τον EASA, καθώς και οι οικονομικές αναλύσεις, δεδομένου του μεγάλου μεγέθους αυτών των επιχειρήσεων και του γεγονότος ότι ανταγωνίζονται σε παγκόσμιο επίπεδο.

3.6. Η στρατηγική αερομεταφορών της ΕΕ βασίζεται στα ευρωπαϊκά πρότυπα και πρέπει να επιδιώκει, στο πλαίσιο συναινετικών και συντονισμένων διαπραγματεύσεων, την αποδοχή τους από τρίτες χώρες. Η ΕΕ έχει ήδη θεσπίσει την αρχιτεκτονική που θα επιτρέψει την εφαρμογή και την περαιτέρω ανάπτυξη της συμφωνίας αεροπορικών μεταφορών ΕΕ-ΗΠΑ. Οι διατάξεις περιέχονται σε αυτήν επιτρέπουν σε αμφότερα τα μέρη την περαιτέρω ανάπτυξη συναίνεσης σχετικά με την ενίσχυση, την από κοινού εφαρμογή και την επέκταση των εν λόγω προτύπων σε τρίτες χώρες. Η στρατηγική θα πρέπει, συνεπώς, να προκρίνει τη χρήση μέσων όπως η μεικτή επιτροπή ΕΕ-ΗΠΑ, με σκοπό την εδραίωση κοινής αντίληψης με άλλα ομονοούντα έθνη σε ολόκληρο τον κόσμο, σύμφωνα με την οποία η βιωσιμότητα των αεροπορικών μεταφορών εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το σεβασμό ορισμένων βασικών αξιών. Η ΕΕ και οι ΗΠΑ θα μπορούσαν να πρωτοστατήσουν στη θέσπιση παγκόσμιων προτύπων (συμπεριλαμβανομένου του συστήματος SESAR και του προγράμματος NextGen). Η ΕΕ και οι ΗΠΑ έχουν άλλη μια ευκαιρία να ηγηθούν από κοινού των παγκοσμίων αερομεταφορών.

3.7. Η επιτυχία των ευρωπαϊκών αερομεταφορών εξαρτάται από τις δεξιότητες και τα προσόντα των εργαζομένων τους. Κατά συνέπεια, θα πρέπει να θεσπιστούν μέτρα για την ενίσχυση της ελκυστικότητας του εν λόγω τομέα, καθώς και για την αποτροπή της αποχώρησης εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού ή της αναζήτησης εργασίας σε άλλα μέρη του κόσμου.

4. Υλοποίηση της στρατηγικής για τις αερομεταφορές — διαχείριση της αλλαγής

4.1. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή οφείλει να ενεργεί με σύνεση κατά την αναζήτηση υποστήριξης από τα κράτη μέλη και άλλους ενδιαφερόμενους φορείς. Παρ' όλα αυτά, η πολιτική ηγεσία της Επιτροπής είναι απολύτως απαραίτητη. Μια τόσο ξεκάθαρη δέσμευση είναι απαραίτητη για την απελευθέρωση του δυναμικού στον τομέα των ευρωπαϊκών αερομεταφορών, σεβόμενων παράλληλα των αναγκών των κρατών μελών για εξασφάλιση αξιοπιστίας και ασφαλούς συνδεσιμότητας, καθώς και να καθησυχαστούν οι κοινωνικοί εταίροι όσον αφορά τη διατήρηση της συμμετοχής τους στην ανάπτυξη και υλοποίηση των απαραίτητων νομοθετικών μέτρων.

4.2. Στην ανακοίνωσή της η Επιτροπή έδινε πολυάριθμα ζητήματα, που θα αποτελέσουν αντικείμενο κανονιστικών πρωτοβουλιών, και επανέλαβε ότι θα επιδιώξει τη συμμετοχή όλων των ενδιαφερόμενων φορέων. Ωστόσο, παράλληλα με το σχέδιο δράσης που περιγράφει ποιες πρωτοβουλίες θα παρουσιαστούν και τότε μέσα στα επόμενα χρόνια, είναι απαραίτητος και ένας χάρτης πορείας που θα περιγράψει πώς η Επιτροπή θα απευθυνθεί στους ενδιαφερόμενους φορείς και στο ευρύ κοινό για να εξασφαλίσει την καθοριστικής σημασίας συμμετοχή τους.

4.3. Η Επιτροπή ορθώς ανέφερε την ανάγκη ενίσχυσης του κοινωνικού διαλόγου στον τομέα. Η πίεση που βιώνουν οι εργαζόμενοι στις αερομεταφορές είναι εντονότερη. Σε αυτές τις συνθήκες, ο κοινωνικός διάλογος έχει πρωτεύουσα σημασία για τη συμπερίληψη των κοινωνικών εταίρων στη διαδικασία και την εξασφάλιση της συμμετοχής τους. Το ζήτημα που πρέπει να διευκρινιστεί είναι πώς η Επιτροπή σκοπεύει να διαρθρώσει κοινωνικό διάλογο για ζητήματα που θα προκύψουν από την ολιστική της προσέγγιση.

4.4. Είναι ανάγκη να διευκρινιστεί περαιτέρω το εργασιακό δικαίο και το καθεστώς κοινωνικής ασφάλισης που διέπει τους συνεχώς μετακινούμενους εργαζομένους της πολιτικής αεροπορίας. Υφίστανται σημαντικά νομικά κενά στην κοινωνική προστασία των ευρωπαϊκών πληρωμάτων αέρος λόγω της έλλειψης σαφήνειας της νομοθεσίας. Είναι αναγκαία η τροποποίηση των υφιστάμενων νομικών κανόνων και η ευθυγράμμιση της τεχνικής νομοθεσίας και της νομοθεσίας για την κοινωνική ασφάλιση.

4.5. Η υλοποίηση τυχόν νομοθετικών μέτρων πρέπει να εντάσσεται στο πλαίσιο της κλιματικής αλλαγής. Η ανάπτυξη στρατηγικής αερομεταφορών δεν μπορεί να λάβει χώρα ανεξάρτητα από την ανάγκη επείγουσας αντιμετώπισης του συνδεδεμένου κόστους (με οικονομικούς, περιβαλλοντικούς και κοινωνικούς όρους) που συνεπάγονται οι διάφορες επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής. Ο τομέας των αερομεταφορών της ΕΕ θα πρέπει να εξετάσει περαιτέρω τις προκλήσεις που θέτει η κλιματική αλλαγή, ως ευκαιρίες για έρευνα και καινοτομία.

4.6. Οι πληροφορίες για τη στρατηγική και την υλοποίησή της πρέπει να παρέχονται σε συνεχή βάση. Καλά στοχευμένες ενημερωτικές εκδηλώσεις με φορείς πρέπει να διοργανώνονται τακτικά.

4.7. Η γενική προσέγγιση της Επιτροπής όσον αφορά τις αερομεταφορές πρέπει επίσης να θεωρείται ζήτημα προτεραιότητας και να εκφράζεται με συνέπεια στο διάλογο με τα κράτη μέλη. Σε ορισμένες περιπτώσεις, το κύριο πρόβλημα μοιάζει να συνίσταται στην έλλειψη κατανόησης σε εθνικό επίπεδο όσον αφορά τις πραγματικές ανάγκες του τομέα των αερομεταφορών. Η Επιτροπή πρέπει να εξετάσει τη δυνατότητα πιο ενεργής στήριξης των αερομεταφορών σε εθνικό επίπεδο κατά τις συζητήσεις της με τα κράτη μέλη.

4.8. Η ΕΟΚΕ καλεί εκ νέου όλους τους φορείς των αερομεταφορών να συμμετάσχουν ενεργά στις περαιτέρω εργασίες υλοποίησης της στρατηγικής. Ένας ισχυρός, βιώσιμος τομέας αερομεταφορών είναι προς το συμφέρον όλων και δεν πρέπει να χάσουμε την ευκαιρία που δημιουργήσε η στρατηγική.

Βρυξέλλες, 14 Ιουλίου 2016.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Γιώργος ΝΤΑΣΗΣ

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων στην εσωτερική ναυσιπλοΐα και την κατάργηση των οδηγιών του Συμβουλίου 96/50/ΕΚ και 91/672/ΕΟΚ»

[COM(2016) 82 final — 2016/0050 (COD)]

(2016/C 389/13)

Εισηγητής: ο κ. Jan SIMONS

Στις 23 Μαρτίου και στις 11 Απριλίου 2016, αντίστοιχα, και σύμφωνα με το άρθρο 91 παράγραφος 1 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, αποφάσισαν να ζητήσουν τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα

«Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων στην εσωτερική ναυσιπλοΐα την κατάργηση των οδηγιών του Συμβουλίου 96/50/ΕΚ και 91/672/ΕΟΚ»

[COM(2016) 82 final — 2016/0050].

Το ειδικευμένο τμήμα «Μεταφορές, ενέργεια, υποδομές, κοινωνία των πληροφοριών», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 21 Ιουνίου 2016.

Κατά την 518η σύνοδο ολομέλειάς της, που πραγματοποιήθηκε στις 13 και 14 Ιουλίου 2016 (συνεδρίαση της 13ης Ιουλίου 2016), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 118 ψήφους υπέρ, 2 κατά και 6 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την άποψη ότι το κοινό σύστημα αναγνώρισης των επαγγελματικών προσόντων στην εσωτερική ναυσιπλοΐα πρέπει να βασίζεται στις απαιτούμενες ικανότητες και όχι στις απαιτήσεις πείρας, σύμφωνα με την παραδοσιακή τακτική. Συμμερίζεται, επίσης, την ελπίδα ότι η αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων στο σύνολο της Ένωσης θα είναι επωφελής για την ανάπτυξη της εσωτερικής ναυσιπλοΐας.

1.2. Η επαγγελματική κινητικότητα εντός της ΕΕ αποτελεί σημαντικό ζήτημα για την αντιμετώπιση της διαρθρωτικής έλλειψης εξειδικευμένου πληρώματος καταστρώματος. Μια υποχρεωτική αξιολόγηση των επαγγελματικών δεξιοτήτων για όλα τα μέλη του πληρώματος θα ωφελήσει την εικόνα και την ελκυστικότητα του επαγγέλματος.

1.3. Η διατήρηση των υφιστάμενων προτύπων ασφαλείας για τα τις σημαντικές διεθνείς πλωτές οδούς θα πρέπει να θεωρηθεί ελάχιστη προϋπόθεση για τη σωστή εφαρμογή της προτεινόμενης πολιτικής.

1.4. Η βελτίωση της δυνατότητας εφαρμογής των κανονισμών από τις αρμόδιες αρχές αφενός θα αποθαρρύνει τις παράνομες κοινωνικές πρακτικές και αφετέρου θα ενισχύσει την ανταγωνιστικότητα και τον θεμιτό ανταγωνισμό.

1.5. Η συνεχιζόμενη και ευρύτερη στενή συνεργασία μεταξύ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και των επιτροπών για την εσωτερική ναυσιπλοΐα, ιδίως η Κεντρική Επιτροπή για τη Ναυσιπλοΐα στον Ρήνο παραμένει για την ΕΟΚΕ απαραίτητη για τη χρηστή διακυβέρνηση του ευρωπαϊκού δικτύου εσωτερικών πλωτών οδών.

1.6. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί, υπό την προϋπόθεση ότι θα προστεθούν ορισμένες επιτροπές εσωτερικής ναυσιπλοΐας, ότι πρέπει να θεσπιστούν —πέραν των κοινών απαιτήσεων ως προς τις ικανότητες, τις οποίες θα πρέπει να καθορίσει η ευρωπαϊκή επιτροπή για την εκπόνηση προτύπων στον τομέα της ναυσιπλοΐας (CESNI)— αντικειμενικά κριτήρια, τα οποία θα καθιστούν δυνατό τον προσδιορισμό των εσωτερικών πλωτών οδών ή περιοχών με ειδικούς κινδύνους, για τις οποίες τα κράτη μέλη θα μπορούν να προσθέτουν ειδικές απαιτήσεις στα επαγγελματικά προσόντα που απαιτούνται βάσει του κοινού συστήματος.

1.7. Οι αρχές και οι σκοποί της επιλεγείσας πολιτικής, στην οποία βασίζεται η πρόταση, πρέπει να κοινοποιηθούν επειγόντως με μεγαλύτερη σαφήνεια.

2. Εισαγωγή

2.1. Οι ανταγωνιστικοί τομείς βασίζονται στην ικανότητα να μεταφέρουν μεγάλες ποσότητες φορτίων με οικονομικά αποδοτικό τρόπο. Τα πλοία εσωτερικής ναυσιπλοΐας έχουν χωρητικότητα παρόμοια με εκείνη εκατοντάδων φορτηγών: μια νησοπομπή με τέσσερις ωθούμενες φορτηγίδες (= 7 000 NT) αντιστοιχεί σε 280 φορτηγά των 25 NT το καθένα. Με αυτόν τον τρόπο εξοικονομούνται έξοδα μεταφοράς και προστατεύεται το περιβάλλον.

2.2. Μέσω της διώρυγας Μάιν-Δούναβη, του Ρήνου και του Δούναβη, 13 κράτη μέλη σε μήκος 3 500 km συνδέονται κατευθείαν μεταξύ τους, από τη Βόρεια Θάλασσα έως τη Μαύρη Θάλασσα. Κάθε χρόνο μέσω αυτών των πλωτών οδών μεταφέρονται περίπου 500 εκατ. τόνοι φορτίου, όπου η μεταφορά μόνο μέσω του Ρήνου αντιστοιχεί ήδη στο 67 % του συνολικού όγκου. Πάνω από το 75 % της εσωτερικής ναυσιπλοΐας σε όλη την ΕΕ αφορά τις διασυνοριακές μεταφορές. Στη Γερμανία, στο Βέλγιο και στις Κάτω Χώρες, το μερίδιο της εσωτερικής ναυσιπλοΐας στις συνδυασμένες μεταφορές είναι 12,5 %, 25 % και 38,7 % αντίστοιχα· στον διάδρομο του Ρήνου, τη βιομηχανική καρδιά της Ευρώπης, το ποσοστό υπερβαίνει ακόμη και το 50 %.

2.3. Με φορτίο 150 δισεκατ. τονοχιλιομέτρων ανά έτος, η εσωτερική ναυσιπλοΐα διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη λειτουργία των πολυτροπικών αλυσίδων εφοδιαστικής στην ΕΕ. Σύμφωνα με πρόσφατες μελέτες, η προστιθέμενη αξία 2,2 δισεκατ. ευρώ στον τομέα της εσωτερικής ναυσιπλοΐας οδηγεί σε άμεση και έμμεση οικονομική υπεραξία της τάξης των 13,2 δισεκατ. ευρώ, δηλαδή ο πολλαπλασιαστής ανέρχεται σε 6,0.

2.4. Μερικά σημαντικά στοιχεία για την αγορά εργασίας της εσωτερικής ναυσιπλοΐας στην ΕΕ:

— 41 500 εργαζόμενοι: περίπου 14 650 πλοίαρχοι και 26 850 επιχειρησιακοί εργαζόμενοι.

— Οι Κάτω Χώρες, η Γερμανία, η Γαλλία, το Λουξεμβούργο, η Ιταλία, το Βέλγιο, η Ρουμανία και η Βουλγαρία αντιπροσωπεύουν το 80 % του συνολικού εργατικού δυναμικού στην εσωτερική ναυσιπλοΐα.

— Η συντριπτική πλειονότητα των εργαζομένων δραστηριοποιούνται στον διάδρομο του Ρήνου.

— Το ποσοστό των ξένων εργαζομένων είναι 27 % στις Κάτω Χώρες, 23 % στη Γερμανία, 14 % στο Βέλγιο.

— 9 482 επιχειρήσεις εσωτερικής ναυσιπλοΐας, εκ των οποίων 45 % ολλανδικές.

2.5. Η ΕΟΚΕ έχει ήδη εκπονήσει γνωμοδοτήσεις για το Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και την Επιτροπή σχετικά με αυτόν τον επιχειρηματικό κλάδο, όπως η Κοινωνική πολιτική σε ένα πανευρωπαϊκό σύστημα για την εσωτερική ναυσιπλοΐα του 2005 ⁽¹⁾, το Ολοκληρωμένο Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Δράσης για την Εσωτερική Ναυσιπλοΐα «ΝΑΙΑDES» του 2006 ⁽²⁾ και η Δέσμη μέτρων ΝΑΙΑDES II του 2014 ⁽³⁾.

2.6. Στη δέσμη μέτρων απευθύνεται για πρώτη φορά «έκκληση υπέρ της ανάπτυξης κοινωνικής πολιτικής για την εσωτερική ναυσιπλοΐα» η οποία «εξετάστηκε στενότερα στο πλαίσιο του κοινωνικού διαλόγου με έναν ειδικό κανονισμό για το ωράριο εργασίας στην εσωτερική ναυσιπλοΐα», η οποία οδήγησε το 2014 στην πρόσκληση της ΕΟΚΕ για «πραιτέρω πρωτοβουλίες» σε αυτό το πεδίο. «Σε αυτό το πλαίσιο, ιδιαίτερη σημασία έχει η επιθυμητή και βασισμένη στον κοινωνικό διάλογο εναρμόνιση των επαγγελματικών προφίλ και των επαγγελματικών προσόντων σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Η Επιτροπή θα επεξεργαστεί το θέμα με συγκεκριμένο τρόπο, σε στενή συνεργασία με τις επιτροπές ποταμών, ιδίως την Κεντρική Επιτροπή για τη Ναυσιπλοΐα στον Ρήνο».

2.7. Εν τω μεταξύ, η Επιτροπή έχει εντείνει τη συνεργασία της με την Κεντρική Επιτροπή CCNR και έχουν ήδη επιτευχθεί σημαντικά αποτελέσματα, όπως ο κοινός προσδιορισμός των απαιτούμενων δεξιοτήτων («PLATINA tables of competencies») και, με βάση την κοινή τους επιθυμία για τη βελτίωση των κανονισμών για την εσωτερική ναυσιπλοΐα, η ίδρυση τον Ιούνιο του 2015 της ευρωπαϊκής επιτροπής για την κατάρτιση προτύπων στην εσωτερική ναυσιπλοΐα (γνωστή ως CESNI). Η CESNI ξεκίνησε δυναμικά τις εργασίες της και ήδη το 2015 συνέταξε πρότυπα για τις τεχνικές προδιαγραφές για τα πλοία εσωτερικής ναυσιπλοΐας. Ταυτόχρονα αποφασίστηκε η σύσταση μιας ομάδας εργασίας της CESNI για τα επαγγελματικά προσόντα. Η CESNI αναμένεται να αναλάβει σημαντικό ρόλο και στον τομέα των επαγγελματικών προσόντων, με τη θέσπιση των προτύπων που αναφέρονται στην πρόταση.

⁽¹⁾ ΕΕ C 24 της 31.1.2006, σ. 73.

⁽²⁾ ΕΕ C 318 της 23.12.2006, σ. 218.

⁽³⁾ ΕΕ C 177 της 11.6.2014, σ. 58.

2.8. Η παρούσα πρόταση της Επιτροπής εκπονήθηκε ύστερα από εκτεταμένες και μακρές συζητήσεις με πολλές εμπλεκόμενες οργανώσεις και τους κοινωνικούς εταίρους όπως οι διεθνείς επιτροπές εσωτερικής ναυσιπλοΐας: Κεντρική Επιτροπή για τη Ναυσιπλοΐα στον Ρήνο, Επιτροπή του Δούναβη, Επιτροπή του Σάβα· Οικονομική Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για την Ευρώπη· οι εθνικές δημόσιες αρχές που είναι επιφορτισμένες με τη χάραξη πολιτικής στον τομέα της εσωτερικής ναυσιπλοΐας και τις νομοθετικές και διοικητικές δραστηριότητες· οι επαγγελματικές οργανώσεις: Ευρωπαϊκή Ένωση Εσωτερικής Ναυσιπλοΐας & Ευρωπαϊκή Οργάνωση Πλοιάρχων· οι συνδικαλιστικές οργανώσεις: Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία των Ενώσεων Εργαζομένων στις Μεταφορές — τμήμα εσωτερικής ναυσιπλοΐας: PLATINA, πλατφόρμα για την εφαρμογή του NAIADES· τα ιδρύματα κατάρτισης και εκπαίδευσης για την εσωτερική ναυσιπλοΐα στην Ευρώπη EDINNA, AQUAPOL και η Ευρωπαϊκή ομοσπονδία εσωτερικών λιμένων. Στους Ευρωπαίους κοινωνικούς εταίρους στον τομέα των μεταφορών εσωτερικής ναυσιπλοΐας περιλαμβάνονται η Ευρωπαϊκή Ένωση Εσωτερικής Ναυσιπλοΐας, η Ευρωπαϊκή Οργάνωση Πλοιάρχων και η Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία Εργαζομένων στις Μεταφορές.

3. Κύρια σημεία του εγγράφου της Επιτροπής

3.1. Οι μεταφορές εσωτερικής ναυσιπλοΐας (MEN) είναι οικονομικός και ενεργειακά αποδοτικός τρόπος μεταφοράς που θα μπορούσε να αξιοποιηθεί αποτελεσματικότερα για να υποστηρίξει τους στόχους της ενεργειακής απόδοσης, της οικονομικής μεγέθυνσης και της βιομηχανικής ανάπτυξης στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, η συμβολή της παρεμποδίζεται από δυσκολίες στον τομέα της επαγγελματικής κινητικότητας, κενές θέσεις που είναι δύσκολο να καλυφθούν και διαφορές μεταξύ της προσφοράς και της ζήτησης δεξιοτήτων. Οι διαφορετικές ελάχιστες απαιτήσεις για τα επαγγελματικά προσόντα για την εσωτερική ναυσιπλοΐα στα διάφορα κράτη μέλη δεν προσφέρουν επαρκή ασφάλεια για τις επιμέρους χώρες όσον αφορά την αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων των πληρωμάτων των πλοίων από άλλα κράτη μέλη, ιδίως διότι οι εν λόγω απαιτήσεις έχουν αντίκτυπο και στην ασφάλεια της ναυσιπλοΐας.

3.2. Στόχος της οδηγίας είναι η διευκόλυνση της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού στον τομέα των εσωτερικών πλωτών μεταφορών και η εξασφάλιση της αναγνώρισης των επαγγελματικών προσόντων του ειδικευμένου εργατικού δυναμικού σε ολόκληρη την Ένωση. Η πρωτοβουλία αυτή βασίζεται σε πάνω από 19 έτη εμπειρίας που αποκομίστηκε με τις οδηγίες 96/50/EK για την έκδοση εθνικών πιστοποιητικών και 91/672/ΕΟΚ για την αμοιβαία αναγνώριση των εθνικών αποδεικτικών ναυτικής ικανότητας για τα σκάφη μεταφοράς εμπορευμάτων και προσώπων με εσωτερική ναυσιπλοΐα με εξαίρεση τον Ρήνο.

3.3. Η πρόταση επεκτείνει την αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων σε όλα τα πληρώματα καταστρώματος και βασίζεται στις απαιτούμενες δεξιότητες. Προβλέπει μια αναγνώριση που καλύπτει το σύνολο του ευρωπαϊκού δικτύου πλωτών οδών και βασίζεται:

- σε κοινά πρότυπα για τα πιστοποιητικά των πλοιάρχων και άλλων μελών του πληρώματος καταστρώματος,
- σε κοινά κριτήρια και διαδικασίες για τον προσδιορισμό των απαιτούμενων δεξιοτήτων,
- στη θέσπιση κριτηρίων που εξασφαλίζουν ότι η απαιτούμενη γνώση των ειδικών διαδικασιών δικαιολογείται από το επιδιωκόμενο επίπεδο ασφαλείας.

Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, δεν θα ωφεληθούν μόνο οι εργαζόμενοι από τη βελτίωση της επαγγελματικής κινητικότητας και από τις νέες ευκαιρίες σταδιοδρομίας, αλλά κυρίως ο τομέας στο σύνολό του, ο οποίος θα γίνει πιο ελκυστικός τόσο για τις επιχειρήσεις όσο και για τους εργαζομένους.

4. Γενικές παρατηρήσεις

4.1. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την άποψη ότι το κοινό σύστημα αναγνώρισης των επαγγελματικών προσόντων στην εσωτερική ναυσιπλοΐα πρέπει να βασίζεται στις απαιτούμενες ικανότητες και όχι στις απαιτήσεις πείρας, σύμφωνα με την παραδοσιακή τακτική. Συμμερίζεται, επίσης, την ελπίδα ότι η αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων στο σύνολο της Ένωσης θα είναι επωφελής για την ανάπτυξη της εσωτερικής ναυσιπλοΐας.

4.2. Η ΕΟΚΕ αποδίδει μεγάλη σημασία στη συνέχιση και στην επέκταση της συνεργασίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και των επιτροπών εσωτερικής ναυσιπλοΐας, ιδίως με την Κεντρική Επιτροπή για τη Ναυσιπλοΐα στον Ρήνο (CCNR). Ειδικά οι κοινές προσπάθειες της CCNR και της Επιτροπής για την εναρμόνιση και τον εκσυγχρονισμό των κανονισμών είναι σημαντικές για την ανάπτυξη μιας συνεκτικής πολιτικής για το ευρωπαϊκό δίκτυο πλωτών οδών. Η ΕΟΚΕ τονίζει τη σημασία της καθιέρωσης και της διατήρησης ισότιμων όρων ανταγωνισμού στον τομέα της εσωτερικής ναυσιπλοΐας και υπογραμμίζει ότι οι εκσυγχρονισμένοι κανονισμοί θα πρέπει να συνοδεύονται από εκσυγχρονισμένη επιβολή.

4.3. Στο πλαίσιο της δέσμης μέτρων NAIADES II, επιδιώκεται η εισαγωγή ενός κοινού συστήματος ελάχιστων προτύπων βασιζόμενων στην ειδικευση, που είναι πολύ σημαντικό μεταξύ άλλων για τον προσδιορισμό του επιπέδου ασφαλείας για τις πλωτές οδούς στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Σύμφωνα με την ΕΟΚΕ, αυτό το σύστημα δεν πρέπει να θίγει τις βέλτιστες πρακτικές για όλες τις κατηγορίες πλωτών οδών.

4.3.1. Για τον λόγο αυτό, η πρόταση προβλέπει ότι τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέπουν εξαιρέσεις ή να θέτουν πρόσθετες απαιτήσεις για ορισμένες πλωτές οδούς ή τμημάτων πλωτών οδών. Εξυπακούεται ότι αυτά τα μέτρα πρέπει να είναι αποτελεσματικά και αναλογικά, με τρόπο ώστε ο αριθμός τους να περιορίζεται στον απολύτως απαραίτητο βαθμό. Σε γενικές γραμμές, δεν προβλέπεται μείωση των προτύπων που ισχύουν σήμερα. Ωστόσο, τα πρότυπα ασφαλείας σε διάφορες πλωτές οδούς μπορεί να ποικίλλουν.

4.4. Η διεθνοποίηση των εσωτερικών πλωτών οδών έχει οδηγήσει στη σύσταση επιτροπών για τους διεθνείς ποταμούς, προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι θα υπάρχει ένας μόνο κανονισμός για εμπορική χρήση. Έτσι, ο κανονισμός του Ρήνου υφίσταται ήδη πάνω από 200 έτη. Αργότερα συστάθηκαν επίσης επιτροπές για τον Δούναβη, τον Μοζέλλα και τον Σάβα.

4.4.1. Ο κανονισμός του Ρήνου διακρίνεται όχι μόνο για τη μακρά του ιστορία, αλλά κυρίως για το εκτενές νομικό πλαίσιο, ιδίως το καθεστώς διεθνούς δικαίου.

4.4.2. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι είναι απαραίτητο ένα εκτενές και τεκμηριωμένο δεσμικό πλαίσιο, για τη διασφάλιση της συνέπειας και της συνοχής της νομοθεσίας σχετικά με τη ναυσιπλοΐα στο ευρωπαϊκό δίκτυο πλωτών οδών. Από θεσμική, αλλά και οικονομική και κοινωνική άποψη, συνιστάται ένθερμα η συνεχιζόμενη και ευρύτερη στενή συνεργασία μεταξύ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της CCNR.

4.5. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί, υπό την προϋπόθεση ότι θα προστεθούν ορισμένες επιτροπές εσωτερικής ναυσιπλοΐας, ότι πρέπει να θεοπιστούν —πέραν των κοινών απαιτήσεων ως προς τις ικανότητες, τις οποίες θα πρέπει να καθορίσει η ευρωπαϊκή επιτροπή για την εκπόνηση προτύπων στον τομέα της ναυσιπλοΐας (CESNI)— αντικειμενικά κριτήρια, τα οποία θα καθιστούν δυνατό τον προσδιορισμό των εσωτερικών πλωτών οδών ή περιοχών με ειδικούς κινδύνους, για τις οποίες τα κράτη μέλη θα μπορούν να προσθέτουν ειδικές απαιτήσεις στα επαγγελματικά προσόντα που απαιτούνται βάσει του κοινού συστήματος.

4.6. Από ευρωπαϊκή οπτική, η διατήρηση των υφιστάμενων προτύπων ασφαλείας για τις σημαντικές διεθνείς πλωτές οδούς πρέπει να θεωρηθεί γενική προϋπόθεση για την ορθή εφαρμογή της προτεινόμενης πολιτικής. Μια μεγάλη διεθνής παράδοση έχει οδηγήσει σε συντονισμένη προσέγγιση με βάση τις υδρολογικές λεκάνες, η οποία έχει γίνει γενικά παραδεκτή από όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς.

4.6.1. Σε αυτό το πλαίσιο, ο Ρήνος χρήζει ιδιαίτερης προσοχής. Αυτή η διεθνής πλωτή οδός αποτελεί από ναυτιλιακή άποψη, από κοινού με τον Δούναβη, μία από τις σημαντικότερες προκλήσεις και αντιπροσωπεύει πάνω από τα 2/3 της ευρωπαϊκής εσωτερικής ναυσιπλοΐας. Βάσει της αναθεωρημένης σύμβασης για τη ναυσιπλοΐα στον Ρήνο και υπό την εποπτεία της CCNR, οι παράχθιες χώρες έχουν ήδη επιτύχει υψηλό επίπεδο ασφαλείας.

4.7. Η CCNR έχει ήδη αναπτύξει έναν δεσμευτικό πολυεθνικό μηχανισμό για τη χαρτογράφηση τμημάτων πλωτών οδών με ειδικούς κινδύνους. Κατά την ΕΟΚΕ, ο συντονισμός σε επίπεδο ΕΕ των εθνικών αποφάσεων και των αποφάσεων των επιτροπών εσωτερικής ναυσιπλοΐας, θα συνιστούσε πρόοδο σε σχέση με την κινητικότητα των ειδικευμένων εργαζομένων.

4.7.1. Για τον λόγο αυτό, πρέπει να υπάρχουν κοινά κριτήρια σχετικά με τον ορισμό ενός ειδικού κινδύνου. Η ΕΟΚΕ αντιλαμβάνεται ότι η διαμόρφωση των γενικών και αντικειμενικών κριτηρίων για τον προσδιορισμό τμημάτων με ειδικούς κινδύνους έχει το πλεονέκτημα της διαφανούς λήψης αποφάσεων με ευρύτερο πεδίο εφαρμογής.

4.7.2. Για την υδρολογική λεκάνη του Δούναβη, δεν υφίσταται ακόμη δεσμευτικός πολυεθνικός μηχανισμός για τη χαρτογράφηση τμημάτων πλωτών οδών με ειδικούς κινδύνους. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ θεωρεί κρίσιμο παράγοντα για την ανάπτυξη του διαδρόμου τις δράσεις των κρατών μελών για τη βελτίωση και τη διασφάλιση της πλοϊμότητας του Δούναβη, οι οποίες υποστηρίζονται με χρηματοδότηση της ΕΕ.

4.7.3. Μια πρόταση για τη μέθοδο προσδιορισμού των πλωτών οδών ή τμημάτων με ειδικούς κινδύνους θα μπορούσε να περιλαμβάνει:

1) γενικά κριτήρια για τις απαραίτητες απαιτήσεις ειδικευσης·

- 2) εθνικοί ποταμοί: πρόταση των παρόχθιων χωρών, γνωμοδότηση του CESNI, απόφαση «πράξης κατ' εξουσιοδότηση» της Ευρωπαϊκής Επιτροπής·
- 3) διεθνείς ποταμοί: οι επιτροπές εσωτερικής ναυσιπλοΐας, οι οποίες έχουν διεθνές νομικό καθεστώς, ακολουθούν τα γενικά κριτήρια: πρόταση των παρόχθιων χωρών, όπου κρίνεται αναγκαίο, μετά από συντονισμό με τις επιτροπές εσωτερικής ναυσιπλοΐας, γνωμοδότηση της CESNI, απόφαση «πράξης κατ' εξουσιοδότηση» της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

4.8. Η πρόταση αποσκοπεί στην ενθάρρυνση της επαγγελματικής κινητικότητας σε όσο το δυνατόν ευρύτερη εσωτερική αγορά εργασίας για την εσωτερική ναυσιπλοΐα, στην οποία θα πρέπει να έχουν πρόσβαση οι εργαζόμενοι όλων των κρατών μελών, προκειμένου να αντιμετωπιστεί η διαρθρωτική έλλειψη ειδικευμένων μελών του πληρώματος. Η ΕΟΚΕ επιβεβαιώνει ότι αυτό το σημαντικό σημείο αξίζει προσοχής.

4.8.1. Η υποχρεωτική αξιολόγηση των επαγγελματικών δεξιοτήτων όλων των μελών του πληρώματος, ήδη σε επιχειρησιακό επίπεδο, θα βελτιώσει την εικόνα και την ελκυστικότητα του επαγγέλματος, τόσο για σπουδαστές με σύμβαση μαθητείας όσο και για τους εισερχόμενους σπουδαστές.

4.8.2. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τις προσπάθειες της Επιτροπής να διατηρήσει προσιτό τον τομέα σε εργαζομένους πιο πρακτικού προσανατολισμού. Η ΕΟΚΕ επικροτεί τις νέες δυνατότητες απόκτησης προσόντων για τα άτομα που αλλάζουν σταδιοδρομία και έχουν ήδη ναυτική προϋπηρεσία ή προϋπηρεσία σε άλλους τομείς.

4.9. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι η πρόταση βασίζεται σε μελετημένες πολιτικές επιλογές. Ωστόσο, οι πολιτικές αυτές δεν είναι εύκολο να προκύψουν από την ίδια την πρόταση. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ συνιστά επειγόντως να κοινοποιηθούν με μεγαλύτερη σαφήνεια οι αρχές και οι στόχοι της επιλεγμένης πολιτικής.

5. Ειδικές παρατηρήσεις

5.1. Η σημαντική μείωση του αριθμού των σχετικών εγγράφων και η ηλεκτρονική τήρηση και επικαιροποίησή τους θα συνέβαλε στην αποτελεσματική επιβολή και θα ελάφρυνε τον διοικητικό φόρτο, ενώ οι ελεγκτικές υπηρεσίες θα μπορούσαν να λειτουργούν πιο αποτελεσματικά. Τούτο, αφενός, θα αποθάρρυνε τις παράνομες κοινωνικές πρακτικές και, αφετέρου, θα ενίσχυε την ανταγωνιστικότητα και τον θεμιτό ανταγωνισμό.

5.1.1. Η ΕΟΚΕ επιμένει οι κοινωνικοί εταίροι, οι διεθνείς επιτροπές εσωτερικής ναυσιπλοΐας και οι εμπλεκόμενες υπηρεσίες να εξακολουθήσουν να συμμετέχουν και να δεσμεύονται σε αυτό το πλαίσιο.

5.2. Οι πρακτικές εξετάσεις διεξάγονται συνήθως πάνω σε πλοίο, θα πρέπει όμως να πραγματοποιούνται και σε προσομοιωτή, φυσικά με την απαιτούμενη πρακτική εμπειρία. Για τον λόγο αυτό η CESNI θα πρέπει να θεσπίσει ενιαίο πρότυπο για τα τεχνικά χαρακτηριστικά και τις λειτουργίες των προσομοιωτών ναυσιπλοΐας για τα πλοία εσωτερικής ναυτιλίας, μαζί με τα πρότυπα για την έγκριση των εν λόγω οργάνων.

5.2.1. Στην προτεινόμενη οδηγία γίνονται επίσης δεκτά εγκεκριμένα προγράμματα εκπαίδευσης αντί των διοικητικών εξετάσεων. Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΟΚΕ επισημαίνει την ανάγκη να εξασφαλιστεί ότι δεν θα υπάρχει σύγκρουση συμφερόντων μεταξύ του εξεταστή και του καθηγητή ή εκπαιδευτή ενός υποψηφίου που πρόκειται να αξιολογηθεί.

5.2.2. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την αναγνώριση εγκεκριμένων προγραμμάτων κατάρτισης, αλλά έχει σοβαρές αμφιβολίες ως προς την προστιθέμενη αξία τους αν δεν υπάρχει καλό σύστημα διαπίστωσης και διασφάλισης της ποιότητας.

5.2.3. Επίσης, η δυνατότητα που προβλέπεται στην πρόταση, ότι δηλαδή οι δεξιότητες που απαιτούνται στο πλαίσιο της μη τυπικής και άτυπης μάθησης μπορούν να μαθαίνονται μέσω πρακτικών εξετάσεων, εν προκειμένω μέσω της διδασκαλίας τους εν πλω, είναι σύμφωνη με τη σχετική γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ ⁽⁴⁾.

5.3. Θα πρέπει επίσης να ληφθούν υπόψη συμπληρωματικές προδιαγραφές για συγκεκριμένες δραστηριότητες, όταν ήδη εφαρμόζονται διεθνή πρότυπα ασφαλείας, π.χ. στον τομέα των επιβατικών μεταφορών. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι αυτό θα μπορούσε να ισχύει επίσης για τους εμπειρογνώμονες σε θέματα υγροποιημένου φυσικού αερίου (LNG) που απαιτείται για τον εφοδιασμό σε καύσιμα πλοίων εσωτερικής ναυσιπλοΐας. Θα πρέπει ωστόσο να γίνει κατανοητό ότι τα ναυτιλιακά πρότυπα είναι ακατάλληλα για τα πλοία εσωτερικής ναυσιπλοΐας.

⁽⁴⁾ EE C 13 της 15.1.2016, σ. 49.

5.4. Σύμφωνα με την Επιτροπή, στην έκθεση της αξιολόγησης των αποτελεσμάτων «το ποσοστό των αυτοαπασχολούμενων και των εργαζομένων στην Ευρώπη είναι αντίστοιχα 27 % και 73 %.» Ωστόσο, αυτά τα στοιχεία δεν είναι τόσο χρήσιμα αν δεν υποδιαιρεθούν σε εμπορευματικές και επιβατικές μεταφορές, δεδομένου ότι το 40 % της απασχόλησης σχετίζεται με τις επιβατικές μεταφορές και δεδομένου ότι οι ΜΜΕ που διαθέτουν ή διαχειρίζονται ένα μόνο πλοίο αποτελούν το 80-90 % της αγοράς στο δυτικό τμήμα της ΕΕ, κυρίως στο Βέλγιο, τις Κάτω Χώρες, τη Γαλλία και τη Γερμανία.

5.5. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της που η Επιτροπή και τα κράτη μέλη θα αξιολογήσουν την εφαρμογή της οδηγίας, αλλά είναι της γνώμης ότι και οι επιτροπές εσωτερικής ναυσιπλοΐας θα πρέπει να συμμετέχουν στην αξιολόγηση. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η εν λόγω αξιολόγηση σε εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο θα αποτελέσει καλή βάση για μια ενδεχόμενη μελλοντική αναθεώρηση της οδηγίας.

Βρυξέλλες, 13 Ιουλίου 2016.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Γιώργος ΝΤΑΣΗΣ

ISSN 1977-0901 (ηλεκτρονική έκδοση)
ISSN 1725-2415 (έντυπη έκδοση)

Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης
2985 Λουξεμβούργο
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ

EL